

รายงาน
การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ.2549

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่หนึ่งในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย และพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษา ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาเปรียบเทียบสภาวะการณ์และแนวโน้มด้านการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ รวมทั้งได้เข้าร่วมโครงการ World Education Indicators (WEI) ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่าง UNESCO และ OECD จุดประสงค์ของโครงการเพื่อพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดด้านนโยบายการศึกษา โดยร่วมกันจัดทำสถิติดัชนีและตัวชี้วัดสภาวะการณ์ทางการศึกษาเปรียบเทียบระดับนานาชาติ

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงจัดทำรายงาน **“การศึกษาไทยในเวทีโลก ปี พ.ศ. 2549”** เพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวชี้วัดทางการศึกษาระดับนานาชาติ ด้วยการสังเคราะห์เนื้อหาหลักจากเอกสารซึ่งเป็นผลผลิตจากโครงการ WEI จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ 1) Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, World Education Indicators-2006 2) Global Education Digest 2006, Comparing Education Statistics Across the World และ 3) Teachers and Educational Quality : Monitoring Global Needs for 2015 และได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบประเทศต่างๆกับประเทศไทย เพื่อให้เอกสารมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยยิ่งขึ้น โดยข้อมูลที่ได้เป็นดัชนีชี้วัดที่สามารถใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศ

สำนักงานฯ ได้คัดสรรประเทศเป้าหมาย เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย 15 ประเทศ ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย แคนาดา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลี นิวซีแลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ในบางรายการ โดยเลือกประเทศที่เป็นจุดเด่นและน่าสนใจ เช่น สิงคโปร์ รัสเซีย เยอรมนี ชิลี และอาร์เจนตินา เป็นต้น ในการนำเสนอได้จัดทำตารางสถิติ และแผนภาพประกอบเปรียบเทียบประเทศไทยกับนานาชาติ เพื่อให้สะดวกต่อการมองภาพสภาวะการณ์โดยรวมมากยิ่งขึ้น พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยไว้ด้วย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจพิจารณารายงานให้โดยละเอียด และ
ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา และ รศ.ดร.รสสุคนธ์ มกรมณี ที่ได้กรุณาแปลสรุป
เอกสารต่างประเทศทั้ง 3 เล่ม เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้คณะผู้จัดทำนำมาสังเคราะห์ และ
วิเคราะห์เนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้
จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทนำ

ปัจจุบันสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาต้องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่อปัจเจกบุคคลและครอบครัวมีมาก ซึ่งจะเห็นได้จากความต้องการการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น รัฐจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาของคนในชาติให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รัฐต้องประเมินประสิทธิภาพของระบบการศึกษาเป็นระยะ วิธีการหนึ่งที่รัฐสามารถใช้ประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาของประเทศคือการเปรียบเทียบกับนานาชาติ ซึ่งตัวชี้วัดสามารถใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานหรือBenchmark ในการติดตามความก้าวหน้า และเน้นความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาของตน

จากความสำคัญดังกล่าว ประเทศไทยจึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ World Education Indicators (WEI) ตั้งแต่เริ่มเปิดตัวโครงการเมื่อปีพ.ศ. 2540 เป็นโครงการร่วมระหว่าง UNESCO Institute of Statistics (UIS) และ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) โดยทีมงานประกอบด้วยที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญระดับโลก ซึ่งจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับทีมงานระดับชาติของแต่ละประเทศ จุดประสงค์ของโครงการเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดด้านนโยบายการศึกษา โดยร่วมกันจัดทำสถิติดัชนีและตัวชี้วัดสภาวะการณ์ทางการศึกษาเปรียบเทียบ ตลอดจนหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาคุณภาพข้อมูลให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันความต้องการใช้ และสามารถเปรียบเทียบได้ในระดับนานาชาติ ใช้เทคนิคการวัดและวิเคราะห์สภาวะการณ์ด้านการศึกษาในปัจจุบันโดยมีอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานจัดทำโครงการพิเศษ เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและดัชนีตัวชี้วัดทางการศึกษาเพื่อการเปรียบเทียบในระดับนานาชาติ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสรรค่าใช้จ่ายไปยังสถาบันการศึกษา โครงการวิจัยความต้องการครูในอนาคต โครงการการสำรวจโรงเรียนระดับประถมศึกษา เป็นต้น สำหรับแหล่งที่มาของข้อมูลแต่ละประเทศนั้น ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติรายปี จากแบบจัดเก็บ UNESCO-UIS/OECD/Eurostats หรือ UOE ซึ่งออกแบบพิเศษสำหรับกลุ่มประเทศ WEI จำแนกตัวชี้วัดเป็น 5 กลุ่ม รวม 31 ตัวชี้วัดหลัก และ 108 ตัวชี้วัดย่อย

ประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ World Education Indicators (WEI) เป็นประเทศในกลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลาง ซึ่งประเทศเหล่านี้ในปัจจุบันมีประชากรรวมกันกว่าร้อยละ 72 ของประชากรโลก และมี 19 ประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก WEI ได้แก่

ประเทศอาร์เจนตินา บราซิล ชิลี จีน อียิปต์ อินเดีย อินโดนีเซีย จาเมกา จอร์แดน มาเลเซีย ปารากวัย เปรู ฟิลิปปินส์ รัสเซีย ศรีลังกา ตุนิเซีย **ประเทศไทย** อูรุกวัย และซิมบับเว

ผลผลิตของโครงการ WEI ประกอบด้วย กลุ่มดัชนีตัวชี้วัดทางการศึกษาที่สามารถใช้เปรียบเทียบในระดับนานาชาติได้ ซึ่งได้แก่ Mapping ของระบบการศึกษาแต่ละประเทศ ขนาดของประชากรและทุนมนุษย์ การเข้ารับบริการการศึกษา การศึกษาต่อ ปัจเจกบุคคล สังคมและตลาดแรงงาน การเงินและการลงทุนทางการศึกษา ครูและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และมีรายงานการวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษา เช่น Investing in Education (1999), Teachers for Tomorrow's Schools (2001), Financing Education – Investments and Returns (2003), Education Trends in Perspective (2005), รวมทั้ง Education at a Glance (รายปี), Global Education Digest (รายปี) และเล่มล่าสุดจัดทำรายปีเช่นกันคือ Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, World Education Indicators.

สำหรับปีที่ผ่านมา โครงการ World Education Indicators ได้ผลิตเอกสารสถิติการศึกษา 3 เล่ม ได้แก่

1. *Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, World Education Indicators-2006* ข้อมูลเล่มนี้ครอบคลุมประเทศในกลุ่ม WEI, OECD และนอกกลุ่ม OECD บางประเทศ

2. *Global Education Digest 2006, Comparing Education Statistics Across the World* ข้อมูลเล่มนี้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของโลกจำนวน 207 ประเทศ ซึ่งแบ่งเป็น 8 กลุ่มคือ 1) กลุ่มอาหรับ 2) กลุ่มยุโรปกลางและตะวันออก 3) กลุ่มเอเชียกลาง 4) กลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (รวมประเทศไทย) 5) กลุ่มลาตินอเมริกาและแคริบเบียน 6) กลุ่มอเมริกาเหนือและกลุ่มยุโรปตะวันตก 7) กลุ่มเอเชียใต้และตะวันตก และ 8) กลุ่มซับ-สฮาร์อันแอฟริกา

3. *Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015* ข้อมูลในเล่มนี้ครอบคลุม 203 ประเทศ แบ่งเป็น 7 กลุ่มคือ 1) กลุ่มอาหรับ 2) กลุ่มยุโรปกลางและตะวันออก/เอเชียกลาง 3) กลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก(รวมประเทศไทย) 4) กลุ่มลาตินอเมริกาและแคริบเบียน 5) กลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก 6) กลุ่มเอเชียใต้และตะวันตก และ 7) กลุ่มซับ-สฮาร์อันแอฟริกา

ข้อมูลสถิติของประเทศไทยที่นำเสนอในเอกสารทั้ง 3 เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษางานด้านการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการวิจัย การฝึกอบรมครู การเรียนการสอน และความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ด้านการศึกษา โดย UNESCO Institute for Statistics หรือ UIS เป็นผู้ดำเนินงาน

แต่หลาย ๆ ประเทศไม่มีข้อมูลให้ครบถ้วนตามที่ UIS ต้องการ บางรายการเป็นตัวเลขประมาณการของประเทศ และบางรายการเป็นการประมาณการโดย UIS

ในการดำเนินงานจัดทำรายงาน “การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2549” ฉบับนี้ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา โดยโครงการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาไทยกับนานาชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลทางการศึกษาระดับนานาชาติ นำเสนอตัวชี้วัดที่สำคัญพร้อมคำอธิบาย โดยการสังเคราะห์วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารหลัก 3 เล่มดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งเพิ่มเติมข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอกสารมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้อาจเป็นตัวชี้วัดที่ใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการวางแผนและการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศ เพื่อนำไปเผยแพร่และใช้เป็นเอกสารในการศึกษาและอ้างอิง ตลอดจนเป็นข้อมูลในการดำเนินงานตามโครงการ World Education Indicators ต่อไป

สำนักงานฯ ได้คัดสรรประเทศเป้าหมายเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งอยู่ในกลุ่ม WEI และออสเตรเลีย แคนาดา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลี นิวซีแลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งอยู่ในกลุ่ม OECD และกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ เวียดนาม แต่บางรายการหากประเทศที่กล่าวมาแล้วไม่ให้ข้อมูล ก็จะนำเสนอประเทศที่มีข้อมูลแทน โดยเลือกประเทศที่มีข้อมูลเป็นจุดเด่นและน่าสนใจ เช่น สิงคโปร์ รัสเซีย เยอรมนี ชิลี และอาร์เจนตินา เป็นต้น สำหรับตารางสถิติได้จัดทำตารางขึ้นใหม่โดยอ้างอิงจากตารางในเล่มเดิม และจัดทำแผนภาพประกอบเปรียบเทียบประเทศไทยกับนานาชาติเพื่อให้สะดวกต่อการมองภาพสถานการณ์โดยรวมมากยิ่งขึ้น พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยไว้ด้วย

อนึ่ง UIS ให้ข้อสังเกตว่าการนำข้อมูลไปใช้หรืออ้างอิง ควรระวังในเรื่องความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้ UIS ได้จากตัวแทน (National Coordinator) แต่ละประเทศ นอกจากนั้น การคำนวณตัวเลขจากการใช้ทัศนียภาพเพียง 1 ตำแหน่ง อาจขาดความแม่นยำอยู่บ้างไม่มากนักน้อย ผู้นำข้อมูลไปใช้จึงควรให้ความสนใจในภาพรวมมากกว่าข้อมูลรายละเอียดจำแนกแยกแยะแต่ละรายการ เพราะภาพรวมก็สามารถให้สารสนเทศจำนวนมากและเป็นประโยชน์ เพียงพอต่อการวางแผนและการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของชาติ.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สภาวะการศึกษาไทยในเวทีโลก ฉบับนี้ เป็นบทวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา ที่ใช้ข้อมูลจากรายงานของ UNESCO Institute for Statistics (UIS) จำนวน 3 เล่มเป็นหลัก คือ

1. Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, World Education Indicators – 2006 เปรียบเทียบข้อมูลกลุ่ม WEI กับกลุ่ม OECD
2. Global Education Digest 2006, Comparing Education Statistics Across the World
3. Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015

ซึ่งในเล่มที่ 2 และ 3 นี้ นำเสนอข้อมูลจาก 207 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น World Competitiveness Yearbook และ TIMSS 1999 International Mathematics & Science Report. เป็นต้น โดยได้คัดเลือกประเทศสำหรับนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย ประกอบด้วยกลุ่ม WEI เช่น จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และกลุ่ม OECD ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลี นิวซีแลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยต่อไป โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบระดับนานาชาติจะเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบที่มีวิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา และการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน โดยใช้มาตรฐานระดับการศึกษาของ International Standard Classification of Education (ISCED 97) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับหลังมัธยมก่อนอุดมศึกษา ระดับอุดมศึกษา (ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) และระดับอุดมศึกษา (สูงกว่าปริญญาตรี) ทั้งนี้จำนวนปีของแต่ละระดับการศึกษาในแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบและบริบทของแต่ละประเทศ

ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ ประเทศต่าง ๆ เริ่มรับเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมในระดับก่อนประถมศึกษาเมื่ออายุ 3 หรือ 4 หรือ 5 ปี โดยใช้เวลาเตรียมความพร้อม 1-4 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 3 ปี ประเทศไทยใช้เวลาเตรียมความพร้อม 3 ปี รวมถึงประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเยอรมนี ส่วนประเทศที่ใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมของเด็กมากถึง 4 ปี ได้แก่ ฟินแลนด์ และฝรั่งเศส

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หากไม่รวมการศึกษาปฐมวัย ประเทศต่าง ๆ ใช้เวลาในการศึกษา 11- 14 ปี (รวมการศึกษาในระดับหลังมัธยมศึกษาตอนต้นศึกษา) ซึ่งส่วนมากอยู่ระหว่าง 12-13 ปี จีนใช้เวลาในการศึกษาเพียง 11 ปี ส่วนประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส และแคนาดา ใช้เวลามากถึง 14 ปี สำหรับประเทศไทยจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ไม่รวมปฐมวัย) 12 ปี หรือที่เรียกว่า “ระบบ 6:3:3”

ระดับประถมศึกษา ประเทศต่าง ๆ รับผิดชอบเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เมื่ออายุ 5-7 ปี และใช้เวลาเรียน 5-7 ปี ประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยใช้เวลาเรียน 6 ปี ส่วนประเทศออสเตรเลียใช้เวลาเรียนนานถึง 7 ปี

ระดับมัธยมศึกษา ระดับสากล ช่วงอายุในการรับเด็กเข้าเรียนอยู่ระหว่าง 11-13 ปี ประเทศส่วนใหญ่เด็กเมื่ออายุ 12 ปี ใช้เวลาเรียน 6-7 ปี แต่ประเทศเยอรมนี ใช้เวลานานที่สุดถึง 10 ปี รองลงมาได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส 9 ปี และประเทศแคนาดา 8 ปี สำหรับประเทศไทยใช้เวลาเรียน 6 ปี เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และเกาหลี

การศึกษาภาคบังคับ มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับประเทศไทยจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หรือถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ ประเทศเกาหลี จีน และเวียดนาม โดยเฉลี่ยกลุ่มประเทศ WEI เด็กเข้ารับการศึกษภาคบังคับ น้อยกว่าประเทศในกลุ่ม OECD 2 ปี

ระดับอุดมศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา โดยภาพรวมแล้วทุกประเทศใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยบางประเทศใช้เวลา 3-5 ปี แต่บางประเทศใช้เวลาในการศึกษา 4-6 ปี หรือมากกว่า ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปริญญาตรี ซึ่งมีทั้งรูปแบบที่เน้นด้านทฤษฎี และรูปแบบที่เน้นด้านการปฏิบัติและเทคนิค และ 2) ระดับบัณฑิตศึกษา โดยมุ่งเน้นการวิจัย เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก และหลังปริญญาเอก เป็นต้น

การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นการศึกษาในระบบของบุคคลที่มีอายุระหว่าง 25-64 ปีซึ่งจัดอยู่ในวัยแรงงาน มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ การที่นานาประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ เนื่องจากการเห็นความสำคัญในเรื่องคุณภาพของทุนมนุษย์ (Human Capital) กล่าวคือ หากพัฒนาคนด้วยการศึกษาแล้วจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอและยั่งยืนต่อไป สำหรับแนวทางในการพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ของประเทศไทยนั้น นอกจากจะพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีนโยบายส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยควบคู่กันไปด้วย

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

2.1 อัตราการเข้าเรียน

ระดับก่อนประถมศึกษา ในช่วงก่อนวัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) อัตราการเข้าเรียนของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ดีมาก เทียบเคียงกลุ่มประเทศ OECD โดยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี จากร้อยละ 83 ในปีการศึกษา 2543 เป็นร้อยละ 92 ในปีการศึกษา 2547 และอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรสุทธิเฉพาะนักเรียนกลุ่มอายุ 3-5 ปี เป็นร้อยละ 80 นับว่าเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าหลาย ๆ ประเทศ ทั้งประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในกลุ่ม OECD เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร เป็นต้น

ระดับประถมศึกษา หลาย ๆ ประเทศมีอัตราเพิ่มของเด็กที่เข้าเรียนระดับประถมศึกษาลดลง เนื่องจากประชากรวัยเรียนลดลง ประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD ล้วนมีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาสูงกว่าร้อยละ 90 สำหรับประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร ร้อยละ 99 ในปีการศึกษา 2547 และมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรสุทธิ ร้อยละ 92 นับว่าเป็นอัตราที่สูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาในระดับโลก ที่ต้องการไปให้ถึงการประถมศึกษาระดับสากล (Universal Primary Education) ภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals หรือ MDG)

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ยังคงมีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าร้อยละ 90 รวมถึงประเทศไทยที่มีอัตราการเข้าเรียน ร้อยละ 89 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก (ร้อยละ 79) ประเทศเบลเยียม มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงสุด (ร้อยละ 171) ส่วนประเทศเพื่อนบ้านที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงกว่าไทย ได้แก่ มาเลเซีย (ร้อยละ 94) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 90)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการเพิ่มของอัตราการเข้าเรียนมากกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 3-4 ตั้งแต่ พ.ศ.2534 เป็นต้นมา ในขณะที่ระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 1 สำหรับอัตราการเข้าเรียนของประเทศไทยในกลุ่ม WEI พบว่า ทุกประเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 90 โดยประเทศไทยมีอัตราร้อยละ 65 สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก (ร้อยละ 51) และสูงกว่าอัตราการเข้าเรียนของประเทศเพื่อนบ้านหลาย ๆ ประเทศ เช่น จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ขณะที่ประเทศไทยในกลุ่ม OECD มีอัตราการเข้าเรียนสูงเกินร้อยละ 100 ยกเว้นประเทศเบลเยียม (ร้อยละ 96) เกาหลี (ร้อยละ 89) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 87)

ระดับอุดมศึกษา ข้อมูลจาก Global Education Digest 2006 ของ UNESCO Institution for Statistics (UIS) พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2547 อยู่ที่อัตราร้อยละ 41 ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคต่าง ๆ และนานาชาติ แมว่าโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยจะน้อยกว่าในประเทศ

ที่พัฒนาแล้ว แต่โอกาสในด้านการอุดมศึกษาของไทยมีอัตราการเติบโตอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศ โดยอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2542 ถึงร้อยละ 9

อัตราของประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา ข้อมูลจาก UIS (2006) พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 ประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) ของประเทศไทยที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 4.1 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 3.6) รวมทั้งเป็นอัตราที่สูงกว่าประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 2.4) แสดงให้เห็นว่า ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยจำนวนหนึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ แม้จะเป็นอัตราที่ไม่สูงนักก็ตาม

2.2 อัตราการเรียนต่อ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศไทยมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2546 และ 2549 ร้อยละ 92 และ 94.4 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม OECD ล้วนมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเต็มร้อยละ 100 เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านประเทศเดียวที่อัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 100 เช่นกัน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเทศไทยมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2549 ร้อยละ 85.6

2.3 ด้านหลักสูตร ยูเนสโกจำแนกหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) สามัญศึกษา 2) อาชีวศึกษา และ 3) การฝึกฝีมือแรงงาน ประเทศที่จัดหลักสูตรสามัญเพียงหลักสูตรเดียวได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ และอินเดีย ในทางกลับกัน ประเทศที่จัดหลักสูตรสายอาชีพมาก ได้แก่ อาร์เจนตินา (ร้อยละ 86) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 72) และเนเธอร์แลนด์ (ร้อยละ 69) เป็นต้น สำหรับประเทศไทยจัดการศึกษาสายสามัญมากกว่าสายอาชีพกว่าเท่าตัว (สายสามัญ ร้อยละ 69 และสายอาชีพ ร้อยละ 31)

2.4 ความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเทศไทยในระดับประถมศึกษา อยู่ที่ 0.96 แสดงว่าเด็กชายเข้าเรียนมากกว่าเด็กหญิง ส่วนระดับมัธยมศึกษาอยู่ที่ 1.03 ซึ่งแสดงว่า เด็กหญิงเข้าเรียนมากกว่าเด็กชายเล็กน้อย ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ระดับสากล ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศจะเห็นได้ชัดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่พบในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ แต่สำหรับในประเทศที่มีรายได้สูง เด็กผู้หญิงมักจะมีจำนวนมากกว่าเด็กผู้ชาย

ระดับอุดมศึกษา ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนของเพศหญิง ร้อยละ 44 ซึ่งมากกว่าอัตราการเข้าเรียนของเพศชาย ร้อยละ 38 และเมื่อคิดเป็นดัชนีชี้วัดความแตกต่างทางเพศ (Gender parity index: GPI) ได้ 1.17 ซึ่งสอดคล้องกับภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ที่เพศหญิงมีอัตราเข้าเรียนระดับอุดมศึกษามากกว่าเพศชาย สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่ประชากรเพศหญิงของไทยมากกว่าเพศชายนั่นเอง

การศึกษาผู้ใหญ่ ข้อมูลของ UIS (2006) พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีเพศหญิง อายุ 25-64 ปี ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 5.4 ในขณะที่เพศชายมีร้อยละ 2.8 สำหรับอัตราเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI นั้น ประชากรวัยผู้ใหญ่เพศหญิงที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 4.9 และเพศชายในกลุ่มอายุเดียวกันที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 2.2 แสดงให้เห็นว่า ประชากรเพศหญิงวัยผู้ใหญ่อายุ 25-64 ปีของไทยมีโอกาสรับการศึกษา น้อยกว่าเพศชายวัยเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า เป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับประชากรในกลุ่มอายุวัยเรียนในปัจจุบันที่มีแนวโน้มว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรเพศชายในวัยเดียวกัน

3. คุณภาพการจัดการศึกษา

3.1 การสำเร็จการศึกษา

ส่วนใหญ่ประเทศต่าง ๆ มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สูงกว่าร้อยละ 50 ประเทศไทยมีอัตราผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 52.4 ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI (ร้อยละ 59) ในขณะที่กลุ่ม OECD มีค่าเฉลี่ยดังกล่าวร้อยละ 81.1 และเมื่อพิจารณาผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญและสายอาชีพ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาสายสามัญต่อประชากรในกลุ่มอายุ เดียวกันร้อยละ 35.6 สายอาชีพร้อยละ 16.9 ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI ที่มีอัตราส่วนผู้สำเร็จสายสามัญต่อประชากรร้อยละ 46.6 และสายอาชีพร้อยละ 15.9 ในขณะที่ประเทศในกลุ่ม OECD มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพและสายสามัญ ร้อยละ 46.6 และ ร้อยละ 44.3 ตามลำดับ ประเทศที่จัดหลักสูตรสายอาชีพ สูงสุด คือ ฟินแลนด์ (ร้อยละ 75.2) และมีข้อสังเกตว่าประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรม ค่อนข้างมาก มีอัตราผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีพใกล้เคียงกับสายสามัญหรือมากกว่าทั้งสิ้น

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา จากข้อมูลการจัดอันดับของสถาบันการ พัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development: IMD) ใน พ.ศ. 2545-2549 พบว่า ร้อยละของประชากรอายุ 25-34 ปี ของประเทศไทยที่สำเร็จ การศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไปมีอัตราที่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่ที่ร้อยละ 12, 13, 14.5, 14,

และ 18 ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลของ UNESCO Institute for Statistics (2006) พบว่า อัตราส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่ม WEI หรือประเทศในกลุ่ม OECD ก็ตาม กล่าวคือใน พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเพียงร้อยละ 0.1 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 0.4) และกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 1.3)

การสำเร็จการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ ข้อมูลจาก UIS (2006) พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 การสำเร็จการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ของประเทศไทย ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 21.7, 10.5, 9.6 และ 12.9 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 27.1, 16.8, 24.6 และ 16.7 ตามลำดับ) และ OECD (ร้อยละ 12.8, 17.0, 44.9 และ 25.1) ดังนั้น เมื่อพิจารณาในมิติของวุฒิการศึกษาในด้านสัดส่วนของระดับการศึกษาที่สำเร็จของประชากรวัยผู้ใหญ่เชื่อมโยงกับคุณภาพของแรงงาน จะพบว่า ประชากรวัยแรงงานของไทยมีคุณวุฒิที่ไม่สูงนัก และเมื่อพิจารณาเชื่อมโยงในมิติของการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงสำหรับวัยผู้ใหญ่ จะเห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้อย่างทั่วถึง

3.2 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่ม WEI มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเฉลี่ย ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็น 24:1 และ 20:1 ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา ปีการศึกษา 2546 UIS ได้ประมาณการอัตราส่วนนักเรียนต่อครูของประเทศไทยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็น 21:1 และ 25:1 ตามลำดับ อัตราส่วนดังกล่าวเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าประเทศในกลุ่ม OECD ซึ่งค่าเฉลี่ยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็น 17:1 และ 13:1 ตามลำดับ ทั้งนี้ ประเทศที่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาต่ำที่สุด ได้แก่ สวีเดน มีอัตราส่วน 11:1 ส่วนระดับมัธยมศึกษาอัตราส่วนนักเรียนต่อครูต่ำที่สุด ได้แก่ ฟินแลนด์ มีอัตราส่วน 10:1

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการประเมินของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ในโครงการ PISA ปีพ.ศ. 2546 พบว่า นักเรียนไทยมีความอ่อนด้อยเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ รวมทั้งประเทศในเอเชียด้วยกัน ทั้งในด้านการเรียนรู้ตาม

หลักสูตร โดยเฉพาะการอ่าน คณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา โดยนักเรียนไทยได้คะแนนอยู่ในกลุ่มต่ำ ในขณะที่เกาหลี ญี่ปุ่น ฮองกง ได้คะแนนอยู่ในกลุ่มสูง สำหรับด้านการอ่านพบว่า ไทยมีทักษะด้านค้นหาสาระจากข้อความที่อ่านค่อนข้างต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

จาก**ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศไทย** พบว่า ปีการศึกษา พ.ศ. 2544 – 2547 **นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาหลักลดลง ได้แก่ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับ**ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3** โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ที่ลดลงจากร้อยละ 38.95 ใน พ.ศ.2544 เป็นร้อยละ 32.28 ใน พ.ศ. 2547 สำหรับ**ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6** เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา พ.ศ. 2548 – 2549 พบว่า วิชาสังคมศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจาก 42.64 คะแนน ในปีการศึกษา พ.ศ. 2548 เป็น 37.94 คะแนน ในปีการศึกษา พ.ศ. 2549 ในขณะที่วิชาอื่น ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น แม้จะเพิ่มในอัตราไม่สูงนัก อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง (A-NET) ปีการศึกษา พ.ศ. 2548 – 2549 ในวิชาภาษาไทย 2 และวิชาสังคมศาสตร์ 2 มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่วิชาภาษาอังกฤษ 2 วิชาคณิตศาสตร์ 2 และวิชาวิทยาศาสตร์ 2 มีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ยังเป็นคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ เพียงร้อยละ 23.75 ถึง 30.96 เท่านั้น

นอกจากนี้ **ผลสัมฤทธิ์ในระดับนานาชาติ** ที่พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา พ.ศ. 2542 จากการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติครั้งที่ 3 (วิจัยซ้ำ) [The Third International Mathematics and Science Study Repeat (TIMSS-R)] หรือ TIMSS – 1999 พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนของประเทศไทย สอบได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 467 คะแนน (อันดับที่ 27 จาก 38 ประเทศ) ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (487 คะแนน) โดยได้คะแนนเป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่ม WEI ซึ่งได้คะแนนสูงกว่าประเทศอินโดนีเซีย ซิลี และฟิลิปปินส์ แต่น้อยกว่าประเทศกลุ่ม OECD ทุกประเทศ และเช่นเดียวกันกับวิชาวิทยาศาสตร์

3.4 ผลการประเมินสถาบันอุดมศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพพระระดับอุดมศึกษาในรอบแรก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า สถาบันอุดมศึกษา 260 แห่ง มีสถาบันที่ได้รับการรับรอง 124 แห่ง หรือร้อยละ 47.69 ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 115 แห่ง และไม่ได้รับการรับรอง 21 แห่ง ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมของประเทศไทยยังไม่ดีนัก เนื่องจากมีสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการประเมินไม่ถึงร้อยละ 50 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายละเอียดพบว่า มหาวิทยาลัยของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางอยู่ในระดับค่อนข้างดี นอกจากนี้

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาระดับนานาชาติของ The Times Higher Education Supplement (THES) ใน พ.ศ. 2549 ของมหาวิทยาลัยทั่วโลกจำนวน 520 สถาบัน โดยมหาวิทยาลัยของประเทศไทยที่ได้รับการประเมินอยู่ใน 500 อันดับ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 มหาวิทยาลัย (คิดเป็นร้อยละ 5.65 ของสถาบันอุดมศึกษาของไทยทั้งหมด) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยของประเทศในแถบเอเชีย พบว่า ประเทศเอเชียหลายประเทศมีผลการประเมินที่ดีกว่า เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับอยู่ใน 100 อันดับแรก แต่ประเทศไทยไม่มีมหาวิทยาลัยใน 100 อันดับแรกเลย

4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

4.1 สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

ภาคเอกชนในประเทศไทยยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย โดยจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 15.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 8.5 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 11.4 ในขณะที่เป้าหมายการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน ในปีพ.ศ. 2554 กำหนดสัดส่วนรัฐต่อเอกชนไว้ 70:30

ในระดับอุดมศึกษา เมื่อพิจารณาสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน จากข้อมูล UIS ปี พ.ศ. 2547 พบว่า ประเทศไทยมีนักศึกษาที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ร้อยละ 83.1 ในขณะที่มีนักศึกษาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนเพียงร้อยละ 16.9 เมื่อเปรียบเทียบแล้วประเทศไทยมีสัดส่วนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI และ OECD ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวนมาก มีนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสูงมาก อันอาจเนื่องมาจากหลายเหตุผล อาทิเช่น มีการกำหนดและจัดให้มีระบบภาษี และรัฐจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อการจัดสรรทรัพยากรเพื่ออุดหนุนการศึกษา เป็นต้น

4.2 การเข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์

ประเทศไทยมีเด็กที่เข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์ถึงร้อยละ 40 ในขณะที่ค่ามัธยฐานของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกมีอัตราร้อยละ 7 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยอาจมีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการและระบบการรับเด็กเข้าศึกษาตามเกณฑ์อายุที่กำหนด

4.3 การตกซ้ำชั้น

สำหรับประเทศไทย ยูเนสโกได้ประมาณการเด็กตกซ้ำชั้นระดับประถมศึกษาปี พ.ศ. 2547 ไว้ร้อยละ 9.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า 1 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2543 (ร้อยละ 3.5)

4.4 การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากการจัดอันดับของสถาบัน IMD ในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) พบว่า การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยได้คะแนน 4.43, 4.79, 4.97, 4.9 และ 5.28 จากคะแนนเต็ม 10 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนการประเมินที่ได้รับก็ยังไม่ค่อยดีนัก แม้จะแสดงถึงแนวโน้มที่ดีขึ้นเป็นลำดับก็ตาม

4.5 การถ่ายโอนความรู้ระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัย

เป็นเกณฑ์หนึ่งที่สถาบัน IMD นำมาพิจารณาประเมินในการจัดอันดับด้านการศึกษา โดยพิจารณาว่ามีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจมากน้อยเพียงใด โดยในรอบ 5 ปี ผลการประเมินพบว่า ประเทศไทยมีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างภาคธุรกิจกับมหาวิทยาลัยไม่มากนัก โดยไทยได้คะแนน 3.52, 4.37, 4.44, 4.17 และ 4.39 จากคะแนนเต็ม 10 ตามลำดับ

4.6 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

ประเทศไทย ประชากรวัยผู้ใหญ่ อายุ 25 – 64 ปี ที่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากถึงร้อยละ 40.6 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 11.2) มาก รวมทั้งเป็นอัตราที่สูงกว่าประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 12.1) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 15.9) ด้วย

5. งบประมาณทางการศึกษา

5.1 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product)

ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา สูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 5.8) โดยเป็นรองประเทศชิลี และปารากวัย แต่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่ม OECD ยกเว้นประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว (ร้อยละ 4.8) และเมื่อพิจารณาแยกการลงทุนเพื่อการศึกษาระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในทุกระดับการศึกษา พบว่า ในภาครัฐ ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาสูงเป็นลำดับที่สอง (ร้อยละ 4.0) ของกลุ่ม WEI แต่ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่ม OECD ยกเว้นประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว สำหรับในภาคเอกชน ประเทศไทยมีการลงทุนสูงเป็นลำดับที่สาม (ร้อยละ 1.9) ของทั้งประเทศกลุ่ม WEI และ OECD

5.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน

ภาพรวมของการลงทุนเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่าทุกประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD สำหรับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษาและรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณส่วนใหญ่ให้แก่โรงเรียนของรัฐโดยตรง ร้อยละ 97.2 และจัดสรรให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยตรงเพียง ร้อยละ 2.8 ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่ม WEI และ OECD

ระดับอุดมศึกษา พบว่า ประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐโดยตรงร้อยละ 61.2 และจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนโดยอ้อมร้อยละ 38.8 ของเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากโดยเป็นรองเพียงประเทศนิวซีแลนด์ประเทศเดียวเท่านั้น (ร้อยละ 43.4)

5.3 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน

ทั้งประเทศกลุ่ม WEI และ OECD ภาครัฐยังคงมีบทบาทมากในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นมากกว่าภาคเอกชน โดยภาพรวมทุกระดับการศึกษาพบว่า ภาครัฐของประเทศไทยมีบทบาทค่อนข้างมากโดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาถึงร้อยละ 75.5 ซึ่งมากกว่าประเทศกลุ่ม WEI ทุกประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่ม OECD ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐไทยยังเป็นรองหลาย ๆ ประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา (ร้อยละ 77.4) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 83.0) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 84.0) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 90.4) สวีเดน (ร้อยละ 97.1) และฟินแลนด์ (ร้อยละ 97.9)

เมื่อพิจารณาร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างมาก โดยค่าใช้จ่ายของภาครัฐ อยู่ที่ร้อยละ 95.0 ซึ่งมากที่สุดในประเทศกลุ่ม WEI และเป็นรองเพียง 2 ประเทศจากกลุ่ม OECD เท่านั้น ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ (ร้อยละ 99.2) และสวีเดน (ร้อยละ 99.9) **สำหรับการลงทุนเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา** พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายภาครัฐร้อยละ 65.9 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าการลงทุนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม พบว่า ประเทศกลุ่ม WEI มีค่าใช้จ่ายภาครัฐในระดับอุดมศึกษาน้อยกว่าประเทศไทยแทบทั้งสิ้น ยกเว้นเพียงประเทศอินเดีย (ร้อยละ 79.7)

5.4 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี

ในภาพรวมทุกระดับการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีอยู่ที่ 3,170 PPP\$ โดยเป็นค่าใช้จ่ายสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม WEI แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าประเทศกลุ่ม OECD ทุกประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา (12,023 PPP\$) ฟินแลนด์ (7,578 PPP\$) และเกาหลี (5,733 PPP\$) เป็นต้น เมื่อพิจารณาอัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเปรียบเทียบกับทุกระดับการศึกษากับระดับประถมศึกษา โดยให้ระดับประถมศึกษาเป็นค่าเป็น 100 พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในภาพรวมของทุกระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา โดยมีค่าใช้จ่ายเพียงร้อยละ 92

เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีของประเทศไทย มีดังนี้ **ระดับก่อนประถมศึกษา** มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 14 สูงกว่าเพียงประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้น (ร้อยละ 13) **ระดับมัธยมศึกษา** มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 72 ซึ่งน้อยกว่าค่าใช้จ่ายของประเทศกลุ่ม WEI และ OECD ทุกประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นอัตราส่วนที่น้อยกว่าระดับประถมศึกษาซึ่งแตกต่างจากทุกประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD ที่มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายมากกว่าระดับประถมศึกษา สำหรับระดับอุดมศึกษา ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 130 เท่านั้น ซึ่งน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD

5.5 การลงทุนทางการศึกษาของประเทศไทย

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2540 – 2549 สัดส่วนการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอยู่ระหว่างร้อยละ 3.7 – 4.3 ทั้งนี้ พบว่าในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2546 – 2549) สัดส่วนการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยมีอัตราลดลงจากร้อยละ 4.1 มาเป็นร้อยละ 4.0, 3.7 และ 3.7 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยเปรียบเทียบกับงบประมาณแผ่นดิน พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 – 2549 มีสัดส่วนการลงทุนอยู่ระหว่างร้อยละ 21.7 – 25.7 โดยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2548 – 2549) เป็นสัดส่วนการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ลดลง (จากร้อยละ 24.4 เหลือร้อยละ 21.9 และ 21.7 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า แม้การลงทุนเพื่อการศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมจะไม่สูงมากนัก แต่เป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงบประมาณแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการลงทุนเพื่อการศึกษาโดย

จำแนกตามลักษณะการลงทุน ได้แก่ รายจ่ายด้านการลงทุน และรายจ่ายประจำ พบว่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 – 2549 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาประเภทรายจ่ายด้านการลงทุนมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 31.4 ใน พ.ศ.2540 เหลือร้อยละ 8.3 ใน พ.ศ.2549 ขณะที่งบประมาณประเภทรายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือน ค่าวัสดุครุภัณฑ์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 68.6 ใน พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 91.7 ใน พ.ศ. 2549

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาค่อนข้างสูง ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ยังไม่น่าพึงพอใจนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไทยอาจมีปัญหในเรื่องประสิทธิภาพของการจัดการด้านงบประมาณเพื่อการศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า แม้การลงทุนเพื่อการศึกษาของไทยจะสูง แต่ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวรายปีมีน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน โดยการลงทุนเพื่อการศึกษาส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือนบุคลากร

6. สภาพการณ์ครูเปรียบเทียบ

จากการศึกษาพบว่า ครูไทยต้องรับภาระหนักเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จาก

ขนาดของชั้นเรียน ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีขนาดของชั้นเรียนเฉลี่ย 24 และ 35 คนต่อห้อง ในขณะที่ประเทศในกลุ่ม WEI มีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 28 และ 34 คนต่อห้อง ส่วนประเทศในกลุ่ม OECD มีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 21 และ 24 คนต่อห้อง ตามลำดับ

จำนวนชั่วโมงการสอน ที่มากกว่านานาชาติประเทศ โดยจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ของครูไทยอยู่ที่ 40 ชั่วโมง ครูของกลุ่มประเทศ WEI เฉลี่ย 39 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และครูในประเทศกลุ่ม OECD เฉลี่ย 37 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ครูไทยมีชั่วโมงการสอนรวมในระดับประถมศึกษา 800-1,000 ชั่วโมงต่อปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,000-1,200 ชั่วโมง และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ 1,122 ชั่วโมง ในขณะที่ครูของประเทศในกลุ่ม WEI มีชั่วโมงสอนต่อปีของทั้ง 3 ระดับเป็น 872, 864 และ 858 ชั่วโมงตามลำดับ ส่วนครูของประเทศในกลุ่ม OECD มีชั่วโมงสอนต่อปีเป็น 805, 704 และ 663 ชั่วโมง ตามลำดับ

อัตราเงินเดือนครูค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากอัตราเงินเดือนของครูไทยทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อแรกเข้า เมื่อทำงาน 15 ปี และเมื่อเงินเดือนสูงสุดที่ได้รับเป็น 5,922, 14,554, และ 27,757 PPP\$ ต่อปี ตามลำดับ

ในขณะที่เงินเดือนเริ่มต้นของครูในระดับประถมศึกษาในประเทศกลุ่ม WEI อยู่ที่ 7,622 PPP\$ OECD เท่ากับ 25,727 PPP\$ และเมื่อทำงานครบ 15 ปี ครูของประเทศในกลุ่ม WEI จะได้รับเงินเดือนในอัตรา 9,645 PPP\$ OECD เท่ากับ 35,099 PPP\$ นอกจากนี้ ครูในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เงินเดือนเริ่มต้นของกลุ่ม WEI จะอยู่ที่ 8,886 PPP\$ OECD เท่ากับ 27,560 PPP\$ เมื่อทำงานครบ 15 ปี ครูในประเทศกลุ่ม WEI จะมีอัตราเงินเดือน 10,990 PPP\$ OECD เท่ากับ 37,488 PPP\$ ส่วนเงินเดือนขั้นสูงสุดของกลุ่ม WEI มีอัตรา 15,623 PPP\$ และกลุ่ม OECD มีอัตรา 45,277 PPP\$ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เงินเดือนครูเริ่มต้นของกลุ่ม WEI มีอัตรา 9,992 PPP\$ OECD อยู่ที่ 28,892 PPP\$

สภาพอุปสงค์และอุปทานครูทั่วโลก พบว่า ระหว่าง พ.ศ. 2534-2547 มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนครู โดยจำนวนครูทั่วโลกระดับประถมศึกษาใน พ.ศ. 2534 มีประมาณ 22.8 ล้านคน ต่อมา พ.ศ.2547 เพิ่มขึ้นเป็น 26.4 ล้านคน คือเพิ่มร้อยละ 16 ขณะที่จำนวนครูมัธยมศึกษาใน พ.ศ.2534 มี 19.49 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 27.6 ล้านคนใน พ.ศ. 2547 สำหรับประเทศไทย พบว่า ระหว่าง พ.ศ. 2534-2547 การเปลี่ยนแปลงจำนวนครูแตกต่างจากแนวโน้มของโลก โดยจำนวนครูระดับประถมศึกษา เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.6 ต่อปี และระดับมัธยมศึกษา มีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.9 ต่อปี นอกจากนี้ ประเทศไทยยังให้ครูสามารถขอเกษียณอายุก่อนกำหนดได้ จึงมีผลให้ต้องการครูทดแทนในส่วนของขาด ทั้งนี้ ครูประถมศึกษาที่อายุระหว่าง 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไปของกลุ่ม WEI มีร้อยละ 14.2 และกลุ่ม OECD มีร้อยละ 28.5 ในขณะที่ครูมัธยมศึกษาตอนต้นของกลุ่ม WEI มีร้อยละ 18.1 และกลุ่ม OECD ร้อยละ 32.2 ครูมัธยมศึกษาตอนปลายของกลุ่ม WEI มีร้อยละ 14.6 และกลุ่ม OECD ร้อยละ 33.7 สำหรับการคาดการณ์ความต้องการครูใน พ.ศ. 2553 - 2558 พบว่า ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกซึ่งรวมประเทศไทยด้วยนั้น จะมีความต้องการครูในจำนวนที่ลดลงจากปัจจุบันที่มีจำนวน 9.4 ล้านคน เหลือ 7.4 ล้านคน โดยประเทศที่ต้องการจำนวนครูลดลงมากที่สุดคือ จีน และเกาหลี

คุณวุฒิ คุณภาพและการฝึกหัดครู พบว่า หลายประเทศมีการกำหนดเกณฑ์การผลิตครูที่มีคุณภาพ เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ สกอตแลนด์ กำหนดให้ครูต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอบได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ได้ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ผ่านการทดลองปฏิบัติการสอน หรือทดลองวิธีสอนของตน และฝึกปฏิบัติการสอนภายใต้การดูแลของครูอาวุโสที่ชำนาญการ ส่วนครูของประเทศอื่น ๆ มีรายการที่ต้องผ่านตามเกณฑ์แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม แทบทุกประเทศต้องการครูที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายใต้การนิเทศของครูอาวุโส ผ่านการสอบใบประกอบวิชาชีพครู ได้ปริญญาจากสถาบันอุดมศึกษา ผ่านการทดลองปฏิบัติงานและผ่านการฝึกอบรมครูใหม่ แต่มีจำนวนน้อยที่ทำได้ครบทุกรายการ

สำหรับ**ระดับการศึกษาของครู** พบว่า ครูไทยที่สอนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิถึงระดับอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า นอกจากนี้ จากการวิจัยในโครงการ TIMSS และ SACMEQ ของแอฟริกาใต้และ ตะวันออกซึ่งให้เห็นว่า นักเรียนจะเรียนได้ความรู้นอกจากครูที่มีทักษะทางวิชาการสูงมากกว่า ครูที่มีทักษะทางวิชาการต่ำ เด็กที่เข้ารับการทดสอบทำคะแนนได้คล้ายกับครูของตน

ปริมาณและคุณภาพครูที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า หลายประเทศต้องการเพิ่มจำนวนครูในระดับประถมศึกษา แต่อีกหลายประเทศต้องการเน้น การพัฒนาคุณวุฒิครูมากกว่า ทั้งนี้ องค์การแรงงานสากลและองค์การวิทยาศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เตือนไว้เมื่อ 30 กว่าปีมาแล้ว ว่า “ปัญหาการขาดแคลนครูควรแก้ด้วยวิธีการพิเศษ ต้องไม่เป็นผลเสียต่อมาตรฐานวิชาชีพ ที่เป็นที่ยอมรับแล้วหรือจะจัดทำใหม่ และต้องก่อให้เกิดความสูญเสียต่อการศึกษาน้อยที่สุด” นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบรรจุครูและสภาพการทำงาน ดังนั้น ในการพิจารณาทางเลือกของนโยบายการบรรจุครูและเงื่อนไขในการทำงาน ของครูด้วย ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนโดยการเพิ่มหรือลดชั่วโมงสอนของครูมีผลกระทบต่อ ผลการเรียนรู้ของเด็ก โครงสร้างเงินเดือนที่สามารถปรับเข้ากับการรับนักเรียนใหม่ได้มากขึ้น โดยเฉพาะการปรับให้เกิดความเหมาะสมระหว่างความรับผิดชอบและผลตอบแทน การ จัดองค์กรโรงเรียนที่เป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการบรรจุครู การสอนหลายผลัดเพื่อ ลดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู และปรับขนาดของชั้นเรียน เป็นต้น

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าอุปทานครูเพื่อบรรลุการประถมศึกษาสากลใน พ.ศ.2558 สามารถจัดประเทศแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ต้องเพิ่มครูจำนวนมาก กลุ่มที่ต้องเพิ่มครูปานกลาง และกลุ่มที่มีปัญหาเพียงเรื่องการออกจากงานของครูและ สามารถให้ความสนใจในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนได้

สำหรับประเทศไทย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ครูไม่ผ่านเกณฑ์วุฒิขั้นต่ำ แต่อยู่ที่ การกระจายครูไปตามโรงเรียน และท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ได้ครูที่ดี มีคุณวุฒิ คุณภาพ และ ประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้รวมถึงสื่อต่าง ๆ อุปกรณ์การสอน ห้องสมุด และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วย ประเทศไทยต้องการปริมาณครูลดลง ดังนั้นจึงควรให้ ความสำคัญในการพัฒนาครูเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการสอน แรงจูงใจในอาชีพครู ความรู้ใน วิชาการ ความรู้ในเทคโนโลยีใหม่ ๆ คุณธรรมจริยธรรม และการปรับตัวเอง ให้ทันและยืน เด่นอยู่ได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทนำ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สารบัญ

    สารบัญแผนภาพ

    สารบัญตาราง

คำอธิบายประกอบการใช้

บทที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพรวมระบบการศึกษา

การศึกษาปฐมวัย

1. ภาพรวมระบบการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

    2.1 ช่วงอายุการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

    2.2 อัตราการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ภาพรวมระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

    1.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียน

    1.2 ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

    1.3 ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

    1.4 การศึกษาภาคบังคับ

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

    2.1 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

    2.2 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

    2.3 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

    2.4 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

    2.5 หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญ / สายอาชีพ

    2.6 ความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. คุณภาพการจัดการศึกษา	19
3.1 อัตราส่วนผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	19
3.2 อัตราส่วนผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญและสายอาชีพ	20
3.3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	21
3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับนานาชาติ	23
4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	24
4.1 สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน	25
4.2 เด็กที่เข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์	27
4.3 การตกซ้ำชั้น	28
บทที่ 2 การอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่	43
การอุดมศึกษา	
1. ภาพรวมของระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	43
1.1 ระดับปริญญาตรี	43
1.2 ระดับบัณฑิตศึกษา	43
2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา	43
2.1 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา	44
2.2 ความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา	46
3. คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา	50
3.1 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา	50
3.2 ผลการประเมินสถาบันอุดมศึกษา	54
4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา	55
4.1 การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษา	55
4.2 การถ่ายโอนความรู้ระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัย	57
4.3 สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน	58

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาผู้ใหญ่

1. ภาพรวมของระบบการศึกษาผู้ใหญ่	62
2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาผู้ใหญ่	62
2.1 อัตราของประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา	62
2.2 ความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาของประชากรผู้ใหญ่	63
3. คุณภาพการจัดศึกษาผู้ใหญ่	64
3.1 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา	64
3.2 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	66
3.3 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	68
3.4 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา	68
4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาผู้ใหญ่	70

บทที่ 3 งบประมาณทางการศึกษา

85

1. ร้อยละการลงทุนทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	85
2. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาคู่เงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด	89
2.1 ภาพรวมในทุกระดับการศึกษา	89
2.2 ร้อยละค่าใช้จ่าย จำแนกตามระดับการศึกษาและรูปแบบการจัดสรร เงินงบประมาณสู่สถานศึกษา	90
3. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาระดับภาคีรัฐและเอกชน	93
3.1 ภาพรวมทุกระดับการศึกษา	93
3.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาระดับภาคีรัฐและเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา	94
4. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาคู่เงินรายหัวต่อปี	97
4.1 ภาพรวมทุกระดับการศึกษา	97
4.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาคู่เงินรายหัวต่อปีเปรียบเทียบ	98
5. ประสิทธิภาพของการลงทุนเพื่อการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	102
5.1 การลงทุนเพื่อการศึกษาระดับประเทศไทย	102
5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	106

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบ	127
1. ครูและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	127
1.1 ขนาดของชั้นเรียน	127
1.2 จำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของเด็ก	130
1.3 จำนวนชั่วโมงสอนต่อปีของครู	131
1.4 อัตราเงินเดือนครู	133
2. สภาพอุปสงค์และอุปทานครูทั่วโลก	137
2.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนครู พ.ศ. 2534-2547	138
2.2 อายุของครู	141
2.3 คาดการณ์ความต้องการครูในอนาคต พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2558	141
3. คุณวุฒิ คุณภาพ และการฝึกหัดครู	143
3.1 ครูและคุณวุฒิขั้นต่ำ	145
3.2 ระดับการศึกษาของครู	147
3.3 การวัดทักษะวิชาการของครู	154
3.4 การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง	155
4. ปริมาณและคุณภาพครูที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้	156
4.1 การสรรหาครูและวุฒิของครู	157
4.2 ความสมดุลระหว่างการบรรจุครูและสภาพการทำงาน	159
4.3 สรุป	161
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	175
บรรณานุกรม	179

สารบัญแผนภาพ

หน้า

บทที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนภาพ 1.1	ระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1
แผนภาพ 1.2	ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา	3
แผนภาพ 1.3	อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2547	4
แผนภาพ 1.4	ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา	6
แผนภาพ 1.5	ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	7
แผนภาพ 1.6	ช่วงอายุการศึกษาภาคบังคับ	8
แผนภาพ 1.7	ช่วงอายุการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสากล	9
แผนภาพ 1.8	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2547	11
แผนภาพ 1.9	อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2546	12
แผนภาพ 1.10	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2547	13
แผนภาพ 1.11	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	14
แผนภาพ 1.12	ร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตร	16
แผนภาพ 1.13	ดัชนีความเสมอภาคทางเพศ ปีการศึกษา 2547	18
แผนภาพ 1.14	ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อจำนวนประชากรในกลุ่มอายุเดียวกัน	20
แผนภาพ 1.15	ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญและอาชีพ	21
แผนภาพ 1.16	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ปีการศึกษา 2547	22
แผนภาพ 1.17	เปรียบเทียบทักษะการอ่านด้านต่าง ๆ ของนักเรียนบางประเทศ	24
แผนภาพ 1.18	ร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามประเภทของสถาบันและระดับการศึกษา พ.ศ. 2547	26
แผนภาพ 1.19	ร้อยละของเด็ก ป.1 ที่เข้าโรงเรียนช้า จำแนกตามภูมิภาคต่าง ๆ	28
แผนภาพ 1.20	ร้อยละของผู้เข้าชั้นระดับประถมศึกษา เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2543 และ 2547	29

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 2 การอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่

แผนภาพ 2.1	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2547	44
แผนภาพ 2.2	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออก พ.ศ. 2547	45
แผนภาพ 2.3	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทย	45
แผนภาพ 2.4	อัตราการเข้าเรียนระดับปริญญาตรีในรูปแบบต่างๆ ของไทย ปี พ.ศ.2547	46
แผนภาพ 2.5	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออกเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิง พ.ศ.2547	47
แผนภาพ 2.6	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออก พ.ศ.2547	48
แผนภาพ 2.7	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา จำแนกตามรูปแบบและระดับการศึกษา พ.ศ.2547	49
แผนภาพ 2.8	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของเพศหญิงในภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออก จำแนกตามรูปแบบและระดับการศึกษา พ.ศ. 2547	50
แผนภาพ 2.9	อัตราผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาของไทย พ.ศ. 2546-2549	51
แผนภาพ 2.10	อัตราผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชีย พ.ศ. 2549	51
แผนภาพ 2.11	อัตราส่วนผู้สำเร็จอุดมศึกษา พ.ศ. 2547	53
แผนภาพ 2.12	ผลการประเมินของการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พ.ศ.2546-2549	56
แผนภาพ 2.13	ผลการประเมินของการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2549	56
แผนภาพ 2.14	ผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจของไทย	57
แผนภาพ 2.15	ผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ พ.ศ. 2549	57
แผนภาพ 2.16	สัดส่วนสถาบันอุดมศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนของประเทศไทย พ.ศ.2547	59

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพ 2.17 ร้อยละของนักศึกษาอุดมศึกษาเรียนในสถาบันเอกชน พ.ศ.2547	60
แผนภาพ 2.18 สัดส่วนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เอกชน ที่รัฐอุดหนุนและเอกชน พ.ศ.2547	61
แผนภาพ 2.19 อัตราที่ประชากรวัยผู้ใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา พ.ศ.2547	62
แผนภาพ 2.20 อัตราการไม่ได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิง พ.ศ.2547	63
แผนภาพ 2.21 ร้อยละของประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2547	64
แผนภาพ 2.22 ร้อยละของประชากรผู้ใหญ่ที่สำเร็จอย่างต่ำระดับประถมศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ	65
แผนภาพ 2.23 ผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2547	66
แผนภาพ 2.24 ร้อยละของประชากรผู้ใหญ่ที่สำเร็จอย่างต่ำระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามกลุ่มอายุ	67
แผนภาพ 2.25 ผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2547	68
แผนภาพ 2.26 ร้อยละของผู้ใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2547	69
แผนภาพ 2.27 ร้อยละของผู้ใหญ่ที่ไม่จบระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2547	70
บทที่ 3 งบประมาณทางการศึกษา	
แผนภาพ 3.1 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	86
แผนภาพ 3.2 ร้อยละการลงทุนทางการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	87
แผนภาพ 3.3 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	88
แผนภาพ 3.4 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	90
แผนภาพ 3.5 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2546	91

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 3.6	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่องบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ระดับอุดมศึกษา และรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2546	92
แผนภาพ 3.7	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	94
แผนภาพ 3.8	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2546	95
แผนภาพ 3.9	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน ระดับอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2546	96
แผนภาพ 3.10	อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546	97
แผนภาพ 3.11	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี ในทุกระดับการศึกษา เปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2546	99
แผนภาพ 3.12	ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี จำแนกตามระดับการศึกษา เปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2546	101
แผนภาพ 3.13	ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทย ปีงบประมาณ พ.ศ.2540-2549	103
แผนภาพ 3.14	ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินของประเทศไทย ปีงบประมาณ พ.ศ.2540-2549	103
แผนภาพ 3.15	ร้อยละของงบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงาน ปีงบประมาณ 2546-2549	104
แผนภาพ 3.16	ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ 2540-2549	105
แผนภาพ 3.17	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544-2547	106

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพ 3.18	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544-2547	107
แผนภาพ 3.19	คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548-2549	108
แผนภาพ 3.20	คะแนนเฉลี่ย A-NET ของนักเรียนไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548-2549	109
แผนภาพ 3.21	ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2542	110
แผนภาพ 3.22	ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2542	111
บทที่ 4 สภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบ		
แผนภาพ 4.1	ขนาดของชั้นเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และประเภทสถานศึกษา พ.ศ.2546	128
แผนภาพ 4.2	จำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของเด็กอายุ 9-14 ปี ในสถานศึกษาของรัฐ พ.ศ. 2547	131
แผนภาพ 4.3	จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปี ในสถานศึกษาของรัฐ พ.ศ.2547	132
แผนภาพ 4.4	อัตราเงินเดือนต่อปีของครูเริ่มต้นและสูงสุด พ.ศ. 2547 คิดเป็นเงินเหรียญเปรียบเทียบ (PPP)	135
แผนภาพ 4.5	เงินเดือนเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อปี (คิดเป็นร้อยละ) จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. 2547	136
แผนภาพ 4.6	สัดส่วนประชากรครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เป็นเพศหญิง พ.ศ.2547	140
แผนภาพ 4.7	ร้อยละของครู จำแนกตามช่วงอายุและระดับการศึกษา พ.ศ. 2546/2547	142
แผนภาพ 4.8	จำนวนครูระดับประถมศึกษา พ.ศ.2547 และคาดประมาณครู ระดับประถมศึกษา พ.ศ.2558	144
แผนภาพ 4.9	แสดงสัดส่วนจำนวนครู จำแนกตามคุณวุฒิของครู 10 ประเทศ	149

สารบัญตาราง

หน้า

1 ตารางสถิติการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 1.1	ระบบการศึกษา: อายุเมื่อแรกเข้าและจำนวนปีที่เรียน ระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	32
ตาราง 1.2	แสดงระบบการศึกษา: เดือนที่เริ่มต้น/สิ้นสุดปีการศึกษาและ การศึกษาภาคบังคับ (Starting/Ending year of the academic year and Education Systems: compulsory education)	33
ตาราง 1.3	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ปีการศึกษา 2547	34
ตาราง 1.4	จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตร และแผนการเรียน ปีการศึกษา 2547	35
ตาราง 1.5	อัตรากาเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2542-2547	36
ตาราง 1.6	อัตรานักเรียนต่อครู จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547	37
ตาราง 1.7	ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรียนในโรงเรียน ของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2547	38
ตาราง 1.8	ร้อยละของนักศึกษาหญิงเปรียบเทียบกับนักศึกษาทั้งหมด จำแนกตาม ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547	39
ตาราง 1.9	อัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2547	40
ตาราง 1.10	ร้อยละของนักเรียนที่ตกซ้ำชั้น จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547	41
ตาราง 1.11	ร้อยละของเด็ก ป.1 ที่เข้าโรงเรียนช้า จำแนกตามภูมิภาคต่างๆ	42

2 ตารางสถิติการอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่

ตาราง 2.1	แสดงอัตรากาเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ	72
ตาราง 2.2	แสดงอัตรากากระจายนิสิต/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 2.3 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) พ.ศ.2547	77
ตาราง 2.4 แสดงอัตราการจบการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ.2547	79
ตาราง 2.5 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามเพศ ระดับ และประเภทการศึกษา พ.ศ.2547	81

3 ตารางสถิติงบประมาณทางการศึกษา

ตาราง 3.1 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาระดับภาครัฐและเอกชน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา	114
ตาราง 3.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาระดับภาครัฐต่องบประมาณแผ่นดิน ทั้งหมด และต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา	115
ตาราง 3.3 ร้อยละค่าใช้จ่ายของรัฐเพื่อการศึกษาระดับภาคเอกชนต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน ทั้งหมดของประเทศ ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา และรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา	116
ตาราง 3.4 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาระดับภาครัฐและเอกชน ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา	117
ตาราง 3.5 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาครัฐและเอกชนต่อนักเรียนรายหัวต่อปี ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา	118
ตาราง 3.6 ร้อยละค่าใช้จ่ายภาครัฐและเอกชนต่อนักเรียนรายหัวต่อปี เปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา (มีค่าเท่ากับ 100) ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา	119

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 3.7 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาคือต้องงบประมาณแผ่นดิน และร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศของไทย ปีงบประมาณ 2540-2549	120
ตาราง 3.8 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2546-2549 จำแนกตามลักษณะงาน	121
ตาราง 3.9 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2540-2549 จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ (รายจ่ายลงทุน-รายจ่ายประจำ)	122
ตาราง 3.10 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนไทย ปีการศึกษา 2544-2547 จำแนกตามวิชาและคะแนนเฉลี่ยร้อยละ	123
ตาราง 3.11 ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และขั้นสูง (A-NET) ของนักเรียนไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548-2549 จำแนกตามวิชาและคะแนนเฉลี่ยร้อยละ	124
ตาราง 3.12 ผลการทดสอบความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครั้งที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542	125

4 ตารางสถิติสภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบ

ตาราง 4.1 ขนาดของชั้นเรียนเฉลี่ย จำแนกตามระดับการศึกษาและประเภทสถานศึกษา พ.ศ. 2546/2547	164
ตาราง 4.2 จำนวนเวลาเรียนเป็นชั่วโมงต่อปีของนักเรียนอายุ 9-14 ปี พ.ศ.2546/2547	165
ตาราง 4.3 จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปีและต่อสัปดาห์ จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ.2546/2547	166

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตาราง 4.4	เงินเดือนครุคิดเป็นเงินเหรียญสหรัฐปรับด้วยค่าอำนาจซื้อเปรียบเทียบ (PPP) ต่อปี เมื่อเริ่มต้นทำงาน ทำงานแล้ว 15 ปี และเงินเดือนสูงสุด จำแนกตามระดับการศึกษาและตามวุฒิขั้นต่ำที่กำหนด พ.ศ. 2546/2547	167
ตาราง 4.5	เงินเดือนครุคิดเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว โดยคิดเป็นร้อยละ จำแนกตามเงินเดือนเมื่อเริ่มต้นทำงาน เมื่อทำงานแล้ว 15 ปี และเงินเดือนสูงสุด และระดับการศึกษา พ.ศ. 2546/2547	168
ตาราง 4.6	ผลตอบแทนอื่นๆ ของครุ	169
ตาราง 4.7	สัดส่วนประชากรครุที่เป็นเพศหญิง จำแนกตามระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พ.ศ.2547	170
ตาราง 4.8	ร้อยละของครุรวมของรัฐ และเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา และตามช่วงอายุ (ปี) พ.ศ.2546/2547	171
ตาราง 4.9	จำนวนครูประถมศึกษา พ.ศ.2547 และที่คาดหวังใน พ.ศ.2558	172
ตาราง 4.10	เกณฑ์กำหนดสำหรับครูสอนคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 8	173

คำอธิบายประกอบการใช้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ (Symbols for missing data)

- a ไม่มีในระบบการศึกษา (Data are not applicable because the category does not apply)
- ... ไม่มีรายละเอียดของข้อมูล (Data are not available)
- ไม่ต้องการข้อมูลจากประเทศนั้นๆ (Data are not requested from countries)
- n ข้อมูลมีจำนวนน้อยมาก ไม่สามารถระบุได้ (Magnitude is negligible)
- x( ) ข้อมูลรวมอยู่ในแถวอื่นที่ระบุ (Data are included in another category)

2. ระบบการศึกษา หมายถึง การแบ่งช่วงชั้น การกำหนดอายุ และระยะเวลาในการศึกษา แต่ละระดับการศึกษา

3. ปีการศึกษา ประเทศต่าง ๆ รายงานปีที่อ้างอิงข้อมูลแตกต่างกัน ดังนี้

ประเทศ	พ.ศ.
กลุ่ม WEI และอื่น ๆ	
จีน	2545/2546
อาร์เจนตินา, บราซิล, มาเลเซีย	2546
ฟิลิปปินส์, อินโดนีเซีย	2546/2547
รัสเซีย	2546/2547
ชิลี, เวียดนาม	2547
ไทย	2547/2548
กลุ่ม OECD	
แคนาดา	2544/2545
ญี่ปุ่น	2545/2546
ฝรั่งเศส, เยอรมนี, ฟินแลนด์	2546/2547
สวีเดน, สหราชอาณาจักร, สหรัฐอเมริกา	2546/2547
ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์	2547
เกาหลี	2547/2548

2547/2548 หมายถึง เริ่มปีการศึกษา พ.ศ. 2547 จบปีการศึกษา พ.ศ. 2548

4. ระดับการศึกษา ในการเปรียบเทียบระดับนานาชาติ ได้แบ่งระดับการศึกษา

(International Standard Classification of Education (ISCED 97))

ออกเป็น 6 ระดับ คือ

- 1) **ISCED 0** หมายถึง การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จัดสำหรับเด็กเล็กก่อนวัยเรียน
- 2) **ISCED 1** หมายถึง การศึกษาระดับประถมศึกษา
- 3) **ISCED 2** หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 4) **ISCED 3** หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ
  - 4.1 **ISCED 3A** หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษาที่มุ่งเรียนต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป หรือมหาวิทยาลัยเทคนิค
  - 4.2 **ISCED 3B** หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษาที่มุ่งเรียนต่อในสถาบันเทคนิค หรืออาชีวศึกษาชั้นสูง
  - 4.3 **ISCED 3C** หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มุ่งฝึกฝีมือแรงงาน เพื่อออกไปประกอบอาชีพ
- 5) **ISCED 4** หมายถึง การศึกษาหลังมัธยมศึกษา ก่อนระดับอุดมศึกษา หลักสูตรมีระยะเวลา ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 2 ปี ส่วนมากเป็นสายอาชีพเฉพาะทาง
- 6) **ISCED 5** หมายถึง การศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเทียบเท่ามหาวิทยาลัย เช่น สถาบันเทคนิค/เทคโนโลยี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ
  - 6.1 **ISCED 5A** หมายถึง การศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนหนักทางด้านทฤษฎี เช่น วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรม วิศวกรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์ เป็นต้น จัดเป็นประเภทวิชาชีพและมุ่งสู่การวิจัยระดับสูงต่อไป
  - 6.2 **ISCED 5B** หมายถึง การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย/เทียบเท่า หรือสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่เน้นหนักทางภาคทฤษฎีแต่เน้นการปฏิบัติ เทคนิค หรืออาชีพเฉพาะทาง
- 7) **ISCED 6** หมายถึง การศึกษาระดับสูงที่เน้นการวิจัย จัดในมหาวิทยาลัย ส่วนมากเป็นระดับปริญญาโท ปริญญาเอก หรือหลังปริญญาเอก

5. ประเทศสมาชิกกลุ่ม World Education Indicators Member Countries หรือ WEI

มี 19 ประเทศ ได้แก่

1. Argentina (อาร์เจนตินา)	2. Brazil (บราซิล)
3. Chile (ชิลี)	4. China (จีน)
5. Egypt (อียิปต์)	6. India (อินเดีย)
7. Indonesia (อินโดนีเซีย)	8. Jamaica (จาเมกา)
9. Jordan (จอร์แดน)	10. Malaysia (มาเลเซีย)
11. Paraguay (ปารากวัย)	12. Peru (เปรู)
13. Philippines (ฟิลิปปินส์)	14. Russian Federation (สหพันธรัฐรัสเซีย)
15. Sri Lanka (ศรีลังกา)	16. Thailand (ไทย)
17. Tunisia (ตูนิเซีย)	18. Uruguay (อุรุกวัย)
19. Zimbabwe (ซิมบับเว)	

6. ประเทศสมาชิกกลุ่ม Organization for Economic Co-operation and Development

Member Countries หรือ **OECD** มี 30 ประเทศ ได้แก่

1. Australia (ออสเตรเลีย)	2. Austria (ออสเตรีย)
3. Belgium (เบลเยียม)	4. Canada (แคนาดา)
5. The Czech Republic (สาธารณรัฐเช็ก)	6. Denmark (เดนมาร์ก)
7. Finland (ฟินแลนด์)	8. France (ฝรั่งเศส)
9. Germany (เยอรมนี)	10. Greece (กรีซ)
11. Hungary (ฮังการี)	12. Iceland (ไอซ์แลนด์)
13. Ireland (ไอร์แลนด์)	14. Italy (อิตาลี)
15. Japan (ญี่ปุ่น)	16. Korea (เกาหลี)
17. Luxembourg (ลักเซมเบิร์ก)	18. Mexico (เม็กซิโก)
19. The Netherlands (เนเธอร์แลนด์)	20. Norway (นอร์เวย์)
21. New Zealand (นิวซีแลนด์)	22. Poland (โปแลนด์)
23. Portugal (โปรตุเกส)	24. The Slovak Republic (สาธารณรัฐสโลวาเกีย)
25. Spain (สเปน)	26. Sweden (สวีเดน)
27. Switzerland (สวิตเซอร์แลนด์)	28. Turkey (ตุรกี)
29. The United Kingdom (สหราชอาณาจักร)	30. The United States of America (สหรัฐอเมริกา)

7. การจำแนกประเทศตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก (World Regions) 7 กลุ่ม ได้แก่

7.1 กลุ่มรัฐอาหรับ (Arab States) มี 20 ประเทศ/เขตปกครอง (Territories)

1. Algeria (แอลจีเรีย)
2. Bahrain (บาห์เรน)
3. Djibouti (จิบูตี)
4. Egypt (อียิปต์)
5. Iraq (อิรัก)
6. Jordan (จอร์แดน)
7. Kuwait (คูเวต)
8. Lebanon (เลบานอน)
9. Libyan Arab Jamahiriya
(สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชน
อาหรับลิเบีย)
10. Mauritania (มอริเตเนีย)
11. Morocco (โมร็อกโก)
12. Oman (โอมาน)
13. Palestinian Autonomous Territories
(เขตอิสระปาเลสไตน์)
14. Qatar (กาตาร์)
15. Saudi Arabia (ซาอุดีอาระเบีย)
16. Sudan (ซูดาน)
17. Syrian Arab Republic
(สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย)
18. Tunisia (ตูนิเซีย)
19. United Arab Emirates
(สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์)
20. Yemen (เยเมน)

7.2 กลุ่มเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก (South and West Asia) มี 9 ประเทศ

1. Afghanistan (อัฟกานิสถาน)
2. Bangladesh (บังกลาเทศ)
3. Bhutan (ภูฏาน)
4. India (อินเดีย)
5. Iran (อิหร่าน)
6. Islamic Republic of Maldives
(สาธารณรัฐอิสลามมัลดีฟส์)
7. Nepal (เนปาล)
8. Pakistan (ปากีสถาน)
9. Sri Lanka (ศรีลังกา)

7.3 กลุ่มยุโรปตอนกลาง และยุโรปตะวันออก/เอเชียกลาง (Central and Eastern Europe) มี 29 ประเทศ

1. Albania (แอลเบเนีย)
2. Armenia (อาร์เมเนีย)
3. Azerbaijan (อาเซอร์ไบจาน)
4. Belarus (เบลารุส)
5. Bosnia and Herzegovina
(บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา)
6. Bulgaria (บัลแกเรีย)
7. Croatia (โครเอเชีย)
8. Czech Republic (สาธารณรัฐเช็ก)
9. Estonia (เอสโตเนีย)

10. Georgia (จอร์เจีย)	11. Hungary (ฮังการี)
12. Kazakhstan (คาซัคสถาน)	13. Kyrgyzstan (คีร์กีซสถาน)
14. Latvia (ลัตเวีย)	15. Lithuania (ลิทัวเนีย)
16. Mongolia (มองโกเลีย)	17. Poland (โปแลนด์)
18. Republic of Moldova (สาธารณรัฐมอลโดวา)	
19. Romania (โรมาเนีย)	20. Russian Federation (สหพันธรัฐรัสเซีย)
21. Serbia and Montenegro (เซอร์เบียและมอนเตเนโกร)	22. Slovakia (สโลวะเกีย)
24. Tajikistan (ทาจิกิสถาน)	23. Slovenia (สโลวีเนีย)
	25. The Former Yugoslav Republic of Macedonia (สาธารณรัฐมาซิโดเนีย)
26. Turkey (ตุรกี)	27. Turkmenistan (เติร์กเมนิสถาน)
28. Ukraine (ยูเครน)	29. Uzbekistan (อุซเบกิสถาน)

7.4 กลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก (East Asia and the Pacific) 34 ประเทศ / เขตปกครอง

1. Australia (ออสเตรเลีย)	2. Brunei Darussalam (บรูไนดารุสซาลาม)
3. Cambodia (กัมพูชา)	4. China (จีน)
5. Cook Islands (หมู่เกาะคุก)	6. Democratic People's Republic of Korea (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี)
7. Fiji (ฟีจี)	9. Indonesia (อินโดนีเซีย)
8. Hong Kong (ฮ่องกง)	11. Kiribati (คิริบาติ)
10. Japan (ญี่ปุ่น)	13. Macao (มาเก๊า)
12. Lao People's Democratic Republic (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)	14. Malaysia (มาเลเซีย)
15. Marshall Islands (หมู่เกาะมาร์แชลล์)	16. Micronesia (Federated States of Micronesia) (สหพันธรัฐไมโครนีเซีย)
17. Myanmar (พม่า)	19. New Zealand (นิวซีแลนด์)
18. Nauru (นาอูรู)	21. Palau (ปาเลา)
20. Niue (นีอูเอ)	23. Philippines (ฟิลิปปินส์)
22. Papua New Guinea (ปาปัวนิวกินี)	25. Samoa (ซามัว)
24. Republic of Korea (สาธารณรัฐเกาหลี)	27. Solomon Islands (หมู่เกาะโซโลมอน)
26. Singapore (สิงคโปร์)	29. Timor-Leste (ติมอร์-เลสเต)
28. Thailand (ไทย)	

30. Tokelau (โตเกเลา)	31. Tonga (ตองกา)
32. Tuvalu (ตูวาลู)	33. Vanuatu (วานูอาตู)
34. Vietnam (เวียตนาม)	

7.5 กลุ่มลาตินอเมริกา และแคริบเบียน (Latin America and the Caribbean)

มี 41ประเทศ/เขตปกครอง (Territories)

1. Anguilla (แองกวิลลา)	2. Antigua and Barbuda (แอนติกาและบาร์บูดา)
3. Argentina (อาร์เจนตินา)	5. Bahamas (บาฮามาส)
4. Aruba (อารูบา)	7. Belize (เบลีซ)
6. Barbados (บาร์เบโดส)	9. Bolivia (โบลิเวีย)
8. Bermuda (เบอร์มิวดา)	11. British Virgin Islands (หมู่เกาะบริติชเวอร์จิน)
10. Brazil (บราซิล)	14. Colombia (โคลัมเบีย)
12. Cayman Islands (หมู่เกาะเคย์แมน)	16. Cuba (คิวบา)
13. Chile (ชิลี)	18. Dominican Republic (สาธารณรัฐโดมินิกัน)
15. Costa Rica (คอสตาริกา)	21. Grenada (เกรเนดา)
17. Dominica (โดมินิกา)	23. Guyana (กายอานา)
19. Ecuador (เอกวาดอร์)	25. Honduras (ฮอนดูรัส)
20. El Salvador (เอลซัลวาดอร์)	27. Mexico (เม็กซิโก)
22. Guatemala (กัวเตมาลา)	29. Netherlands Antilles (เนเธอร์แลนด์แอนทิลลิส)
24. Haiti (เฮติ)	32. Paraguay (ปารากวัย)
26. Jamaica (จาเมกา)	34. Saint Kitts and Nevis (เซนต์คิตส์และเนวิส)
28. Montserrat (มอนต์เซอรัล)	36. Saint Vincent and the Grenadines (เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์)
30. Nicaragua (นิการากัว)	39. Turks and Caicos Islands (หมู่เกาะเติกส์และเคคอส)
31. Panama (ปานามา)	41. Venezuela (เวเนซุเอลา)
33. Peru (เปรู)	
35. Saint Lucia (เซนต์ลูเชีย)	
37. Suriname (ซูรินาม)	
38. Trinidad and Tobago (ตรินิแดดและโตเบโก)	
40. Uruguay (อุรุกวัย)	

7.6 กลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก (North American and Western Europe) 29 ประเทศ

1. Andorra (อันดอร์รา)
2. Austria (ออสเตรีย)
3. Belgium (เบลเยียม)
4. Canada (แคนาดา)
5. Cyprus (ไซปรัส)
6. Denmark (เดนมาร์ก)
7. Finland (ฟินแลนด์)
8. France (ฝรั่งเศส)
9. Germany (เยอรมนี)
10. Gibraltar (ยิบรอลตาร์)
11. Greece (กรีซ)
12. Holy See (โพลีซี)
13. Iceland (ไอซ์แลนด์)
14. Ireland (ไอร์แลนด์)
15. Israel (อิสราเอล)
16. Italy (อิตาลี)
17. Liechtenstein (ลิกเตนสไตน์)
18. Luxembourg (ลักเซมเบิร์ก)
19. Malta (มอลตา)
20. Monaco (โมนาโก)
21. Netherlands (เนเธอร์แลนด์)
22. Norway (นอร์เวย์)
23. Portugal (โปรตุเกส)
24. San Marino (ซานมารีโน)
25. Spain (สเปน)
26. Sweden (สวีเดน)
27. Switzerland (สวิตเซอร์แลนด์)
28. United Kingdom (สหราชอาณาจักร)
29. United States (สหรัฐอเมริกา)

7.7 กลุ่มซับ-ซฮารัน แอฟริกา (Sub-Saharan Africa) 45 ประเทศ/เขตปกครอง (Territories)

1. Angola (แองโกลา)
2. Benin (เบนิน)
3. Botswana (บอตสวานา)
4. Burkina Faso (บูร์กินาฟาโซ)
5. Burundi (บुरुнді)
6. Cameroon (แคเมอรูน)
7. Cape Verde (เคปเวิร์ด)
8. Central African Republic (สาธารณรัฐแอฟริกากลาง)
9. Chad (ชาด)
11. Congo (คองโก)
12. Côte d'Ivoire (โกตดิวัวร์)
13. Democratic Republic of The Congo (สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก)
14. Equatorial Guinea (อิเควทอเรียลกินี)
15. Eritrea (เอริเทรีย)
17. Gabon (กาบอง)
18. Gambia (แกมเบีย)
19. Ghana (กานา)
20. Guinea (กินี)
21. Guinea-Bissau (กินีบิสเซา)

22. Kenya (เคนยา)	23. Lesotho (เลโซโท)
24. Liberia (ไลบีเรีย)	25. Madagascar (มาดากัสการ์)
26. Malawi (มาลาวี)	27. Mali (มาลี)
28. Mauritius (มอริเชียส)	29. Mozambique (โมซัมบิก)
30. Namibia (นามิเบีย)	31. Niger (ไนเจอร์)
32. Nigeria (ไนจีเรีย)	33. Rwanda (รวันดา)
34. Sao Tome and Principe (เซาโตเมและปรินซิเป)	35. Senegal (เซเนกัล)
37. Sierra Leone (เซียร์ราลีโอน)	36. Seychelles (เซเชลส์)
39. South Africa (แอฟริกาใต้)	38. Somalia (โซมาเลีย)
41. Togo (โตโก)	40. Swaziland (สวาซิแลนด์)
43. United Republic of Tanzania (สหสาธารณรัฐแทนซาเนีย)	42. Uganda (ยูกันดา)
44. Zambia (แซมเบีย)	45. Zimbabwe (ซิมบับเว)

8. คำอธิบายศัพท์

PPP : Purchasing Power Parity เป็นการเปรียบเทียบอัตราเงินดอลลาร์สหรัฐกับเงินตราของประเทศหนึ่ง ๆ ที่สามารถซื้อสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกันในประเทศของตน เช่น สินค้าชิ้นหนึ่งที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ราคา 2 ดอลลาร์ แต่ในประเทศไทย ราคา 30 บาท เมื่อเปรียบเทียบกันเป็น PPP ก็ถือว่า 30 บาท เท่ากับ 2 PPP เป็นต้น หรือ หากครุมีเงินเดือน 500 PPP\$ ก็เท่ากับ 7,500 บาทต่อเดือน (ในที่นี้ 1 PPP\$ เท่ากับ 15 บาท)

การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา

UIS/OECD จำแนกการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา 3 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของ **รัฐโดยตรง** (Direct Public expenditure on Public Institutions)
- 2) การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของ **เอกชนโดยตรง** (Direct Public expenditure on Private Institutions)
- 3) การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของ **เอกชนโดยอ้อม** (Indirect Public Transfers and Payments to the Private Sector)

การจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยอ้อม มีความหมายครอบคลุมถึง การช่วยเหลือนักศึกษาและครอบครัวในด้านอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร ที่พัก เครื่องแต่งกาย และค่าเล่าเรียนอื่น ๆ เป็นต้น

บทที่ 1

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

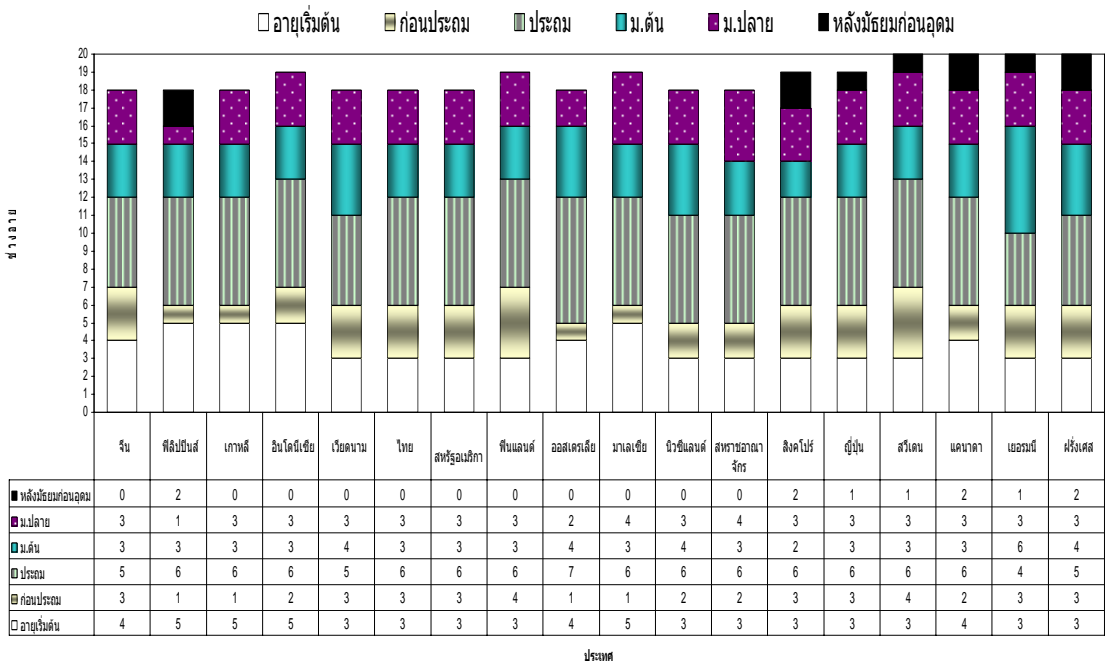
การศึกษาเปรียบเทียบระบบการศึกษาระดับนานาชาติจะเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบ ที่มีวิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา และการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน บทที่ 1 จะนำเสนอเปรียบเทียบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพรวมระบบการศึกษา

ประเทศต่าง ๆ อายุเริ่มต้นและจำนวนปีที่ใช้ศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกัน แล้วแต่รูปแบบและบริบทของแต่ละประเทศ

ในการเปรียบเทียบระดับนานาชาติ ได้จำแนกการศึกษาเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ ISCED 0 หมายถึงการศึกษาปฐมวัยหรือระดับก่อนประถมศึกษา ISCED 1 หมายถึงระดับประถมศึกษา ISCED 2 หมายถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ISCED 3 หมายถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ISCED 4 หมายถึงระดับหลังมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนที่จะเข้าสู่อุดมศึกษา ISCED 5 และ 6 หมายถึงระดับอุดมศึกษา

แผนภาพ 1.1 ระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: ตาราง 1.1 หน้า 32

เมื่อพิจารณาระบบการศึกษานานาชาติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่นับรวม การศึกษาปฐมวัย (**แผนภาพ 1.1**) ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 11-14 ปี แต่ประเทศต่างๆส่วนมากใช้เวลาเรียนขั้นพื้นฐาน 12-13 ปี ประเทศไทยใช้เวลาเรียน 12 ปี หรือเรียกแบบ 6:3:3 เช่นเดียวกับฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา เกาหลี และอินโดนีเซีย แต่บางประเทศ เช่น เวียดนามมีลักษณะแตกต่างเป็นตัวเลขลดหลั่นคือ 5:4:3 ส่วนประเทศอื่นๆ เช่น จีน ใช้เวลาเรียนขั้นพื้นฐานน้อยที่สุดเพียง 11 ปี ส่วนประเทศที่ใช้เวลาเรียนขั้นพื้นฐานนานมากถึง 14 ปี ได้แก่ เยอรมัน ฝรั่งเศส และแคนาดา เนื่องจากการจัดการศึกษาหลังสำเร็จมัธยมศึกษา ตอนปลาย อีก 1-2 ปี ก่อนที่จะเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งยูเนสโกได้เรียกระดับการศึกษานี้ว่า การศึกษาหลังมัธยมศึกษาก่อนอุดมศึกษา (*Post-secondary non-tertiary education*) หรือ *ISCED 4* จัดเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจะเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา เป็น การศึกษาอีกระดับหนึ่งที่หลายประเทศให้ความสำคัญ เพราะเป็นการศึกษาที่เน้นการผลิต บุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับสูง และเป็นกาให้โอกาสในการเพิ่มทักษะและความรู้ แก่แรงงานเดิม หรือผู้ต้องการจะเปลี่ยนงานใหม่ การศึกษาระดับนี้มีหลักสูตรตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2 ปี เช่นประเทศฟิลิปปินส์ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรวม *ISCED 4* ด้วย ใช้เวลาเรียน รวม 12 ปี สำหรับญี่ปุ่น สวีเดน และสิงคโปร์ ใช้เวลาเรียนขั้นพื้นฐานรวม *ISCED 4* เป็น เวลา 13 ปี สำหรับประเทศไทยเป็นหลักสูตรขั้นพื้นฐาน(ไม่รวมปฐมวัย) 12 ปี

อย่างไรก็ตาม การจัดหลักสูตรใด ๆ ควรเป็นหลักสูตรที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนเลือกเรียนต่อที่ใดก็ได้โดยไม่เป็นทางตัน และจัดเตรียมหลักสูตรหลังมัธยมศึกษา ตอนปลายก่อนเข้าสู่อุดมศึกษาไว้ด้วยเสมอ

จำนวนปีที่ศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มักจะเกี่ยวโยงกับระดับอุดมศึกษา เนื่องจากประเทศที่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานนาน 13-14 ปี มักจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เพียง 3 ปี โดยไม่ต้องเรียนวิชาพื้นฐาน เช่น สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ส่วนประเทศ ที่มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 11-12 ปี หลักสูตรปริญญาตรีมักจะเป็น 4 ปี ซึ่งจะต้อง เรียนวิชาพื้นฐานก่อน เช่น ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และเกาหลี เป็นต้น หลักสูตรปริญญา ตรีจะใช้เวลา 3-5 หรือ 4-6 ปี แล้วแต่ลักษณะของเนื้อหาวิชาและประเทศ

การศึกษาปฐมวัย

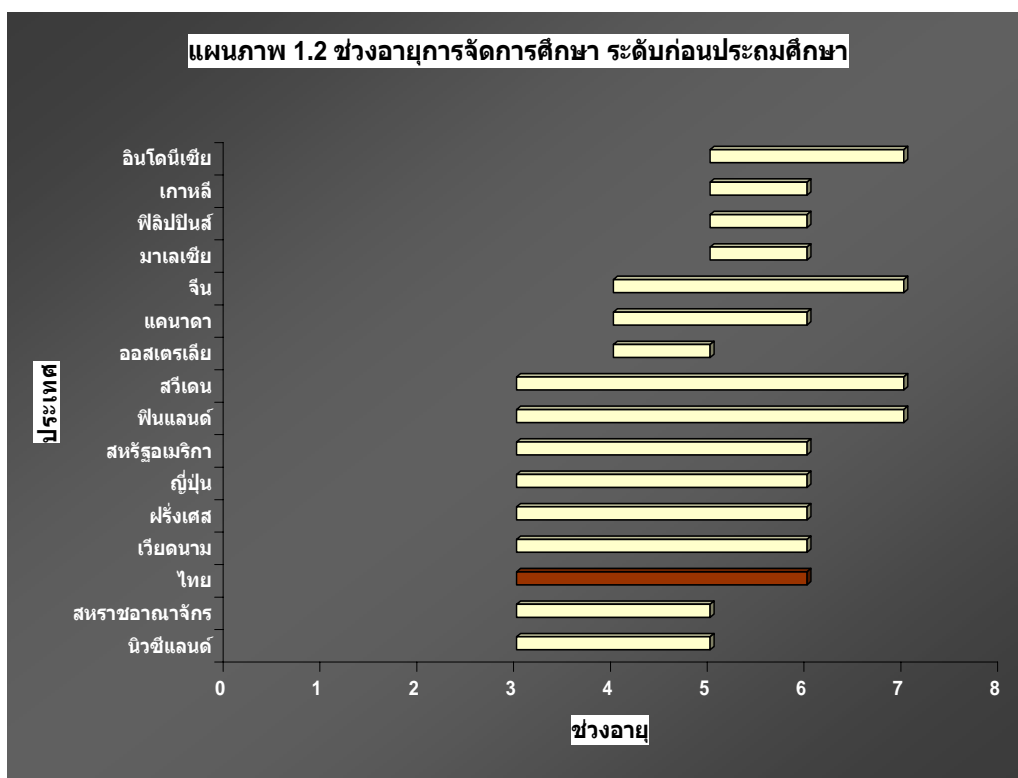
1. ภาพรวมระบบการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

การศึกษาปฐมวัยหรือระดับก่อนประถมศึกษา ยูเนสโกเรียก *ISCED 0* จะเป็นการ วางรากฐานชีวิตและการเตรียมความพร้อมของเด็ก ไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับ ประเทศไทยจัดการศึกษาปฐมวัย 0-5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ และจัดชั้นเรียนอนุบาล/เด็กเล็ก อายุ 3-5 ปีในโรงเรียนของรัฐและเอกชน

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.1 ช่วงอายุการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ประเทศต่าง ๆ เริ่มรับเด็กเข้ารับการเตรียมความพร้อม ในระดับก่อนประถมศึกษา ไม่เท่ากัน อาจเริ่มเมื่ออายุ 3 หรือ 4 หรือ 5 ปี และใช้เวลาเตรียมความพร้อมตั้งแต่ 1-4 ปี แต่ส่วนใหญ่ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 3 ปี ประเทศที่ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 1 ปี เช่น ออสเตรเลีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลี ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 2 ปี เช่น อินโดนีเซีย นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร และแคนาดา ใช้เวลาเตรียมความพร้อม 3 ปี เช่น ประเทศไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และจีน ส่วนประเทศที่ใช้เวลามากถึง 4 ปี ได้แก่ ฟินแลนด์ และสวีเดน เป็นต้น (แผนภาพ 1.2)

ที่มา : ตาราง 1.1 หน้า 32

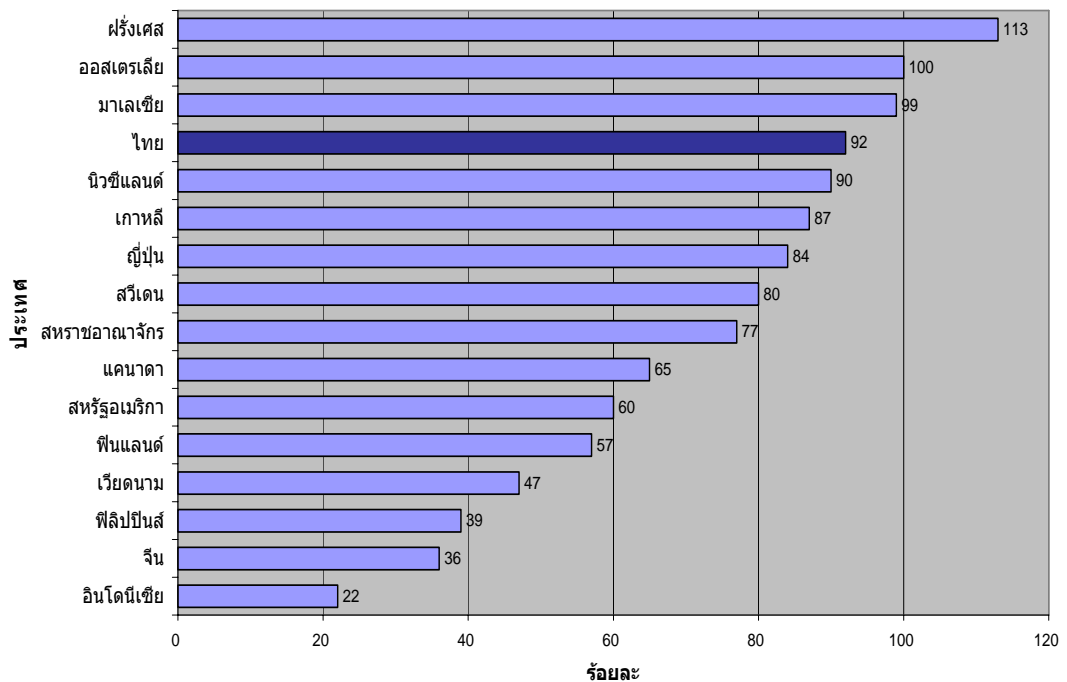
2.2 อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

ประเทศกลุ่ม WEI มีแนวโน้มจะได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโดยเฉลี่ย 1.3 ปี ในบางประเทศ เช่น อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ จำนวนปีที่เด็กจะได้รับการศึกษาใน

ระดับนี้มีแนวโน้มน้อยกว่าครึ่งปี ส่วนประเทศไทยค่าเฉลี่ยจำนวนปีที่เด็กจะได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษามากกว่า 2.5 ปี

จาก**แผนภาพ 1.3** จะเห็นว่าโอกาสในการเข้ารับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของไทยอยู่ในระดับดีมาก เทียบเคียงกลุ่มประเทศ OECD โดยมีอัตราส่วนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่อประชากร (Gross Enrolment Ratio) เพิ่มขึ้นทุกปี จากร้อยละ 83 ในปีการศึกษา 2543 เป็นร้อยละ 88 ในปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2547 มีอัตราส่วนสูงถึงร้อยละ 92 แต่หากคิดอัตราส่วนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่อประชากรสุทธิ (Net Enrolment Ratio) เฉพาะนักเรียนกลุ่มอายุ 3-5 ปีเท่านั้น จะได้อัตราการเข้าเรียนร้อยละ 80 นับว่าเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าหลายประเทศ ทั้งประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในกลุ่ม OECD เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร เป็นต้น

แผนภาพ 1.3 อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2547

ที่มา: ตาราง 1.3 หน้า 34

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย/ก่อนประถมศึกษาของไทย นับว่าประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณ การศึกษาก่อนวัยเรียนเป็นภาพสะท้อนให้เห็นความจริงจิงของรัฐในการจัดศึกษา คุณภาพและการให้บริการการศึกษาที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน ความแตกต่างในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับ

ระยะเวลา หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การฝึกหัดครู และประสิทธิภาพการบริหาร โดยมีงบประมาณและการบริหารงบประมาณเป็นตัวกำหนด

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ภาพรวมระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายสำคัญข้อหนึ่งด้านการศึกษาาระดับนานาชาติคือ ต้องไปให้ถึงการประถมศึกษาสำหรับทุกคนภายในปี ค.ศ. 2015(พ.ศ. 2558) หรือ Universal Primary Education (UPE) โดยมีจุดมุ่งหมายช่วยให้เด็กทุกคนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และเรียนรู้เลขคณิตในระดับพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กในการพัฒนาตนเองและมีชีวิตอยู่ในสังคม รวมทั้งกำหนดเป้าหมายสำคัญในการขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ด้วยเห็นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลทั้งในด้านสังคมเศรษฐกิจ และยังช่วยขจัดความยากจนของประเทศ

ทุกประเทศมีพันธกิจที่จะให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All หรือ EFA) จำนวน 6 ปี และ Millennium Development Goal หรือ MDG ตามข้อตกลงของสหประชาชาติ ทั้ง EFA และ MDG กำหนดเป้าหมายการศึกษาสากลในระดับประถมศึกษา(อาจรวมมัธยมศึกษาด้วย) อาทิเช่น เป้าหมายที่ 3 ของ EFA กำหนดให้ทุกประเทศประกันว่า ความต้องการในการเข้าเรียนของเยาวชนและผู้ใหญ่ต้องได้รับอย่างเท่าเทียมกันและได้รับทักษะชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนเป้าหมายที่ 5 กำหนดให้ทุกประเทศขจัดความแตกต่างระหว่างเพศในระดับประถมและมัธยมศึกษาภายใน ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) และให้บรรลุความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างเพศใน ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

ในภาพรวม ประเทศไทยมีประชากรวัยเรียนระดับประถมศึกษาเข้ารับบริการทางการศึกษาถึงร้อยละ 99 ในปีการศึกษา 2547 มีอัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นสูงถึงร้อยละ 92.5 และมีประชากรกลุ่มอายุ 12-14 ปี เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 89 และร้อยละ 65 ตามลำดับ **(แผนภาพ 1.8 - 1.11)**

1.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียน

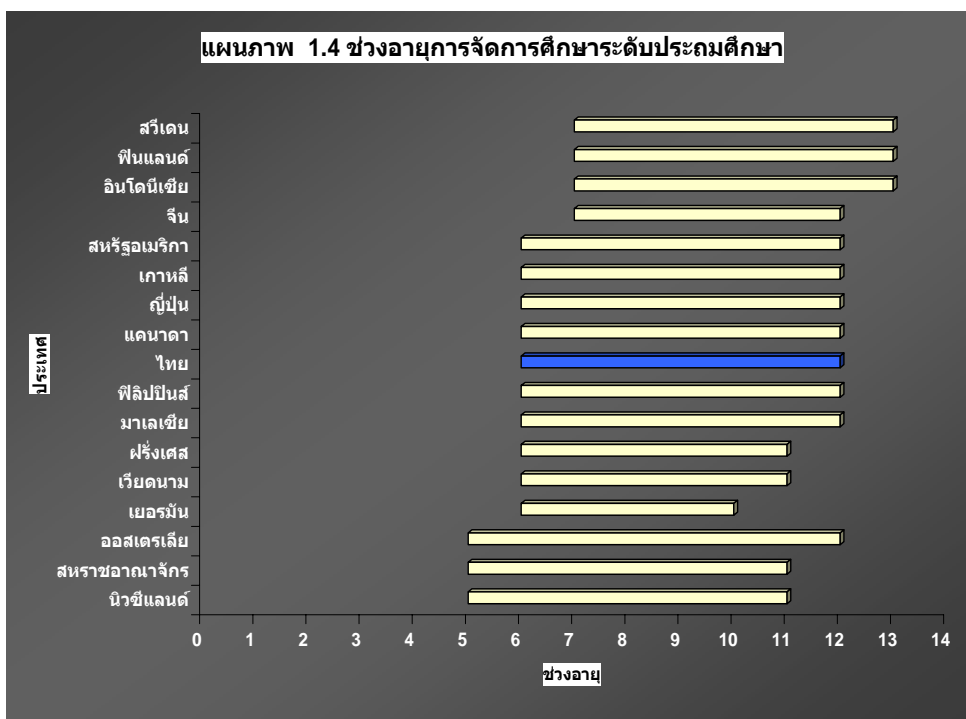
องค์การยูเนสโกได้ศึกษาและคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในทุกภูมิภาคของโลกช่วงปี พ.ศ. 2533-2558 พบว่า อัตราเพิ่มของเด็กระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับต่ำ หลายๆประเทศรวมทั้งประเทศไทยมีอัตราเพิ่มของนักเรียนลดลง ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกนักเรียนระดับประถมศึกษาจะลดลง ร้อยละ 10 ในกลุ่มยุโรปตอนกลาง ยุโรปตะวันออก และเอเชียมกลาง ลดลงร้อยละ 5 สาเหตุที่อัตราเพิ่มของนักเรียน

ลดลง เนื่องจากประชากรวัยเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คาดว่าจะมีอัตราการเพิ่มลดลงในทุกภูมิภาคของโลกช่วงปีพ.ศ. 2553-2558

ในส่วนของประเทศไทยค่าเฉลี่ยอัตราส่วนจำนวนประชากรในกลุ่มอายุ 5-14 ปีต่อจำนวนประชากรทั้งประเทศอยู่ที่ร้อยละ 17 ในปีพ.ศ. 2538 และลดลงเหลือร้อยละ 15 ในปีพ.ศ. 2546 ถือว่าเป็นลักษณะของประชากรที่น่าพอใจเนื่องจากใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของ OECD และต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่ม WEI เช่น มาเลเซีย (พ.ศ. 2538 ร้อยละ 23 , พ.ศ. 2538 ร้อยละ 22) , อินโดนีเซีย (พ.ศ. 2538 ร้อยละ 22, พ.ศ. 2538 ร้อยละ 20) และฟิลิปปินส์ (พ.ศ. 2538 ร้อยละ 25 , พ.ศ. 2538 ร้อยละ 24) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเน้นด้านคุณภาพของผู้เรียนได้มากขึ้น

1.2 ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการประถมศึกษาสำหรับทุกคน ประเทศต่างๆจะรับเด็กเข้าเรียนต่อจากระดับก่อนประถมศึกษา เมื่ออายุ 5 หรือ 6 หรือ 7 ปี โดยใช้เวลาเรียนในระดับประถมศึกษา 5-7 ปี ส่วนใหญ่ประเทศต่างๆรวมทั้งประเทศไทยใช้เวลาเรียนในระดับประถมศึกษา 6 ปี ประเทศที่ใช้เวลาเรียนระดับประถมศึกษาน้อยที่สุดคือเยอรมนี ใช้เวลาเพียง 4 ปีเท่านั้น ประเทศที่ใช้เวลาเรียน 5 ปี ได้แก่ จีน เวียดนาม และฝรั่งเศส ส่วนออสเตรเลียใช้เวลาเรียนนานถึง 7 ปี (แผนภาพ 1.4)

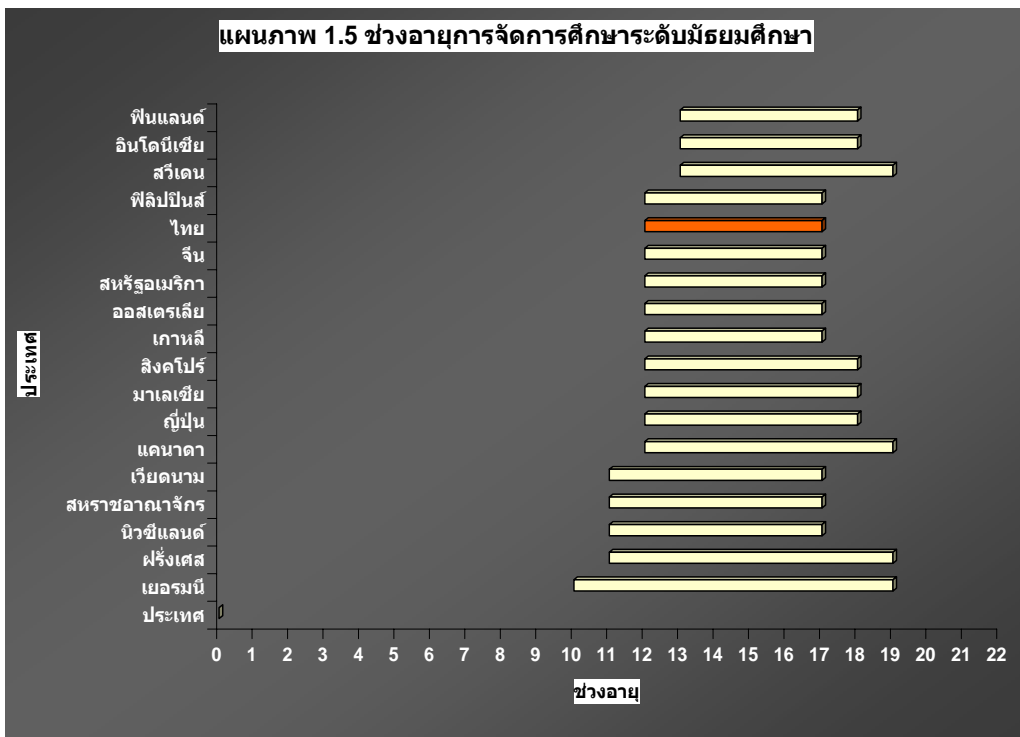

ที่มา: ตาราง 1.1 หน้า 32

1.3 ช่วงอายุการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

แต่ละประเทศจะรับเด็กเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาเมื่อมีอายุระหว่าง 11-13 ปี แต่ส่วนใหญ่ประเทศต่างๆ จะรับเด็กเมื่ออายุ 12 ปี ยกเว้นประเทศเยอรมันซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่นเนื่องจากรับเด็กเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่ออายุ 10 ปี และใช้เวลาเรียนระดับมัศึกษานานที่สุดถึง 10 ปี ในขณะที่ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนเพียง 6-7 ปี ส่วนแคนาดา และฝรั่งเศส ใช้เวลาเรียนระดับมัศึกษานานเช่นกันถึง 8 และ 9 ปี ตามลำดับ ประเทศไทยใช้เวลาเรียนระดับมัธยมศึกษา 6 ปี เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เกาหลี ประเทศที่ใช้เวลาเรียนนาน 7 ปี ได้แก่ สิงคโปร์ สวีเดน มาเลเซีย ญี่ปุ่น เวียดนาม สหราชอาณาจักร และนิวซีแลนด์ เป็นต้น (แผนภาพ 1.5)

ที่มา: ตาราง 1.1 หน้า 32

1.4 การศึกษาภาคบังคับ

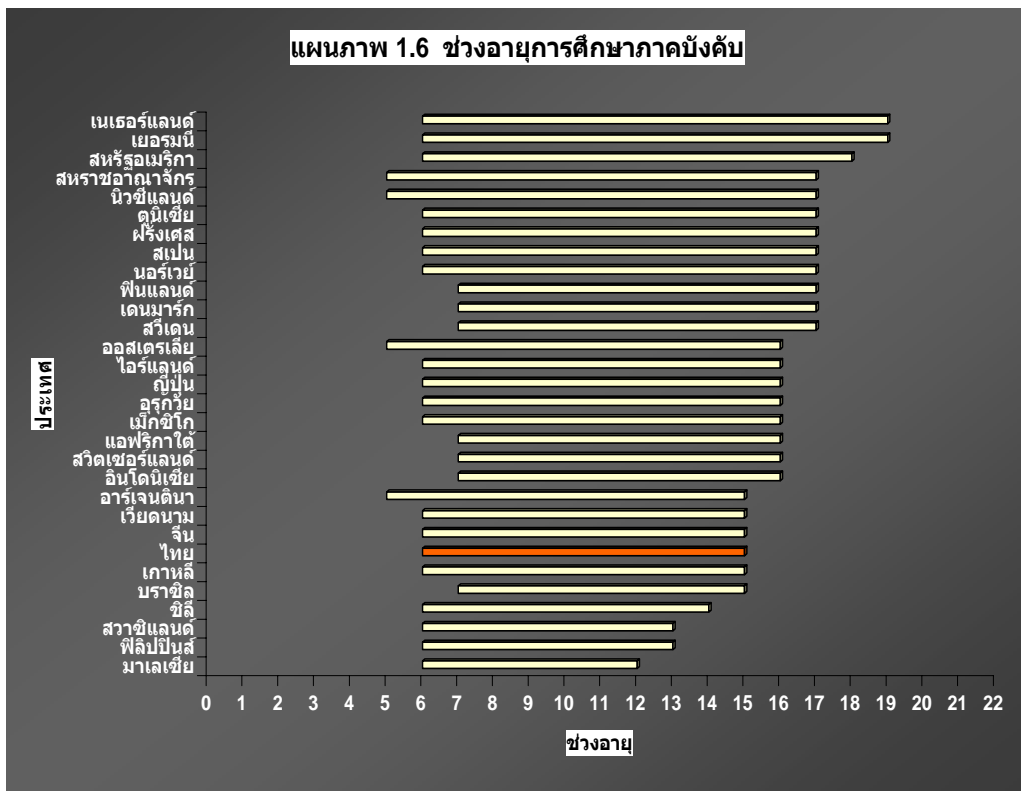
การจัดการศึกษาภาคบังคับแตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

ยูเนสโกได้จำแนกการจัดการศึกษาภาคบังคับไว้ 3 กลุ่ม คือ **กลุ่มแรก** กำหนดการศึกษาภาคบังคับไว้เพียงระดับประถมศึกษา แต่อาจรวมไปถึงมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย กลุ่มนี้ประกอบด้วยประเทศต่างๆ กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของโลก **กลุ่มที่ 2** กำหนด

การศึกษาภาคบังคับของตัวเองไว้สูงคือนักเรียนทุกคนต้องเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา คาริบเบียน ยุโรปกลางและตะวันออก รวมทั้งประเทศไทย **กลุ่มสุดท้าย** คือประเทศซึ่งกำหนดการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เยอรมันนี เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

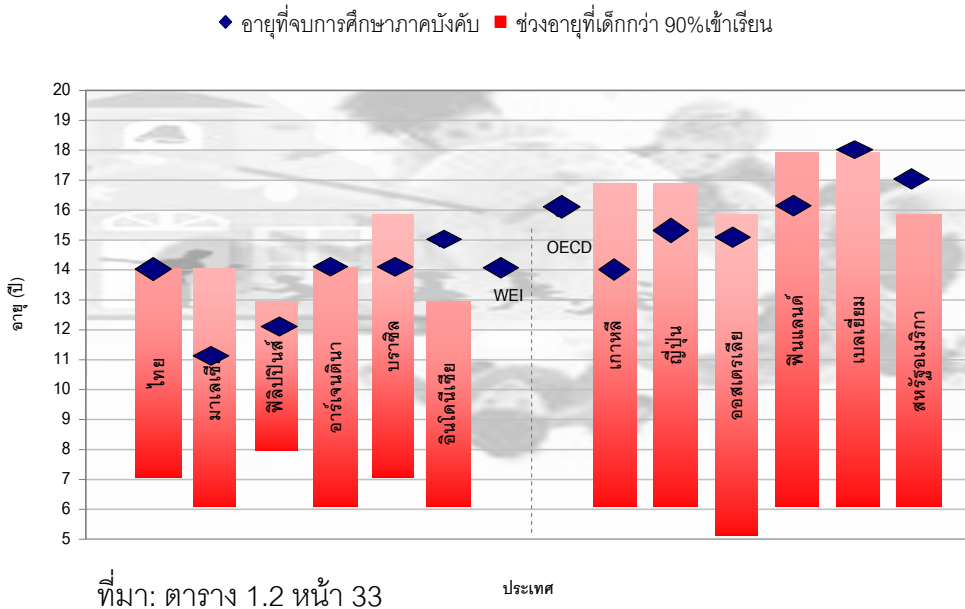
สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี หรือถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ได้แก่ ประเทศเกาหลี จีน และเวียดนาม (**แผนภาพ 1.6**)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเทศ WEI กับกลุ่ม OECD พบว่า ระยะเวลาที่เด็กเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับกลุ่ม WEI โดยเฉลี่ยน้อยกว่าประเทศในกลุ่ม OECD 2 ปี โดยอายุผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับเฉลี่ยในกลุ่ม WEI คือ 14 ปี น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม OECD ซึ่งเท่ากับ 16 ปี (**แผนภาพ 1.7**)

ที่มา : ตาราง 1.2 หน้า 33

แผนภาพ 1.7 ช่วงอายุการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสากล

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นนโยบายที่สำคัญในหลายประเทศ เนื่องจากทำให้ความไม่เท่าเทียมด้านเศรษฐกิจและสังคมลดลง จากรายงานประชากรและสังคม 2550 มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้านการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับมหภาค การเข้าถึงการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิภาพกำลังแรงงาน เพิ่มอายุขัยเฉลี่ยของประชากร และปรับปรุงด้านสุขภาพของประชากร รวมถึงลดภาวะเจริญพันธุ์ด้วย

การขยายโอกาสทางการศึกษาจะนำไปสู่การเจริญเติบโตของรายได้ เพิ่มจำนวนแรงงานที่มีฝีมือ ขยายโอกาสและทางเลือก และเพิ่มทักษะที่มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมในการพัฒนาประเทศ (IBRD/World Bank, 2000) และจากการศึกษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะยาวนานในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง พบว่า อัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมีส่วนสัมพันธ์กับการเพิ่มทุนมนุษย์ และประเทศซึ่งมีประสบการณ์ในการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จะมีการพัฒนาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามากอย่างเห็นได้ชัด (UNESCO Institute for Statistics/OECD, 2003)

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าการขยายโอกาสทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเป็นเป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจของครอบครัวไทยยังเป็นเรื่องที่ต้อง

พิจารณา จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่าเด็กในเขตเมืองได้รับการศึกษามากกว่าเด็กในชนบท ด้วยเหตุผลที่ครอบครัวชนบทมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก และจากวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียช่วงหลังของทศวรรษ 1990(พ.ศ. 2543) เป็นเหตุให้เด็กในชนบทต้องออกจากโรงเรียนเพราะสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจที่เกิดกับครอบครัว

2.1 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

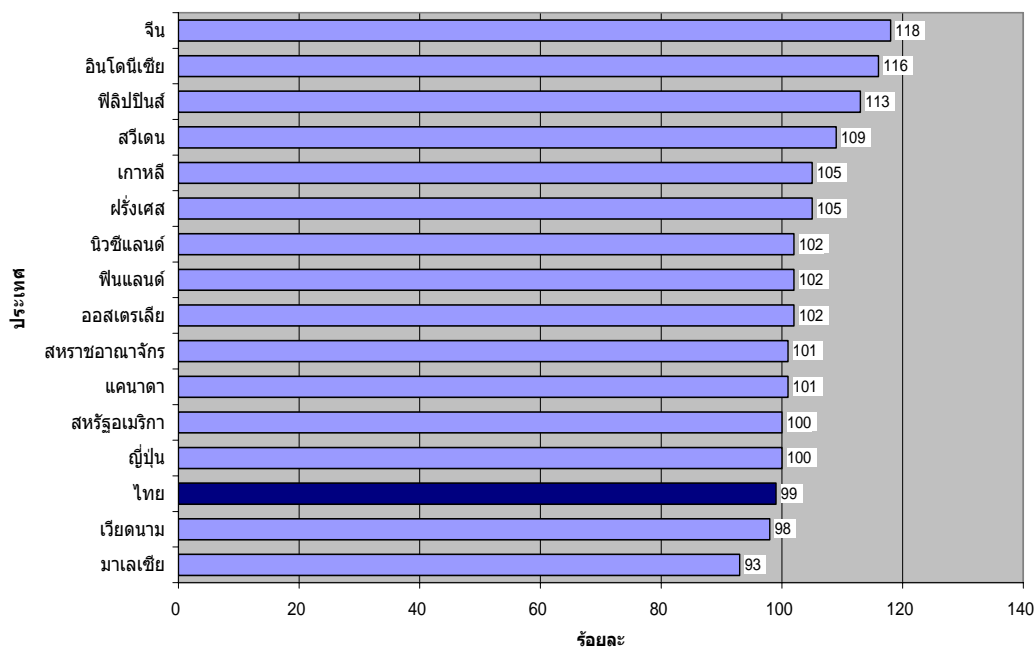
จาก**แผนภาพ 1.8** จะเห็นว่าประเทศต่างๆที่นำเสนอ มีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาหรือที่ ยูเนสโกเรียก ISCED 1 สูงกว่าร้อยละ 90 ทั้งสิ้น หลายๆประเทศมีอัตราส่วนเกินร้อยละ 100 เนื่องจากมีเด็กนอกกลุ่มอายุ 6-11 ปีเข้าเรียนด้วย ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร(Gross Enrolment Ratio) ระดับประถมศึกษาร้อยละ 99 ในปีการศึกษา 2547

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรสุทธิ(Net Enrolment Ratio) ซึ่งคิดคำนวณจากนักเรียนอายุ 6-11 ปี ต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกันเท่านั้น จะมีอัตราร้อยละ 92 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 7

แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถจัดการศึกษาได้เป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีผู้เรียนส่วนหนึ่งที่ขาดโอกาสไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนปกติได้ อีกทั้งการจัดการศึกษายังไม่เสมอภาคและทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส พิการ ทูพพลภาพ อีกส่วนหนึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการจัดการศึกษาของไทยยังไม่เหมาะสม ทั้งในเรื่องหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน ทำให้เด็กต้องพึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาอื่นเช่น การศึกษานอกระบบโรงเรียน โรงเรียนนานาชาติ หรือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น และยังมีผู้ปกครองอีกกลุ่มหนึ่งที่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศ เป็นเหตุให้อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาของไทยยังไม่เต็มร้อยละ 100

อย่างไรก็ตาม อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาของไทยนับว่ามีอัตราที่สูงมาก สมองเป้าหมายการศึกษาระดับโลกที่ต้องการไปให้ถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา (Universal Primary Education) ภายในปีค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ(Millennium Development Goals หรือ MDG)

แผนภาพ 1.8 อัตราการเข้าเรียน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2547

ที่มา : ตาราง 1.3 หน้า 34

2.2 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

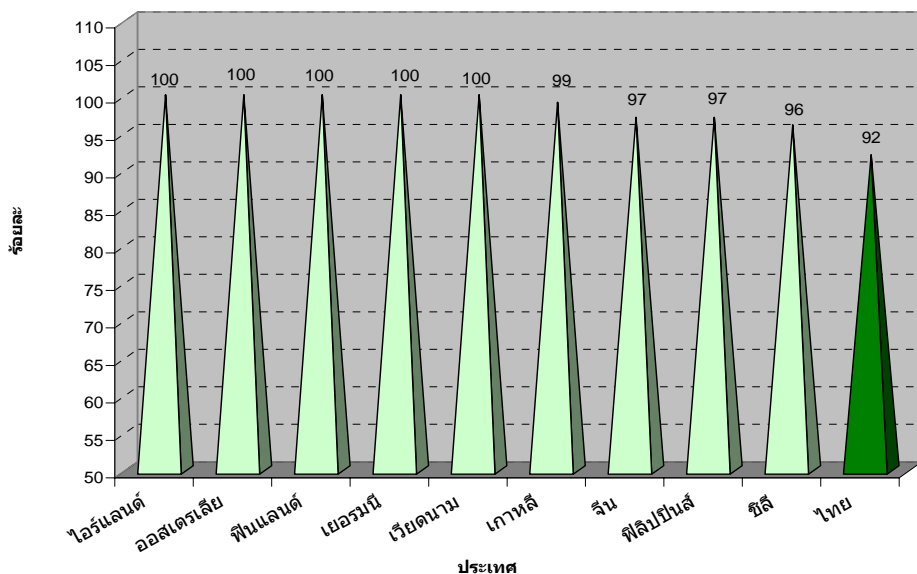
จากการศึกษาของยูเนสโก พบว่า เกือบทุกประเทศทั่วโลกมีความเป็นไปได้ที่เด็กจะเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าร้อยละ 80 เป็นการบ่งบอกว่าประถมศึกษาไม่ใช่จุดที่จะออกจากระบบการศึกษาอย่างที่เคยเป็นมาก่อน และประเทศทั่วโลกหนึ่งในสี่มีเด็กอย่างน้อย 1 ใน 3 คน ไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา ประเทศต่างๆที่ต้องการเพิ่มจำนวนเด็กเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา ต้องแก้ที่สาเหตุซึ่งทำให้การเรียนต่อมีข้อจำกัด อาทิ ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือปัญหาการออกกลางคัน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2546 และ 2549 สูงถึงร้อยละ 92 และ 94.4 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศต่างๆในกลุ่ม OECD อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นล้วนเต็มร้อยละ 100 เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านประเทศเดียวที่อัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 100 เช่นกัน(แผนภาพ 1.9) สำหรับอัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเทศไทยมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2549 ร้อยละ 84.5

การใช้ตัวบ่งชี้ด้านการเรียนจบประถมศึกษา สามารถนำมาใช้คาดคะเนจำนวนเด็กที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ โดยคำนวณจากการนำอัตราเข้าเรียนชั้น

สุดท้ายของระดับประถมศึกษาที่เป็นปัจจุบันหรือคาดหวังคุณด้วยอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา แล้วนำเสนอเป็นคำร้อยละ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่เพิ่มขึ้น ผลักดันให้มีการขยายสถานที่เรียนระดับมัธยมศึกษา ถึงแม้ว่าการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจะเป็นตัวกำหนดการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา แต่การนำตัวบ่งชี้นี้ไปใช้ต้องระมัดระวังในการตีความ เพราะ“การเรียนจบ”ชั้นประถมศึกษาไม่ได้หมายถึงการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ประเทศต่างๆ ยังมีความแตกต่างกันมากในเรื่องคำจำกัดความเกี่ยวกับ “การเรียนจบ ” ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายการไม่ตกชั้น การเลื่อนชั้นอัตโนมัติ ทำให้การเรียนจบระดับใดระดับหนึ่ง ไม่ได้หมายถึงคุณภาพของการศึกษาเสมอไป

แผนภาพ 1.9 อัตราการเรียนต่อระดับม.ต้น ปีการศึกษา 2546

ที่มา : ตาราง 1.5 หน้า 36

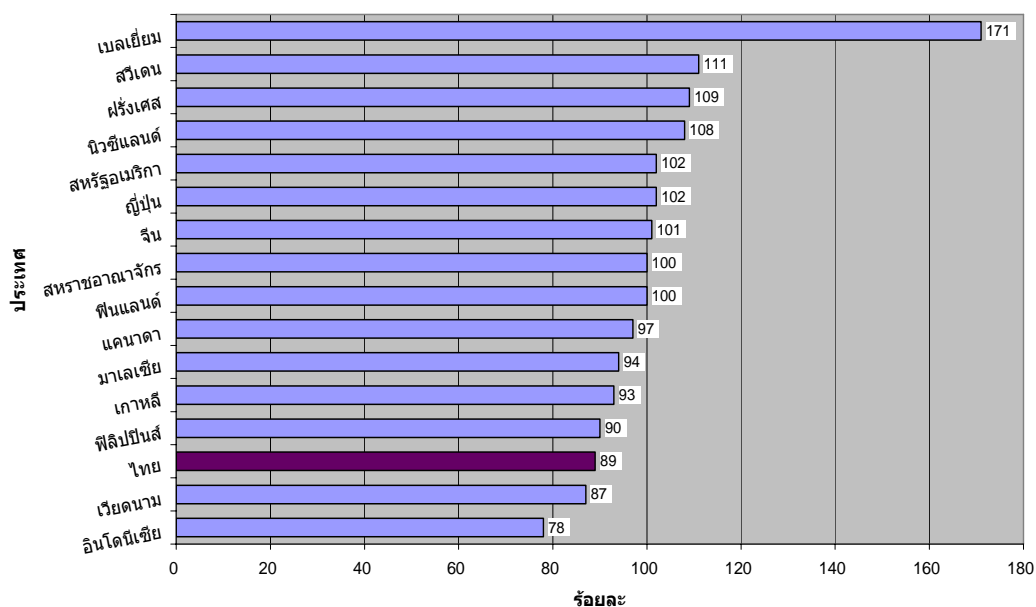
2.3 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือที่ UNESCO เรียก ISCED 2 ของประเทศไทยเป็นการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษาระดับมัศึกษามีหลายรูปแบบ อาจรวมไว้ในสถานศึกษาเดียวกันทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือจัดรวมไว้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการขยายโอกาส และเปิดสอนเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ยูเนสโกได้ให้ข้อสังเกตว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมในสถานศึกษาเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษา ครูที่สอนมักจะสอนโดยครูประถมศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่พึงระวังและพิจารณาให้รอบคอบ เพราะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรได้เรียนวิชา

เฉพาะที่สอนโดยครูที่มีวุฒิสูงกว่า และถ้าเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีหลักสูตรหลากหลายยิ่งขึ้น ก็ยังต้องการครูที่มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 เป็นต้นมา จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่จำนวนผู้เข้าเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยูเนสโกพบว่า 1 ใน 3 ของเด็กทั่วโลก อยู่ในประเทศที่กำหนดเป้าหมายของชาติให้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วโลกเฉลี่ยร้อยละ 79 จากการเปรียบเทียบประเทศต่างๆ จำนวน 18 ประเทศใน**แผนภาพที่ 1.10** จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่อัตราการเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของประเทศเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก (ร้อยละ 79) ยกเว้นอินโดนีเซียที่อัตราส่วนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกเล็กน้อย(ร้อยละ 78) และส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ OECD อัตราการเข้าเรียนส่วนใหญ่สูงเกินร้อยละ 100 ทั้งนี้ การจัดการศึกษาให้เกิดความสำเร็จในระดับสากล (universal)ไม่ว่าจะเป็นระดับใด จะต้องม้อัตราการเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

แผนภาพ 1.10 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2547

ที่มา : ตาราง 1.3 หน้า 34

ประเทศที่เป็นตัวอย่างของความสำเร็จโดยม้อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงสุดคือเบลเยียม(ร้อยละ 171) สาเหตุอาจเนื่องมาจากนักเรียนมีอายุเกินจากช่วงที่กำหนดไว้ในระบบการศึกษาปกติ ส่วนประเทศเพื่อนบ้านอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงกว่าไทย ได้แก่ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ กล่าวคือร้อยละ 94 และร้อยละ 90 ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

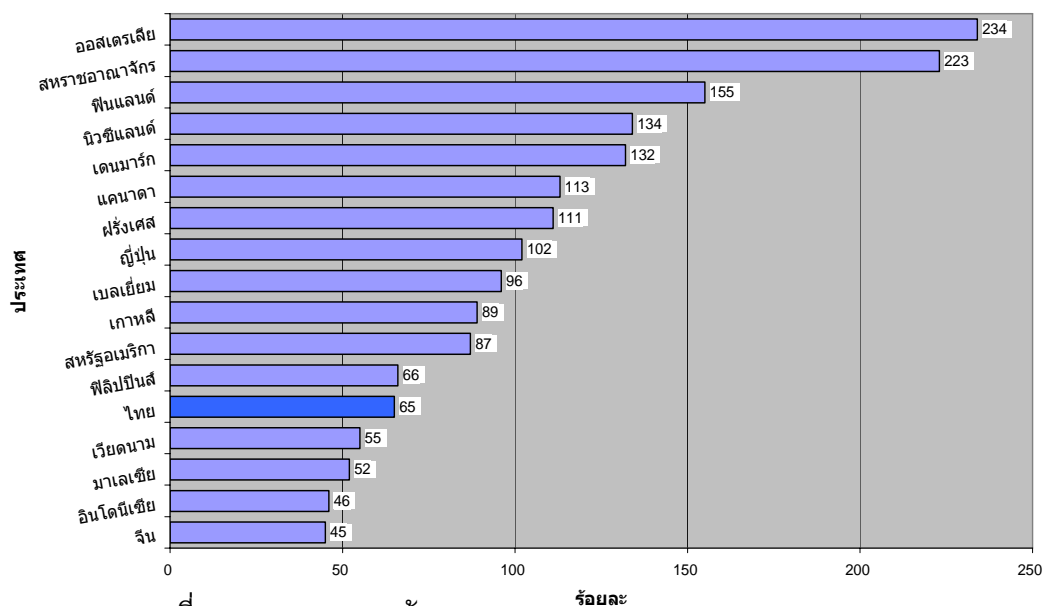
ปีการศึกษา 2547 ร้อยละ 89 สูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2546 ถึงร้อยละ 16 ไกล่เคียงระดับสากล ที่น่าสังเกตคือประเทศเวียดนามถึงแม้จะอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงร้อยละ 100 แต่อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเพียงร้อยละ 87 ซึ่งต่ำกว่าประเทศไทย

2.4 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือที่ UNESCO เรียก ISCED 3 ควรมีความยืดหยุ่น เพื่อสนองความต้องการ/จำเป็นของผู้เรียน และหลักสูตรก็ต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ยกกระดั้ขีดความสามารถของแรงงาน และคุณภาพของประชาชน การเรียนเป็นกระบวนการสร้างเสริมความรู้และทักษะ มิใช่การนั่งในห้องเรียนตามเวลาที่ทางโรงเรียนกำหนดเท่านั้น

ประเทศต่างๆส่วนใหญ่มีอัตราการเข้าเรียนลดลงในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับประเทศไทยลดลง 1 ใน 4 จากมัธยมศึกษาตอนต้น จาก**แผนภาพ 1.11** จะเห็นว่าอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่ม WEI รวมทั้งประเทศไทยยังต้องพัฒนาต่อไป เนื่องจากค่าเฉลี่ยยังต่ำกว่าร้อยละ 90 ทั้งสิ้น ถึงแม้อัตราส่วนจะสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 51 ก็ตาม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีอัตราส่วนที่สูงกล่าวคือร้อยละ 65 เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ จีน(ร้อยละ 45) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 46) และมาเลเซีย (ร้อยละ 52)

แผนภาพ 1.11 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่มา: ตาราง 1.3 หน้า 34

สำหรับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมักจะเป็นประเทศในกลุ่ม OECD โดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงเกินร้อยละ 100 เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สวีเดน และสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งออสเตรเลียและสหราชอาณาจักรมีอัตราสูงถึงร้อยละ 234 และร้อยละ 223 ตามลำดับ ประเทศที่มีอัตราการเข้าเรียนสูงเกินร้อยละ 100 ในระดับนี้ สาเหตุหลักอาจเนื่องมาจากนักเรียนจำนวนมากอายุเกินกว่าที่กำหนดไว้ในระบบการศึกษาปกติ หรือเนื่องมาจากการเข้าเรียนหลายโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง

หากศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนระดับมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับความมั่งคั่งของประเทศ **ยูเนสโกพบว่า ประเทศที่มีรายได้สูง จะมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าร้อยละ 90 ในขณะที่ประเทศรายได้ต่ำจะมีอัตราการเข้าเรียนประมาณร้อยละ 50 เท่านั้น**

การศึกษาระดับมัธยมศึกษามีความสำคัญต่อการสร้างทักษะและทุนมนุษย์ และยังมีความสำคัญต่อการเติบโตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นประเทศไทยคงต้องเร่งก้าวสู่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อเสริมสร้างความสามารถการแข่งขันในเวทีโลกต่อไป

2.5 หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญ/สายอาชีพ

ในการเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางการศึกษาในระดับนานาชาตินั้น ISCED ได้แบ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) หลักสูตร **ISCED 3A** คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญที่มุ่งเรียนต่อระดับอุดมศึกษา 2) หลักสูตร **ISCED 3B** คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพที่มุ่งเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ/สถาบันเทคโนโลยีขั้นสูงหรือออกไปประกอบอาชีพ และ 3) หลักสูตร **ISCED 3C** คือหลักสูตรที่มุ่งฝึกฝีมือแรงงานเพื่อให้ได้ไปประกอบวิชาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

จากแผนภาพ 1.12 จะเห็นว่าประเทศที่จัดหลักสูตรสามัญเพียงหลักสูตรเดียว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และฟิลิปปินส์ โดยวิชาชีพต่าง ๆ จัดเป็นเพียงวิชาเลือกในสายสามัญ ในทางกลับกัน ประเทศที่จัดมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมาก ได้แก่ อาเจนตินา (ร้อยละ 86) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 72) และเนเธอร์แลนด์ (ร้อยละ 69) เป็นต้น

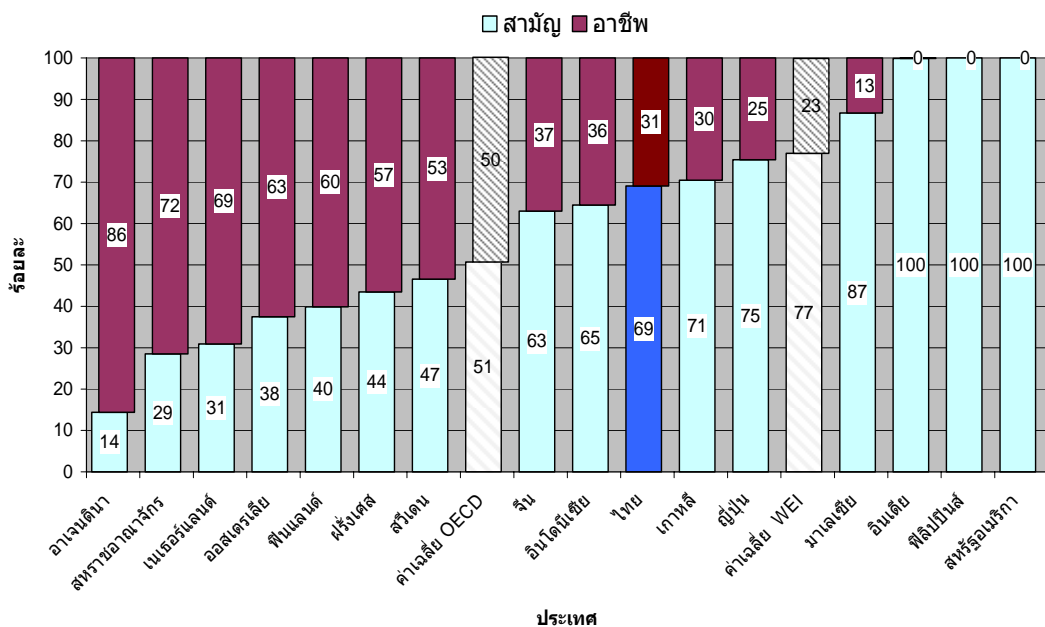
สำหรับประเทศไทยปัจจุบันจัดการศึกษาสายสามัญมากกว่าสายอาชีพเท่าตัว กล่าวคือสายสามัญร้อยละ 69 สายอาชีพร้อยละ 31 ซึ่งยังห่างไกลจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ปีพ.ศ. 2554 ที่กำหนดสัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ:สายอาชีพ เป็น 50:50

เมื่อรวมจำนวนนักศึกษาทั้งสามกลุ่มแล้วก็จะได้ค่าประมาณของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด สำหรับหลักสูตร **ISCED 3C** หากต้องการเรียนต่อในสถาบัน

เทคโนโลยีขั้นสูงก็สามารถทำได้ โดยศึกษาเพิ่มเติมให้ได้คุณสมบัติครบ ดังเช่น กรณีในประเทศมาเลเซีย ซึ่งจัดหลักสูตร ISCED 3C เน้นฝึกฝีมือแรงงานเพื่อมุ่งสู่ตลาดแรงงาน โดยมีผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรที่มุ่งสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 83.1

อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศเช่นประเทศมาเลเซียหรือสหรัฐอเมริกานั้นให้นักเรียนสายสามัญเลือกวิชาสายอาชีพได้ ดังนั้นจึงทำให้ตัวเลขนักเรียนสายสามัญสูง มาเลเซียจะมีนักศึกษาสายอาชีพกลับมาเรียนสายสามัญเพื่อสิทธิบางประการเพิ่มเติม เช่น เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย จึงไม่สามารถนำข้อมูล ISCED ทั้งสามกลุ่มมารวมกันได้โดยตรง เนื่องจากในประเทศมาเลเซียเมื่อนักเรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็จะได้ประกาศนียบัตรขั้นต้นหรือ O-Level อย่างไรก็ตาม นักเรียนยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาจนกว่าจะเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรขั้นสูง A-Level ดังนั้นถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าร้อยละ 80 จำนวนผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษานั้นต่ำเพียงร้อยละ 4 ส่วนประเทศออสเตรเลียและสหราชอาณาจักร มีหลักสูตรมุ่งสู่ตลาดแรงงานร้อยละ 62.5 และร้อยละ 54 ตามลำดับ (ตาราง 1.4)

แผนภาพ 1.12 ร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตร

ที่มา : ตาราง 1.4 หน้า 35

ยูเนสโกจำแนกประเภทสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้
 1) หลักสูตรสายสามัญ (ISCED 3A) และสายอาชีพ (ISCED 3B) รวม
 ในสถานศึกษาเดียวกัน บางประเทศโดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรม เด็กจะเลือกสาย

อาชีพเป็นส่วนมาก โดยเด็กจะเรียนด้วยและทำงานด้วยพร้อมๆ กัน เช่น ในประเทศ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เกาหลี สวีเดน และสหราชอาณาจักร ในเอเชีย ได้แก่ ประเทศจีน และมาเลเซีย โรงเรียนบางแห่งหากนักเรียนสายสามัญเรียนไม่จบหรือคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ที่ ต้องการด้วยเหตุใดก็ตาม ก็จะส่งเข้าเรียนในโรงเรียนสายอาชีพ

สำหรับมาเลเซีย จะแตกต่างจากประเทศอื่น เนื่องจากมีการสอบเทียบเพื่อ ปรับจาก ISCED 3C ไปสู่สายสามัญ ISCED 3A ได้ จะเห็นได้ว่า ประเทศที่เน้นหลักสูตร ฝึกฝีมือแรงงาน ISCED 3C เหล่านี้มุ่งขยายงานด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ทักษะฝีมือ แรงงานที่ฝึกมาเป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ในประเทศไทยโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนแยกระหว่างสายสามัญและสาย อาชีพ ที่เปิดสอนรวมกันทั้งสองหลักสูตรในสถานศึกษาเดียวกัน เช่น โรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประมาณ 79 โรงเรียน และในสถานศึกษาเอกชน ประมาณ 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนนาครประสิทธิ์ โรงเรียนสองแสง พณิชยการ โรงเรียนสุราษฎร์เทคโนโลยีช่างอุตสาหกรรม รวมทั้งโรงเรียนนานาชาติ ISB International School เป็นต้น

2) สายสามัญ (ISCED 3A) และสายอาชีพ (ISCED 3B) แยก

สถานศึกษา พบในหลายๆประเทศ เช่น ประเทศไทย และอินโดนีเซีย

สถานศึกษาบางแห่งของประเทศไทยอาจเป็น **ระบบพิเศษ**ที่ร่วมจัดการ สอนหรือเปิดสอนโดยบริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ องค์กร เพื่อส่งคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังเช่น ประเทศไทย พบในบริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด(มหาชน) เปิดสอนในสถาบัน เทคโนโลยีปัญญาวิวัฒน์เทคโนโลยีธุรกิจ โรงแรมดุสิตธานี ซึ่งเปิดสอนโดยวิทยาลัยดุสิตธานี หน่วยงานเหล่านี้รับเด็กฝึกสายอาชีพ เมื่อเรียนจบจะเทียบวุฒิและมอบประกาศนียบัตรให้

3) สายสามัญ ISCED 3A สายอาชีพ ISCED 3B และฝึกฝีมือแรงงาน ISCED 3C รวมอยู่ในสถานศึกษาเดียวกัน มีเพียงแห่งเดียวที่ญี่ปุ่น

2.6 ความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

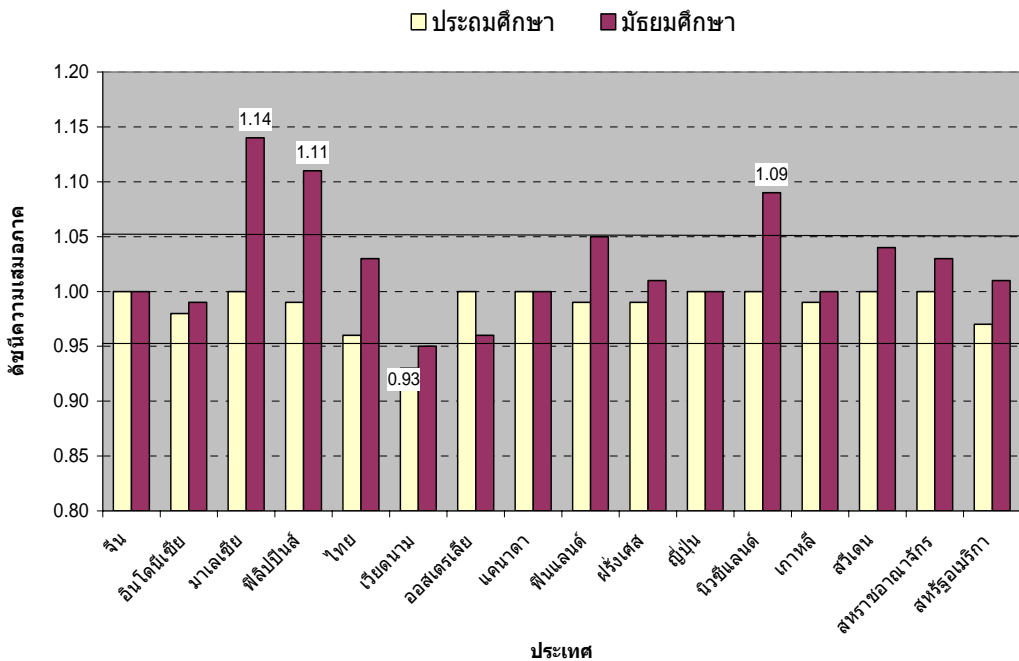
ยูเนสโกสนใจที่จะศึกษาความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่าง เพศชายและเพศหญิง เนื่องจากพบว่า เด็กทั่วโลกมากกว่า 1 ใน 3 อาศัยอยู่ในประเทศซึ่ง ไม่มี ความเท่าเทียมกันระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงในการเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับ ความแตกต่างระหว่างเพศ และความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่ สำคัญของเป้าหมายการศึกษานานาชาติ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายให้เพศหญิงและชายมี ความเสมอภาคกันในการเข้าถึงการบริการทางการศึกษา ภายในปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548)

ดัชนีชี้วัดความแตกต่างทางเพศ (Gender Parity Index หรือ GPI) ใช้ประเมินความ แตกต่างทางเพศ ซึ่งตามเกณฑ์ของ UPE(Universal Primary Education) ค่าที่เข้าใกล้ 1

กล่าวคือ อยู่ระหว่าง 0.95-1.05 หมายความว่ามีความเสมอภาคในการเข้ารับบริการทางการศึกษา สำหรับประเทศไทยนั้น ความเสมอภาคทางการศึกษาระหว่างเพศระดับประถมศึกษาอยู่ที่ 0.96 จัดอยู่ในระดับปกติ ซึ่งแสดงว่าในระดับประถมศึกษาเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย และเป็นไปตามเกณฑ์ของ UPE(Universal Primary Education) ส่วนในระดับมัธยมศึกษา ตัวชี้วัดความเสมอภาคทางการศึกษาระหว่างเพศ คิดเป็น 1.03 แสดงว่าเด็กหญิงเข้าเรียนมากกว่าเด็กชายและเป็นไปตามเกณฑ์ของ UPE เช่นกัน ประเทศที่ยังไม่เสมอภาคทางเพศโดยเด็กชายเป็นฝ่ายได้เปรียบคือ เวียดนาม และประเทศที่เด็กหญิงเป็นฝ่ายได้เปรียบคือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และนิวซีแลนด์ (แผนภาพ 1.13)

ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศจะเห็นได้ชัดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่พบในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ แต่สำหรับในประเทศที่มีรายได้สูง เด็กผู้หญิงมักจะมีจำนวนมากกว่าเด็กผู้ชายในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

แผนภาพ 1.13 ดัชนีความเสมอภาคทางเพศ ปีการศึกษา 2547

ที่มา : ตาราง 1.8 หน้า 39

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอูมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และคณะ ในรายงานประชากรและสังคม 2550 มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ยังมีช่องว่างระหว่างเพศอยู่ในสังคมไทย โดยเด็กผู้หญิงมีโอกาสในการได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามากกว่าเด็กผู้ชาย เนื่องจากปัจจุบันการเติบโตของเศรษฐกิจในเมืองมีมากขึ้น

ทำให้โอกาสการจ้างงานของผู้หญิงในภาคอุตสาหกรรมเขตเมืองมีสูงขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมในเขตเมืองเหล่านี้ต้องการแรงงานผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และต้องการระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงมากกว่าผู้ชาย ประกอบกับพฤติกรรมทางการเงินกลับบ้านของแรงงานหญิงมีบ่อยกว่าแรงงานชาย ทำให้พ่อแม่บางคนเห็นว่าการลงทุนด้านการศึกษาให้แก่เด็กผู้หญิงคุ้มทุนมากกว่าการลงทุนในเด็กผู้ชาย

ความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงเป็นปัญหาระดับนานาชาติ เพื่อต้องการให้เพศหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกับเพศชาย ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อสังคมและความสงบสุขของโลก การพัฒนาชุมชนในระดับพื้นฐานส่วนมากจะให้เพศหญิงเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน ถ้าหากเพศหญิงได้รับการศึกษามากขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อการเป็นแม่ที่ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นผู้พัฒนาสังคมได้ดีขึ้นเช่นกัน

3. คุณภาพการจัดการศึกษา

ตัวแปรที่สำคัญโดยเฉพาะด้านทรัพยากร การเรียนและครูเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง คุณภาพการจัดการศึกษาอาจเสื่อมลงด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ความไม่เสมอภาคในการบรรจุครู การขาดแคลนครูและวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนหยุดชะงักจากสาเหตุบางประการ เช่น ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นๆ เช่น อัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครู เป็นต้น

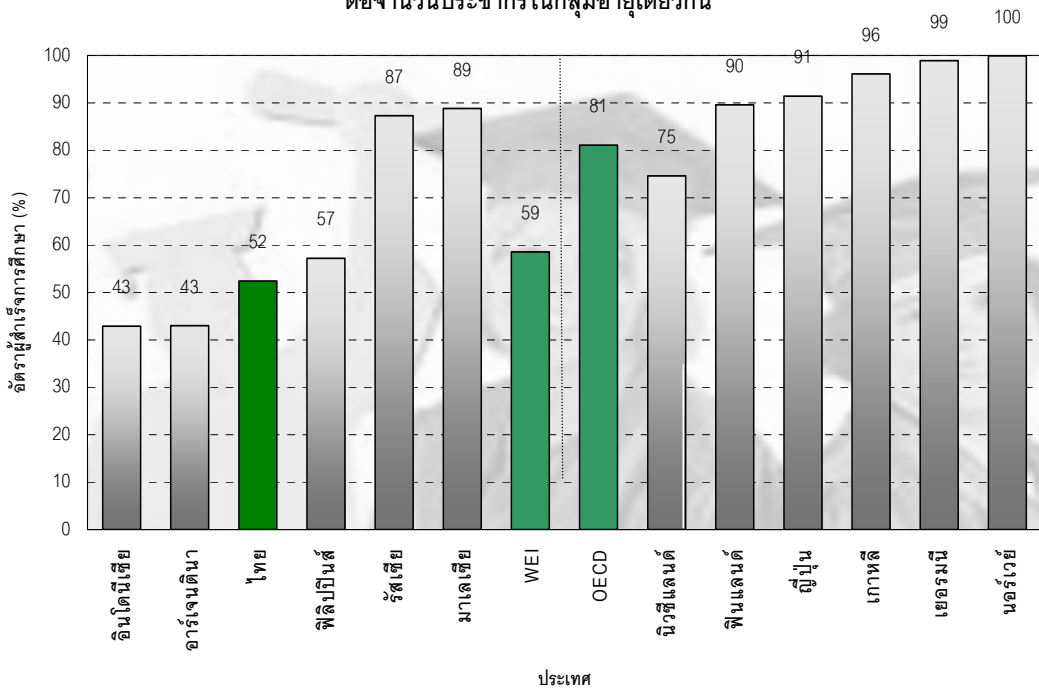
3.1 อัตราส่วนผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

อัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคำนวณจากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อจำนวนประชากรในกลุ่มอายุเดียวกัน(15-17 ปี) จากแผนภาพ 1.14 จะเห็นว่าส่วนใหญ่ประเทศต่างๆ มีร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงกว่าร้อยละ 50 รวมทั้งประเทศไทยมีอัตราร้อยละ 52.4 ใกล้เคียงค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI ซึ่งมีอัตราร้อยละ 59 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยกลุ่ม OECD อยู่ที่ร้อยละ 81.1 ประเทศที่มีผู้สำเร็จการศึกษาสูงสุดคือนอร์เวย์(ร้อยละ 100) รองลงมาได้แก่เยอรมัน (ร้อยละ 99) เกาหลี (ร้อยละ 96) ญี่ปุ่น(ร้อยละ 91) และฟินแลนด์ (ร้อยละ 90) ล้วนเป็นประเทศในกลุ่ม OECD ทั้งสิ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า เพศหญิงมีโอกาสสำเร็จการศึกษามากกว่าเพศชายในระดับนี้ (ตาราง 1.9)

ประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเฉพาะกลุ่ม OECD มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราที่ค่อนข้างสูง รัฐให้ความสำคัญแก่การศึกษาระดับนี้มาก เพราะเป็นระดับที่ผลิตแรงงานฝีมือเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเตรียมบุคลากร

เข้าสู่ระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา เพื่อความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีและความ
ได้เปรียบทางเศรษฐกิจ

แผนภาพ 1.14 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ต่อจำนวนประชากรในกลุ่มอายุเดียวกัน

ที่มา: ตาราง 1.9 หน้า 40

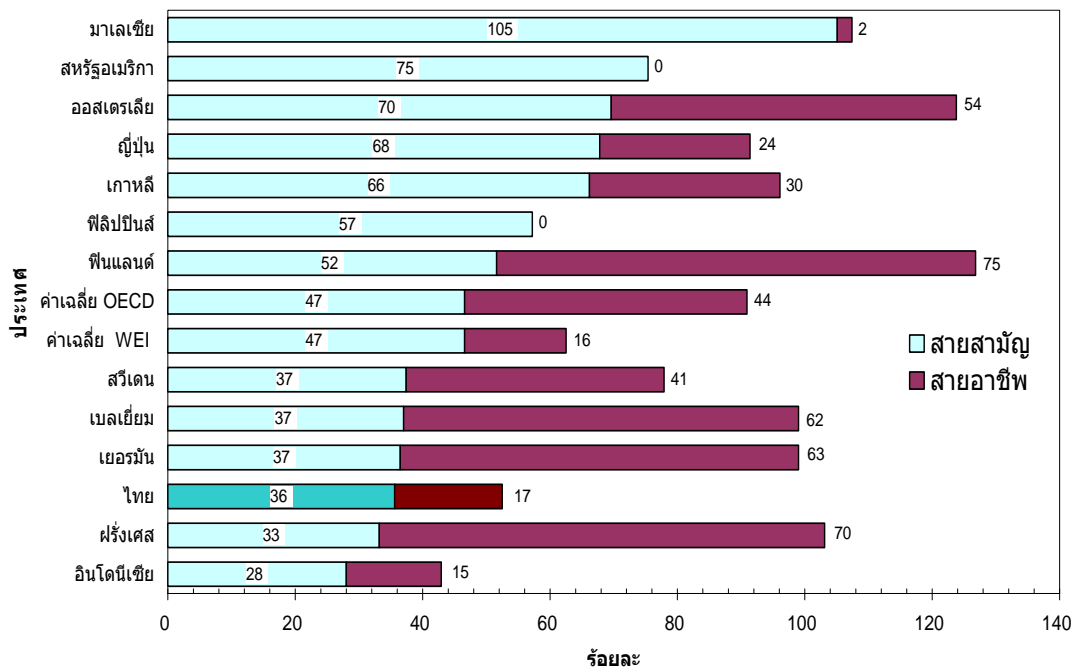
3.2 อัตราส่วนผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกสายสามัญและสายอาชีพ

หากพิจารณาอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาต่อประชากรวัยเรียน จำแนกหลักสูตรสายสามัญและสายอาชีพ จากแผนภาพ 1.15 จะเห็นว่าหลายๆประเทศในกลุ่ม OECD ให้ความสำคัญกับหลักสูตรสายอาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ(ร้อยละ 44.3) ใกล้เคียงกับสายสามัญ(ร้อยละ 46.6) ประเทศที่จัดหลักสูตรสายอาชีพสูงสุดคือ ฟินแลนด์ (ร้อยละ 75.2) ฝรั่งเศส(ร้อยละ 69.9) เยอรมัน(ร้อยละ 62.5) เบลเยียม(ร้อยละ 62) และออสเตรเลีย(ร้อยละ 54) ส่วนประเทศมาเลเซียอัตราส่วนผู้สำเร็จต่อประชากรสายสามัญสูงมากถึงร้อยละ 105 เนื่องจากมาเลเซียยอมให้นักเรียนสายสามัญเลือกเรียนวิชาสายอาชีพได้ ดังนั้นจึงทำให้ตัวเลขสายสามัญสูง นอกจากนี้นักศึกษาสายอาชีพของมาเลเซียกลับมาเรียนสายสามัญเพื่อสิทธิบางประการเพิ่มเติม เช่น เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสามัญต่อประชากรในกลุ่มอายุเดียวกันร้อยละ 35.6 สายอาชีพเพียงร้อยละ 16.9 เท่านั้น ซึ่งใกล้เคียงค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI ซึ่งมีผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อประชากรร้อยละ 46.6 สายอาชีพร้อยละ 15.9 แสดงว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาของไทยยังไม่สามารถจัดการศึกษารองรับการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบสนองความต้องการทางด้านอาชีพอุตสาหกรรม และพัฒนาประเทศเพื่อความสามารถในการแข่งขันเท่าที่ควร

จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก มีอัตราส่วนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพและสายสามัญใกล้เคียงกันหรือมากกว่าทั้งสิ้น (แผนภาพ 1.15)

แผนภาพ 1.15 อัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาต่อประชากรวัยเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่มา : ตาราง 1.9 หน้า 40

เมื่อมองภาพกว้างจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาอาจใช้เป็นตัวทำนายการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และอาจหมายถึงพลวัต ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนและวัฒนธรรมทางการเมืองได้

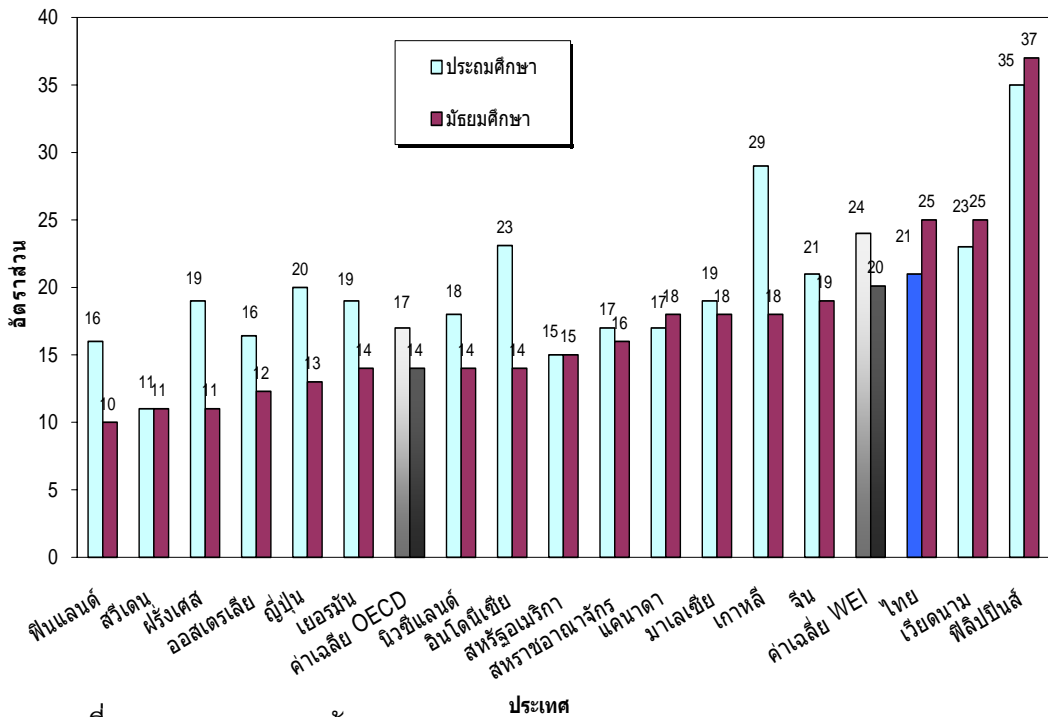
3.3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

จำนวนครูและการกระจายครูไปตามโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มหรือลดคุณภาพการศึกษา โดยปกติมักจะใช้อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเป็นตัวชี้วัด ซึ่งเป็นศักยภาพ

ในการจัดสรรทรัพยากรในระบบการศึกษา อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู คิดจากจำนวนของนักเรียนหารด้วยจำนวนครูผู้สอนที่สอนเต็มเวลา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูมีไชนขนาดของชั้นเรียน อัตราส่วนนี้จะสามารถอธิบายตัวชี้วัดความเพียงพอของครูที่สอนโดยเฉลี่ยในแต่ละประเทศ และเป็นตัวบ่งชี้ภาระงานครูว่ามีมากน้อยเพียงใด อัตราส่วนที่ต่ำจะแสดงให้เห็นถึงการที่เด็กนักเรียนจะเข้าถึงการสอนของครูได้ดีกว่าและครูยังมีศักยภาพที่จะทำอะไรได้เพิ่มเติมอีก

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเป็นค่าเฉลี่ยในภาพรวมระดับประเทศ แต่ความแปรปรวนระหว่างเขตและแต่ละโรงเรียนยังมีมาก เช่น ประเทศหนึ่ง ๆ มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเฉลี่ยรวมทั้งประเทศ 42:1 แต่โรงเรียนหนึ่ง ๆ อัตราส่วนนักเรียนต่อครูอาจเป็น 20:1 ในขณะที่บางโรงเรียนมีอัตราส่วน 60:1 เป็นต้น อัตราส่วนนักเรียนต่อครูขึ้นอยู่กับการนับจำนวนครูอย่างถูกต้องแม่นยำ ซึ่งหมายถึงครูที่ทำหน้าที่สอนเต็มเวลา เท่านั้น

แผนภาพ 1.16 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ปีการศึกษา 2547

ที่มา: ตาราง 1.16 หน้า 37

จากแผนภาพ 1.16 พบว่า ประเทศในกลุ่มประเทศ WEI มีอัตราส่วนของนักเรียนต่อครูในระดับประถมและมัธยมศึกษาโดยเฉลี่ยสูงกว่าประเทศในกลุ่ม OECD แสดงถึงการที่ครูจะต้องรับภาระนักเรียนมากขึ้น และพบว่าประเทศในกลุ่ม OECD อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาจะสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนนักเรียนต่อครู

ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็น 17:1 และ 14:1 ตามลำดับ ประเทศที่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาต่ำที่สุด ได้แก่ สวีเดน อัตราส่วน 11:1 ส่วนระดับมัธยมศึกษาต่ำที่สุด ได้แก่ ฟินแลนด์ และสวีเดน อัตราส่วน 10:1 และ 11:1 ตามลำดับ แต่ **กลุ่ม WEI อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษาจะสูงกว่าระดับประถมศึกษา** อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเฉลี่ยของกลุ่ม WEI ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็น 24:1 และ 20:1 ตามลำดับ สำหรับประเทศไทย UIS ได้ประมาณการอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2547 เป็น 21:1 และ 25:1 ตามลำดับ

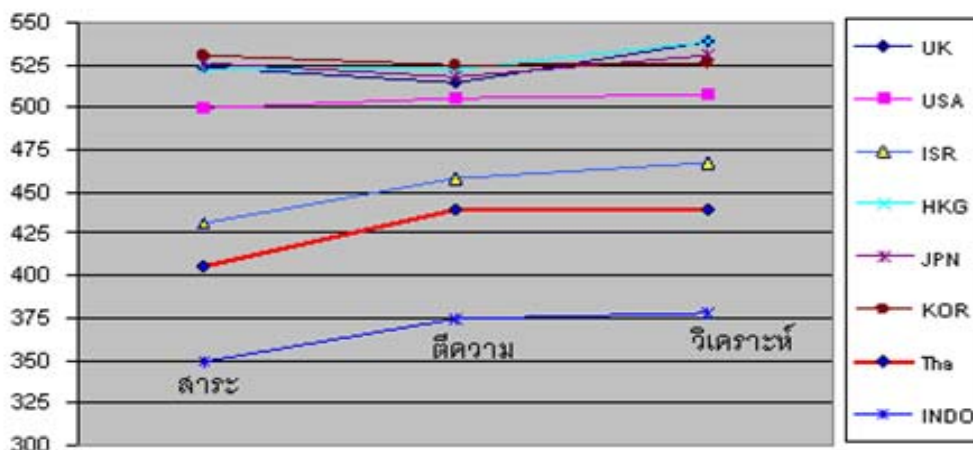
ดังนั้นศักยภาพของครูที่จะมีภาระงานเพิ่มขึ้นในประเทศที่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูต่ำ จึงยังพอกระทำได้ ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับครูจะนำเสนอในบทที่ 4 สภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบกับต่อไป

3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับนานาชาติ

จากการประเมินนักเรียนนานาชาติของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.) ในโครงการ PISA 2003 สำหรับประเทศไทย พบว่า ผลการวิจัยชี้ความอ่อนด้อยของนักเรียนไทยเมื่อเทียบกับนานาชาติและกับประเทศในเอเชียด้วยกัน ทั้งในด้านการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยเฉพาะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และการแก้ปัญหา โดยนักเรียนจากประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และจีน-ฮ่องกง มีผลการประเมินอยู่ในกลุ่มสูง ส่วนนักเรียนไทยอยู่ในกลุ่มต่ำ (ค่าเฉลี่ย OECD =500) และข้อมูลชี้บ่งบอกว่าวัยจบการศึกษาภาคบังคับของไทยได้รับการเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอ สำหรับการเป็นประชาชนที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต และจากการประเมินการอ่านใน PISA 2000 และ PISA 2003 ผลการประเมินทั้ง 2 ครั้ง พบว่า ฟินแลนด์เป็นประเทศ OECD ที่มีคะแนนสูงสุดด้านการอ่าน เมื่อเทียบกับประเทศในเอเชียด้วยกัน นักเรียนไทยยังอ่อนด้านการอ่านโดยมีคะแนนเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 32 จากทั้งหมด 41 ประเทศ และได้นำเสนอเปรียบเทียบทักษะการอ่านด้านต่าง ๆ ของนักเรียนในบางประเทศ ดังแผนภาพ 1.17

นอกจากนี้ผลการประเมินทักษะการอ่านด้านต่าง ๆ ของนักเรียนยังพบว่า นักเรียนของประเทศนอกกลุ่ม OECD รวมทั้งนักเรียนไทยมีรูปแบบคล้ายกัน คือ มีทักษะด้านค้นหาสาระจากข้อความที่อ่านค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่น และมีทักษะในด้านการตีความและการวิเคราะห์ประเมินข้อความสูงกว่า สำหรับประเทศไทย พบว่านักเรียนมีทักษะสองด้านหลังสูงกว่าด้านแรกถึง 30 กว่าคะแนน ตรงกันข้ามกับประเทศ OECD ที่นักเรียนแสดงว่ามีทักษะด้านค้นหาสาระสูงกว่าสองด้านหลัง ฮ่องกงเป็นประเทศนอกกลุ่ม OECD ประเทศเดียวที่นักเรียนมีลักษณะการอ่านคล้ายกับประเทศ OECD

แผนภาพ 1.17 เปรียบเทียบทักษะการอ่านด้านต่าง ๆ ของนักเรียนบางประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับสวนดุสิตโพล สํารวจเรื่องคุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเดือนสิงหาคม 2550 พบว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความต้องการ คือ คุณภาพการศึกษาไทยที่มุ่งเน้นที่คุณภาพของเด็ก การศึกษาควรทำให้เด็กมีศักยภาพในการดำเนินชีวิต ให้สามารถอยู่ในสังคม และสามารถประกอบอาชีพได้ คุณภาพของเด็กต้องสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาได้ การศึกษาไทยควรพัฒนาความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมทั้งผู้สอนและผู้เรียน หลักสูตรเนื้อหาสาระต้องพัฒนากระบวนการคิดของเด็กให้มีความเหมาะสมกับช่วงชั้นและวัย เน้นที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งควรพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วย

4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรที่บ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีหลายตัว เช่น อัตราการคงอยู่ อัตราเด็กตกชั้น เด็กออกกลางคัน สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน และเด็กเข้ารับการศึกษามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครอง ชุมชน และครูควรปรึกษากันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4.1 สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

โรงเรียนของเอกชนโดยทั่วไปมักมีความยืดหยุ่นในการบริหาร และมีจำนวนไม่น้อย ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมากกว่าโรงเรียนของรัฐ ยูเนสโกแบ่งประเภทโรงเรียน เอกชนเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนเอกชนที่รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งจะต้อง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของรัฐ และโรงเรียนเอกชนอิสระที่ไม่รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระในการจัดบริการทางการศึกษา เป็นการให้ทางเลือก แก่ประชาชนผู้ใช้บริการการศึกษา และเป็นการแข่งขันการให้บริการทางการศึกษาแบบเสรี

แผนภาพ 1.18 แสดงการเปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐและเอกชน ดังนี้

ระดับประถมศึกษา ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาใน สถานศึกษาของรัฐ โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI สำหรับนักเรียนในโรงเรียนของรัฐ คือ ร้อย ละ 81.4 โรงเรียนเอกชนที่รับการสนับสนุนจากรัฐร้อยละ 11.0 และโรงเรียนเอกชนอิสระ ร้อยละ 7.6 ส่วนกลุ่ม OECD ค่าเฉลี่ยเรียนในโรงเรียนของรัฐ ร้อยละ 89.1 โรงเรียนเอกชน ที่รับการสนับสนุนจากรัฐ ร้อยละ 8.6 และโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 2.5

ประเทศที่จัดการศึกษาในโรงเรียนของรัฐสูงสุดร้อยละ 99 ได้แก่ ญี่ปุ่น (ร้อยละ 99.1) และรัสเซีย (ร้อยละ 99.5) รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย ฟินแลนด์ เกาหลี (ร้อยละ 98 เท่ากัน) และสหราชอาณาจักร (ร้อยละ 95) ส่วนประเทศไทยมีนักเรียนเรียนในโรงเรียน ของรัฐ ร้อยละ 84.5 โรงเรียนเอกชนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ ร้อยละ 15.5 และโรงเรียน เอกชนอิสระบ้างเล็กน้อย

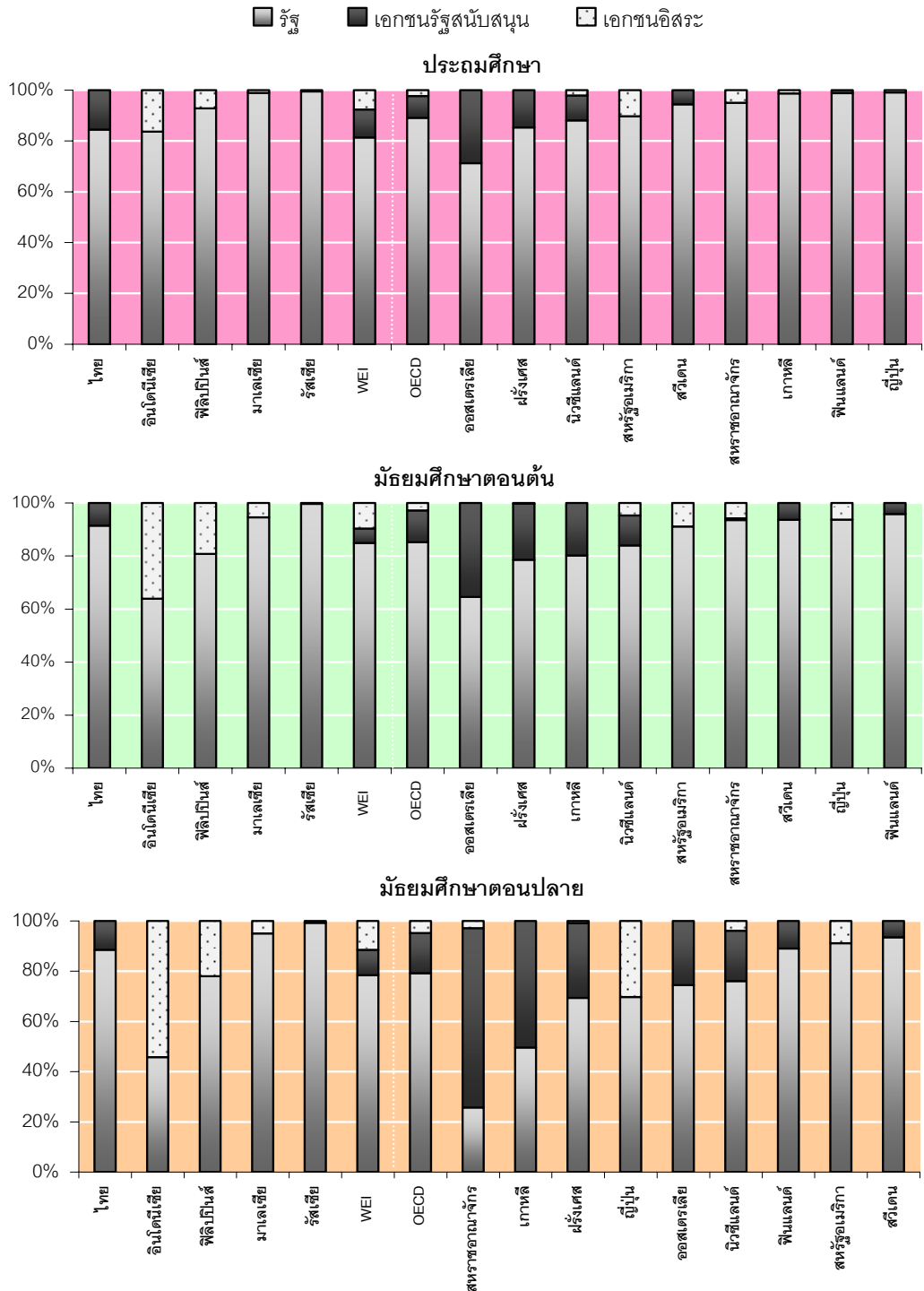
ประเทศที่จัดการศึกษาในโรงเรียนของเอกชนสูงสุด คือ ออสเตรเลีย (ร้อยละ 28.7) รองลงมา คือ อินโดนีเซีย จัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 16.3

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดการศึกษามากขึ้น เอกชนรับผิดชอบจัดการศึกษามากที่สุด ได้แก่ อินโดนีเซีย (ร้อยละ 36.1) และออสเตรเลีย (ร้อยละ 35.4)

ประเทศที่จัดการศึกษาในโรงเรียนของรัฐสูงสุดคือ รัสเซีย(ร้อยละ 99.7) รองลงมา ได้แก่ ฟินแลนด์(ร้อยละ 95.9) ประเทศที่จัดการศึกษาในโรงเรียนของเอกชนสูงสุดคือ อินโดนีเซีย เป็นโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 36.1 รองลงมาคือออสเตรเลีย จัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐร้อยละ 35.4

ส่วนประเทศไทยมีนักเรียนในโรงเรียนของรัฐ ร้อยละ 91.5 และโรงเรียนเอกชนร้อย ละ 8.5 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI สำหรับนักเรียนในโรงเรียนของรัฐร้อยละ 84.9 โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุน ร้อยละ 5.5 และโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 9.6 ส่วน กลุ่ม OECD มีนักเรียนในโรงเรียนของรัฐร้อยละ 82.5 โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุน ร้อยละ 11.6 และโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 2.7

แผนภาพ 1.18 ร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามประเภทของสถาบัน และระดับการศึกษา พ.ศ. 2547

ที่มา: ตาราง 1.7 หน้า 38

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับนี้เอกชนรับผิดชอบจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น สูงสุดคือ รัสเซีย(ร้อยละ 99.3) รองลงมาคือ มาเลเซีย(ร้อยละ 95) สวีเดน (ร้อยละ 93.4) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 91.2)

ประเทศไทยมีนักเรียนเรียนในโรงเรียนของรัฐร้อยละ 88.6 โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐร้อยละ 11.4 ใกล้เคียงค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI ซึ่งนักเรียนเรียนในโรงเรียนของรัฐร้อยละ 78.4 โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนร้อยละ 10.2 และโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 11.4 ส่วนกลุ่ม OECD เรียนในโรงเรียนของรัฐร้อยละ 79.5 โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนร้อยละ 16.1 และโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 4.8

ประเทศที่จัดการศึกษาในโรงเรียนของเอกชนสูงสุดคือสหราชอาณาจักร(ร้อยละ 71.5) รองลงมาคือ อินโดนีเซีย เรียนในโรงเรียนเอกชนอิสระร้อยละ 54.2 และเกาหลี ร้อยละ 50.4

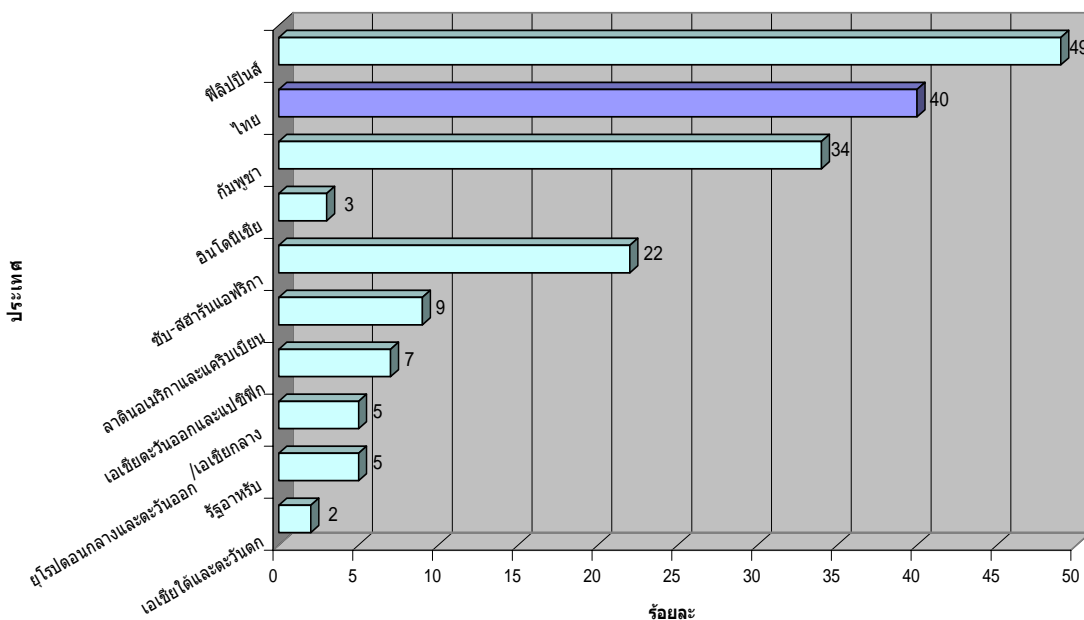
โดยสรุปแล้วภาคเอกชนในประเทศไทยยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก เพียงร้อยละ 15.5 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.5 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 11.4 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ในขณะที่เป้าหมายการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนในปีพ.ศ. 2554 กำหนดเป้าหมายสัดส่วนรัฐต่อเอกชนไว้ 70:30 จึงต้องเร่งส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพและประสิทธิภาพ

การเติบโตของประชากร และการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นปัจจัยในการเพิ่มครู (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 สภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบ) แต่หากการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความต้องการในการเพิ่มอัตราครูได้ ตัวแปรที่ใช้วัดประสิทธิภาพของระบบการศึกษาที่จะนำเสนอต่อไปนี้ได้แก่ร้อยละของเด็กที่เข้าโรงเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์ และนักเรียนที่ตกซ้ำชั้น

4.2 เด็กที่เข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์

เด็กที่เข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ยูเนสโกนำเสนอเพื่อใช้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบการศึกษา จากการประมาณการข้อมูลเด็กที่เข้าเรียนช้ากว่าอายุตามเกณฑ์ ซึ่งได้จากการสำรวจครัวเรือนและข้อมูลจากการบริหารจัดการ(administrative data) (แผนภาพ 1.19) แสดงร้อยละของเด็กที่เข้าเรียนช้าและมัธยมต้นแต่ละภูมิภาคของโลก พบว่า กลุ่มซับ-ซาร์วันแอฟริกาที่มีค่ามัธยมต้นของเด็กเข้าเรียนช้าสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ กล่าวคือ

แผนภาพ 1.19 ร้อยละของเด็กป.1 ที่เข้าโรงเรียนเช้า จำแนกตามภูมิภาคต่างๆ

ที่มา : ตาราง 1.11 หน้า 42

ร้อยละ 22 ซึ่งภูมิภาคนี้มีเด็กจำนวน 1 ใน 5 เข้าโรงเรียนเช้า ส่วนกลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกมีมาตรฐานร้อยละ 7 โดยประเทศไทยมีเด็กเข้าเรียนเช้าร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่ากัมพูชา(ร้อยละ 34) สูงกว่าอินโดนีเซีย(ร้อยละ 3) แต่ต่ำกว่าฟิลิปปินส์(ร้อยละ 49) ส่วนภูมิภาคที่ไม่ปรากฏในแผนภาพจะไม่มีเด็กเรียนเช้า ได้แก่ กลุ่มอเมริกาเหนือ และยุโรปตะวันตก การมีเด็กเข้าเรียนเช้าจะทำให้ครูจัดการสอนในชั้นเรียนลำบากขึ้น นอกจากนี้ยูเนสโกพบว่าเด็กที่แรกเริ่มเข้าเรียนด้วยอายุที่ช้ากว่าเกณฑ์มักจะมีการออกกลางคันสูง

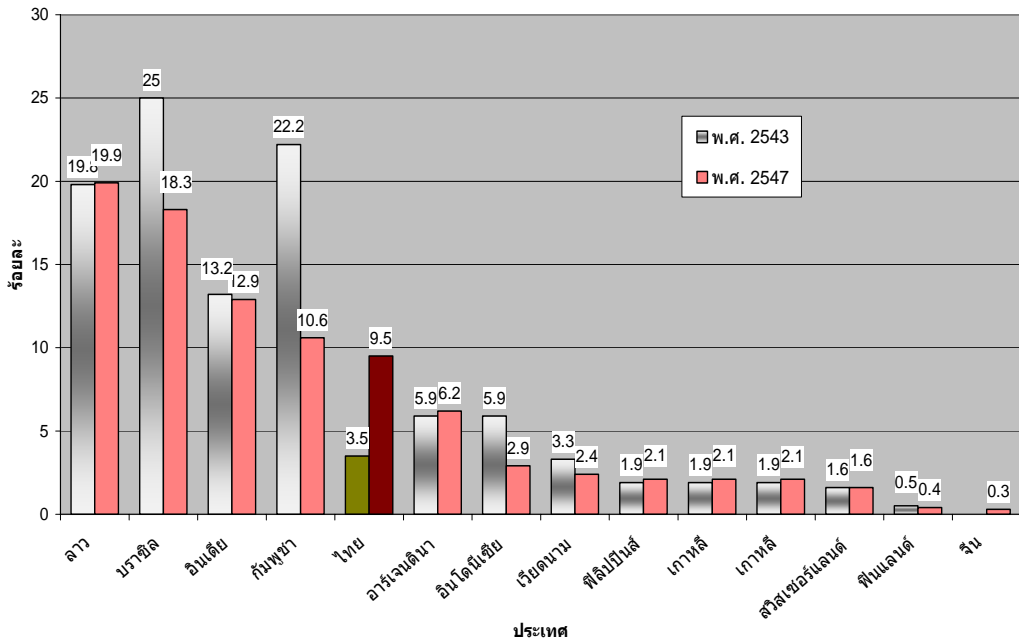
4.3 การตกซ้ำชั้น

อัตราการซ้ำชั้นเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพภายใน ซึ่งสะท้อนสภาพการเรียนการสอน หลายๆประเทศเป็นการเลื่อนชั้นอัตโนมัติ จึงไม่มีเด็กตกซ้ำชั้น บางประเทศมีเด็กตกซ้ำชั้น แต่ไม่มีการรายงานข้อมูล แต่บางประเทศมีเด็กตกซ้ำชั้นเมื่อไม่ผ่านการประเมิน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระแก่ครู และเด็กเสียขวัญกำลังใจ เสี่ยงงบประมาณของรัฐและของผู้ปกครองมากขึ้น

หลายประเทศไม่ได้รายงานข้อมูลผู้ซ้ำชั้น อาจเนื่องจากมีนโยบายการเลื่อนชั้นอัตโนมัติ จากรายงานของยูเนสโก พบว่า โดยเฉลี่ยเด็กซ้ำชั้นในประเทศกลุ่ม WEI มากกว่ากลุ่ม OECD โดยกลุ่ม WEI มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.2 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 4.6 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 3.5 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนประเทศกลุ่ม OECD มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.5 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 1.2 ในระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น และร้อยละ 1.3 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และจาก**แผนภาพ 1.20** พบว่าประเทศที่มีผู้เข้าชั้นมากกว่าร้อยละ 10 ได้แก่ ลาว บราซิล อินเดีย และกัมพูชา เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจที่พบว่าทุกระดับการศึกษาเด็กชายตกซ้ำชั้นมากกว่าเด็กหญิง (**ตาราง 1.10**) สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ เพราะเหตุใดเด็กชายจึงตกซ้ำชั้นมากกว่าเด็กหญิงและจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรสำหรับประเทศไทยไม่มีข้อมูลในภาพรวมของประเทศ แต่ยูเนสโกได้ประมาณการเด็กตกซ้ำชั้นระดับประถมศึกษาปี พ.ศ. 2547 ของไทยไว้ร้อยละ 9.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า 1 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2543 การที่ร้อยละของการตกซ้ำชั้นของไทยสูง และร้อยละการเข้าเรียนซ้ำสูง แสดงถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา

แผนภาพ 1.20 ร้อยละของผู้เข้าชั้นระดับประถมศึกษา เปรียบเทียบปีพ.ศ. 2543 และ 2547

ที่มา: ตาราง 1.10 หน้า 41

ปัญหาที่ต้องนำมาพิจารณาคือ โรงเรียนและผู้ปกครองดูแลเด็ก ปูปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม นิษัยรักการอ่าน ตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ปกครอง อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานในฐานะเป็นครูคนแรก เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานของตนหรือยัง ตลอดจนส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมช่วยโรงเรียนและผู้ปกครองในการให้การศึกษาเด็กเพียงพอหรือยัง รัฐมีการฝึกอบรมครูสอนเด็กที่ตกซ้ำชั้นและเด็กเรียนอ่อนหรือไม่ หรือมีวิธีจัดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการตกซ้ำชั้นอย่างไร เคยมีการวิจัยหรือไม่ว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาของระบบที่มีการตกซ้ำชั้นกับการเลื่อนชั้นอัตโนมัติแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อลดการสูญเสียบประมาณของรัฐและผู้ปกครอง และเสียเวลาเรียนของเด็กโดยไม่จำเป็น เพื่อ

ป้องกันการเสียขวัญกำลังใจในการสอนของครูและขวัญกำลังใจในการเรียนของเด็ก โรงเรียนมีวิธีการสอนซ่อมเสริมหรือให้การศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กหรือไม่ รวมทั้งเด็กมีสิทธิเรียนการศึกษาทางเลือกตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย แต่โรงเรียนอาจจะปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่ามีครูไม่เพียงพอก็ได้

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น นอกจากตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ควรพิจารณาเชื่อมโยงกับเงินงบประมาณด้านการศึกษาด้วย ซึ่งดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในบทที่ 3 ต่อไป

1

ตารางสถิติ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 1.1 ระบบการศึกษา: อายุเมื่อแรกเข้าและจำนวนปีที่เรียน ระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศ	ก่อนประถมศึกษา		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา							รวมชั้น
	อายุ เริ่มต้น	จำนวน ปี	อายุ เริ่มต้น	จำนวน ปี	มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย		หลังมัธยมก่อนอุดม		รวมมัธยม*	พื้นฐาน**
					อายุเริ่มต้น	จำนวนปี	อายุเริ่มต้น	จำนวนปี	อายุเริ่มต้น	จำนวนปี	จำนวนปี	จำนวนปี
จีน	4	3	7	5	12	3	15	3	0	0	6	11
ฟิลิปปินส์	5	1	6	6	12	3	15	1	16	2	6	12
เกาหลี	5	1	6	6	12	3	15	3	0	0	6	12
อินโดนีเซีย	5	2	7	6	13	3	16	3	0	0	6	12
ไทย	3	3	6	6	12	3	15	3	0	0	6	12
สหรัฐอเมริกา	3	3	6	6	12	3	15	3	0	0	6	12
เวียดนาม	3	3	6	5	11	4	15	3	0	0	7	12
ฟินแลนด์	3	4	7	6	13	3	16	3	0	0	6	12
ออสเตรเลีย	4	1	5	7	12	4	16	2	0	0	6	13
มาเลเซีย	5	1	6	6	12	3	15	4	0	0	7	13
นิวซีแลนด์	3	2	5	6	11	4	15	3	0	0	7	13
สหราชอาณาจักร	3	2	5	6	11	3	14	4	0	0	7	13
ญี่ปุ่น	3	3	6	6	12	3	15	3	18	1	7	13
สิงคโปร์	3	3	6	6	12	2	14	3	17	2	7	13
สวีเดน	3	4	7	6	13	3	16	3	19	1	7	13
แคนาดา	4	2	6	6	12	3	15	3	18	2	8	14
ฝรั่งเศส	3	3	6	5	11	4	15	3	17	2	9	14
เยอรมนี	3	3	6	4	10	6	16	3	19	1	10	14

ที่มา : Table 1,2,5 Global Education Digest 2006, UIS, 2006.

* รวมระดับหลังมัธยมก่อนอุดมศึกษา

** ไม่รวมระดับก่อนประถมศึกษา

ตาราง 1.2 แสดงระบบการศึกษา: เดือนที่เริ่มต้น/สิ้นสุดปีการศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ
(Starting/Ending year of the Academic year and Ed. Systems: compulsory edu.)

ภูมิภาค/ ประเทศ	เดือนที่ เริ่มปี การศึกษา	เดือนที่ สิ้นสุดปี การศึกษา	การศึกษาภาคบังคับ			ช่วงอายุที่เด็ก กว่าร้อยละ 90 เข้าเรียน*
			จำนวนปี ที่ใช้ศึกษา	อายุ เริ่มแรก	อายุในการเรียน ปีสุดท้าย	
ออสเตรเลีย	1	12	11	5	15	5-16
นิวซีแลนด์	1	12	12	5	16	5-16
สหรัฐอเมริกา	7	5	12	6	17	6-16
แคนาดา	9	5	11	6	16	...
เม็กซิโก	9	6	10	6	15	6-13
อาร์เจนตินา	2	12	10	5	14	6-14
ชิลี	3	12	8	6	13	8-16
อุรุกวัย	3	12	10	6	15	6-14
บราซิล	3	12	8	7	14	7-16
ญี่ปุ่น	4	3	10	6	15	6-17
เกาหลี	3	2	9	6	14	6-17
มาเลเซีย	1	10	6	6	11	6-14
ไทย	5	3	9	6	14	7-14
ฟิลิปปินส์	6	3	7	6	12	8-13
จีน	9	6	9	6	14	...
เวียดนาม	9	5	9	6	14	...
อินโดนีเซีย	7	6	9	7	15	6-13
ลาว	9	6	5	6	10	...
พม่า	6	3	5	5	9	...
กัมพูชา	10	7	...	...	...	...
สิงคโปร์	1	12	11	6	16	...
อิสราเอล	9	6	11	5	15	6-17
สหราชอาณาจักร	9	8	12	5	16	5-16
นอร์เวย์	8	5	11	6	16	6-17
สวีเดน	8	6	10	7	16	7-18
เยอรมนี	10	9	13	6	18	6-17
เนเธอร์แลนด์	9	6	13	6	18	6-16
เดนมาร์ก	8	5	10	7	16	7-16
ฟินแลนด์	8	5	10	7	16	6-18
สวิตเซอร์แลนด์	8	7	9	7	15	7-16
ฝรั่งเศส	9	6	11	6	16	6-17
ไอร์แลนด์	8	5	10	6	15	5-16
ไอซ์แลนด์	8	5	11	6	16	6-16
แอฟริกาใต้	1	12	9	7	15	

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.3 อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษา	
	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรสุทธิ	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร	
					ม.ต้น	ม.ปลาย
จีน	36	118	...	21	101	45
อินโดนีเซีย	22	116	95	20	78	46
มาเลเซีย	99	93	93	19	94	52
ฟิลิปปินส์	39	113	94	35	90	66
ไทย	92	99	...	21	89	65
เวียดนาม	47	98	93	23	87	55
ออสเตรเลีย	100	102	95	...	114	234
แคนาดา	65	101	...	17	97	113
ฟินแลนด์	57	102	99	16	100	155
ฝรั่งเศส	113	105	99	19	109	111
ญี่ปุ่น	84	100	100	20	102	102
นิวซีแลนด์	90	102	99	18	108	134
เกาหลี	87	105	100	30	93	89
สวีเดน	80	109	99	11	111	165
สหราชอาณาจักร	77	101	100	17	100	223
สหรัฐอเมริกา	60	100	94	15	102	87
เดนมาร์ก	90	103	97	...	123	132
เบลเยียม	116	105	99	12	171	96

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.4 จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตรและแผนการเรียน ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	แผนการเรียน(Programme destination)			หลักสูตร(Programme Orientation)		
	ISCED3A	ISCED3B	ISCED3C	สามัญ	เตรียมอาชีพ	อาชีพ
จีน	63.0	a	37.0	63.0	a	37.0
อินโดนีเซีย	64.5	35.5	a	64.5	a	35.5
มาเลเซีย	16.9	a	83.1	86.7	a	13.3
ฟิลิปปินส์	100.0	a	a	100.0	a	a
ไทย	69.1	30.9	n	69.1	a	30.9
อินเดีย	99.9	a	0.1	99.9	0.1	a
อาร์เจนตินา	100.0	a	a	14.4	a	85.6
ค่าเฉลี่ย WEI	76.4	4.8	18.8	77.0	0.8	22.1
ออสเตรเลีย	37.5	a	62.5	37.5	a	62.5
ฟินแลนด์	100.0	a	a	39.9	a	60.1
ฝรั่งเศส	67.9	a	32.1	43.5	a	56.5
ญี่ปุ่น	75.4	0.8	23.8	75.4	0.8	23.8
เกาหลี	70.5	a	29.5	70.5	a	29.5
เนเธอร์แลนด์	60.1	a	39.9	30.9	a	69.1
สวีเดน	92.6	a	7.4	46.6	a	53.4
สหราชอาณาจักร	46.0	x(1)	54.0	28.5	x(6)	71.5
สหรัฐอเมริกา	100.0	a	a	100.0	a	a
ค่าเฉลี่ย OECD	67.7	7.1	25.5	50.7	4.1	45.4

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตารางที่ 1.5 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2542-2547

ประเทศ	อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น														
	2542/43			2543/44			2544/45			2545/46			2546/47		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ออสเตรเลีย	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	100	100	100
นิวซีแลนด์	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
สหรัฐอเมริกา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ญี่ปุ่น	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
เกาหลี	100	100	100	100	100	100	...	...	...	99	99	99	99	99	99
มาเลเซีย	...	...	...	...	...	...	100	100	99	100	100	100	...	...	...
ไทย	**88	**87	**89	**84	**88	**81	**92	**91	**92	**92	**91	**92	...	...	...
ฟิลิปปินส์	...	...	...	...	...	...	98	98	97	97	98	97	97	98	97
จีน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	92	**92	**92	97	97	97
เวียดนาม	**93	...	...	93	...	...	95	95	94	**100	**99	**100	100	99	100
อินโดนีเซีย	...	...	...	**80	**80	**80	**80	**79	**80	81	80	83	81	80	83
เยอรมนี	100	100	100	99	99	99	100	100	99	100	100	99	100	100	99
เนเธอร์แลนด์	....	....	....	99	98	100	...	...	...	...	...	...	...	...	...
เดนมาร์ก	100	100	100	....	....	....	....	...	...	100	100	99	100	100	99
ฟินแลนด์	100	99	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
สวีตเซอร์แลนด์	100	100	100	100	100	100	100	99	100	100	100	100	100	100	100
ฝรั่งเศส	**99	**99	**98	99	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

๑๘

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.6 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	รวมมัธยมศึกษา
	1	2	3	4	5
จีน	...	21**	20**	17**	19**
อินโดนีเซีย***	15.9	23.1	18.8	17.2	18.2
มาเลเซีย	23	19	18**	18**	18
ฟิลิปปินส์	32	35	37	37	37
ไทย	21**	21**	24**	26**	25**
เวียดนาม	21	23	24*	27*	25*
ค่าเฉลี่ย WEI ***	23	24	24	21	20
ออสเตรเลีย***	...	16	X(5)	X(5)	12
แคนาดา	18**	17**	17**	18**	18**
เยอรมนี*	14	19	13	16	14
ฟินแลนด์	12	16	10	16	13
ฝรั่งเศส	18	19	13	10	11
ญี่ปุ่น	30	20	15	12	13
นิวซีแลนด์	13	18	17	12	14
เกาหลี	20.8*	29.1*	20	16	18
สวีเดน	10	11	11	14	13
สหราชอาณาจักร	24	17	16	20	19
สหรัฐอเมริกา	19	15	15	16	15
ค่าเฉลี่ย OECD ***	15	17	14	13	13

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.7 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรียนในโรงเรียนของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	รัฐ	เอกชนรัฐสนับสนุน	เอกชนอิสระ	รัฐ	เอกชนรัฐสนับสนุน	เอกชนอิสระ	รัฐ	เอกชนรัฐสนับสนุน	เอกชนอิสระ
จีน	...	...	...	...	...	...	...	...	...
อินโดนีเซีย	83.7	a	16.3	63.9	a	36.1	45.8	a	54.2
มาเลเซีย	98.9	a	1.1	94.6	a	5.4	95.0	a	5.0
ฟิลิปปินส์	92.8	a	7.2	80.8	a	19.2	78.0	a	22.0
ไทย	84.5	15.5	n	91.5	8.5	n	88.6	11.4	n
รัสเซีย	99.5	2.0	0.5	99.7	2.0	0.3	99.3	2.0	0.7
เวียดนาม	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ค่าเฉลี่ย WEI	81.4	11.0	7.6	84.9	5.5	9.6	78.4	10.2	11.4
ออสเตรเลีย	71.3	28.7	a	64.6	35.4	a	74.5	25.5	a
แคนาดา	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ฟินแลนด์	98.8	1.2	...	95.9	4.1	a	89.1	10.9	a
ฝรั่งเศส	85.3	14.7	...	78.6	21.2	0.2	69.4	29.8	0.8
ญี่ปุ่น	99.1	a	0.9	93.8	a	6.2	69.7	a	30.3
นิวซีแลนด์	88.1	9.8	2.1	84.0	11.3	4.7	76.1	20.0	3.9
เกาหลี	98.7	a	1.3	80.2	19.8	a	49.6	50.4	a
สวีเดน	94.4	5.6	a	93.7	6.3	a	93.4	6.5	a
สหราชอาณาจักร	95.0	a	5.0	93.6	0.6	5.8	25.7	71.5	2.8
สหรัฐอเมริกา	89.7	a	10.3	91.2	a	8.8	91.2	a	8.8
ค่าเฉลี่ย OECD	89.1	8.6	2.5	82.5	11.6	2.7	79.5	16.1	4.8

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.8 ร้อยละของนักเรียนหญิงเปรียบเทียบกับนักเรียนทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	ร้อยละของนักเรียนหญิง *					ตัวชี้วัด GPI**	
	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	รวมระดับ มัธยมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา
จีน	...	47	47	48	47	1.00	1.00
อินโดนีเซีย	51	49	50	48	49	0.98	0.99
มาเลเซีย	52	49	50	55	52	1.00	1.14
ฟิลิปปินส์	50	49	51	53	52	0.99	1.11
ไทย	49	48	48	48	48	0.96	1.03
เวียดนาม	...	...	...	...	...	0.93	0.95
<i>ค่าเฉลี่ย WEI</i>	49	48	49	50	49	...	...
ออสเตรเลีย	49	49	49	47	48	1.00	0.96
แคนาดา	49	49	48	49	49	1.00	1.00
ฟินแลนด์	49	49	49	53	51	0.99	1.05
ฝรั่งเศส	49	49	49	50	49	0.99	1.01
ญี่ปุ่น	...	49	49	49	49	1.00	1.00
นิวซีแลนด์	49	48	48	53	51	1.00	1.09
เกาหลี	48	47	47	47	47	0.99	1.00
สวีเดน	48	50	50	56	53	1.00	1.04
สหราชอาณาจักร	49	49	49	56	54	1.00	1.03
สหรัฐอเมริกา	48	48	50	49	49	0.97	1.01
<i>ค่าเฉลี่ย OECD</i>	49	49	49	50	49	...	...

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.9 อัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาต่อประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	จำนวนรวม		ISCED 3A			ISCED 3B		ISCED 3C(long)		ISCED 3E(Short)		โปรแกรมวิชา	
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	หญิง	รวม	หญิง	รวม	หญิง	รวม	หญิง	สายสามัญ	สายอาชีพ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
จีน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
อินโดนีเซีย	42.9	44.3	41.5	28.0	28.0	14.9	13.5	...	...	...	...	28.0	14.9
มาเลเซีย	88.8	83.1	94.6	18.8	24.7	...	...	81.2	88.7	2.3	1.0	105.1	2.3
ฟิลิปปินส์	57.2	51.8	62.8	57.2	62.8	...	...	...	...	...	...	57.2	...
ไทย	52.4	47.3	57.8	35.6	41.4	16.9	16.4	...	...	...	...	35.6	16.9
เวียดนาม	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ค่าเฉลี่ย WEI	58.6	52.9	60.0	45.0	48.3	3.3	2.5	11.0	11.0	0.6	0.1	46.6	15.9
ออสเตรเลีย*	...	...	...	69.6	75.4	-	-	54.2	51.1	-	-	69.6	54.2
เบลเยียม	...	...	...	62	67	a	a	20	18	17.0	22.0	37	62
แคนาดา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ฟินแลนด์	89.6	83.8	95.6	89.6	95.6	...	...	...	...	...	...	51.6	75.2
ฝรั่งเศส	81.2	78.1	84.4	51.4	59.7	11.2	9.6	38.1	32.9	2.5	2.5	33.2	69.9
เยอรมนี	98.9	96.7	101.3	36.5	40.2	61.5	60.3	a	a	1	1	36.5	62.5
ญี่ปุ่น*	91.4	90.4	92.4	67.8	71.0	0.8	...	22.8	21.1	...	...	67.8	23.6
นิวซีแลนด์*	74.6	64.8	85.0	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
เกาหลี	96.1	96.0	96.3	66.2	66.0	...	...	29.9	30.3	...	...	66.2	29.9
สวีเดน	77.9	74.9	81.1	77.4	80.8	...	...	0.5	...	...	...	37.4	40.5
สหราชอาณาจักร	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
สหรัฐอเมริกา	75.4	71.8	79.2	75.4	79.2	...	...	...	...	...	...	75.4	...
ค่าเฉลี่ย OECD	81.1	76.6	85.8	61.2	67.4	6.1	5.7	20.4	19.3	4.9	5.0	46.6	44.3

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.10 ร้อยละของนักเรียนที่ตกซ้ำชั้น จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ประเทศ	ประภม 2543*	ประภมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
		รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
อาร์เจนตินา	5.9	6.2	7.3	5.0	7.2	8.5	5.8	5.3	6.6	4.2
บราซิล	25	18.3	...	...	16.6	...	...	17.7	...	...
จีน	...	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.1	0.5	0.6	0.4
อินโดนีเซีย	5.9**	2.9	2.9	2.9	0.4	0.6	0.2	0.2	0.3	0.1
ฟิลิปปินส์	1.9	2.1	2.8	1.5	2.1	3.3	1.0	0.8	1.2	0.4
ไทย	3.5	9.5	...	...	-	-	-	-	-	-
เวียดนาม	3.3	2.4**	...	...	-	-	-	-	-	-
กัมพูชา	22.2**	10.6	...	...	-	-	-	-	-	-
ลาว	19.8	19.9	...	...	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	0.5	0.4	0.5	0.3	0.5	0.6	0.5	-	-	-
อินเดีย	13.2	12.9**	...	...	-	-	-	-	-	-
สวิตเซอร์แลนด์	1.6	1.6	...	...	-	-	-	-	-	-
เกาหลี	1.9	2.1	...	...	-	-	-	-	-	-

ที่มา: Unesco Institute of Statistics Database

* Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, 2006

ตาราง 1.11 ร้อยละของเด็กป.1 ที่เข้าโรงเรียนช้า (Percentage of children who enter school late) จำแนกตามภูมิภาคต่าง ๆ

ประเทศ	ร้อยละ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก	
มัลดีฟส์	7
พม่า	<1
อินโดนีเซีย	3
กัมพูชา	34
ประเทศไทย	40
ฟิลิปปินส์	49
เอเชียใต้และตะวันตก	
มัลดีฟส์	2
เนปาล	11
สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	12
สาธารณรัฐอิสลามมัลดีฟส์	14
ยุโรปตอนกลางและตะวันออก/เอเชียกลาง	
มัลดีฟส์	5
บอสเนีย	21
อาเซอร์ไบจาน	29
ยูเครน	30
รัฐอาหรับ	
มัลดีฟส์	5
จอร์แดน	<1
เยเมน	27
ซูดาน	29
มอริเตเนีย	45
ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน	
อาร์เจนตินา	<1
มัลดีฟส์	9
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์	41
เกรเนดา	68
ซิมบับเวแอฟริกา	
มัลดีฟส์	22
บอตสวานา	68
กาบอง	80
ไลบีเรีย	88

ที่มา: UIS/UNICEF,2006

(Figure 1.4 page18) Teachers and Educational Quality :

Monitoring Global Needs for 2015, UIS,2006.

บทที่ 2

การอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่

สาระสำคัญในบทนี้จะนำเสนอเรื่องการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะกล่าวถึงสาระสำคัญของการอุดมศึกษา และส่วนที่สองจะนำเสนอสาระเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การอุดมศึกษา

1. ภาพรวมของระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ระบบของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของนานาประเทศมีความแตกต่างกันในเรื่องระยะเวลาของการศึกษา อย่างไรก็ดีตาม โดยภาพรวมแล้วทุกประเทศใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยบางประเทศใช้เวลา 3-5 ปี แต่บางประเทศใช้เวลาในการศึกษา 4-6 ปี หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับระบบการศึกษาของประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1.1 ระดับปริญญาตรี ซึ่งจัดการศึกษาใน มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่เทียบเท่ามหาวิทยาลัย เช่น สถาบันเทคนิค หรือวิทยาลัย เป็นต้น โดยการจัดการเรียนการสอนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท/รูปแบบ ได้แก่

1.1.1 รูปแบบที่เน้นด้านทฤษฎี (International Standard Classification of Education 5A: ISCED 5A) มุ่งสู่การเป็นวิชาชีพและการวิจัยระดับสูงต่อไป เช่น วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์ เป็นต้น

1.1.2 รูปแบบที่เน้นด้านการปฏิบัติ และเทคนิค (International Standard Classification of Education 5B: ISCED 5B) มุ่งสู่การปฏิบัติอาชีพเฉพาะทาง

1.2 ระดับบัณฑิตศึกษา (International Standard Classification of Education 6: ISCED 6) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไปโดยมุ่งเน้นการวิจัย เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก และหลังปริญญาเอก เป็นต้น

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

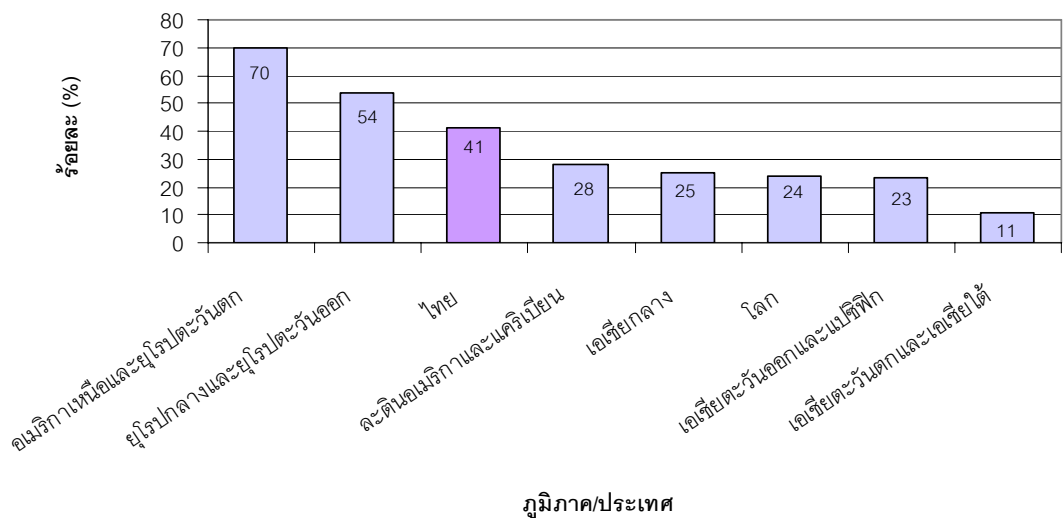
การพิจารณาถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น หลักของโอกาสและความเสมอภาคจะแตกต่างจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือในการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นหลักการศึกษาเพื่อปวงชน แต่ในระดับอุดมศึกษาโอกาสและความเสมอภาคต้องอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การพิจารณาถึงโอกาสและความเสมอภาคทาง

การศึกษาสามารถพิจารณาได้จากดัชนีหลายตัว อาทิเช่น อัตราการเข้าเรียนต่อประชากร ความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศชายและหญิง เป็นต้น โดยในระดับอุดมศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

2.1 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

อัตราการเข้าเรียนต่อประชากรเป็นดัชนีหนึ่งที่ยังชี้ถึงโอกาสในการเข้าเรียน ของประชากร โดยข้อมูลจาก Global Education Digest 2006 ของ UNESCO Institution for Statistics (UIS) พบว่า อัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยใน พ.ศ. 2547 สูงถึง ร้อยละ 41 เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคต่างๆ แล้วพบว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก (ร้อยละ 24) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคละตินอเมริกาและแคริบเบียน (ร้อยละ 28) เอเชียกลาง (ร้อยละ 25) เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (ร้อยละ 23) รวมทั้งเอเชียตะวันตกและเอเชียใต้ (ร้อยละ 11) แต่อัตราการเข้าเรียนของไทยยังคงต่ำกว่าภูมิภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก (ร้อยละ 54) และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก (ร้อยละ 70) (แผนภาพ 2.1)

แผนภาพ 2.1 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2547

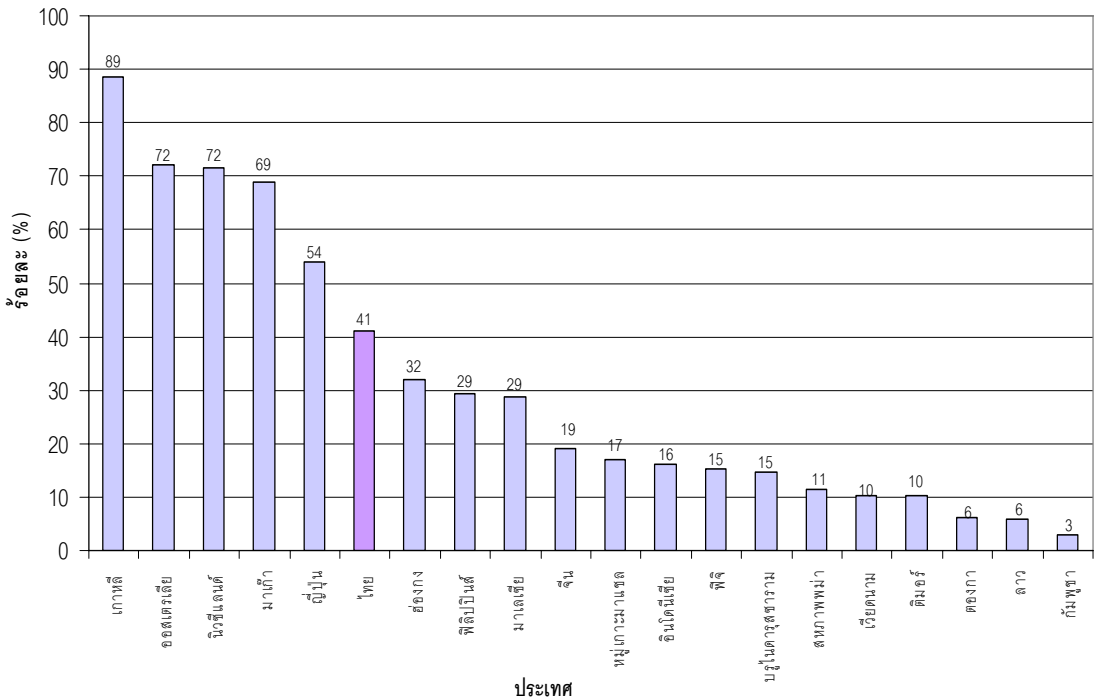

ที่มา : ตาราง 2.1 หน้า 73

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยใน พ.ศ. 2547 กับประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออกด้วยกัน จำนวน 34 ประเทศ พบว่า อัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยใน พ.ศ. 2547 (ร้อยละ 41) ต่ำกว่าเพียง 5 ประเทศเท่านั้น คือ สาธารณรัฐเกาหลี (ร้อยละ 89) ออสเตรเลีย (ร้อยละ 72) นิวซีแลนด์

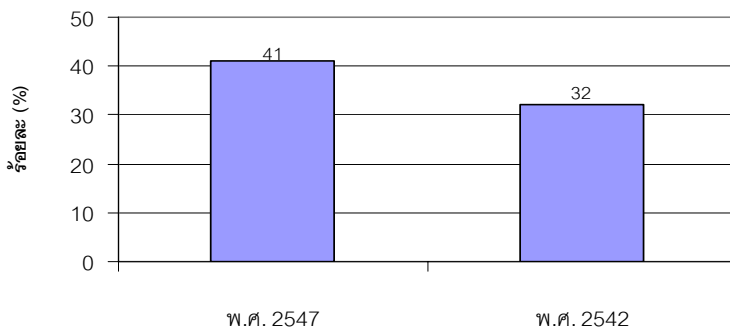
(ร้อยละ 72) มาเก๊า (ร้อยละ 69) และญี่ปุ่น (ร้อยละ 54) แต่สูงกว่าอีกหลายๆ ประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งรวมถึงสาธารณรัฐประชาชนฮ่องกง (ร้อยละ 32) มาเลเซีย (ร้อยละ 29) ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 29) จีน (ร้อยละ 19) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 16) และเวียดนาม (ร้อยละ 10) (แผนภาพ 2.2)

แผนภาพ 2.2 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออก พ.ศ. 2547

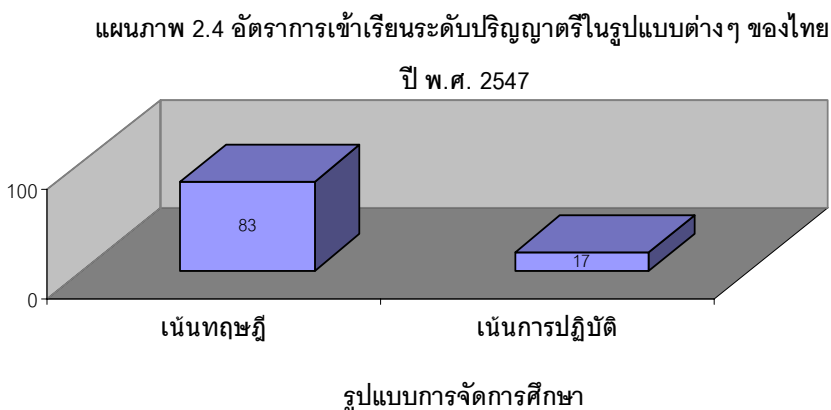
ที่มา: ตาราง 2.1 หน้า 73

แผนภาพ 2.3 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทย

ที่มา : ตาราง 2.1 หน้า 73

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยเอง ระหว่าง พ.ศ. 2547 กับ พ.ศ. 2542 พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยสูงขึ้นอย่างมาก คือจากร้อยละ 32 เป็นร้อยละ 41 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทย พ.ศ. 2547 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเข้าเรียนอุดมศึกษาในรูปแบบที่เน้นด้านทฤษฎี ถึงประมาณร้อยละ 83 รองลงมาคือรูปแบบที่เน้นด้านการปฏิบัติและเทคนิคประมาณร้อยละ 17 สำหรับการเข้ารับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีอัตราน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประชากร

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics, 2006.

แผนภาพที่ 2.3 และ 2.4 แสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยมีอัตราสูงขึ้น จากร้อยละ 32 ใน พ.ศ. 2542 เป็นร้อยละ 41 ใน พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2547 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเน้นทฤษฎีสูงกว่ารูปแบบที่เน้นการปฏิบัติ

โดยสรุปแล้วจากข้อมูลอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โอกาสในการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคต่างๆ และนานาชาติ แม้ว่าโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยจะน้อยกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่โอกาสในด้านการอุดมศึกษาของไทยมีอัตราเติบโตอย่างมาก

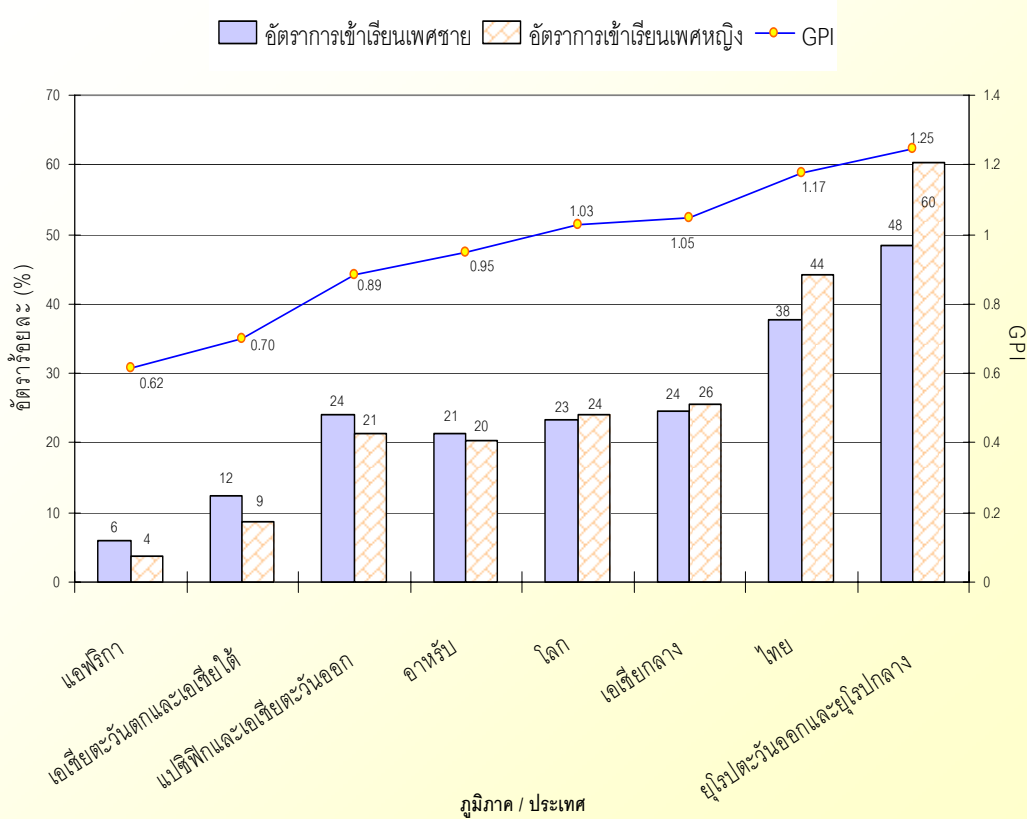
2.2 ความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างเพศ

อัตราการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างเพศชายและหญิงของไทยใน พ.ศ. 2547 พบว่าเพศหญิงมีอัตราการเข้าเรียนร้อยละ 44 ซึ่งมากกว่าอัตราการเข้าเรียนของเพศชาย (ร้อยละ 38) และเมื่อคิดเป็นดัชนีชี้วัดความแตกต่างทางเพศ (Gender parity index: GPI) ได้ 1.17 ซึ่งเป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ที่เพศหญิงมีอัตราเข้าเรียน

ระดับอุดมศึกษามากกว่าเพศชาย ดังจะเห็นได้จากดัชนีชี้วัดความแตกต่างทางเพศ (Gender parity index: GPI) ที่มีค่ามากกว่า 1 กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของโลกมีค่า GPI 1.03 ภูมิภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก มีค่า GPI 1.25 เอเชียกลางมีค่า GPI 1.05 ละตินอเมริกา และแคริบเบียนมีค่า GPI 1.17 อเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตกมีค่า GPI 1.32 ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่าค่า GPI ของภูมิภาคที่พัฒนาแล้วอย่าง ยุโรปและอเมริกาเหนือจะสูง (แผนภาพ 2.5)

แผนภาพ 2.5 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียตะวันออก
เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิง พ.ศ. 2547

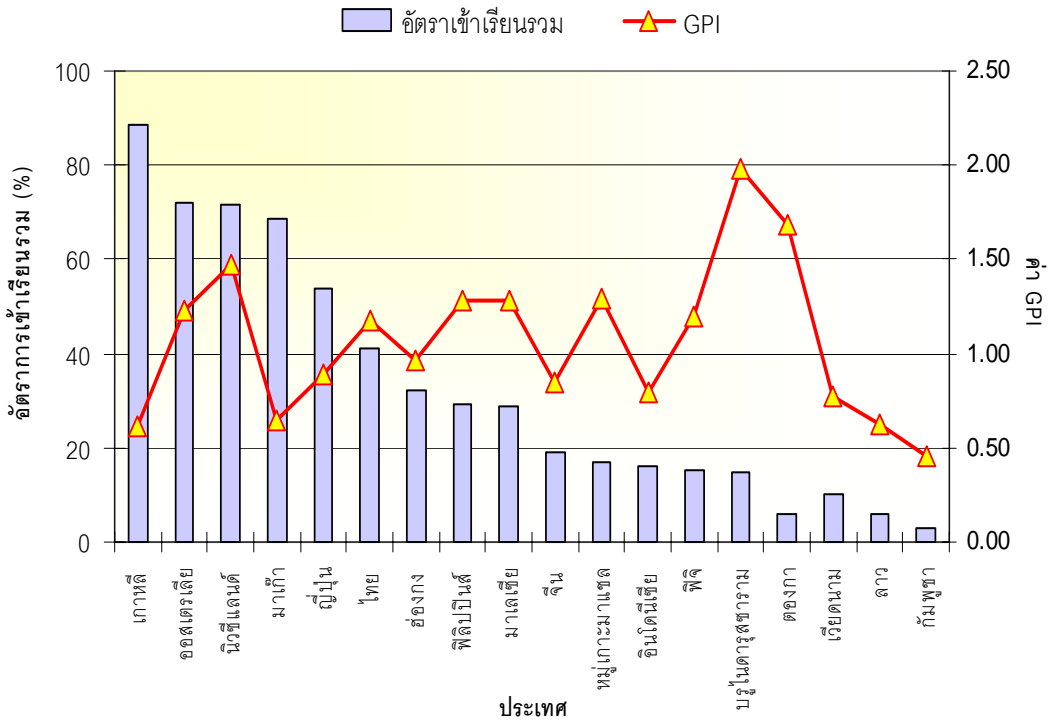

ที่มา: ตาราง 2.1 หน้า 74

เมื่อพิจารณาค่า GPI ของไทยจะพบว่า มีค่าสูงกว่าภูมิภาคเดียวกันคือภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (0.89) มาก และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดความแตกต่างระหว่างเพศในการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกซึ่งเป็นภูมิภาคเดียวกันพบว่า ไทยมีค่า GPI ต่ำกว่านิวซีแลนด์ (1.47) มาเลเซีย

(1.29) ฟิลิปปินส์ (1.28) และออสเตรเลีย (1.23) เล็กน้อย แต่สูงกว่าฮ่องกง (0.97) ญี่ปุ่น (0.89) สาธารณรัฐประชาชนจีน (0.85) อินโดนีเซีย (0.80) เวียดนาม (0.77) และ สาธารณรัฐเกาหลี (0.61)

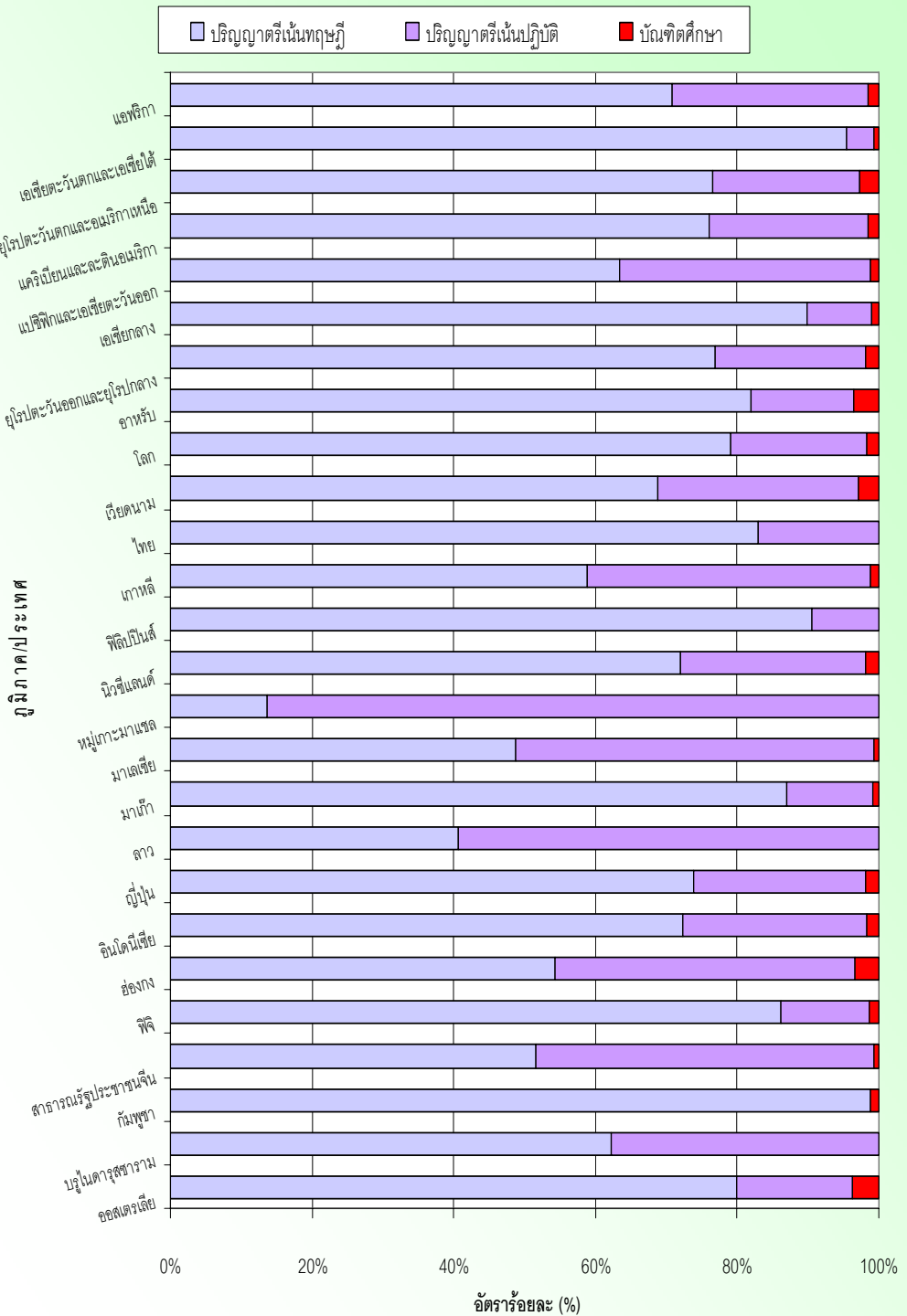
แผนภาพ 2.6 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของภูมิภาคแปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2547

ที่มา : ตาราง 2.1 หน้า 72

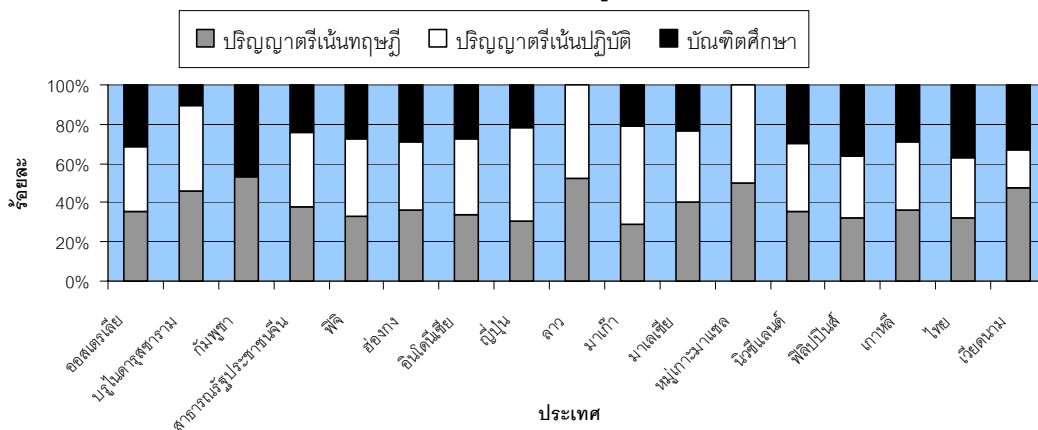
จากแผนภาพ 2.6 การเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดความแตกต่างระหว่างเพศในการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยใน พ.ศ. 2547 (พบว่า มีค่า GPI 1.16) ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละหลักสูตรจะพบว่าจะมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ อัตราการเข้าเรียนอุดมศึกษาของเพศหญิงในแต่ละรูปแบบจะมากกว่า โดยรูปแบบที่เน้นด้านทฤษฎี มีอัตราเพศหญิงร้อยละ 54 รูปแบบที่เน้นด้านการปฏิบัติ และเทคนิคมีอัตราเพศหญิงร้อยละ 50 และการเข้ารับการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามีอัตราเพศหญิงถึงร้อยละ 62 ดังจะเห็นได้จาก **แผนภาพ 2.7 และ 2.8**

แผนภาพ 2.7 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา จำแนกตามรูปแบบและระดับการศึกษา พ.ศ. 2547

ที่มา : ตาราง 2.2 หน้า 75

แผนภาพ 2.8 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของเพศหญิงในภูมิภาคแปซิฟิก และเอเชียตะวันออก จำแนกตามรูปแบบและระดับการศึกษา พ.ศ.

ที่มา : ตาราง 2.2 หน้า 75

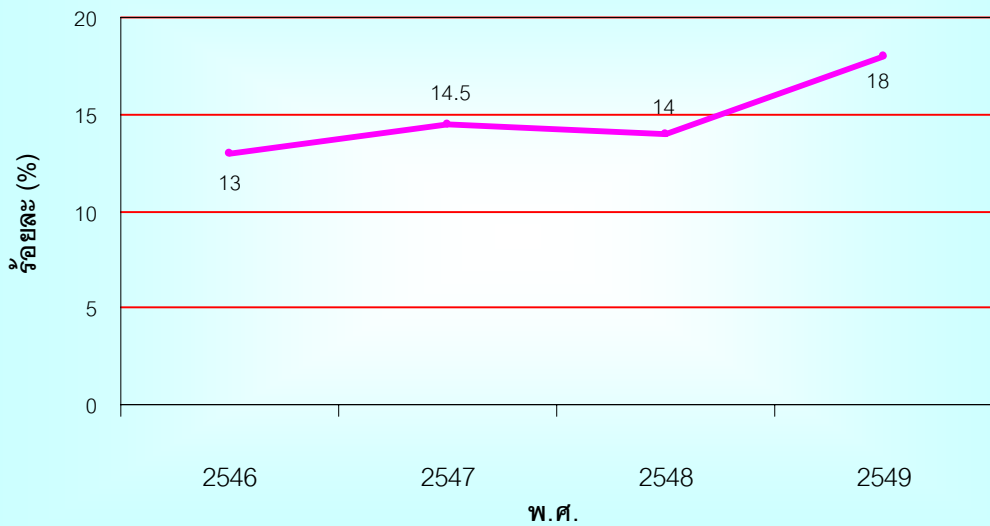
จากข้อมูลในแผนภาพ 2.6-2.8 ข้างต้นจะพบว่า ไทยไม่มีปัญหาเรื่องการกีดกันเพศหญิงในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่าอัตราการเข้าเรียนของเพศหญิงในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าเพศชาย ส่งผลให้อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของเพศหญิง รวมทั้งค่าดัชนีความแตกต่างทางเพศ (GPI) สูง

3. คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3.1 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

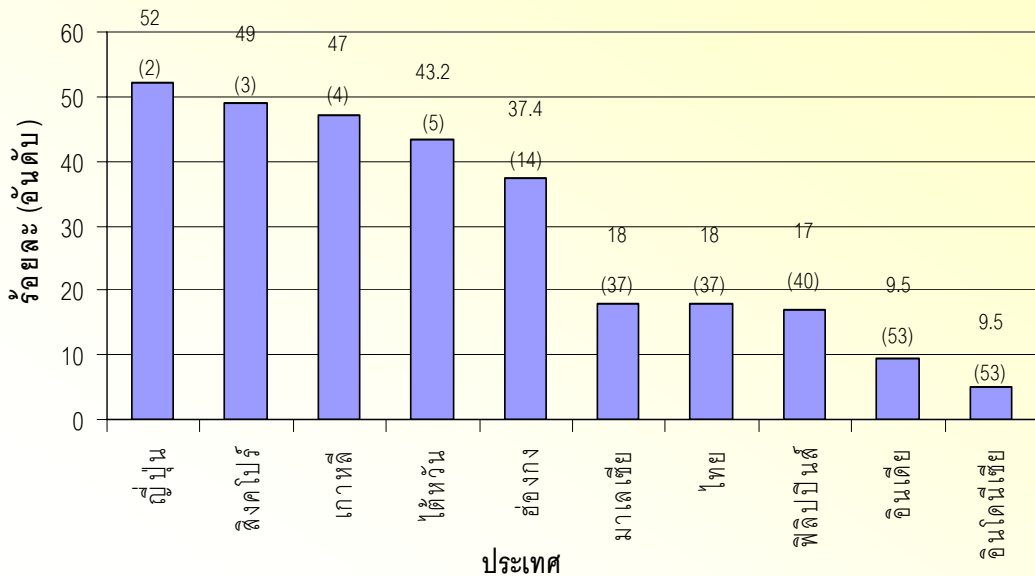
ดัชนีผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดเป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ในการจัดการอุดมศึกษา ซึ่งข้อมูลการจัดอันดับของสถาบันการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development: IMD) ใน พ.ศ. 2546-2549 พบว่า ร้อยละของประชากรอายุ 25-34 ปี ของไทยที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ 13, 14.5, 14, และ 18 ตามลำดับ ดังแสดงในแผนภาพ 2.9 โดยใน พ.ศ. 2549 ไทยอยู่ในอันดับที่ 37 จาก 60 เขตเศรษฐกิจ/ประเทศ ซึ่งในภูมิภาคเดียวกันไทยเหนือกว่าเพียงฟิลิปปินส์ อินเดี และอินโดนีเซีย ดังแสดงในแผนภาพ 2.10

แผนภาพ 2.9 อัตราผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาของไทย พ.ศ. 2546-2549

ที่มา : International Institute for Management Development, 2002-2006.

แผนภาพ 2.10 อัตราผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชีย พ.ศ. 2549

ที่มา : International Institute for Management Development, 2006.

เมื่อพิจารณาข้อมูลของ UNESCO Institute for Statistics (2006) ในแผนภาพ 2.11 จะทราบถึงรายละเอียดของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนี้

ใน พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีแบบเห็น **ทฤษฎี** ในอัตราส่วน 23.5 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม World Education Indicator (18.9) และเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าประเทศในเอเชียด้วยกัน เช่น อินโดนีเซีย (8.9) มาเลเซีย (13.7) และฟิลิปปินส์ (21.4) รวมถึงเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าประเทศในยุโรปอย่างออสเตรีย (19.6) และเยอรมนี (20.6) อย่างไรก็ตาม ยังคงเป็นอัตราส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD (34.8) รวมทั้งต่ำกว่าฝรั่งเศส (26)สหรัฐอเมริกา (33.6) ญี่ปุ่น (36.1) ไอร์แลนด์ (37.4) สวีเดน (37.4) สหราชอาณาจักร (39.3) เนเธอร์แลนด์ (40.2) เดนมาร์ก (45.3) ออสเตรเลีย (46.4) ฟินแลนด์ (47.8)นิวซีแลนด์ (48.4) และไอร์แลนด์ (50.0)

สำหรับรูปแบบปริญญาตรีที่เห็นปฏิบัติและเทคนิคนั้น ใน พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในอัตราส่วน 16 ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม World Education Indicator (11.6) และสูงกว่าประเทศในเอเชียด้วยกัน เช่น อินโดนีเซีย (5.8) ฟิลิปปินส์ (3.2) รวมทั้งสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD (9.2) และประเทศในภูมิภาคยุโรปหลายประเทศ เช่น ฟินแลนด์ (0.8) ออสเตรีย (7.1) เยอรมนี (10.2) สวิตเซอร์แลนด์ (10.9) และเดนมาร์ก (11.2) รวมทั้งสหรัฐอเมริกา (9.3) ด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เห็นทฤษฎีของไทยยังคงเป็นอัตราส่วนที่ต่ำกว่าประเทศในเอเชียบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น (26.5) และมาเลเซีย (28.5) รวมถึงนิวซีแลนด์ (21.0) ด้วย และต่ำกว่าประเทศในยุโรปหลายประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร (16.3) สเปน (17.2) ฝรั่งเศส (19.3) และไอร์แลนด์ (20.1)

ระดับบัณฑิตศึกษาใน พ.ศ. 2547 ไทยมีอัตราส่วนผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 0.1 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (0.4) และ กลุ่มประเทศ OECD (1.3) รวมทั้งต่ำกว่าประเทศอินโดนีเซีย (0.2) มาเลเซีย (0.2)ญี่ปุ่น (0.8) เดนมาร์ก (1.0) ฝรั่งเศส (1.1) ไอร์แลนด์ (1.1) นิวซีแลนด์ (1.1) สเปน (1.2)สหรัฐอเมริกา (1.3) เนเธอร์แลนด์ (1.4) ออสเตรเลีย (1.7) ฟินแลนด์ (1.8)สหราชอาณาจักร (1.9) ออสเตรีย (2.1) เยอรมนี (2.1) สวิตเซอร์แลนด์ (2.7)และสวีเดน (3.1)

แผนภาพ 2.11 อัตราส่วนผู้สำเร็จอุดมศึกษา พ.ศ. 2547

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics, 2006.

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาของไทยจะยังคงต่ำกว่าหลาย ๆ ประเทศ แต่ก็แสดงถึงแนวโน้มของอัตราที่สูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า อัตราส่วนของผู้สำเร็จระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศไม่ว่าประเทศในกลุ่ม WEI หรือกลุ่มประเทศใน OECD

3.2 ผลการประเมินสถาบันอุดมศึกษา

ใน พ.ศ. 2550 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งมีการกิจในการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยตรง อยู่ระหว่างการดำเนินการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษารอบที่สอง อย่างไรก็ดีตาม ในเดือนเมษายน 2550 มีสถาบันอุดมศึกษาผ่านการรับรองแล้ว 6 แห่ง

เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาครอบคลุม 7 ด้าน คือ 1) คุณภาพบัณฑิต 2) การวิจัย และงานสร้างสรรค์ 3) การบริการวิชาการ 4) การทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม 5) การพัฒนาองค์กร และบุคลากร 6) การบริหารหลักสูตร และการเรียนการสอน และ 7) ระบบการประกันคุณภาพ โดยสถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัยที่จะได้รับการรับรองต้องผ่านการประเมิน โดยได้คะแนนอยู่ในคุณภาพระดับ 4 และ 5 จากทั้งหมด 5 ระดับ

ผลการประเมินคุณภาพพระดับอุดมศึกษาในรอบแรกเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ข้างต้นพบว่า ในภาพรวมของผลการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษารวม 260 แห่ง มีสถาบันที่ได้รับการรับรอง 124 แห่ง หรือร้อยละ 47.69 ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 115 แห่ง และไม่ได้รับการรับรอง 21 แห่ง และเมื่อจำแนกสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลุ่มจะมีรายละเอียดผลการประเมินคุณภาพ ดังนี้

(1) มหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง ได้รับการรับรองคุณภาพ 18 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 75 นอกจากนี้ มีสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไขและจะต้องรอประเมินเพิ่มอีก 5 แห่ง และมีสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรอง 1 แห่ง

(2) มหาวิทยาลัยเอกชน 54 แห่ง ได้รับการรับรองคุณภาพ 12 แห่ง หรือร้อยละ 22.2 โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 35 แห่ง และ สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรอง 7 แห่ง

(3) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 41 แห่งนั้น ได้รับการรับรอง 24 แห่ง หรือร้อยละ 58.54 และมีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 16 แห่ง และสถาบันราชภัฏที่ไม่ได้รับการรับรอง 1 แห่ง

(4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งรับการประเมินในช่วงที่ยังเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รวม 38 แห่ง ได้รับการรับรอง 4 แห่ง หรือร้อยละ 10.53 ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 26 แห่ง และไม่ได้รับการรับรอง 8 แห่ง

(5) สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น มีจำนวนรวม 93 แห่ง ได้รับการรับรอง 65 แห่ง หรือร้อยละ 69.89 ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 26 แห่ง และไม่ได้รับการรับรอง 2 แห่ง

(6) วิทยาลัยชุมชน 10 แห่ง ได้รับการรับรอง 1 แห่ง ได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 7 แห่ง และไม่ได้รับการรับรอง 2 แห่ง

จากผลการประเมินข้างต้นชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมของประเทศไทยยังไม่ดีนัก เนื่องจากมีสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการประเมินไม่ถึงร้อยละ 50 ใดๆก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายละเอียดพบว่ามหาวิทยาลัยรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางอยู่ในระดับค่อนข้างดี

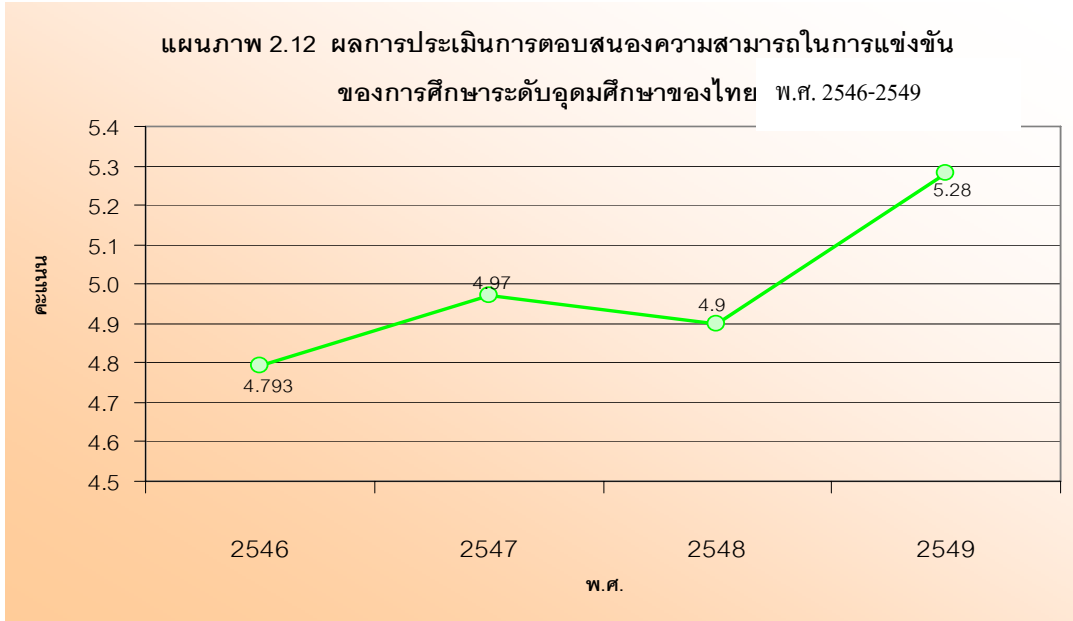
นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาระดับนานาชาติพบว่า The Times Higher Education Supplement (THES) ซึ่งเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับนั้น ใน พ.ศ. 2549 ได้จัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกจำนวน 520 สถาบัน มหาวิทยาลัยของไทยที่ได้รับการประเมินอยู่ใน 500 อันดับมี 7 มหาวิทยาลัย (คิดเป็นร้อยละ 5.645 ของสถาบันอุดมศึกษาของไทย) โดยทั้ง 7 มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งสิ้น ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (161) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (317) มหาวิทยาลัยมหิดล (322) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (404) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (418) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (475) และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (481) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยของประเทศในแถบเอเชีย พบว่า ประเทศเอเชียหลายประเทศมีผลการประเมินที่ดีกว่า เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับใน 100 อันดับแรก แต่ประเทศไทยไม่มีมหาวิทยาลัยใน 100 อันดับแรกเลย ซึ่งประเทศเหล่านั้น ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีจำนวน 2 มหาวิทยาลัย คือ Peking University (14) Tsing Hua University (28) ประเทศญี่ปุ่นมี 3 มหาวิทยาลัย คือ University of Tokyo (19) Kyoto University (29) Osaka University (70) ฮองกงมี 3 มหาวิทยาลัย คือ University of Hong Kong (33) Chinese University of Hong Kong (50) Hong Kong University of Science & Technology (58) ประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐเกาหลี และ อินเดียมียุโรปละ 1 มหาวิทยาลัย ได้แก่ Nanyang Technological University (61) Seoul National University (63) และ Indian Institute of Management (68) ตามลำดับ

4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

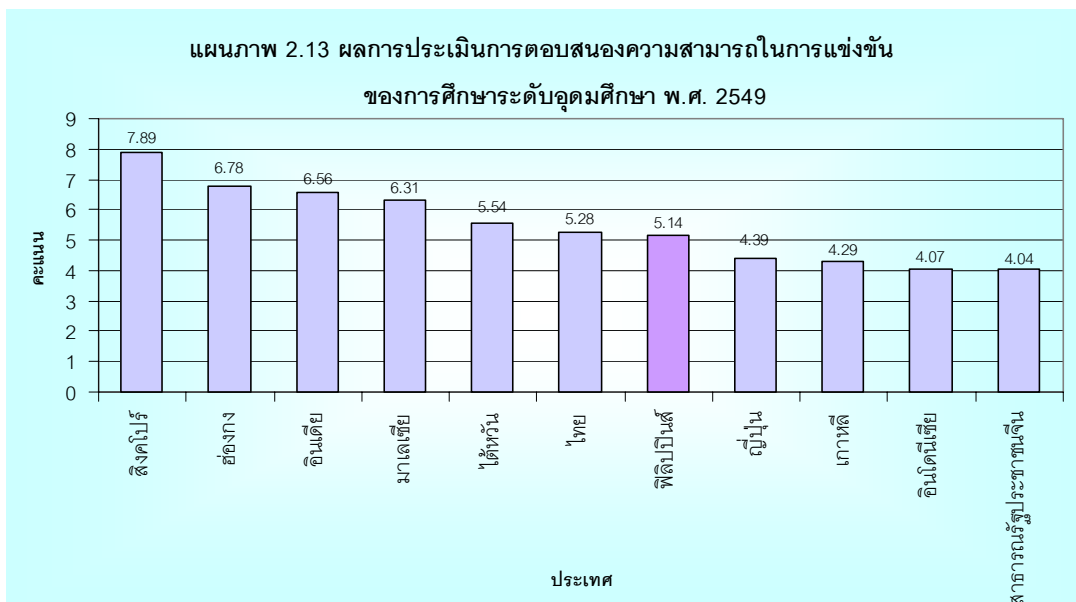
4.1 การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นตัวชี้วัดหนึ่งซึ่ง สถาบัน IMD นำมาพิจารณาในการจัดอันดับ โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพคือ ใช้การสอบถามด้วยเทคนิค Delphi ซึ่งพิจารณาจากการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยว่าสามารถตอบสนองต่อตลาดแรงงาน เศรษฐกิจ และการแข่งขันได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพียงใด โดยผลการประเมินของสถาบัน IMD ในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) พบว่า การ

ตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้คะแนน 4.43, 4.79, 4.97, 4.9 และ 5.28 จากคะแนนเต็ม 10 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคเดียวกันในปี 2549 การศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยตอบสนองต่อการแข่งขันมากกว่าฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เกาหลี อินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่มา : International Institute for Management Development, 2003-2006.

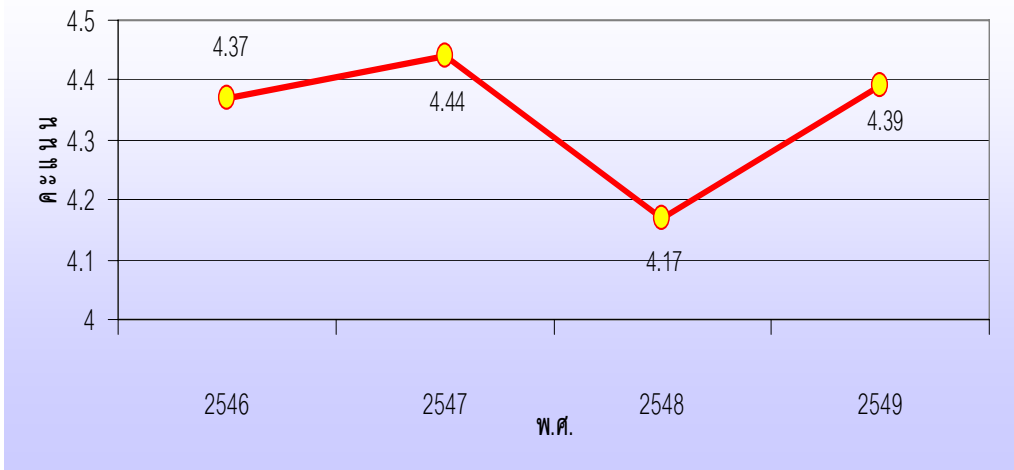

ที่มา : International Institute for Management Development, 2006.

จากแผนภาพ 2.12 และ 2.13 ข้างต้นแม้จะแสดงให้เห็นว่าคะแนนการประเมินการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยไม่โดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชียด้วยกัน อีกทั้งคะแนนการประเมินที่ได้รับก็ยังไม่ค่อยดีนัก แต่ก็แสดงถึงแนวโน้มที่ดีขึ้นเป็นลำดับ

4.2 การถ่ายโอนความรู้ระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัย

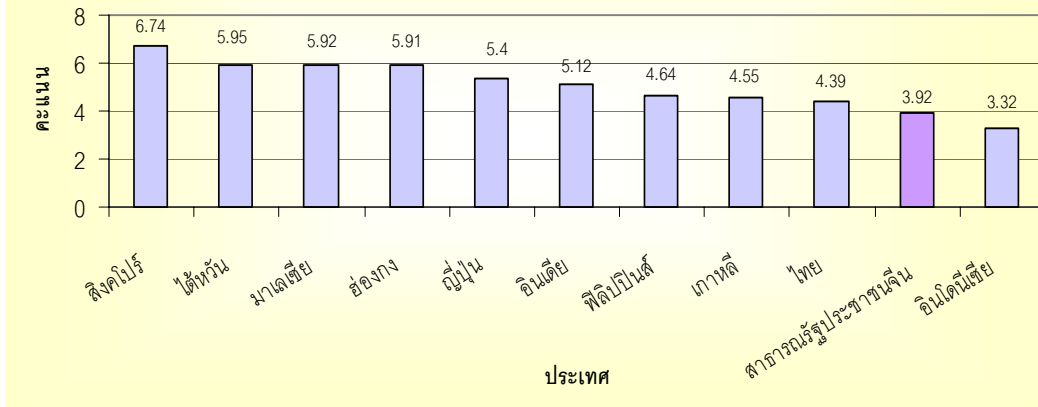
แผนภาพ 2.14 ผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจของไทย

ที่มา: International Institute for Management Development, 2003-2006.

แผนภาพ 2.15 ผลการประเมินการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย

กับภาคธุรกิจ พ.ศ. 2549

ที่มา: International Institute for Management Development, 2006.

การถ่ายโอนความรู้ระหว่างภาคธุรกิจกับมหาวิทยาลัย เป็นเกณฑ์หนึ่งซึ่งสถาบัน IMD นำมาพิจารณาประเมินในการจัดอันดับด้านการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ คือ ใช้การสอบถามด้วยเทคนิค Delphi ที่พิจารณาว่ามีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจมากน้อยเพียงใด โดยในรอบ 5 ปี ผลการประเมินพบว่า ประเทศไทยมีการถ่ายโอนความรู้ระหว่างภาคธุรกิจกับมหาวิทยาลัยไม่มากนัก โดยไทยได้คะแนน 3.52, 4.37, 4.44, 4.17 และ 4.39 จากคะแนนเต็ม 10 ตามลำดับ โดยในปี 2549 เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคเดียวกันแล้ว ไทยมีการถ่ายโอนความรู้เหนือกว่าเพียงสาธารณรัฐประชาชนจีน และอินโดนีเซียเท่านั้น (แผนภาพ 2.14 และ 2.15)

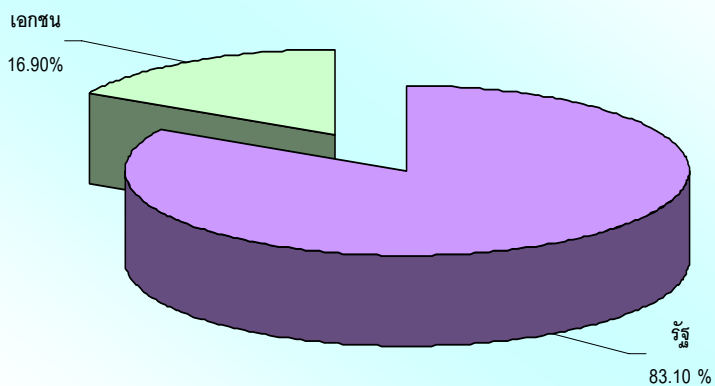
4.3 สัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

สัดส่วนของการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนเป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมถึงสะท้อนให้เห็นโครงสร้างสัดส่วนและความสามารถในการจัดการด้านการศึกษา ดังนั้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาด้วย

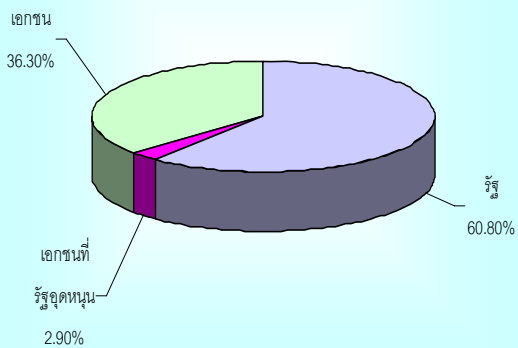
จากแผนภาพ 2.16 แสดงข้อมูลจาก UIS ใน พ.ศ. 2547 พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษารัฐต่อเอกชนของไทยเป็นร้อยละ 83.1 ในขณะที่มีนักศึกษาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนเพียงร้อยละ 16.9 และในสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบแล้ว สัดส่วนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาของไทยที่เป็นสถาบันรัฐมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 60.8: 2.9: 36.3) และ OECD (ร้อยละ 75.4: 11.6: 13.0)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชียด้วยกันพบว่า สัดส่วนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐของไทยสูงกว่าประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 68.9) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 34.8) ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 34.3) และญี่ปุ่น (ร้อยละ 23) นอกจากนี้ ยังสูงกว่าประเทศโปรตุเกส (ร้อยละ 73) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 76.1) และสวีตเซอร์แลนด์ (ร้อยละ 78.7) ด้วย อย่างไรก็ตาม ยังคงเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าประเทศฝรั่งเศส (ร้อยละ 83.6) ไอร์แลนด์ (ร้อยละ 86.6) ฟินแลนด์ (ร้อยละ 89.4) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 92) สวีเดน (ร้อยละ 92.7) ไอร์แลนด์ (ร้อยละ 92.8) เดนมาร์ก (ร้อยละ 98.9) และออสเตรเลีย (ร้อยละ 99.2)

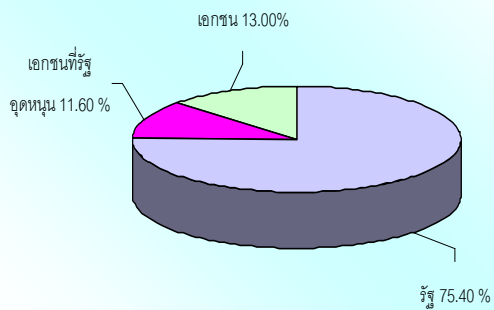
แผนภาพ 2.16 สัดส่วนสถาบันอุดมศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน
ของประเทศไทย พ.ศ. 2547

สัดส่วนสถาบันอุดมศึกษาเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI
พ.ศ. 2547

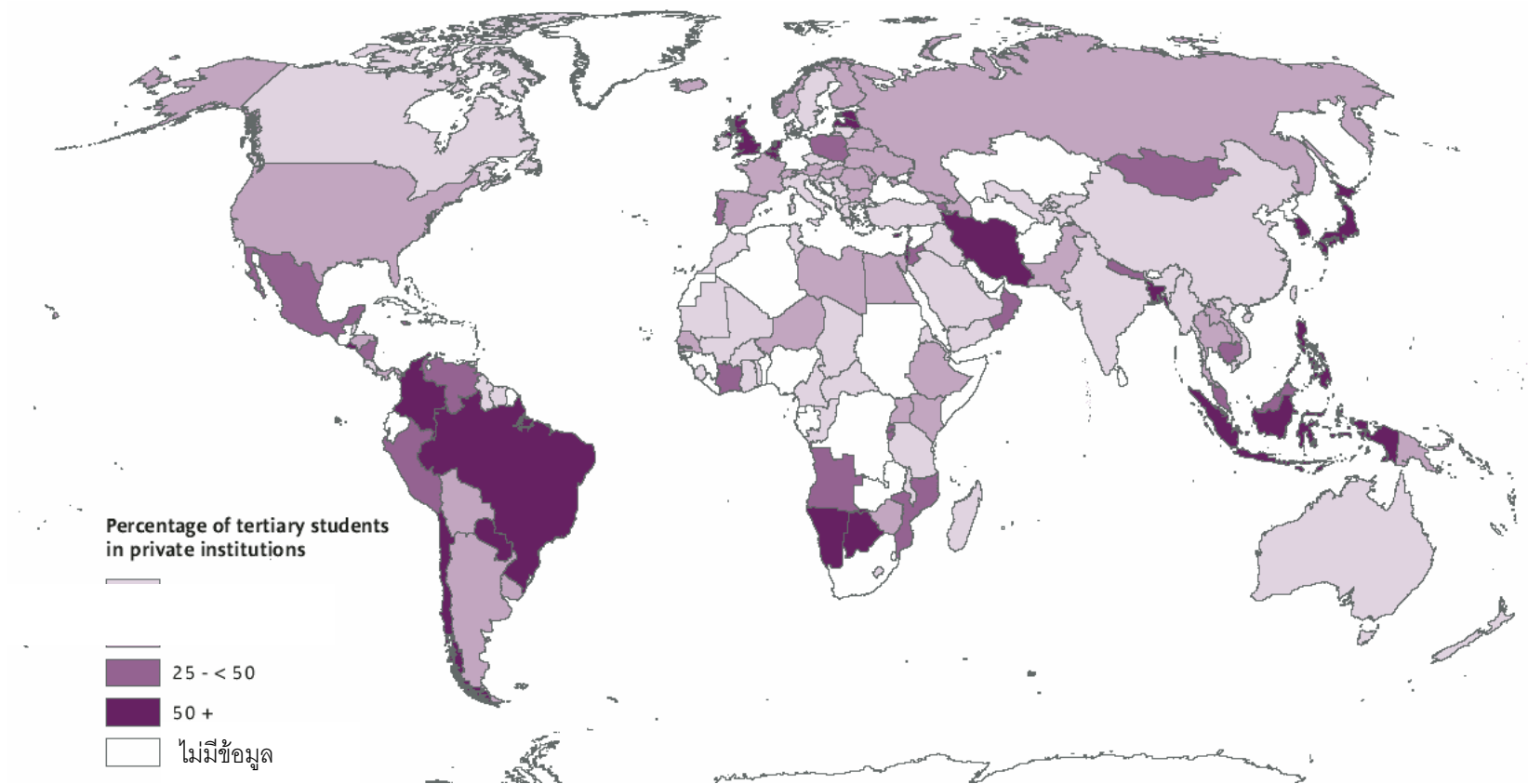

สัดส่วนสถาบันอุดมศึกษาเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD
พ.ศ. 2547

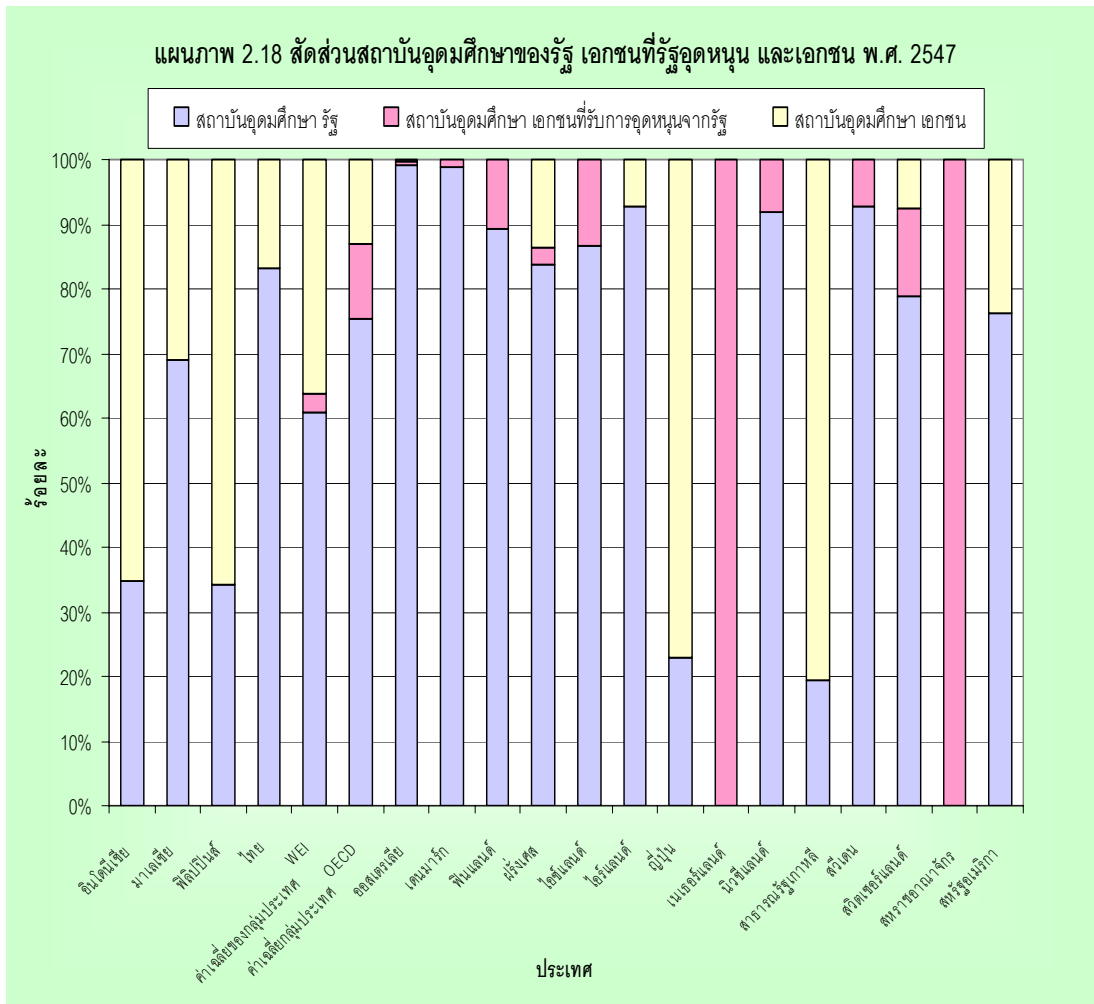
ที่มา : UIS, 2006

แผนภาพ 2.17 ร้อยละของนักศึกษาอุดมศึกษาเรียนในสถาบันเอกชน พ.ศ. 2547

ที่มา: UIS, 2006

การที่มีสัดส่วนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสัดส่วนที่มากแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนการพึ่งพิงภาครัฐมากกว่าด้วย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวนมากมีนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสูงมาก อันอาจเนื่องมาจากหลายเหตุผล อาทิ เช่น มีการกำหนดและจัดให้มีระบบภาษี และรัฐจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อการจัดสรรทรัพยากรเพื่ออุดหนุนการศึกษา เป็นต้น (แผนภาพ 2.17 และแผนภาพ 2.18)

ที่มา: ตาราง 2.1 หน้า 72

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาคควรพิจารณาสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนร่วมกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้วย ซึ่งรายละเอียดของการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะกล่าวถึงในบทที่ 3 งบประมาณทางการศึกษาต่อไป

การศึกษาผู้ใหญ่

1. ภาพรวมของระบบการศึกษาผู้ใหญ่

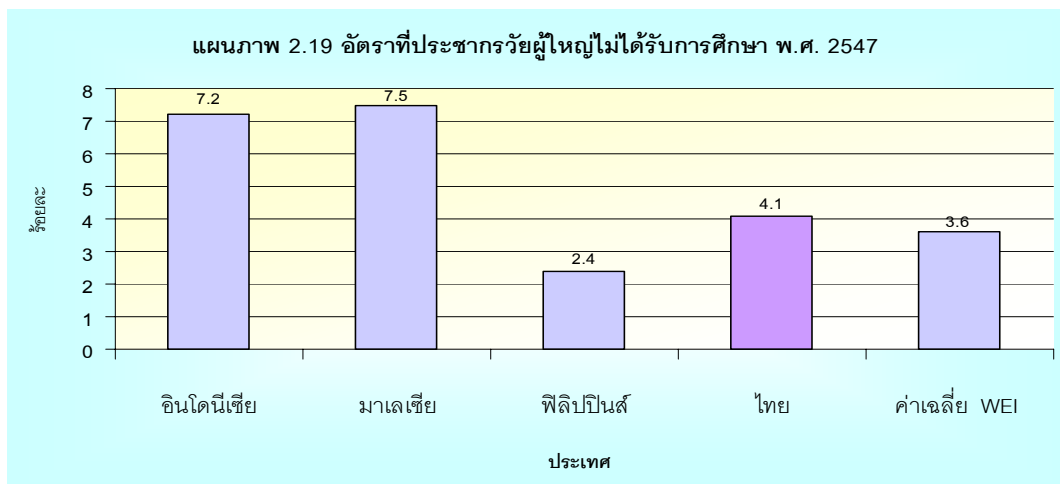
การศึกษาผู้ใหญ่หมายถึง การศึกษาของบุคคลที่มีอายุระหว่าง 25-64 ปีซึ่งจัดอยู่ในวัยแรงงานที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งนี้ ระบบการศึกษาผู้ใหญ่ของนานาประเทศทั่วโลกมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ การที่นานาประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เนื่องมาจากการเห็นความสำคัญในเรื่องคุณภาพของทุนมนุษย์ (Human Capital) กล่าวคือหากพัฒนาคนด้วยการศึกษาแล้วจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอและยั่งยืนต่อไป

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ของประเทศไทยนั้น นอกจากจะมีการพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในระบบโรงเรียนแล้ว ยังมีนโยบายส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยควบคู่กันไปด้วย

2. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาผู้ใหญ่

การพิจารณาถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาสามารถพิจารณาได้จากดัชนีหลายตัว อาทิเช่น อัตราของประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา ความเสมอภาคของประชากรวัยผู้ใหญ่ในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศชายและหญิง เป็นต้น ซึ่งโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในการศึกษาผู้ใหญ่มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 อัตราของประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา

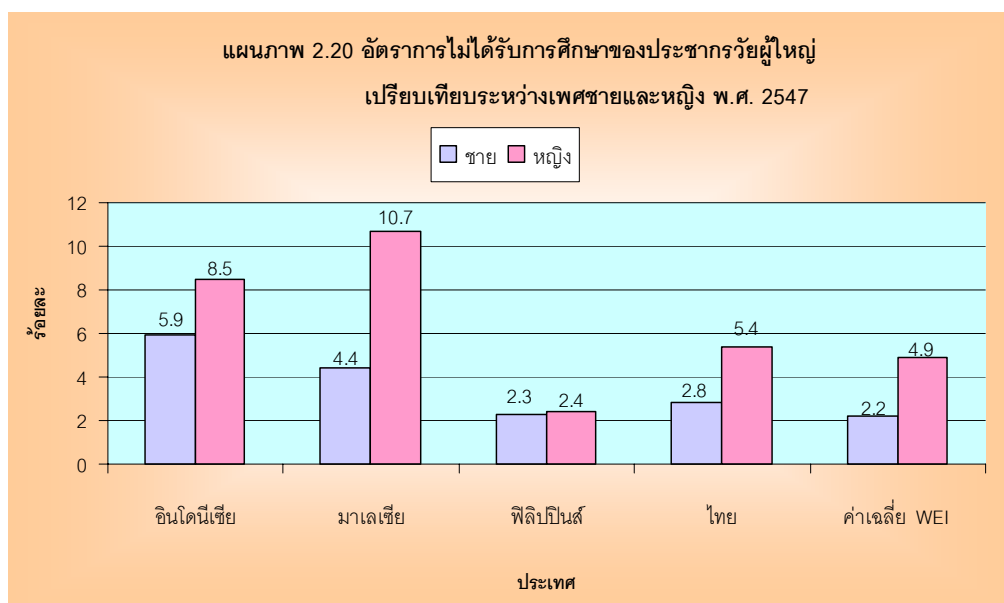
ที่มา : ตาราง 2.3 หน้า 77

แม้ว่าอัตราการไม่ได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ไม่สามารถอธิบายถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาของประชากรผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม นับเป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงและบ่งชี้ถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาได้ระดับหนึ่ง ซึ่งข้อมูลจาก UIS (2006) พบว่าใน พ.ศ. 2547 ประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) ของไทยที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 4.1 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 3.6) รวมทั้งเป็นอัตราที่สูงกว่าประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 2.4) แต่ก็เป็นอัตราที่ต่ำกว่าประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 7.5) และประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 7.2) จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยจำนวนหนึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ แม้จะเป็นอัตราที่ไม่สูงนักก็ตาม

2.2 ความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาของประชากรผู้ใหญ่

จากข้อมูลของ UIS (2006) พบว่า อัตราการเข้ารับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ระหว่างเพศชายและหญิงของไทยใน พ.ศ. 2547 เพศหญิง อายุ 25-64 ปี ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 5.4 ในขณะที่เพศชายมีอัตราร้อยละ 2.8 ในขณะที่อัตราเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI นั้น ประชากรวัยผู้ใหญ่เพศหญิงที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 4.9 และเพศชายในกลุ่มอายุเดียวกันที่ไม่ได้รับการศึกษามีอัตราร้อยละ 2.2 (แผนภาพ 2.20)

ที่มา : ตาราง 2.5 หน้า 81

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประชากรเพศหญิงวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) ของไทยมีโอกาสรับศึกษาน้อยกว่าเพศชายวัยเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าเป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับประชากรในกลุ่มอายุวัยเรียนในปัจจุบันที่มีแนวโน้มว่าประชากรเพศหญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรชายในวัยเดียวกัน ดังรายละเอียดในเรื่องการอุดมศึกษา และรายละเอียดเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐานในบทที่ 1

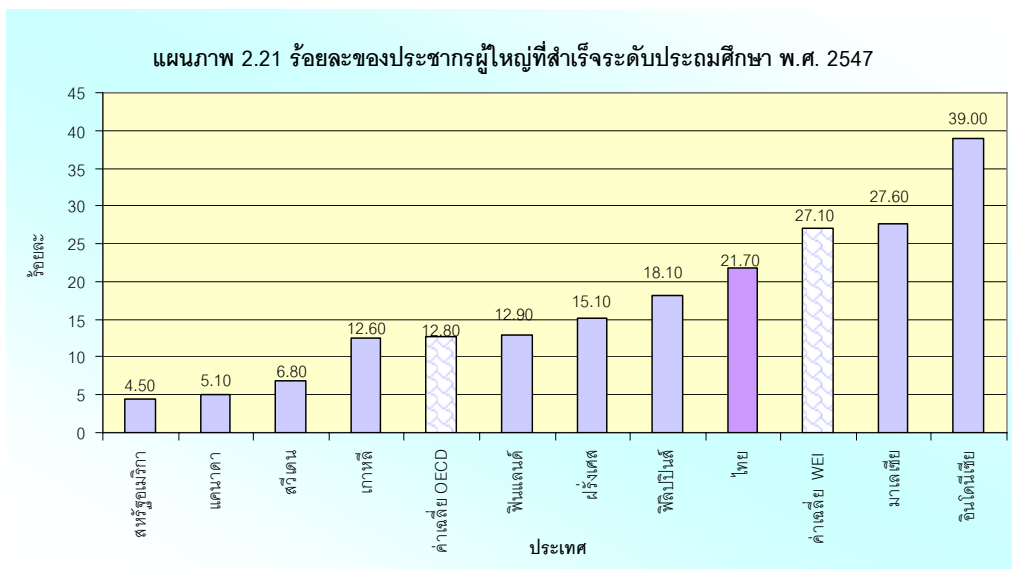
3. คุณภาพการจัดการศึกษาผู้ใหญ่

การสำเร็จการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่

การสำเร็จการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 2) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 4) สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งข้อมูลจาก UIS (2006) แสดงรายละเอียดของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับใน พ.ศ. 2547 ดังนี้

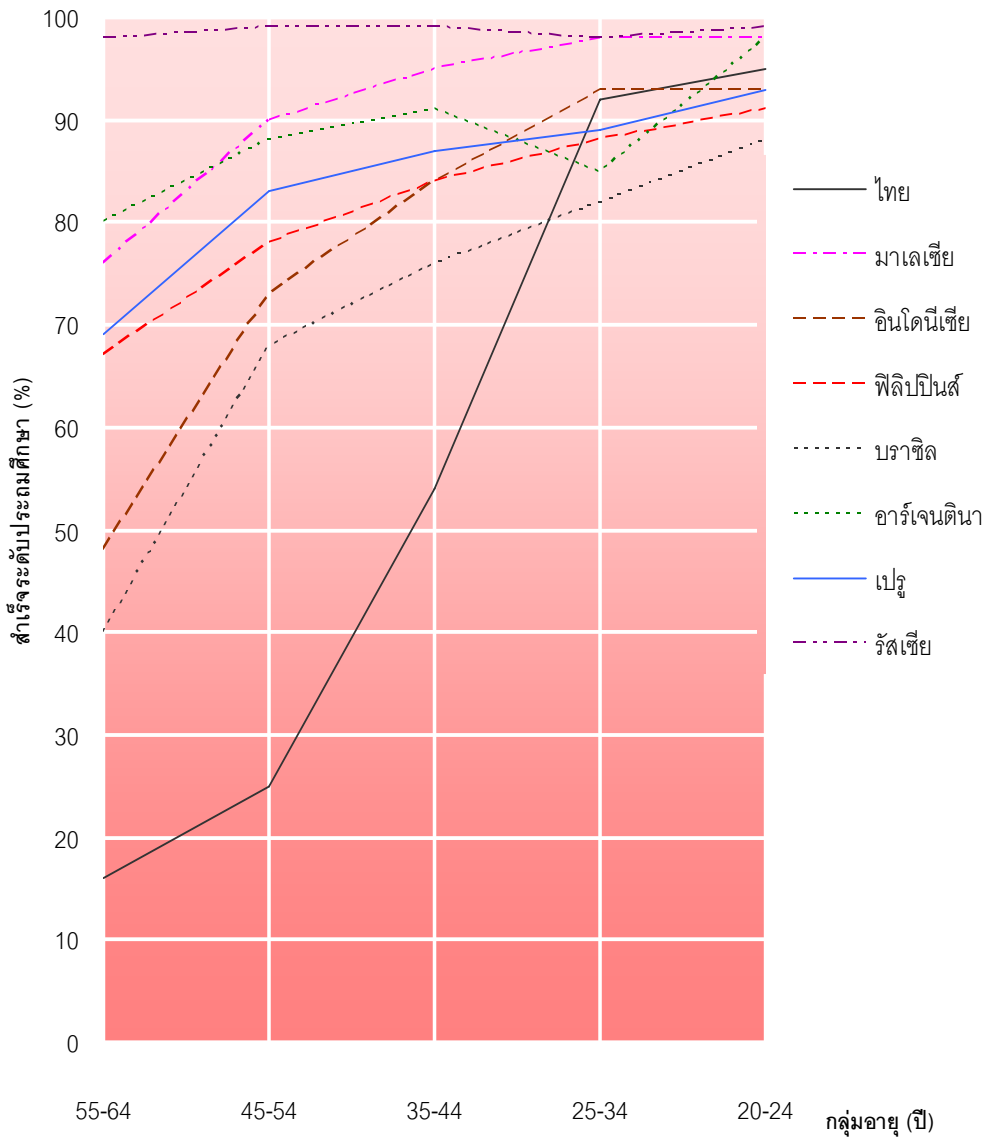
3.1 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยมีอัตราการสำเร็จรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 21.7 ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 27.1) อย่างมาก รวมทั้งเป็นอัตราที่ต่ำกว่า มาเลเซีย (ร้อยละ 27.6) และประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 39.0) ด้วย

ที่มา: ตาราง 2.3 หน้า 77

แผนภาพ 2.22 ร้อยละของประชากรผู้ใหญ่ที่สำเร็จอย่างต่ำ
ระดับประถมศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ

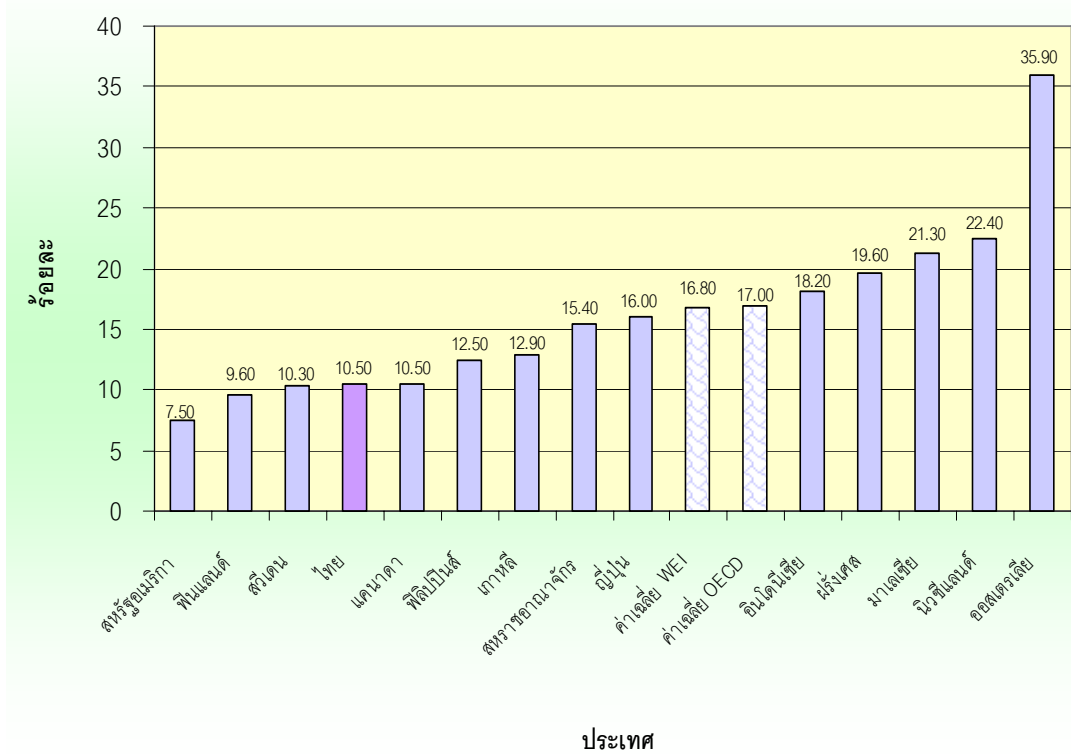
ที่มา : ตาราง 2.4 หน้า 79

จากแผนภาพ 2.22 แสดงให้เห็นว่า ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทย กลุ่มอายุ 20 – 24 ปี และ 25 – 34 ปี มีอัตราการสำเร็จระดับประถมศึกษาใกล้เคียงกัน และมีอัตราใกล้เคียงร้อยละ 100 ซึ่งแสดงถึงการเข้าใกล้เป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน

3.2 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จาก**แผนภาพ 2.23** พบว่า ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยมีอัตราสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.5 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI รวมทั้งต่ำกว่าประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 18.2) มาเลเซีย (ร้อยละ 21.3) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 12.5)

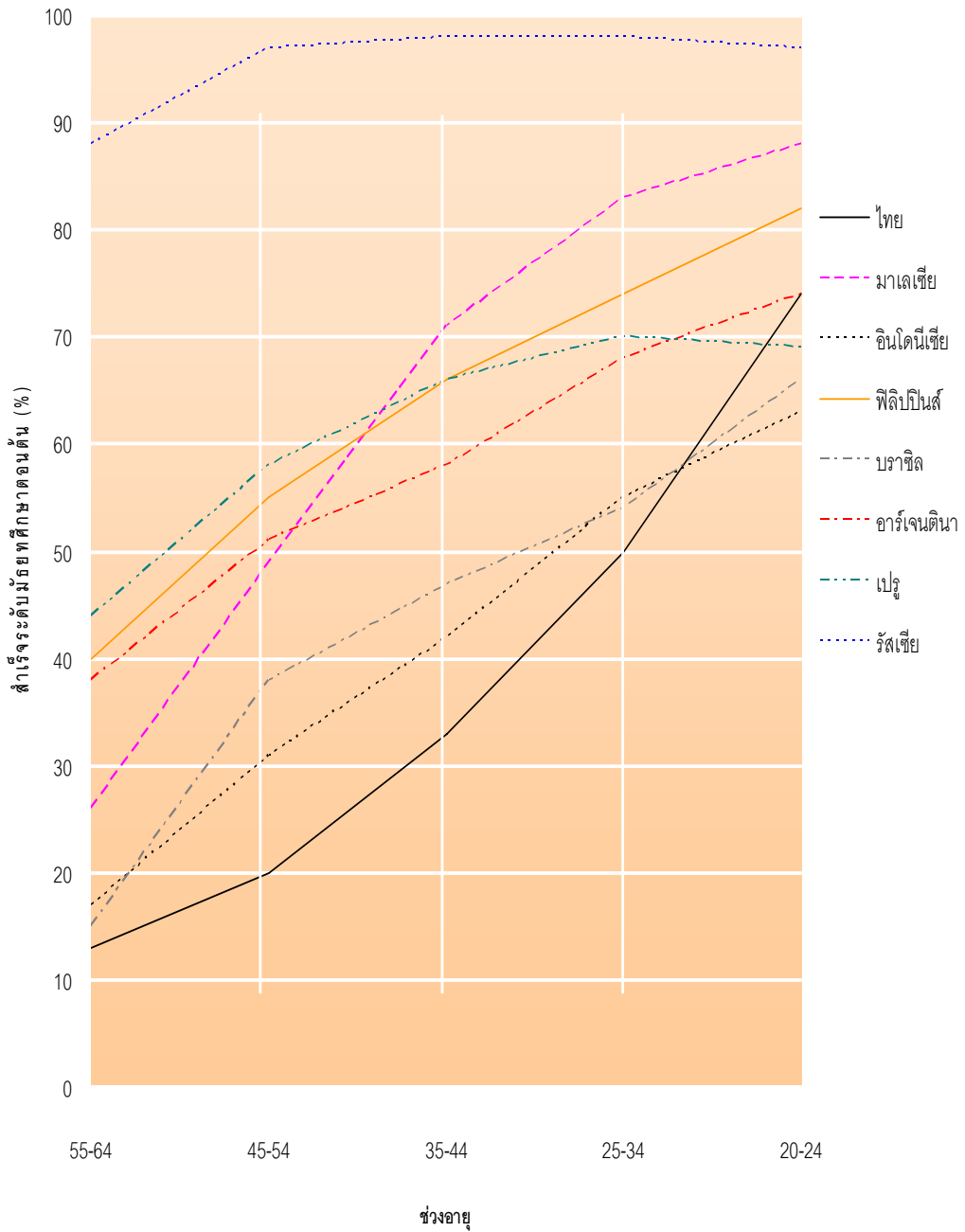
แผนภาพ 2.23 ผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2547

ที่มา : ตาราง 2.3 หน้า 78

จาก**แผนภาพ 2.24** แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยในกลุ่มอายุ 55-64 ปี มีอัตราร้อยละการสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ อย่างมาก ซึ่งเมื่อนำไปเฉลี่ยรวมกับกลุ่มอื่นๆ ย่อมส่งผลให้อัตราร้อยละการสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของประชากรวัยผู้ใหญ่ลดลงด้วย

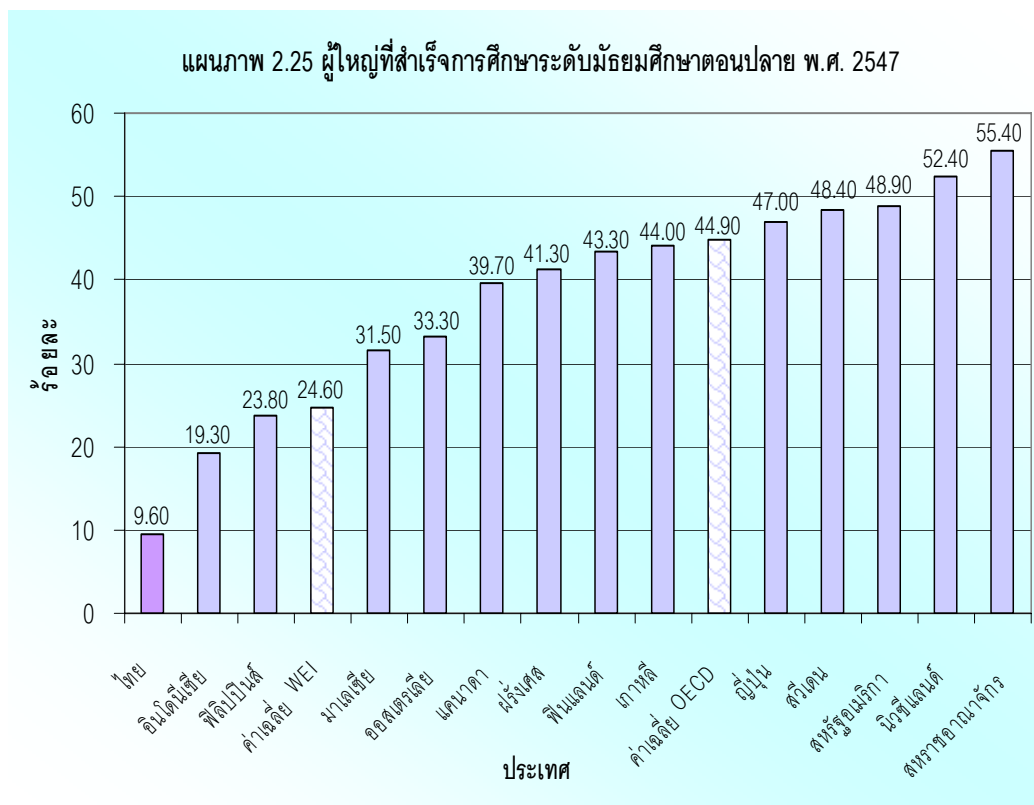
แผนภาพ 2.24 ร้อยละของประชากรผู้ใหญ่ที่สำเร็จอย่างต่ำระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มา: ตาราง 2.4 หน้า 79

3.3 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 9.6 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 24.6) และ OECD (ร้อยละ 44.9) รวมทั้งต่ำกว่าประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 19.3) มาเลเซีย (ร้อยละ 31.5) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 23.8) (แผนภาพ 2.24)

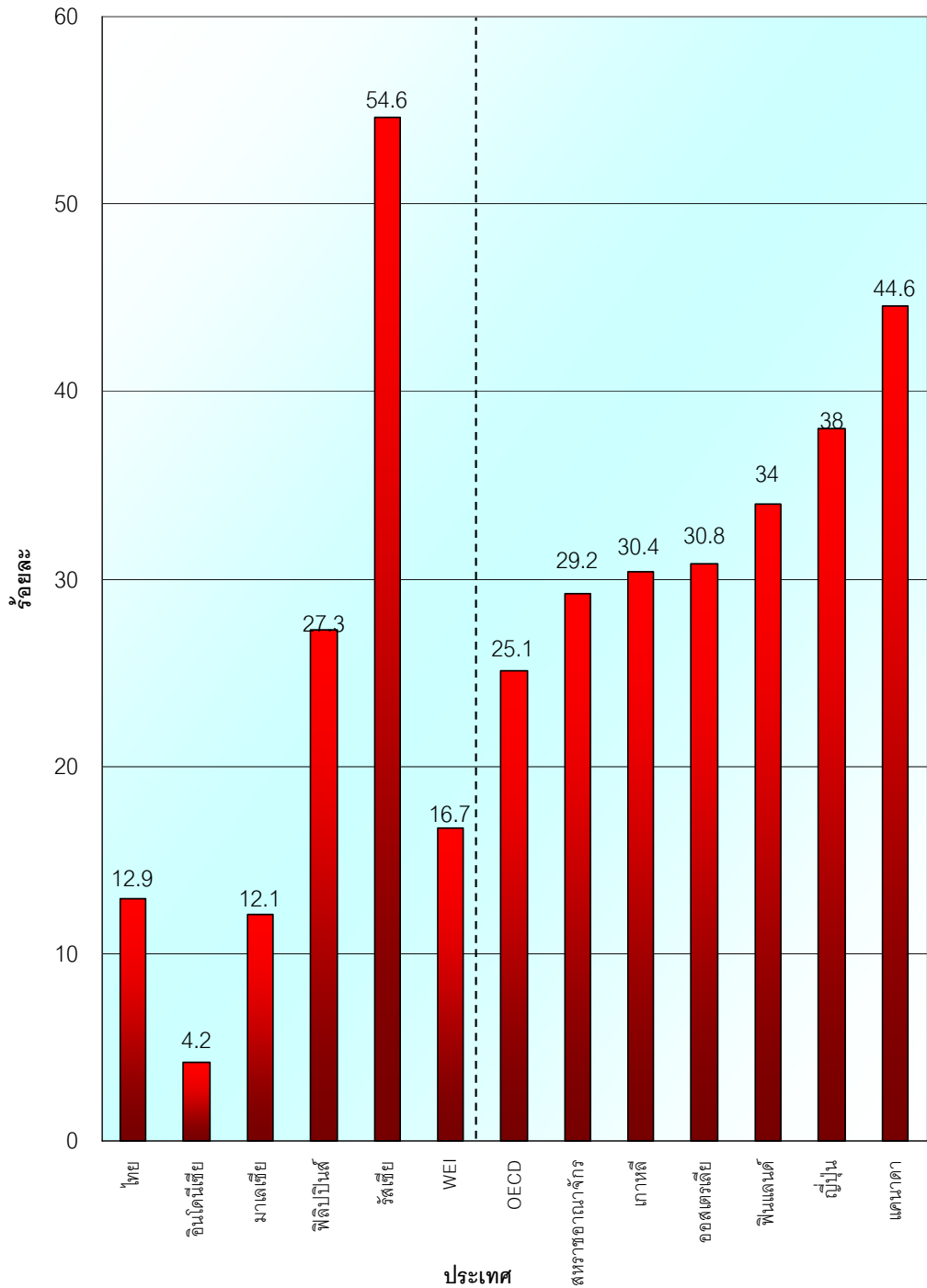

ที่มา: ตาราง 2.3 หน้า 77

3.4 ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากแผนภาพ 2.26 จะเห็นว่าประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) ของไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราร้อยละ 13 ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 16) และ OECD (ร้อยละ 25) รวมทั้งต่ำกว่าประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 27) แต่เป็นอัตราที่สูงกว่าของประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 4) และมาเลเซีย (ร้อยละ 12)

แผนภาพ 2.26 ร้อยละของผู้ใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2547

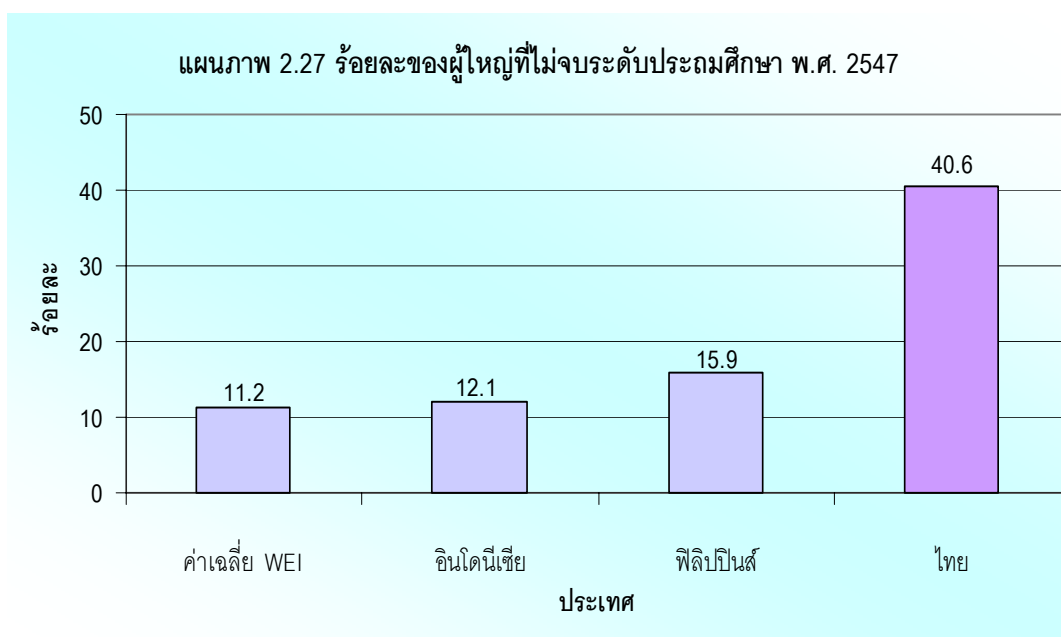
ที่มา: ตาราง 2.3 หน้า 77

เมื่อพิจารณาในมิติของวุฒิการศึกษาในด้านสัดส่วนของระดับที่สำเร็จการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่เชื่อมโยงกับคุณภาพของแรงงาน ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประชากรวัยแรงงานของไทยมีคุณวุฒิที่ไม่สูงนัก ส่งผลให้ต้องพัฒนาคุณภาพของประชากรวัยแรงงานของไทยต่อไป นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเชื่อมโยงในมิติของการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงสำหรับวัยผู้ใหญ่ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย

4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาผู้ใหญ่

ประชากรวัยผู้ใหญ่ที่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

การจัดการศึกษาที่สามารถรักษาให้ผู้เรียนเรียนจนจบการศึกษาได้ย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น อัตราการไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่จึงเป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้ ซึ่งข้อมูลจาก UIS (2006) พบว่าใน พ.ศ. 2547 ประชากรวัยผู้ใหญ่ของไทยมีอัตราการไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากถึงร้อยละ 40.6 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม WEI (ร้อยละ 11.2) อย่างมาก รวมทั้งเป็นอัตราที่สูงกว่าประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 12.1) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 15.9) ด้วย (แผนภาพ 2.27)

ที่มา: ตาราง 2.3 หน้า 77

2

ตารางสถิติ

การอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่

ตาราง 2.1 แสดงอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ

ภูมิภาค	รวมจำนวนการเข้าศึกษา			อัตราการเข้าเรียน							
	พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2542				พ.ศ. 2547			
	รวม	หญิง (%)	เอกชน (%)	รวม	ชาย	หญิง	GPI	รวม	ชาย	หญิง	GPI
โครเอเชีย	121,722	53	3	31	28	33	1.16	39	35	42	1.19
สาธารณรัฐเช็ก	287,001	51	...	26	26	27	1.03	37	36	38	1.07
เอสโตเนีย	63,625	62	83	51	42	60	1.42	64	49	81	1.66
ฮังการี	390,453	57	15	33	30	37	1.24	52	44	60	1.37
ยูเครน	2,465,074	54	12	47	44	51	1.14	66	60	71	1.19
ลิทัวเนีย	167,606	60	...	44	35	53	1.52	69	54	84	1.55
โปแลนด์	1,983,360	58	28	44	37	52	1.38	59	49	70	1.42
โรมาเนีย	643,911	54	22	22	21	23	1.09	36	32	40	1.24
สหภาพรัสเซีย	8,622,097	57	11	...	...	...	...	68	58	79	1.36
สโลวาเกีย	158,089	53	1	26	25	28	1.11	34	31	37	1.18
สโลวาเนีย	101,458	56	...	53	45	61	1.36	70	60	81	1.36
ตุรกี	1,918,483	42	3	22	25	17	0.68	28	32	24	0.75
ออสเตรเลีย	1,002,998	54	1	66	59	72	1.22	72	65	80	1.23
จีน	19,417,044	44	...	6	...	...	...	19	21	17	0.85
ฮ่องกง	155,761	51	3	...	...	...	...	32	33	32	0.97
อินโดนีเซีย	3,441,429	44	61	...	...	...	...	16	18	14	0.8
ญี่ปุ่น	4,031,604	46	77	45	49	41	0.85	54	57	51	0.89
ลาว	33,760	38	22	2	3	2	0.49	6	7	5	0.63
มาเลเซีย	632,309	55	32	23	23	24	1.04	29	25	33	1.29
นิวซีแลนด์	195,511	59	7	67	55	79	1.45	72	58	86	1.47
ฟิลิปปินส์	2,427,211	55	66	29	25	32	1.26	29	26	33	1.28
เกาหลี	3,223,431	37	81	66	83	47	0.57	89	109	67	0.61

ตาราง 2.1 แสดงอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ (ต่อ)

ภูมิภาค	รวมจำนวนการเข้าศึกษา			อัตราการเข้าเรียน							
	พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2542				พ.ศ. 2547			
	รวม	หญิง (%)	เอกชน (%)	รวม	ชาย	หญิง	GPI	รวม	ชาย	หญิง	GPI
ไทย	2,251,453	54	18	32	30	35	1.16	41	38	44	1.17
เวียดนาม	845,313	43	...	11	12	9	0.76	10	11	9	0.77
อาร์เจนตินา	2,026,735	59	21	49	37	60	1.63	61	49	73	1.49
บราซิล	3,582,105	56	68	14	13	16	1.26	20	17	23	1.32
ชิลี	567,114	48	74	38	39	36	0.91	43	44	42	0.94
โคลัมเบีย	1,112,574	51	55	22	21	23	1.11	27	26	28	1.09
เม็กซิโก	2,236,791	50	33	18	19	17	0.92	22	23	22	0.97
เวเนซุเอลา	983,217	51	27	...	...	...	...	39	38	41	1.08
ออสเตรเลีย	229,802	53	...	54	52	55	1.04	49	45	53	1.18
เบลเยียม	386,110	54	55	56	52	60	1.15	63	57	69	1.21
แคนาดา	1,192,570	56	...	59	51	67	1.32	57	49	66	1.34
เดนมาร์ก	201,746	58	1	56	48	64	1.33	67	55	79	1.42
ฟินแลนด์	291,664	53	11	82	74	91	1.22	87	79	95	1.2
ฝรั่งเศส	2,160,300	55	16	52	47	58	1.24	56	49	63	1.28
ไอซ์แลนด์	13,347	64	14	40	30	50	1.68	62	45	79	1.78
ไอร์แลนด์	181,557	56	6	45	41	49	1.2	55	48	63	1.31
อิตาลี	1,986,497	56	6	47	41	53	1.28	63	54	72	1.34
ลักเซมเบิร์ก	3,077	53	-	11	10	11	1.09	12	11	13	1.18
เนเธอร์แลนด์	526,767	51	100	50	50	50	1.01	58	56	60	1.09
นอร์เวย์	212,395	60	15	66	56	78	1.4	80	63	98	1.55
โปรตุเกส	400,831	57	...	45	39	51	1.3	56	47	64	1.35
สเปน	1,839,903	54	14	55	50	60	1.18	66	59	72	1.22

ตาราง 2.1 แสดงอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ (ต่อ)

ภูมิภาค	รวมจำนวนการเข้าศึกษา			อัตราการเข้าเรียน							
	พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2542				พ.ศ. 2547			
ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ	รวม	หญิง (%)	เอกชน (%)	รวม	ชาย	หญิง	GPI	รวม	ชาย	หญิง	GPI
สวีเดน	414,657	60	7	64	53	75	1.41	82	65	100	1.55
สวิตเซอร์แลนด์	195,947	45	21	38	44	31	0.7	47	52	42	0.8
สหราชอาณาจักร	2,247,441	57	100	60	56	64	1.15	60	51	70	1.37
สหรัฐอเมริกา	16,900,471	57	24	73	63	83	1.31	82	69	96	1.39
อินเดีย	11,295,041	38	...	...	...	...	...	11	14	9	0.67
ปากีสถาน	520,666	43	12	...	...	...	...	3	4	3	0.8
แอฟริกาใต้	717,793	54	...	14	13	15	1.17	15	14	17	1.17
ค่าเฉลี่ยของภูมิภาค (REGIONAL AVERAGES)											
โลก	131,999,450	50	...	18	18	18	0.97	24	23	24	1.03
อาหรับ	6,517,436	48	...	19	22	16	0.74	21	21	20	0.95
ยุโรป1	18,509,355	55	...	39	36	43	1.19	54	48	60	1.25
เอเชียกลาง	1,883,736	51	...	19	20	18	0.92	25	24	26	1.05
เอเชียแปซิฟิก2	38,852,387	45	...	13	...	...	...	23	24	21	0.89
ละตินอเมริกา3	14,601,908	53	...	21	20	23	1.12	28	26	30	1.17
ยุโรป&อเมริกา4	32,868,944	56	...	61	55	68	1.23	70	60	79	1.32
เอเชียตะวันตก5	15,465,266	40	...	...	...	...	...	11	12	9	0.7
แอฟริกา	3,300,418	38	...	4	5	3	0.59	5	6	4	0.62

หมายเหตุ : 1 ยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง   4 ยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือ

2 แปซิฟิกและเอเชียตะวันออก   5 เอเชียตะวันตกและเอเชียใต้

3 แคริบเบียนและละตินอเมริกา

ที่มา : Table 8 Global Education Digest 2006: Comparing Education Statistical Across the world, UIS, 2006.

ตาราง 2.2 แสดงอัตราการกระจายนิสิต/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ

ภูมิภาค / ประเทศ	อัตราการกระจายนิสิต/นักศึกษา จำแนกตามรูปแบบและระดับ การอุดมศึกษา (%)			อัตรานิสิต/นักศึกษาเพศหญิง จำแนกตามรูปแบบและระดับ การอุดมศึกษา (%)		
	พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2547		
	5A	5B	6	5A	5B	6
เกาหลี	59	40	1	37	36	29
ไทย	83	17	-	54	50	62
เวียดนาม	69	28	3	52	21	37
อาร์เจนตินา	74	26	-	56	70	57
ชิลี	83	17	-	48	46	40
โคลัมเบีย	82	18	-	52	46	35
เม็กซิโก	97	3	-	50	41	39
เปรู	54	46	...	47	56	...
เวเนซุเอลา	62	34	4	47	58	...
ออสเตรเลีย	82	11	7	52	66	45
เบลเยียม	46	52	2	51	57	39
แคนาดา	72	25	2	58	52	45
ไซปรัส	19	80	1	77	43	42
เดนมาร์ก	89	9	2	60	42	42
ฟินแลนด์	93	-	7	54	40	50
ฝรั่งเศส	71	24	5	55	56	47
เยอรมนี	...	...	...	47	61	...
กรีซ	64	33	3	53	49	43
ไอร์แลนด์	94	6	-	64	51	53
ไอร์แลนด์	62	36	2	57	54	47
อิตาลี	97	1	2	56	66	51
ลักเซมเบิร์ก	60	40	1	54	52	52
มอลตา	78	22	-	56	62	38
เนเธอร์แลนด์	97	1	1	51	60	41
นอร์เวย์	95	3	2	60	51	42

ตาราง 2.2 แสดงอัตราการกระจายนิสิต/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบ (ต่อ)

ภูมิภาค / ประเทศ	อัตราการกระจายนิสิต/นักศึกษา จำแนกตามรูปแบบและระดับ การอุดมศึกษา (%)			อัตรานิสิต/นักศึกษาเพศหญิง จำแนกตามรูปแบบและระดับ การอุดมศึกษา (%)		
	พ.ศ. 2547			พ.ศ. 2547		
	5A	5B	6	5A	5B	6
โปรตุเกส	95	1	4	57	53	55
สเปน	82	14	4	54	51	51
สวีเดน	91	3	5	61	47	46
สวิตเซอร์แลนด์	72	20	8	47	41	39
สหราชอาณาจักร	73	23	4	55	67	44
สหรัฐอเมริกา	77	21	2	56	60	51
อินเดีย	99	1	1	38	35	37
เนปาล	99	-	1	28	-	23
ปากีสถาน	96	3	2	43	29	28
ค่าเฉลี่ยของภูมิภาค (REGIONAL AVERAGES)						
โลก	79	19	2	...	...	...
อาหรับ	82	14	4	...	...	...
ยุโรป1	77	21	2	...	...	...
เอเชียกลาง	90	9	1	...	...	...
เอเชียแปซิฟิก2	63	36	1	...	...	...
ละตินอเมริกา3	76	22	2	...	...	...
ยุโรป&อเมริกา4	77	21	3	...	...	...
เอเชียตะวันตก5	95	4	1	...	...	...
แอฟริกา	71	28	1	...	...	...

หมายเหตุ : 1 ยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง

4 ยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือ

2 แปซิฟิกและเอเชียตะวันออก

5 เอเชียตะวันตกและเอเชียใต้

3 แคริบเบียนและละตินอเมริกา

ที่มา : Table 8 Global Education Digest 2006: Comparing Education Statistical
across the world, UIS, 2006

ตาราง 2.3 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) พ.ศ. 2547

ประเทศ	ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบระดับ ประถมศึกษา	จบระดับประถมศึกษา	จบระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	จบระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	จบอุดมศึกษาสาย อาชีพ (Type B)	จบอุดมศึกษา (Type A)	ไม่ระบุ
อาร์เจนตินา	1.1	8.9	33.5	14.2	28.4	4.6	9.1	0.2
บราซิล	14.6	13.6	28.3	13.5	21.8	-	7.8	-
ชิลี	2	11	11	26	36.9	2.8	10.3	-
อินโดนีเซีย	7.2	12.1	39	18.2	19.3	1.9	2.3	-
จอร์แดน	11.6	6.5	16.1	26.4	15.1	11.9	12.4	n
มาเลเซีย	7.5	a	27.6	21.3	31.5	-	12.1	-
เปรู	4	12.4	21.9	14.9	34.3	6.1	6.4	n.
ฟิลิปปินส์	2.4	15.9	18.1	12.5	23.8	13.3	14	n.
สหพันธรัฐรัสเซีย	0.2	0.1	2.5	8	34.3	33.8	20.8	-
ไทย	4.1	40.6	21.7	10.5	9.6	3	9.9	0.5
อุรุกวัย	0.7	8	32	24.8	24.5	9.9	x(6)	n
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	3.6	11.2	27.1	16.8	24.6	7.5	9.2	0.1
ออสเตรเลีย	-	-	-	35.9	33.3	8.9	21.9	-
ออสเตรีย	-	-	-	19.8	61.9	9.2	9.2	-
แคนาดา	-	-	5.1	10.5	39.7	22.4	22.2	-
สาธารณรัฐเช็ก	-	-	n	10.7	76.7	-	12.3	-
เดนมาร์ก	-	-	1.4	15.6	50.6	7.2	24.9	-
ฟินแลนด์	-	-	12.9	9.6	43.3	16.9	17.1	-
ฝรั่งเศส	-	-	15.1	19.6	41.3	9.6	14.3	-
เยอรมนี	-	-	2.3	13.8	59	10.3	14.7	-
กรีซ	-	-	30.5	10.8	37.9	6	14.2	-
ไอซ์แลนด์	-	-	3.4	29.4	39.3	4.3	23.5	-
ไอร์แลนด์	-	-	18.3	18.7	34.7	10.5	17.3	-

ตาราง 2.3 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25-64 ปี) พ.ศ. 2547 (ต่อ)

ประเทศ	ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบระดับ ประถมศึกษา	จบระดับประถมศึกษา	จบระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	จบระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	จบอุดมศึกษาสาย อาชีพ (Type B)	จบอุดมศึกษา (Type A)	ไม่ระบุ
อิตาลี	-	-	18.7	32.4	37.5	-	10.8	-
ญี่ปุ่น	-	-	-	16	47	17	21	-
ลักเซมเบิร์ก	-	-	18.9	3.5	54.7	9.4	13.5	-
เม็กซิโก	-	-	51.1	26.4	6.1	2	14.4	-
เนเธอร์แลนด์	-	-	8.3	20.9	41.5	2.4	26.4	-
นิวซีแลนด์	-	-	x(4)	22.4	52.4	7.7	17.6	-
นอร์เวย์	-	-	n	11.3	56.5	2.4	29.4	-
โปแลนด์	-	-	x(4)	16.1	68.2	-	15.7	-
โปรตุเกส	-	-	60.7	14.1	12.6	-	12.5	-
เกาหลี	-	-	12.6	12.9	44	8.4	22	-
สโลวัก	-	-	0.6	14.7	72.2	0.6	11.7	-
สเปน	-	-	28	26.6	18.5	7.5	18.5	-
สวีเดน	-	-	6.8	10.3	48.4	15.2	19.3	-
สวิตเซอร์แลนด์	-	-	3	12	56	10	18	-
ตุรกี	-	-	64.2	9.7	17	-	9.1	-
สหราชอาณาจักร	-	-	n	15.4	55.4	8.9	20.3	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	4.5	7.5	48.9	9.3	29.7	-
ค่าเฉลี่ย OECD	-	-	12.8	17	44.9	7.4	17.7	-
ประเทศอื่นๆ								
อิสราเอล	-	-	-	21	33.6	15.9	29.4	-

ที่มา : Table 1.a Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 2.4 แสดงอัตราการจบการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2547

ประเทศ	ประชากรในกลุ่มอายุ (ปี)						
	25-64	15-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64
จบประถมศึกษา							
อาร์เจนตินา	90	97	98	95	91	88	80
บราซิล	71	90	88	82	76	68	40
ชิลี	87	98	97	95	90	85	71
อินโดนีเซีย	81	97	93	93	84	73	48
มาเลเซีย	93	99	98	98	95	90	76
ปารากวัย	66	87	85	77	69	56	43
เปรู	84	92	93	89	87	83	69
ฟิลิปปินส์	82	90	91	88	84	78	67
สหพันธรัฐรัสเซีย	98	99	99	98	99	99	98
ไทย	55	97	95	92	54	25	16
อุรุกวัย	91	97	97	97	95	90	81
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	81	95	94	91	84	76	63
จบมัธยมศึกษาตอนต้น							
อาร์เจนตินา	56	67	74	68	58	51	38
บราซิล	43	55	66	54	47	38	15
ชิลี	76	93	94	89	82	72	50
อินโดนีเซีย	42	60	63	55	42	31	17
มาเลเซีย	65	93	88	83	71	49	26
ปารากวัย	35	48	58	44	37	27	20
เปรู	62	...	69	70	66	58	44
ฟิลิปปินส์	64	80	82	74	66	55	40
สหพันธรัฐรัสเซีย	96	93	97	98	98	97	88
ไทย	33	73	74	50	33	20	13
อุรุกวัย	59	66	72	70	64	57	42
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	57	73	76	69	60	51	36
จบมัธยมศึกษาตอนปลาย							
อาร์เจนตินา	42	19	58	52	43	38	28

ตาราง 2.4 แสดงอัตราการจบการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามกลุ่มอายุ

พ.ศ. 2547 (ต่อ)

ระดับการศึกษา/ ประเทศ	ประชากรในกลุ่มอายุ (ปี)						
	25-64	15-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64
บราซิล	30	12	44	38	32	27	11
ชิลี	50	...	74	64	52	44	32
อินโดนีเซีย	23	9	36	32	24	17	8
มาเลเซีย	44	68	73	59	47	30	16
ปารากวัย	24	8	41	31	25	18	14
เปรู	47	32	52	54	49	44	32
ฟิลิปปินส์	51	38	67	61	53	43	31
สหพันธรัฐรัสเซีย	89	48	88	92	95	90	72
ไทย	23	14	50	34	23	14	8
อุรุกวัย	34	8	37	38	37	35	25
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	42	25	56	50	44	36	25
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม OECD	67	..	..	77	71	64	53
จบอุดมศึกษา							
อาร์เจนตินา	14	n.	3	15	15	14	9
บราซิล	8	n.	3	8	9	9	4
ชิลี	13	...	8	18	13	11	9
อินโดนีเซีย	4	n.	2	5	5	4	2
มาเลเซีย	12	6	25	17	12	8	5
ปารากวัย	8	n.	3	10	8	7	5
เปรู	13	...	7	16	13	11	7
ฟิลิปปินส์	27	16	40	33	27	23	18
สหพันธรัฐรัสเซีย	55	6	39	56	59	55	45
ไทย	13	n.	14	18	13	10	6
อุรุกวัย	10	n.	2	9	12	11	8
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	16	3	13	19	17	15	11
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม OECD	25	...	...	31	27	23	18

ที่มา : Table 1.b Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 2.5 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามเพศ ระดับ และ ประเภทการศึกษา พ.ศ. 2547

ประเทศ	เพศ	ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบประถมศึกษา	จบประถมศึกษา	จบมัธยมศึกษาตอนต้น	จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	จบอุดมศึกษาแบบเห็นปฏิบัติ	จบอุดมศึกษาแบบเห็นทฤษฎี	ไม่ระบุ
อาร์เจนตินา	ชาย	0.8	8.6	33.9	16.2	28.3	2.4	9.6	0.2
	หญิง	1.3	9.3	33.1	12.3	28.5	6.6	8.6	0.2
บราซิล	ชาย	14.7	13.9	29.1	13.8	20.6	-	7.4	-
	หญิง	14.4	13.3	27.5	13.3	22.8	-	8.1	-
ชิลี	ชาย	1.9	10.7	10.6	26.6	36.4	2.5	11.3	-
	หญิง	2	11.2	11.4	25.4	37.3	3.1	9.5	-
อินโดนีเซีย	ชาย	5.9	9.5	38.3	19.3	21.9	2.2	2.9	-
	หญิง	8.5	14.8	39.7	17.1	16.6	1.7	1.7	-
จอร์แดน	ชาย	4.7	6.3	17.4	28.2	15.9	10.2	17.4	n
	หญิง	18.1	6.6	14.9	24.8	14.4	13.5	7.6	n
มาเลเซีย	ชาย	4.4	a	26.8	23.3	32.2	-	13.3	-
	หญิง	10.7	a	28.5	19.1	30.8	-	10.9	-
ปารากวัย	ชาย	3.3	29.5	31.2	11.8	17.1	2.1	5	n
	หญิง	4.9	30.8	30.5	9.8	15.1	3.6	5.3	n
เปรู	ชาย	1.8	10.5	22	15.4	37.1	6	7.3	-
	หญิง	6.2	14.2	21.9	14.5	31.6	6.1	5.6	-
ฟิลิปปินส์	ชาย	2.3	17.8	17.5	12.6	24.3	14	11.6	n
	หญิง	2.4	14	18.8	12.4	23.4	12.6	16.3	n
สหพันธรัฐรัสเซีย	ชาย	0.2	0.1	2.5	8.4	38.9	30	19.6	-
	หญิง	0.2	0.1	2.5	7.7	30.2	37.2	21.8	-
ไทย	ชาย	2.8	37.7	22.6	12.6	11.2	3.4	9.1	0.6
	หญิง	5.4	43.5	20.9	8.5	8	2.7	10.7	0.4
อุรุกวัย	ชาย	0.7	8.6	32.5	26.2	24.3	7.7	-	n
	หญิง	0.7	7.5	31.5	23.6	24.8	11.9	-	n
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม WEI	ชาย	2.2	10.7	27.2	17.9	25.7	6.7	9.5	0.1
	หญิง	4.9	11.7	26.9	15.7	23.6	8.3	8.9	0.1

ตาราง 2.5 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามเพศ ระดับ และประเภทการศึกษา พ.ศ. 2547 (ต่อ)

ประเทศ	เพศ	ไม่ได้รับการศึกษา		จบประถมศึกษา		จบมัธยมศึกษาตอนต้น		จบมัธยมศึกษาตอนปลาย		จบอุดมศึกษาแบบเห็นปฏิบัติ		จบอุดมศึกษาแบบเห็นทฤษฎี		ไม่ระบุ
		ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบประถมศึกษา	จบประถมศึกษา	จบมัธยมศึกษาตอนต้น	จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	จบอุดมศึกษาแบบเห็นปฏิบัติ	จบอุดมศึกษาแบบเห็นทฤษฎี						
ออสเตรเลีย	ชาย	-	-	-	30.3	40.7	8.2	20.9	-					
	หญิง	-	-	-	41.4	26.1	9.7	22.9	-					
ออสเตรีย	ชาย	-	-	-	14.7	63.6	11	10.7	-					
	หญิง	-	-	-	24.8	60.2	7.3	7.7	-					
เบลเยียม	ชาย	-	-	15.5	20.1	34.8	13.4	15.4	-					
	หญิง	-	-	17.4	18.9	32.9	20.2	11	-					
แคนาดา	ชาย	-	-	5.1	11.3	42.2	19.1	22.3	-					
	หญิง	-	-	5.2	9.7	37.3	25.7	22.1	-					
สาธารณรัฐเช็ก	ชาย	-	-	n	6.5	79.4	-	13.9	-					
	หญิง	-	-	n	15	74.1	-	10.8	-					
เดนมาร์ก	ชาย	-	-	1.2	14.4	53.7	8.3	21.6	-					
	หญิง	-	-	1.5	16.9	47	6	28.3	-					
ฟินแลนด์	ชาย	-	-	14.2	9.9	45.8	12.6	17.3	-					
	หญิง	-	-	11.6	9.2	40.8	21.3	16.4	-					
ฝรั่งเศส	ชาย	-	-	13.6	19.2	44.4	8.6	14.2	-					
	หญิง	-	-	16.5	20	38.4	10.5	14.4	-					
เยอรมนี	ชาย	-	-	2.1	10.4	58.3	12	17.2	-					
	หญิง	-	-	2.5	17.2	59.6	8.5	12.1	-					
กรีซ	ชาย	-	-	27.7	12.3	37.8	6.4	15	-					
	หญิง	-	-	33.3	9.3	38	5.6	13.4	-					
ฮังการี	ชาย	-	-	1.8	18.8	63.5	n	15.4	-					
	หญิง	-	-	2.3	26.2	54	n	17.1	-					
ไอซ์แลนด์	ชาย	-	-	3	24.1	46.9	3.1	23.9	-					
	หญิง	-	-	3.9	34.8	31.6	5.5	24.1	-					

ตาราง 2.5 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามเพศ ระดับ และ ประเภทการศึกษา พ.ศ. 2547 (ต่อ)

ประเทศ	เพศ	ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบประถมศึกษา	จบประถมศึกษา	จบมัธยมศึกษาตอนต้น	จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	จบอุดมศึกษาแบบเห็นปฏิบัติ	จบอุดมศึกษาแบบเห็นทฤษฎี	ไม่ระบุ
ไอร์แลนด์	ชาย	-	-	19.7	20.5	32.3	9.3	18.2	-
	หญิง	-	-	16.9	17	37	11.7	17	-
อิตาลี	ชาย	-	-	15.6	35.7	37.7	-	10.4	-
	หญิง	-	-	21.8	29.1	37.3	0.5	11.2	-
ญี่ปุ่น	ชาย	-	-	-	16.4	44.3	8.8	30.6	-
	หญิง	-	-	-	15.8	48.8	24.2	11.3	-
ลักเซมเบิร์ก	ชาย	-	-	17.9	2.8	53	9.5	16.8	-
	หญิง	-	-	20	4.2	56.5	9.3	10.1	-
เม็กซิโก	ชาย	-	-	48	29.7	2.9	2	17.4	-
	หญิง	-	-	53.8	23.4	8.9	2	11.8	-
เนเธอร์แลนด์	ชาย	-	-	7.4	18.5	42.3	2.6	29.2	-
	หญิง	-	-	9.3	23.4	40.6	2.1	24.3	-
นิวซีแลนด์	ชาย	-	-	-	21.2	56.5	3.9	18.4	-
	หญิง	-	-	-	23.5	48.4	11.3	16.8	-
นอร์เวย์	ชาย	-	-	n	11.3	58.4	3.2	26.8	-
	หญิง	-	-	n	11.3	54.5	1.6	31.8	-
โปแลนด์	ชาย	-	-	-	14.9	71	-	14.1	-
	หญิง	-	-	-	17.2	65.6	-	17.3	-
โปรตุเกส	ชาย	-	-	61.2	15.6	12.5	-	10.2	-
	หญิง	-	-	60.3	12.7	12.3	-	14.7	-

ตาราง 2.5 แสดงการได้รับการศึกษาของประชากรวัยผู้ใหญ่ จำแนกตามเพศ ระดับ และ ประเภทการศึกษา พ.ศ. 2547 (ต่อ)

ประเทศ	เพศ	ไม่ได้รับการศึกษา	ไม่จบประถมศึกษา	จบประถมศึกษา	จบมัธยมศึกษาตอนต้น	จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	จบอุดมศึกษาแบบเห็นปฏิบัติ	จบอุดมศึกษาแบบเห็นทฤษฎี	ไม่ระบุ
เกาหลี	ชาย	-	-	8.3	11.1	44.4	8.8	27.4	-
	หญิง	-	-	17	14.8	43.6	8.1	16.6	-
สโลวัก	ชาย	-	-	0.6	9.9	76.8	n	12.1	-
	หญิง	-	-	0.6	19.2	67.9	0.9	11.4	-
สเปน	ชาย	-	-	26.6	27.8	18.8	8.4	17.4	-
	หญิง	-	-	29.4	25.3	18.3	6.5	19.7	-
สวีเดน	ชาย	-	-	7.6	11.5	49.2	14.3	17.4	-
	หญิง	-	-	5.9	9.1	47.6	16.2	21.3	-
สวิตเซอร์แลนด์	ชาย	-	-	3	10	52.1	14	23.4	-
	หญิง	-	-	3.7	14.7	62.4	5.8	13.3	-
ตุรกี	ชาย	-	-	57.4	12	19.9	-	10.7	-
	หญิง	-	-	72.5	7	13.5	-	7.1	-
สหราชอาณาจักร	ชาย	-	-	n	13.8	56.6	8.4	21.2	-
	หญิง	-	-	n	17	54.1	9.5	19.4	-
สหรัฐอเมริกา	ชาย	-	-	5	8	48.5	8.2	30.2	-
	หญิง	-	-	4.1	7.1	49.2	10.3	29.3	-
ค่าเฉลี่ย OECD	ชาย	-	-	12.1	16.1	46.3	6.8	18.7	-
	หญิง	-	-	13.6	17.8	43.5	8	16.8	-
ประเทศอื่นๆ									
อิสราเอล	ชาย	-	-	-	22.1	34.7	14.7	28.5	-
	หญิง	-	-	-	19.9	32.6	17.2	30.3	-

หมายเหตุ: n หมายถึง น้อยมาก

ที่มา : Table 1.c Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

บทที่ 3

งบประมาณทางการศึกษา

งบประมาณทางการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดสรรและการบริหารงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยจะต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดสรรงบประมาณให้สามารถนำมาใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงจะต้องประเมินถึงความพอเพียงจากแหล่งที่มาของงบประมาณ ไม่ว่าจะมาจากการจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินหรือมาจากการสนับสนุนจากภาคเอกชน

การทำความเข้าใจถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น ควรพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในด้านการลงทุนทางการศึกษา ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และเพื่อเข้าใจถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จึงควรทำการเปรียบเทียบข้อมูลของประเทศไทยกับนานาชาติ โดยในที่นี้จะพิจารณาข้อมูลจากโครงการ World Education Indicators เรื่อง Benchmarking Progress in 19 WEI Countries 2006 และเอกสารอื่น ๆ รวม 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ร้อยละการลงทุนทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
(Expenditure on Educational Institutions as a Percentage of GDP)
  2. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
(Public Expenditure on Education as a Percentage of Total Public Expenditure)
  3. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน
(Public and Private Expenditure on Educational Institutions)
  4. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี
(Annual Expenditure on Educational Institutions per Student)
  5. ประสิทธิภาพของการลงทุนเพื่อการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
- 1. ร้อยละการลงทุนทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
(Expenditure on Educational Institutions as a Percentage of GDP)**

การลงทุนเพื่อการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ จีดีพี (GDP: Gross Domestic Product) เป็นตัวชี้วัดหนึ่ง que แสดงถึงภาพรวมของการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยข้อมูลจาก Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI Countries ปี 2006

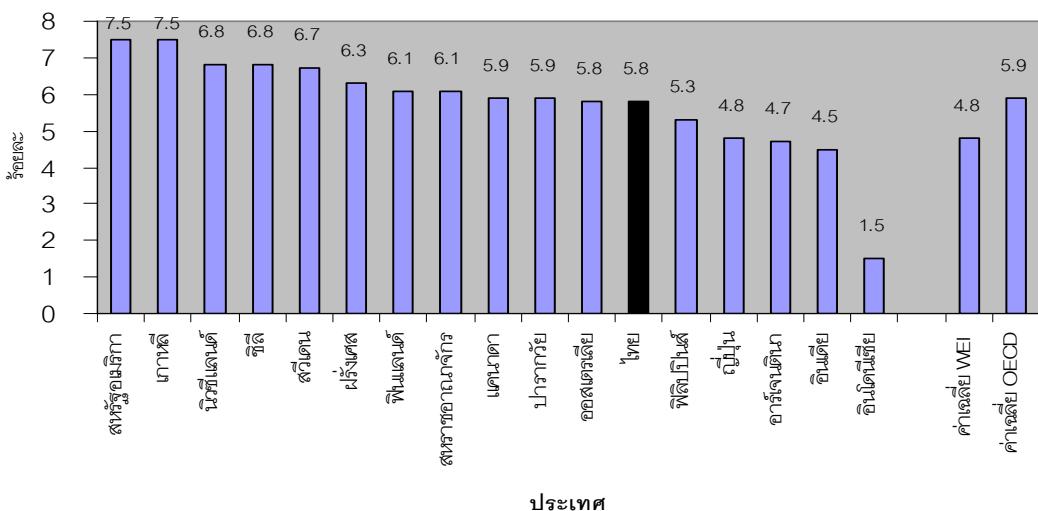
(พ.ศ.2549) ของ UNESCO Institute for Statistic (UIS) พบว่า การลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546 สูงถึงร้อยละ 5.8* และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI(ร้อยละ 4.8) แต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 5.9) เพียงเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP สูงเป็นอันดับ 3 รองจากประเทศชิลี (ร้อยละ 6.8) และประเทศปารากวัย (ร้อยละ 5.9) ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยเกือบ 4 เท่า

เมื่อเปรียบเทียบการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษาของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ OECD แล้ว พบว่า ประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษาสูงกว่าประเทศในกลุ่ม OECD เพียงประเทศเดียว คือ ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 4.8) ขณะที่ประเทศที่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP สูงสุด 3 ประเทศ ล้วนเป็นประเทศจากกลุ่มประเทศ OECD ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 7.5) ประเทศเกาหลี (ร้อยละ 7.5) และประเทศนิวซีแลนด์ (ร้อยละ 6.8) (แผนภาพ 3.1)

แผนภาพ 3.1 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP

ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546

ที่มา: ตาราง 3.1 หน้า 114

*หมายเหตุ: จากตาราง 3.1 จะพบว่า เมื่อนำข้อมูลตัวเลขการลงทุนเพื่อการศึกษาของภาครัฐ (ร้อยละ 4.0) มารวมกับข้อมูลการลงทุนเพื่อการศึกษาของภาคเอกชน (ร้อยละ 1.9) จะได้ตัวเลขการลงทุนเพื่อการศึกษา รวม ร้อยละ 5.9 ซึ่งไม่ตรงกับข้อมูลตัวเลขที่ปรากฏในตาราง (ร้อยละ 5.8) ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลตัวเลขดังกล่าว ไม่ได้เป็นผลรวมระหว่างข้อมูลตัวเลขการลงทุนเพื่อการศึกษาของภาครัฐกับภาคเอกชน หากแต่เป็นค่ารวมโดยเฉลี่ย อันเนื่องมาจากข้อมูลที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ซึ่งสามารถสังเกตได้จากค่าเฉลี่ย WEI และ OECD เช่นกัน

เมื่อพิจารณาแยกการลงทุนเพื่อการศึกษาระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา พบว่า

ภาครัฐ

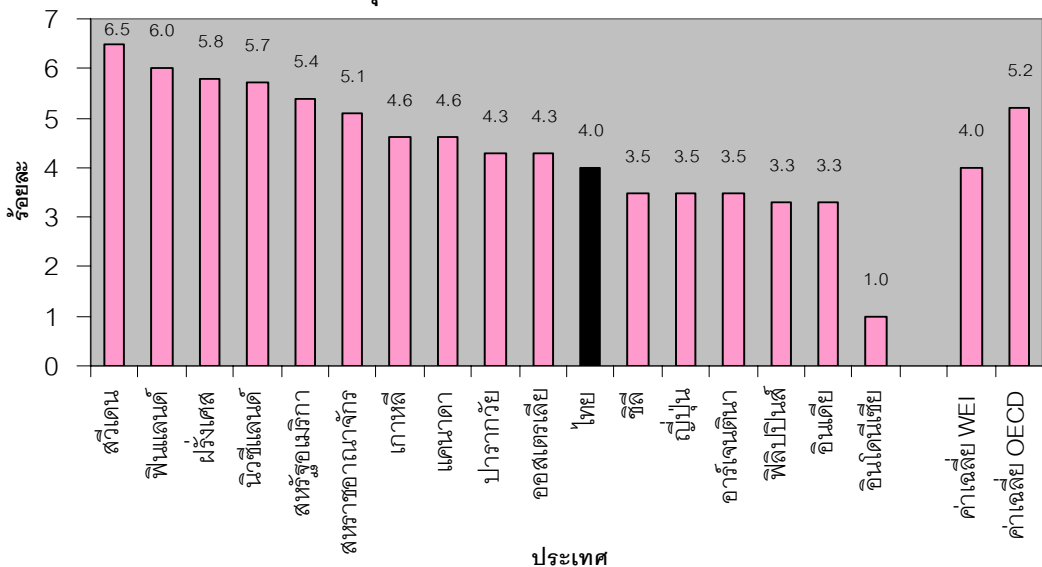
การลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษาของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 4.0 ของ GDP ซึ่งเท่ากับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 4.0) แต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 5.2)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา สูงเป็นที่สอง รองจากประเทศปารากวัย (ร้อยละ 4.3) ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ต่ำที่สุด เพียงร้อยละ 1.0 เท่านั้น

และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ OECD พบว่า ประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่มประเทศ OECD ยกเว้นประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว (ร้อยละ 3.5)

สำหรับประเทศที่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP สูงสุด ได้แก่ ประเทศสวีเดน (ร้อยละ 6.5) และ ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ต่ำสุด ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 1.0) (แผนภาพ 3.2)

แผนภาพ 3.2 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ.2546

ที่มา: ตาราง 3.1 หน้า 114

ภาคเอกชน

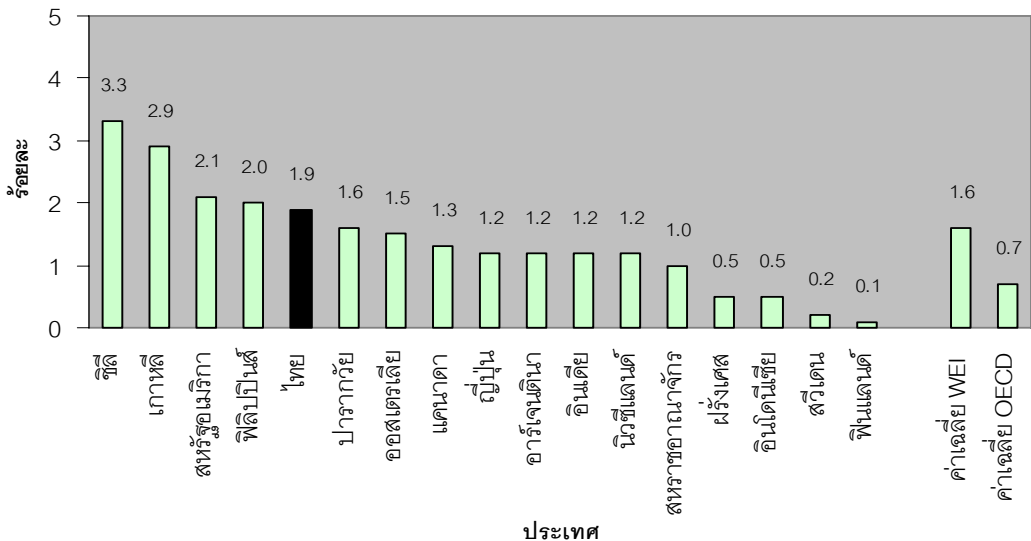
ประเทศไทย มีการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ร้อยละ 1.9 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 1.6) และมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 0.7)

น่าสนใจว่า ในภาพรวม การลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษาของกลุ่มประเทศ WEI จะสูงกว่ากลุ่มประเทศ OECD แต่ก็มีเพียง 3 ประเทศเท่านั้น ที่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 1.6) ได้แก่ ประเทศชิลี (ร้อยละ 3.3) ประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 2.0) และประเทศไทย (ร้อยละ 1.9)

ในทางกลับกัน ประเทศในกลุ่มประเทศ OECD ที่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มประเทศ WEI มีเพียง 2 ประเทศเท่านั้น ได้แก่ ประเทศเกาหลี (ร้อยละ 2.9) และประเทศสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 2.1)

ประเทศที่มีการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา สูงสุด ได้แก่ ประเทศชิลี (ร้อยละ 3.3) และ ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ต่ำสุด ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ (ร้อยละ 0.1) (แผนภาพ 3.3)

แผนภาพ 3.3 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนต่อ GDP ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ.2546

ที่มา: ตาราง 3.1 หน้า 114

การลงทุนเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนนับเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในทางที่ดี เพราะสามารถลดภาระในด้านการลงทุนเพื่อการศึกษาของภาครัฐได้ แต่ทั้งนี้ยังคงต้องตระหนักถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเข้ามาลงทุนการศึกษาด้วยว่า สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่ในระบบการศึกษาหรือไม่ หรือเป็นเพียงการลงทุนเพื่อสร้างบุคลากรของตนเองเท่านั้น

2. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด (Public Expenditure on Education as a Percentage of Total Public Expenditure)

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด เป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่ง que แสดงถึงภาพรวมของการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐอุดหนุนแก่ภาคเอกชนด้วย โดยแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน ได้แก่

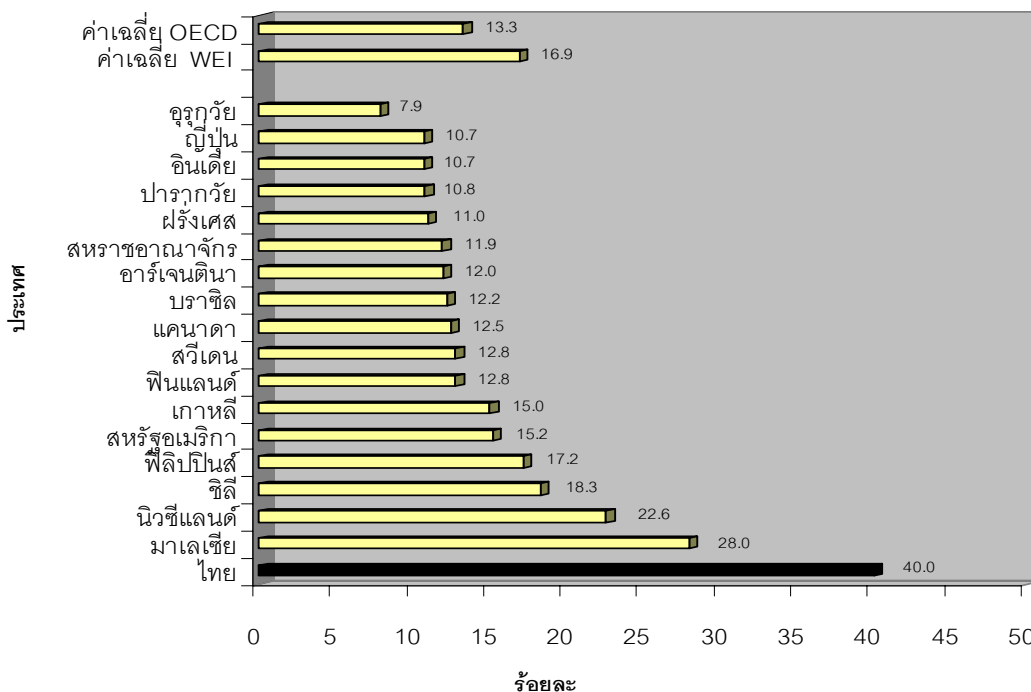
2.1 ภาพรวมในทุกระดับการศึกษา

จาก**แผนภาพ 3.4** พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด เท่ากับร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 16.9) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 13.3) ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดของประเทศไทย ที่สูงมากนี้ เป็นผลจากการรวมค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของครัวเรือนเข้าไว้ด้วย เช่น เงินสำหรับเด็กไปโรงเรียน ค่าหนังสือเรียน ค่าอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกลุ่ม WEI พบว่า ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด **สูงที่สุด** (ร้อยละ 40.0) ขณะที่ประเทศ อูรูกวัยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด **ต่ำที่สุด** เพียงร้อยละ 7.9 เท่านั้น

สำหรับประเทศในกลุ่มประเทศ OECD พบว่า ประเทศนิวซีแลนด์ มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน **สูงที่สุด** (ร้อยละ 22.6) ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในทุกระดับการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน **ต่ำที่สุด** (ร้อยละ 10.7)

แผนภาพ 3.4 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546

ที่มา: ตาราง 3.2 หน้า 115

2.2 ร้อยละค่าใช้จ่าย จำแนกตามระดับการศึกษาและรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา โดยจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของรัฐโดยตรง (Direct Public expenditure on Public Institutions) การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของเอกชนโดยตรง (Direct Public expenditure on Private Institutions) และการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษาของเอกชนโดยอ้อม¹ (Indirect Public Transfers and Payments to the Private Sector)

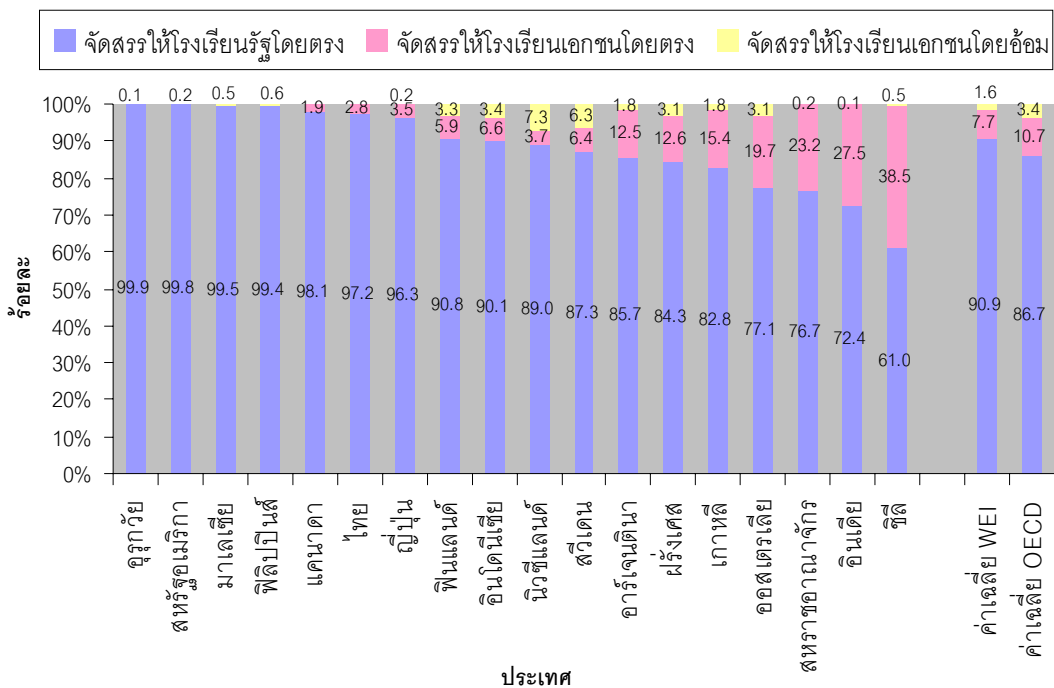
1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาครัฐของประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณส่วนใหญ่ให้แก่โรงเรียนของรัฐโดยตรง ร้อยละ 97.2 จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยตรงเพียง ร้อยละ 2.8 และไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยอ้อมเลย ทั้งนี้ ประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนของรัฐโดยตรงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI

¹ การจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา (โรงเรียนและมหาวิทยาลัย) ของเอกชนโดยอ้อม มีความหมายครอบคลุมถึงการช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาและครอบครัวในด้านอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเครื่องแต่งกาย และค่าเล่าเรียนอื่น ๆ เป็นต้น

(ร้อยละ 90.9) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 86.7) แต่เมื่อพิจารณาการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยตรง พบว่า ประเทศไทยมีการจัดสรรเงินงบประมาณน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 7.7) และน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 10.7) ค่อนข้างมาก (แผนภาพ 3.5)

แผนภาพ 3.5 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่อเงินงบประมาณ-
แผ่นดินทั้งหมด ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบการจัดสรร
เงินงบประมาณสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2546

ที่มา: ตาราง 3.3 หน้า 116

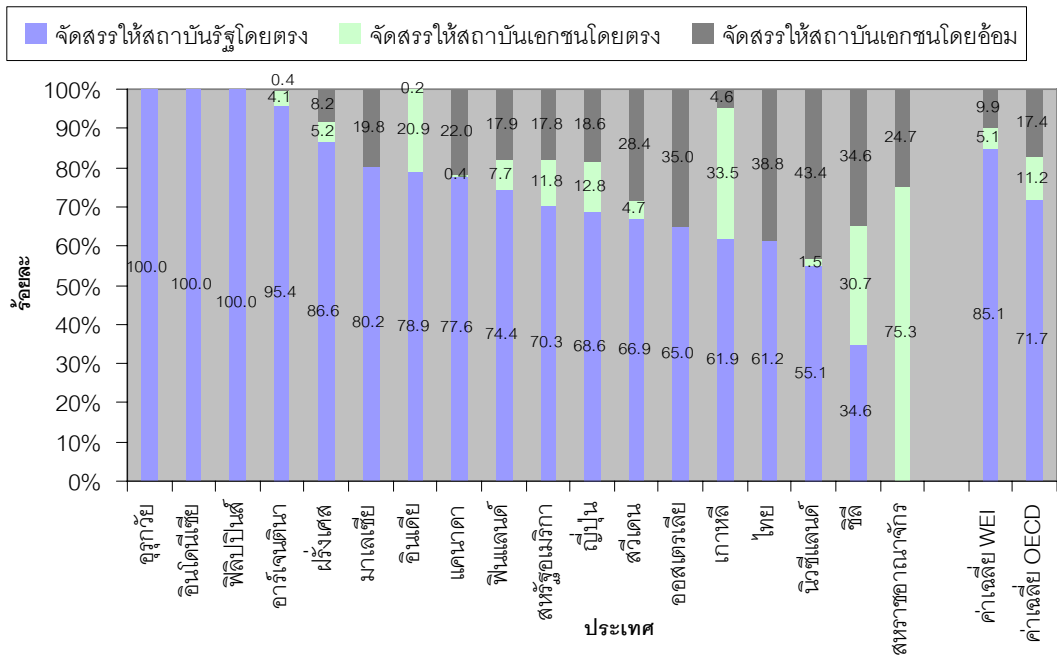
จากแผนภาพข้างต้น พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ รัฐจะจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนของรัฐโดยตรง และจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นส่วนน้อย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศในกลุ่มประเทศ WEI 4 ประเทศ ไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชน แยกเป็นโรงเรียนเอกชนโดยตรง ได้แก่ ประเทศอูรุกวัย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และโรงเรียนเอกชนโดยอ้อม ได้แก่ ประเทศไทย ส่วนประเทศในกลุ่มประเทศ OECD พบว่า มี 2 ประเทศ ที่ไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเอกชนโดยอ้อม ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา

2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา

ภาครัฐของประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐโดยตรง (ร้อยละ 61.2) ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 85.1) และ OECD (ร้อยละ 71.7) และเมื่อพิจารณาการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนโดยตรงแล้ว จะพบว่า ประเทศไทยไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณในส่วนนี้เลย ขณะที่ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI เท่ากับร้อยละ 5.1 และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD เท่ากับร้อยละ 11.2 (แผนภาพ 3.6)

แผนภาพ 3.6 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ระดับอุดมศึกษา และรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2546

ที่มา: ตาราง 3.3 หน้า 116

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนโดยอ้อมแล้ว พบว่า ประเทศไทยจัดสรรเงินงบประมาณในส่วนนี้ค่อนข้างมาก (ร้อยละ 38.8) ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 9.9) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 17.4)

น่าสังเกตว่า ภาครัฐของประเทศไทยส่วนใหญ่ ยังคงจัดสรรเงินงบประมาณในรูปแบบของการให้สถาบันการศึกษาของรัฐโดยตรง โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มประเทศ WEI ได้แก่ อุรุกวัย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 100)

มีเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่มีรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณที่ต่างออกไป ได้แก่ **ประเทศชิลี** มีการจัดสรรเงินงบประมาณทั้ง 3 รูปแบบใกล้เคียงกัน โดยจัดสรรให้สถาบันการศึกษาของรัฐโดยตรง (ร้อยละ 34.6) จัดสรรให้สถาบันการศึกษาของเอกชนโดยตรง (ร้อยละ 30.7) และจัดสรรให้สถาบันการศึกษาของเอกชนโดยอ้อม (ร้อยละ 34.6)

ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นเพียงประเทศเดียวที่ไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันการศึกษาของรัฐโดยตรง แต่กลับเน้นการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันเอกชนโดยตรง (ร้อยละ 75.3) และจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันเอกชนโดยอ้อม (ร้อยละ 24.7)

3. ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน (Public and Private Expenditure on Educational Institutions)

3.1 ภาพรวมทุกระดับการศึกษา

ประเทศในกลุ่มประเทศ WEI และ OECD ภาครัฐยังคงมีบทบาทมากในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นมากกว่าภาคเอกชน เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า

ภาครัฐ

ประเทศไทย ภาครัฐมีบทบาทค่อนข้างมาก โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาถึงร้อยละ 75.5 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 72.1) แต่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 88.0)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐประเทศไทย สูงกว่าประเทศในกลุ่มประเทศ WEI ทุกประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา (ร้อยละ 74.0) อินเดีย (ร้อยละ 73.1) ปารากวัย (ร้อยละ 72.2) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 64.3) และชิลี (ร้อยละ 54.1) อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ OECD พบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐประเทศไทยเป็นรองถึง 6 ประเทศจากกลุ่มประเทศ OECD ได้แก่ แคนาดา (ร้อยละ 77.4) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 83.0) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 84.0) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 90.4) สวีเดน (ร้อยละ 97.1) และฟินแลนด์ (ร้อยละ 97.9)

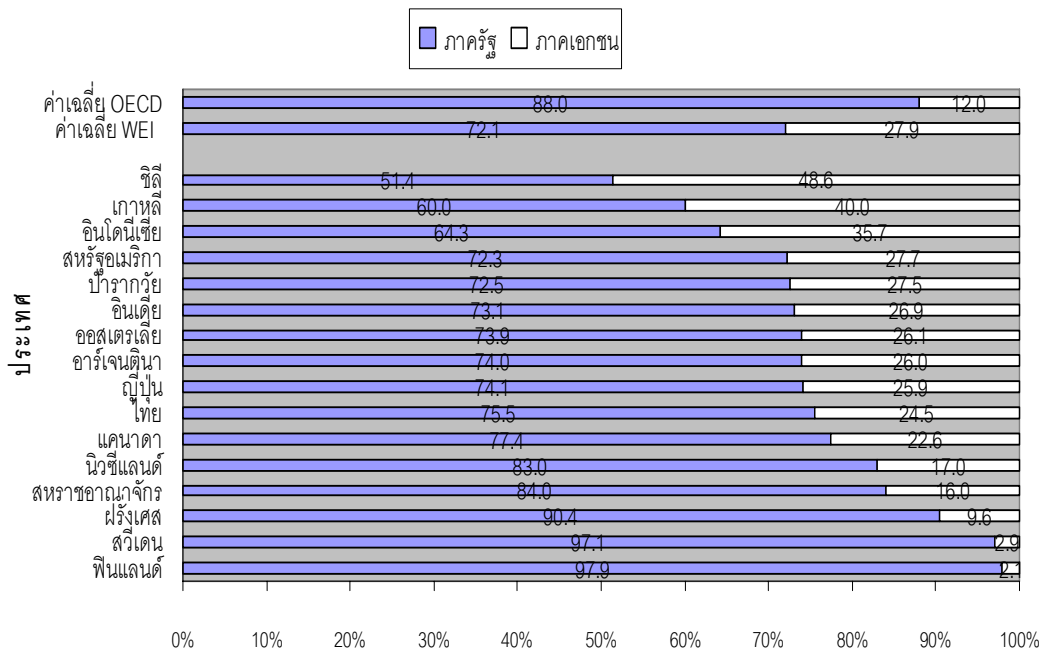
ภาคเอกชน

สำหรับภาคเอกชนของประเทศไทยนั้น มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเพียงร้อยละ 24.5 เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 27.9) และน้อยกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในกลุ่มประเทศ WEI ทั้งหมด ได้แก่ อาร์เจนตินา (ร้อยละ 26.0)

อินเดีย (ร้อยละ 26.9) ปารากวัย (ร้อยละ 27.5) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 35.7) และชิลี (ร้อยละ 48.6)

อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนในประเทศไทยนั้น ยังคงมีมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 12.0) และมากกว่าสัดส่วน ๗ ของประเทศในกลุ่มประเทศ OECD หลายประเทศ เช่น แคนาดา (ร้อยละ 22.6) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 17.0) สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 16.0) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 9.6) สวีเดน (ร้อยละ 2.9) และฟินแลนด์ (ร้อยละ 2.1) (แผนภาพ 3.7)

แผนภาพ 3.7 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชน
ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ.2546

ที่มา: ตาราง 3.4 หน้า 117

ร้อยละ

3.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา

1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาครัฐ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างมาก โดยสามารถพิจารณาได้จากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในการศึกษาระดับนี้ มีค่าใช้จ่ายกว่าร้อยละ

95.0 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 79.4) และมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 92.7)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ WEI และ OECD พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยภาครัฐในระดับการศึกษานี้มากที่สุดในกลุ่มประเทศ WEI และเป็นรองเพียง 2 ประเทศจากกลุ่มประเทศ OECD เท่านั้น ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ (ร้อยละ 99.2) และสวีเดน (ร้อยละ 99.9)

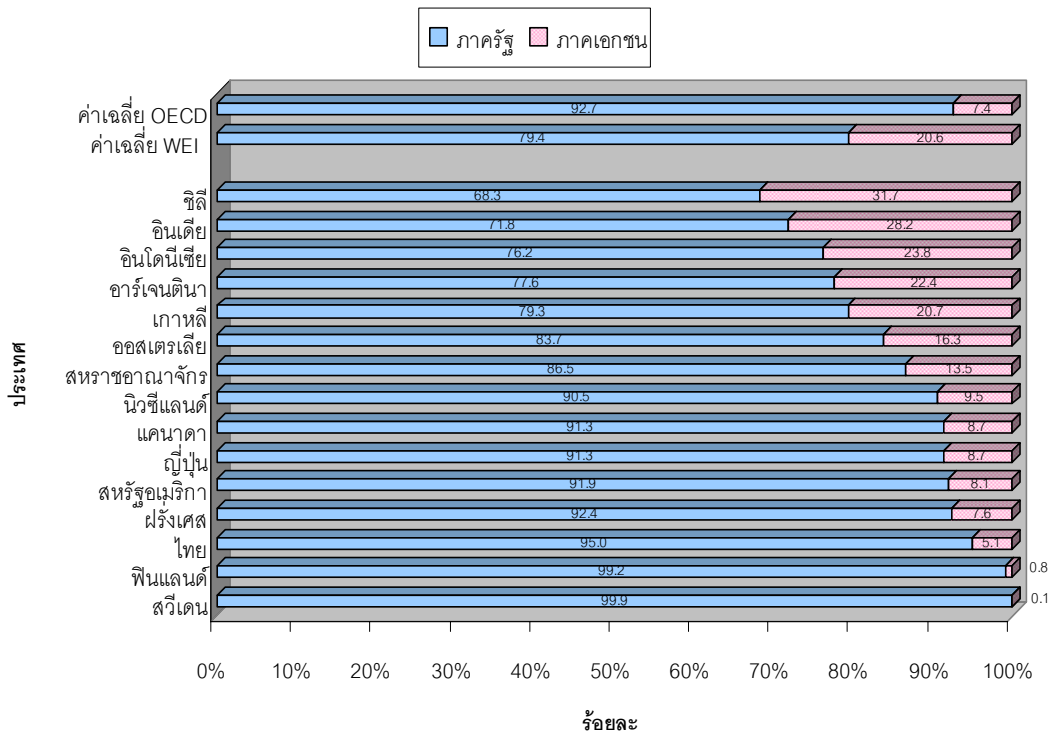
ภาคเอกชน

สำหรับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยภาคเอกชนของประเทศไทยในการศึกษาระดับนี้ มีน้อยมาก (ร้อยละ 5.1) เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 20.6) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 7.4)

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายดังกล่าว นับว่าน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศ WEI และเป็นรองเพียง 2 ประเทศจากกลุ่มประเทศ OECD ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ (ร้อยละ 0.8) และสวีเดน (ร้อยละ 0.1) (แผนภาพ 3.8)

แผนภาพ 3.8 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2546

ที่มา: ตาราง 3.4 หน้า 117

2) ระดับอุดมศึกษา

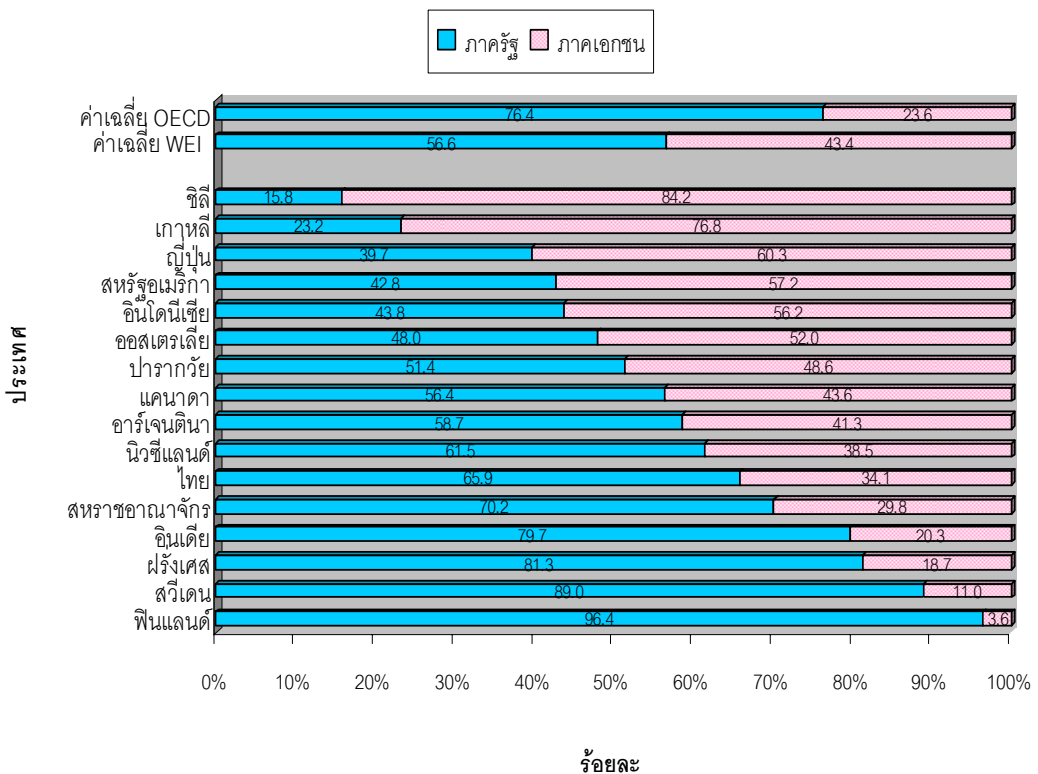
เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐลดลง ขณะที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น

ภาครัฐ

ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเท่ากับร้อยละ 65.9 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 56.6) แต่ยังคงน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 76.4)

แม้ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐประเทศไทยในการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะลดลง แต่ยังคงลดลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มประเทศ WEI เนื่องจากประเทศในกลุ่มประเทศ WEI มีค่าใช้จ่าย ๖ น้อยกว่าประเทศไทยแทบทุกประเทศ ยกเว้นประเทศอินเดีย (ร้อยละ 79.7) ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐมากกว่าประเทศไทย

แผนภาพ 3.9 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน
ระดับอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2546

ภาคเอกชน

ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเท่ากับร้อยละ 34.1 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 43.4) แต่มากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 23.6)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่ม WEI และ OECD พบว่า แม้ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนประเทศไทยในการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มขึ้น และมากกว่าประเทศในกลุ่มประเทศ OECD บางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร (ร้อยละ 29.8) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 18.7) สวีเดน (ร้อยละ 11.0) และฟินแลนด์ (ร้อยละ 3.6) แต่ก็ยังคงมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มประเทศ WEI (ยกเว้นประเทศอินเดีย (ร้อยละ 20.3)) (แผนภาพ 3.9)

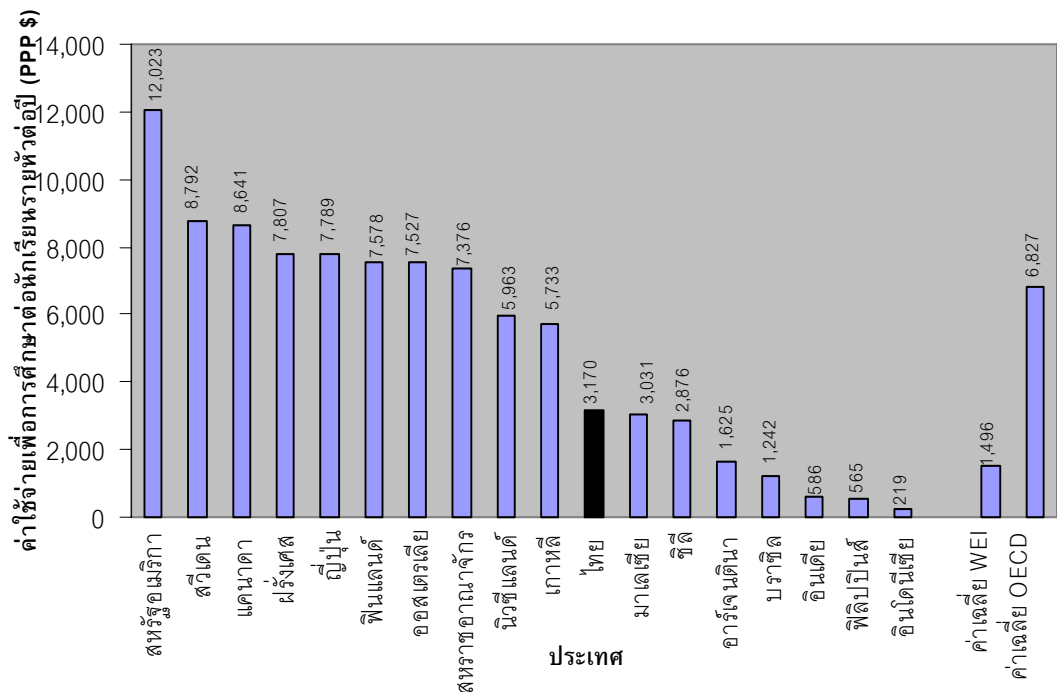
4. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี

(Annual Expenditure on Educational Institutions per Student)

4.1 ภาพรวมทุกระดับการศึกษา

แผนภาพ 3.10 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี

ในทุกระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2546

ที่มา: ตาราง 3.5 หน้า 118

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงถึงการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

ประเทศไทย มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีอยู่ที่ 3,170 PPP\$ **สูงสุด** ของกลุ่มประเทศ WEI ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (1,496 PPP\$) กว่า 2 เท่า แต่**น้อยกว่า**ทุกประเทศในกลุ่ม OECD ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (6,827 PPP\$) กว่า 2 เท่า (**แผนภาพ 3.10**)

4.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี เปรียบเทียบทุกระดับการศึกษา กับระดับประถมศึกษา

เป้าหมายของโครงการ WEI คือ การให้ประชาชนทุกคนในประเทศสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยในระดับประถมศึกษา (Achieving Universal Primary Education) เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในการศึกษาระดับต่าง ๆ กับการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยกำหนดให้การศึกษาระดับประถมศึกษามีค่าเท่ากับ 100 แล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบถึงค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

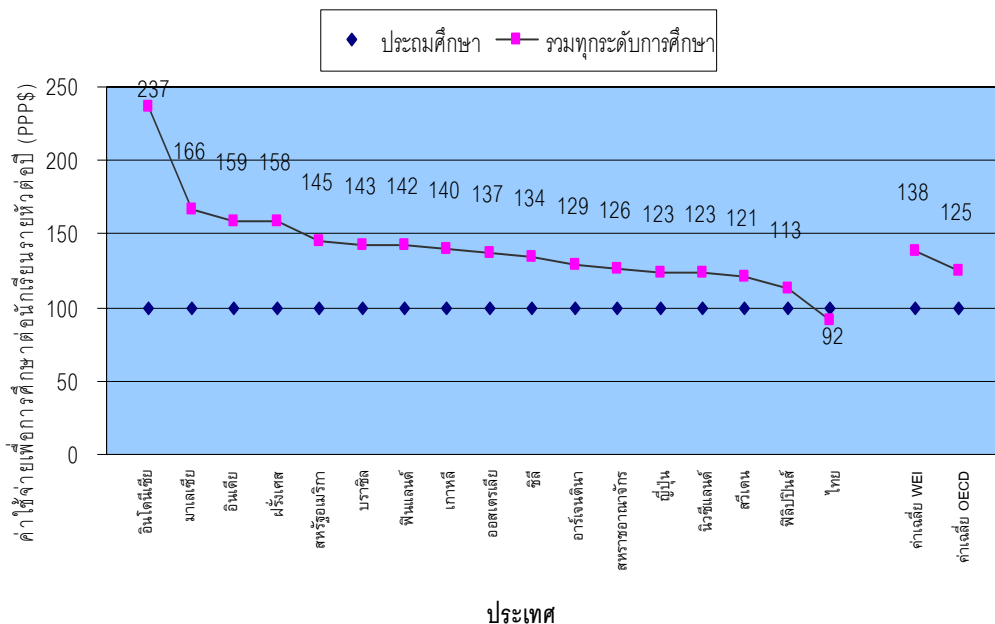
1) ภาพรวมทุกระดับการศึกษา

ประเทศไทย เป็นเพียงประเทศเดียวที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในทุกระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา(มีค่าเท่ากับ 100) โดยมีค่าใช้จ่ายเพียงร้อยละ 92 เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 138) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 125) ทั้งนี้ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวในทุกระดับการศึกษาของประเทศไทยมีเพียงร้อยละ 92 อาจเนื่องมาจากการจัดเก็บข้อมูลต้นทุนทางการศึกษาของประเทศไทย ยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บได้อย่างครบถ้วน เช่น ค่าเดินทางของนักเรียน ค่าอาหาร และค่าหอพัก เป็นต้น (สมชาย สุขสิริเสรีกุล, www.nesdb.go.th)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศอินโดนีเซีย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในทุกระดับการศึกษา**สูงสุด**ถึงร้อยละ 237 และประเทศที่มีค่าใช้จ่าย**ต่ำที่สุด** ได้แก่ ประเทศไทย (ร้อยละ 92) ขณะที่ประเทศในกลุ่มประเทศ OECD ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในทุกระดับการศึกษา**สูงสุด** ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส (ร้อยละ 158) และประเทศที่มีค่าใช้จ่าย**ต่ำที่สุด** ได้แก่ ประเทศสวีเดน (ร้อยละ 121)

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศในกลุ่มประเทศ WEI และ OECD ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียน รายหัวต่อปีในทุกระดับการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ แต่ทุกประเทศก็ยังคงมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีในทุกระดับการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษาสูงกว่าประเทศไทย (แผนภาพ 3.11)

แผนภาพ 3.11 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี
ในทุกระดับการศึกษา เปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา
ปีงบประมาณ 2546

ที่มา : ตาราง 3.6 หน้า 119

2) ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 14 เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 66) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 83)

สำหรับกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายดังกล่าว แทบจะน้อยที่สุด มีเพียงประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้น (ร้อยละ 13) ที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ที่น้อยกว่าประเทศไทย และประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงที่สุด ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ร้อยละ 122 ของค่าใช้จ่ายระดับก่อนประถมศึกษา โดยให้ประถมศึกษาเท่ากับร้อยละ 100

ขณะที่ประเทศในกลุ่ม OECD ประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้**สูงสุด** ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร (ร้อยละ 122) และประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้**น้อยที่สุด** ได้แก่ ประเทศสวีเดน (ร้อยละ 56) ซึ่งแม้จะน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศ OECD แต่ก็ยังมากกว่าค่าใช้จ่ายของประเทศไทยถึง 4 เท่า

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศจากกลุ่ม WEI และ OECD กับระดับประถมศึกษาพบว่า มีเพียง 3 ประเทศจากกลุ่ม WEI และ 1 ประเทศจากกลุ่ม OECD เท่านั้นที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากกว่าระดับประถมศึกษา โดยประเทศจากกลุ่ม WEI ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ชิลี และบราซิล เพิ่มขึ้น 1.2, 1.1 และ 1.0 เท่า ตามลำดับ และประเทศจากกลุ่ม OECD ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร เพิ่มขึ้นกว่า 1.2 เท่า

ระดับมัธยมศึกษา ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 72 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 111) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 128)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายดังกล่าว**น้อยที่สุด** ขณะที่ประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 283) เป็นประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้**สูงที่สุด**

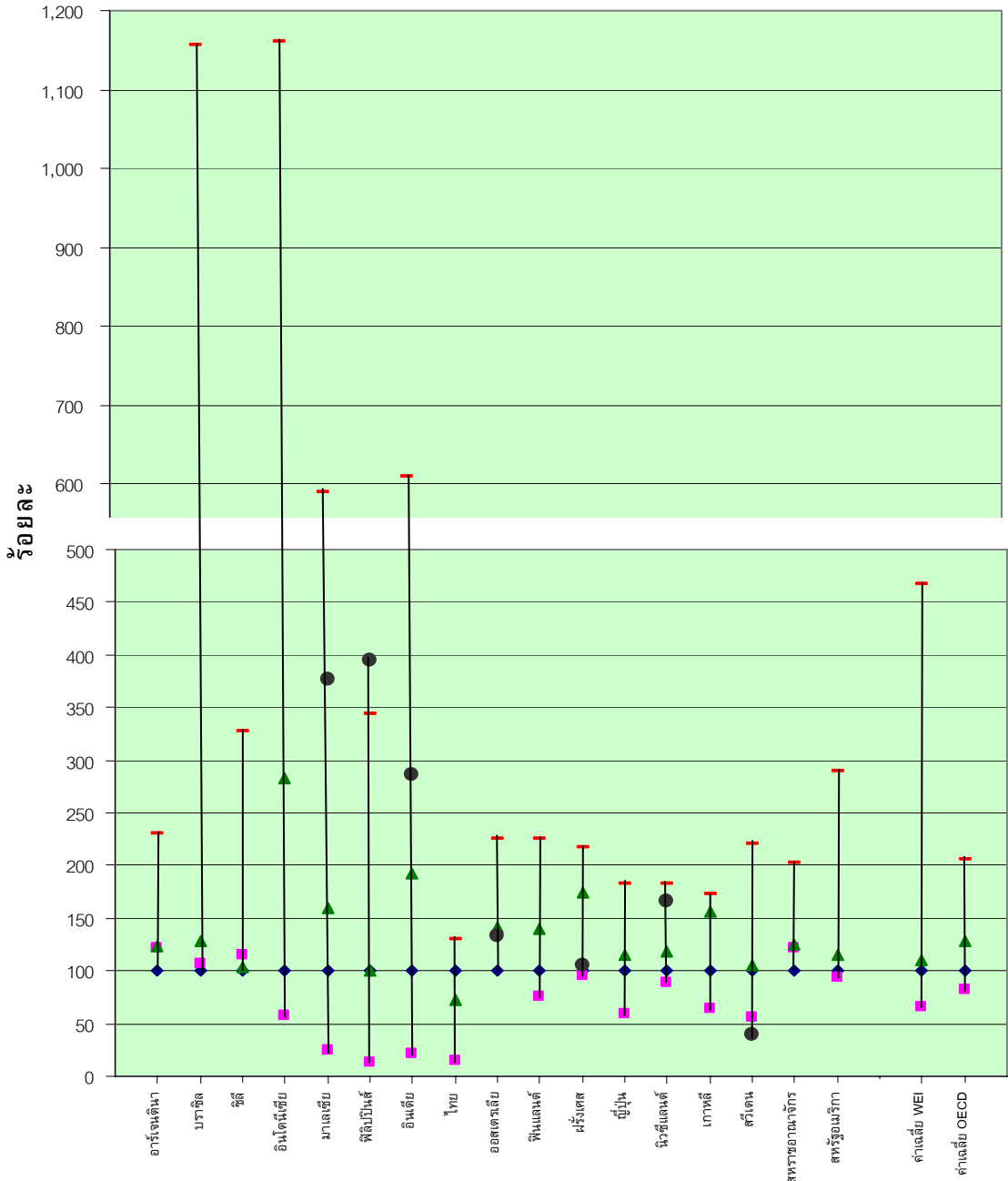
สำหรับประเทศในกลุ่ม OECD ประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้**สูงสุด** ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส (ร้อยละ 175) และประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้**น้อยที่สุด** ได้แก่ ประเทศสวีเดน (ร้อยละ 105)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศจากกลุ่ม WEI และ OECD กับระดับประถมศึกษาพบว่า ทุกประเทศมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้นทุกประเทศ ยกเว้นประเทศไทยที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายลดลงจากระดับประถมศึกษา เหลือเพียงร้อยละ 72 ในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

ระดับอุดมศึกษา ประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเพียงร้อยละ 130 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ WEI (ร้อยละ 467) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD (ร้อยละ 206)

แผนภาพ 3.12 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อหัวเรียนรายหัวต่อปี
 จำแนกตามระดับการศึกษา เปรียบเทียบกับระดับ
 ประถมศึกษา (มีค่าเท่ากับ 100) ปีงบประมาณ 2546

- ◆ ประถมศึกษา   ■ ก่อนประถมศึกษา   ▲ มัธยมศึกษา
- หลังมัธยมก่อนอุดมศึกษา   ■ อุดมศึกษา

ที่มา : ตาราง 3.6 หน้า 119

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศ WEI พบว่า ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวอย่างน้อยที่สุด ขณะที่ประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 1,161) เป็นประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงที่สุด

สำหรับประเทศในกลุ่ม OECD ประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงที่สุด ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส (ร้อยละ 290) และประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ต่ำที่สุด ได้แก่ ประเทศเกาหลี (ร้อยละ 173)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียนรายหัวต่อปีของประเทศกลุ่ม OECD จะมีค่าที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก โดยอยู่ระหว่างร้อยละ 173 ถึงร้อยละ 308 ขณะที่ประเทศกลุ่ม WEI ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียนรายหัวต่อปี แตกต่างกันอย่างกว้างขวาง โดยอยู่ระหว่างร้อยละ 130 ถึงร้อยละ 1,161 และทุกประเทศในประเทศกลุ่ม WEI ยกเว้นประเทศอาร์เจนตินา (ร้อยละ 230) และประเทศไทย (ร้อยละ 130) จะมีค่าใช้จ่ายนี้มากกว่าค่าใช้จ่ายของทุกประเทศในกลุ่ม OECD

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของทุกระดับการศึกษา จะพบว่า ค่าใช้จ่ายของประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD อยู่ระหว่างร้อยละ 92 ถึงร้อยละ 237 (แผนภาพ 3.12)

5. ประสิทธิภาพของการลงทุนเพื่อการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

5.1 การลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทย

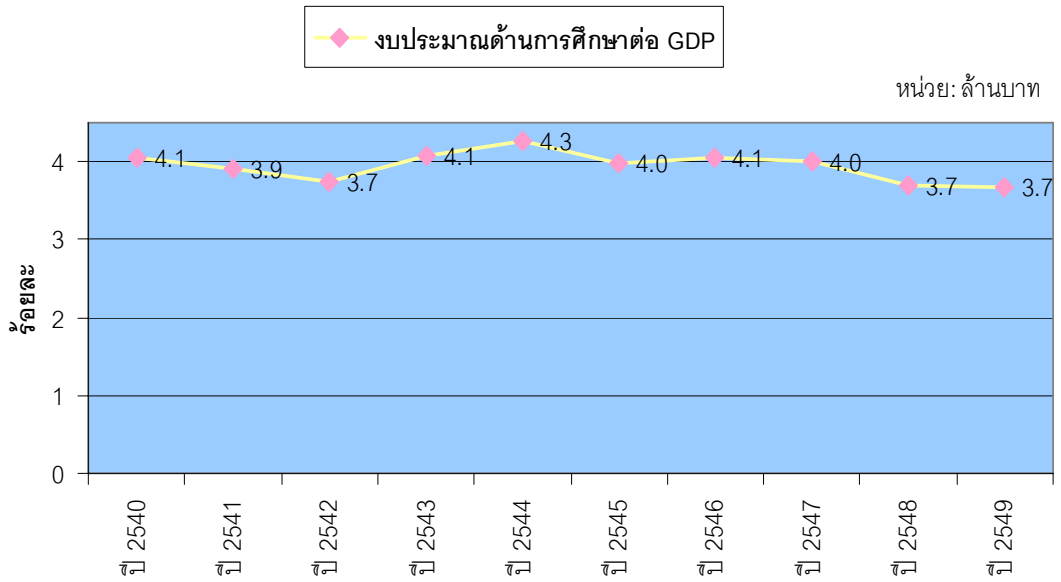
ในส่วนนี้ จะเป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในช่วงหลาย ปีที่ผ่านมา เพื่อความชัดเจนในรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อการศึกษา เนื้อหาจะประกอบด้วยรายละเอียดทางการเงิน 4 ประเภท ได้แก่

1) ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP

เมื่อพิจารณาถึงงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยในช่วงปี 2540 – 2549 พบว่า มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยอยู่ระหว่างร้อยละ 3.7 – 4.3 แม้ว่าในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ปี 2546 – 2549) ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาลดลงจากร้อยละ 4.1 มาเป็นร้อยละ 4.0, 3.7 และร้อยละ 3.7 ก็ตาม (แผนภาพ 3.13)

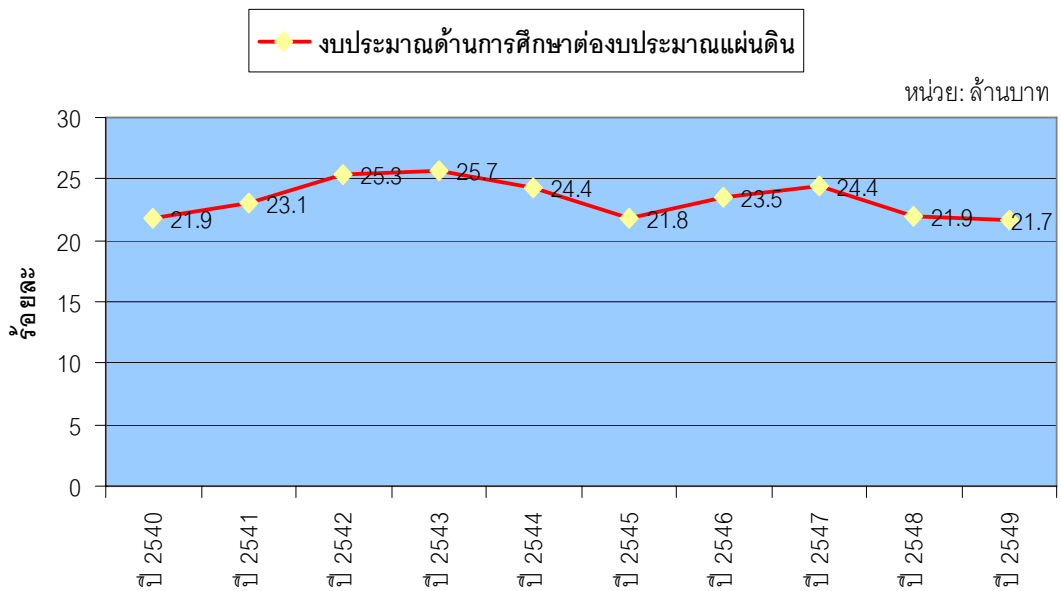
แผนภาพ 3.13 ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาคือ GDP ของประเทศไทย
ปีงบประมาณ 2540 - 2549

ที่มา: ตาราง 3.7 หน้า 120

2) ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาคืองบประมาณแผ่นดิน

แผนภาพ 3.14 ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาคืองบประมาณแผ่นดินของ
ประเทศไทย ปีงบประมาณ 2540 - 2549

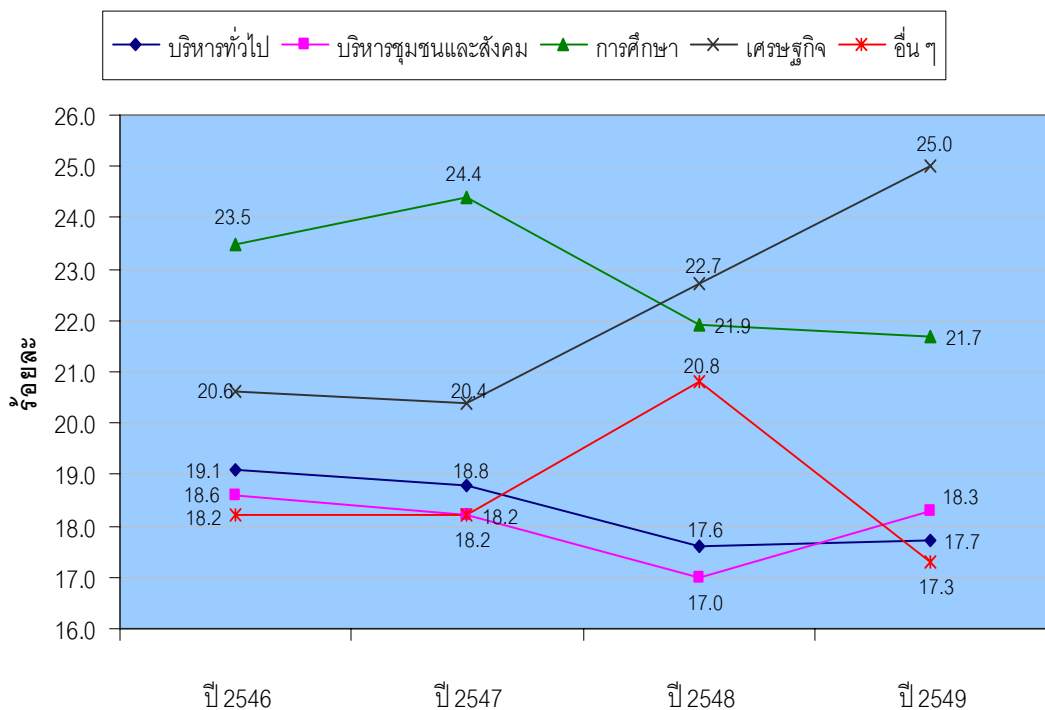
ที่มา: ตาราง 3.7 หน้า 120

งบประมาณด้านการศึกษาต้องงบประมาณแผ่นดินในระหว่าง ปี 2540 – 2549 นั้น ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก โดยอยู่ระหว่างร้อยละ 21.7 – 25.7 แม้ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ปี 2548 – 2549) งบประมาณด้านการศึกษาต้องงบประมาณแผ่นดิน จะลดลงก็ตาม (จากร้อยละ 24.4 ลดลงเป็นร้อยละ 21.9 และร้อยละ 21.7 ตามลำดับ) (แผนภาพ 3.14)

3) ร้อยละของงบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงาน

เมื่อพิจารณารายละเอียดในเรื่องของงบประมาณรายจ่าย โดยจำแนกตามลักษณะงาน ในปีงบประมาณ 2546 – 2549 พบว่า ประเทศไทยจัดสรรค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาค่อนข้างมาก แม้จะลดลงในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา โดยลดลงจากร้อยละ 24.4 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 21.9 และ 21.7 ในปี 2548 และ ปี 2549 ตามลำดับ ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจกลับเพิ่มมากขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20.4 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 22.7 และ 25.0 ในปี 2548 และปี 2549 ตามลำดับ (แผนภาพ 3.15)

แผนภาพ 3.15 ร้อยละของงบประมาณรายจ่าย จำแนกตามลักษณะงาน
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-2549

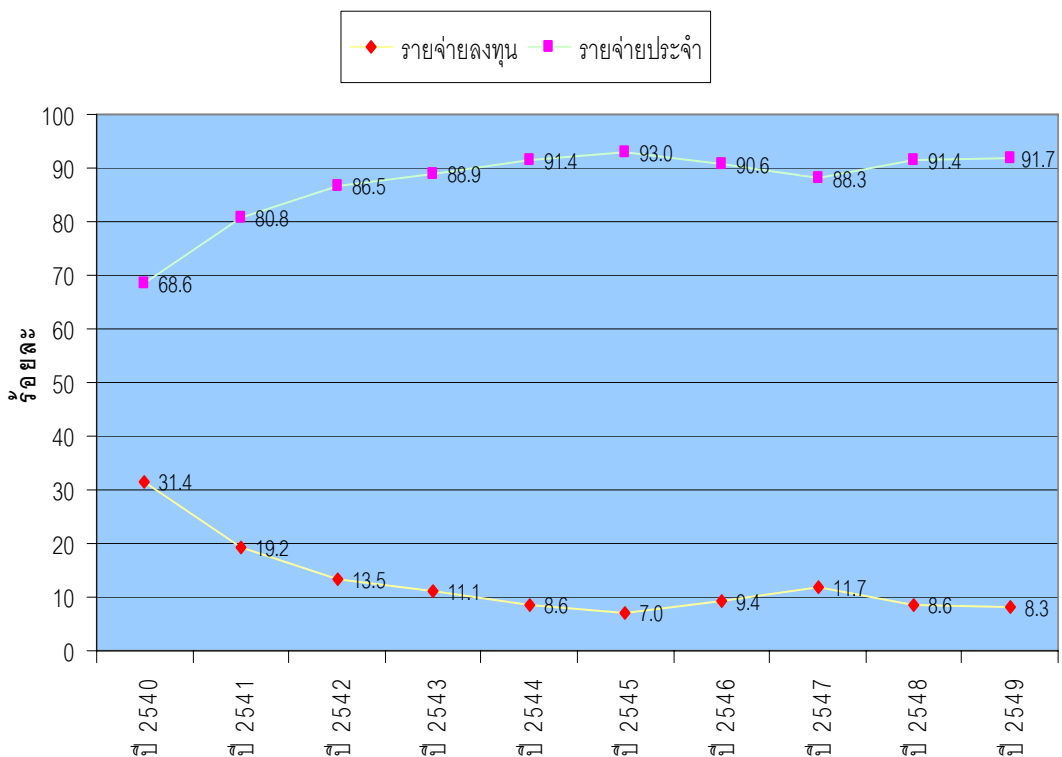
ที่มา: ตาราง 3.8 หน้า 121

4) ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะ เศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2540 – 2549 โดยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย **รายจ่ายด้านการลงทุน** และ**รายจ่ายประจำ** พบว่า งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาประเภทการลงทุนมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จากที่มีมากถึงร้อยละ 31.4 ในปี 2540 ลดลงเหลือร้อยละ 8.3 ในปี 2549 ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาประเภทรายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือน ค่าวัสดุครุภัณฑ์ กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.6 ในปี 2540 เป็นร้อยละ 91.7 ในปี 2549 (แผนภาพ 3.16)

แผนภาพ 3.16 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 - 2549

ที่มา: ตาราง 3.9 หน้า 122

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาค่อนข้างสูง และเพื่อความชัดเจนในเรื่องของประสิทธิภาพการลงทุนเพื่อการศึกษา จึงควรพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาควบคู่ไปด้วย โดย

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ประกอบด้วย

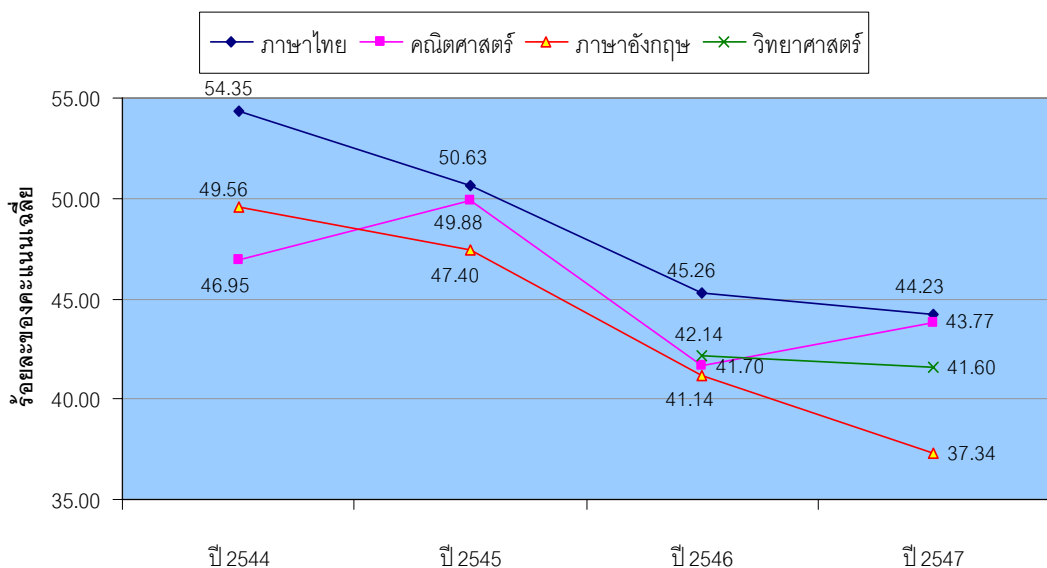
- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 – 2547
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 – 2547
- 3) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549
- 4) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง (A-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549
- 5) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จากการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติ ครั้งที่ 3 (วิจัยซ้ำ) The Third International Mathematics and Science Study Repeat (TIMSS-R) หรือ TIMSS - 1999

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 – 2547

เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 – 2547 จากแผนภาพ 3.17 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาหลัก เช่น วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนลดลง โดยแยกเป็น

แผนภาพ 3.17 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ปีการศึกษา พ.ศ. 2544-2547

ที่มา: ตาราง 3.10 หน้า 123

วิชาภาษาไทย ลดลงจากร้อยละ 54.35 ในปี 2544 เหลือเพียงร้อยละ 44.23 ในปี 2547

วิชาคณิตศาสตร์ ลดลงจากร้อยละ 46.95 ในปี 2544 (แม้จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 49.88 ในปี 2545) เหลือเพียงร้อยละ 43.77 ในปี 2547

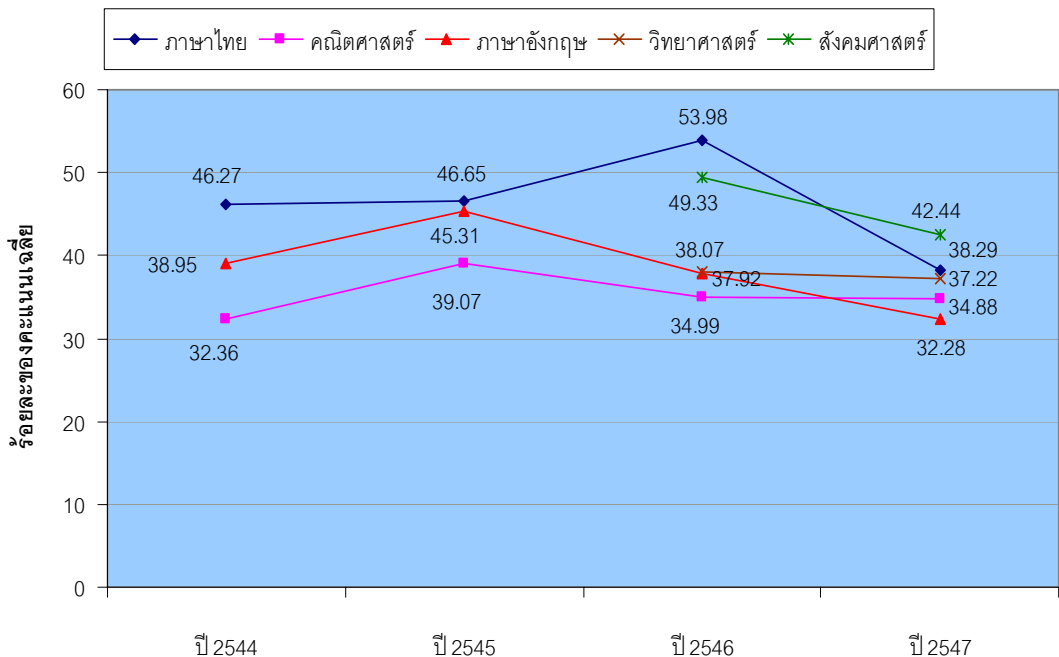
วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลงมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากร้อยละ 49.56 ในปี 2544 เหลือเพียงร้อยละ 37.34 ในปี 2547

วิชาวิทยาศาสตร์ มีผลคะแนนเพียง 2 ปีเท่านั้น โดยคะแนนลดลงจากร้อยละ 42.14 ในปี 2546 เหลือเพียงร้อยละ 41.60 ในปี 2547

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 – 2547

เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 – 2547 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาหลัก มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษที่ลดลงจากร้อยละ 38.95 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 32.28 ในปี 2547 และคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาไทยที่ลดลงจากร้อยละ 53.98 ในปี 2546 เป็นร้อยละ 37.22 ในปี 2547 (แผนภาพ 3.18)

แผนภาพ 3.18 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา พ.ศ. 2544-2547

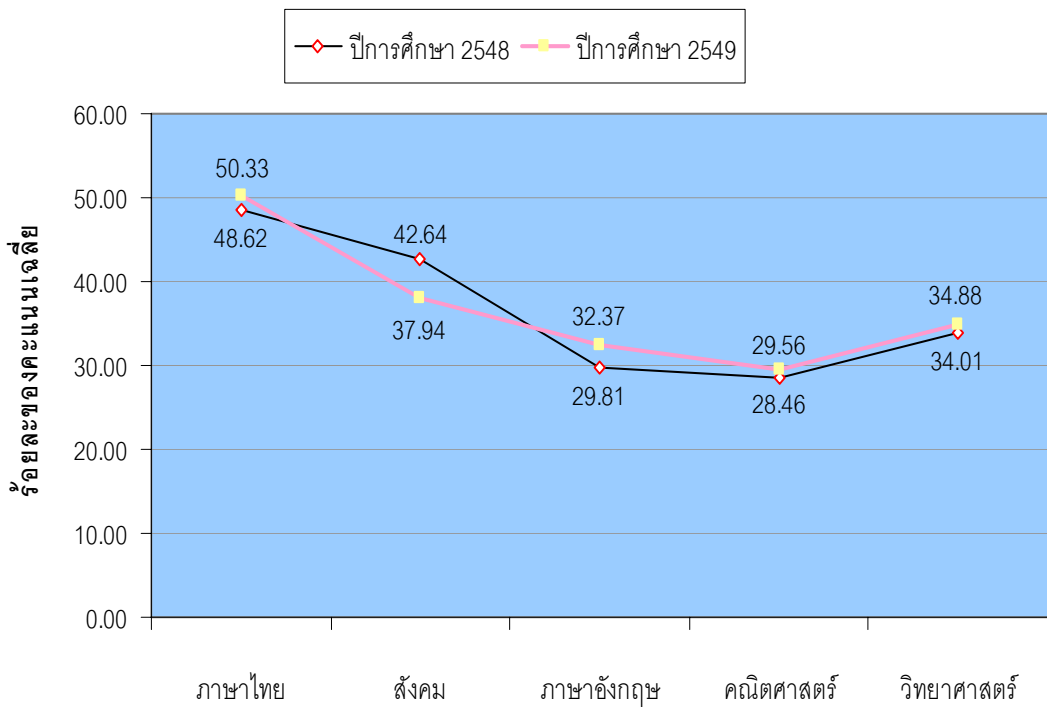

ที่มา: ตาราง 3.10 หน้า 123

3) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549

เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549 พบว่า คะแนนเฉลี่ย O-NET ในทุกรายวิชามีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นวิชาสังคมศาสตร์ที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลง โดยลดลงจาก 42.64 คะแนน ในปีการศึกษา 2548 เป็น 37.94 คะแนน ในปีการศึกษา 2549 อย่างไรก็ตาม แม้คะแนนเฉลี่ย O-NET ในรายวิชาอื่นเพิ่มสูงขึ้น แต่ก็เพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างน้อย (แผนภาพ 3.19)

แผนภาพ 3.19 คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา พ.ศ. 2548-2549

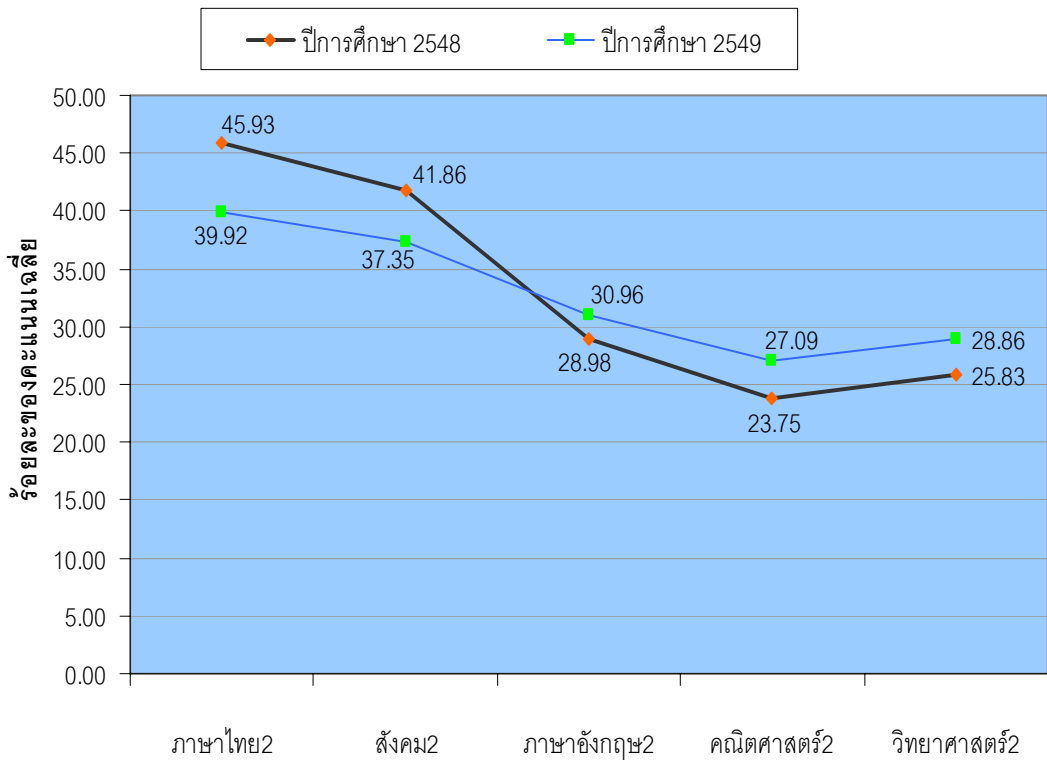
ที่มา: ตาราง 3.11 หน้า 124

4) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง (A-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549

เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 – 2549 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาไทย 2 และวิชาสังคมศาสตร์ 2 มีแนวโน้มลดลง ขณะที่วิชาภาษาอังกฤษ 2 วิชาคณิตศาสตร์ 2 และวิชาวิทยาศาสตร์ 2

มีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้คะแนนเฉลี่ยใน 3 วิชาที่กล่าวมา จะเพิ่มสูงขึ้น แต่ก็ยังอยู่ในระดับคะแนนที่ค่อนข้างต่ำมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 23.75 ถึง 30.96 เท่านั้น (แผนภาพ 3.20)

แผนภาพ 3.20 คะแนนเฉลี่ย A-NET ของนักเรียนไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา พ.ศ. 2548-2549

ที่มา: ตาราง 3.11 หน้า 124

5) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จากการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติครั้งที่ 3 (วิจัยซ้ำ) [The Third International Mathematics and Science Study Repeat (TIMSS-R)] หรือ TIMSS – 1999

ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์

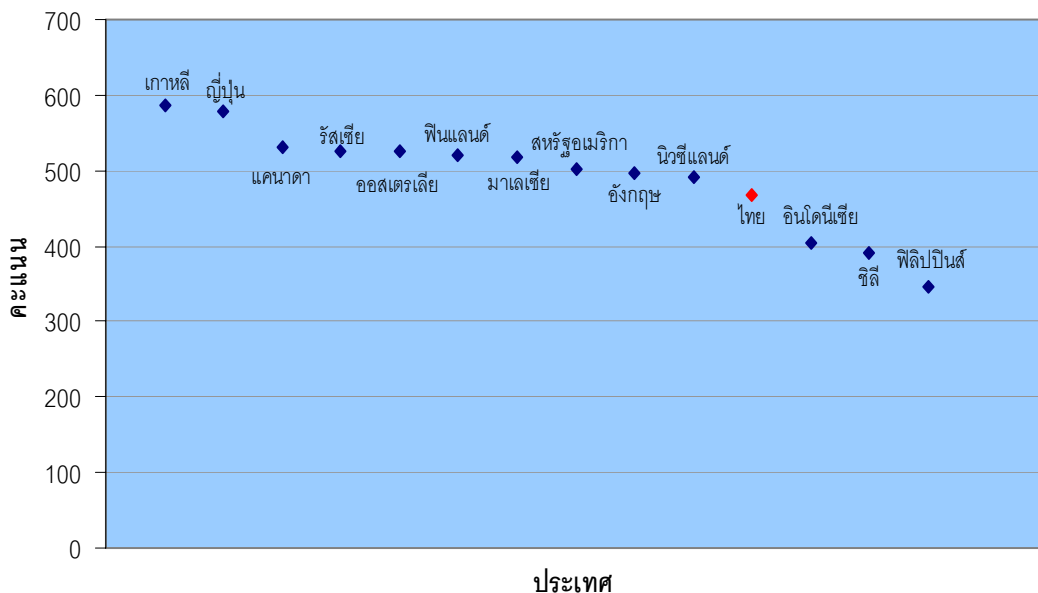
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย สอบได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์เพียง 467 คะแนน (อันดับที่ 27 จากประเทศทั้งหมด 38 ประเทศ) ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ (487 คะแนน)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศกลุ่ม WEI พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย ได้คะแนนเฉลี่ยเป็นรองเพียง 2 ประเทศ เท่านั้น คือ ประเทศรัสเซีย (526 คะแนน อันดับที่ 12) และประเทศมาเลเซีย (519 คะแนน อันดับที่ 16) อย่างไรก็ตาม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ของประเทศไทย ยังได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์มากกว่าประเทศในกลุ่มประเทศ WEI ด้วยกันถึง 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (403 คะแนน อันดับที่ 34) ประเทศชิลี (392 คะแนน อันดับที่ 35) และ ประเทศฟิลิปปินส์ (345 คะแนน อันดับที่ 36)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มประเทศ OECD พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย มีผลคะแนนเฉลี่ยเป็นรองประเทศในกลุ่ม ประเทศ OECD ทุกประเทศ ทั้งนี้ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชา คณิตศาสตร์สูงสุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยถึง 587 คะแนน (อันดับที่ 2)

จากตาราง 3.12 น่าสังเกตว่า ประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ อันดับที่ 1 ถึง 5 ล้วนเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียทั้งสิ้น โดยได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (604 คะแนน) เกาหลี (587 คะแนน) จีน (ไทเป) (585 คะแนน) ฮังกง (582 คะแนน) และประเทศญี่ปุ่น (579 คะแนน) ตามลำดับ **(แผนภาพ 3.21)**

แผนภาพ 3.21 ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา พ.ศ. 2542

ที่มา: ตาราง 3.12 หน้า 125

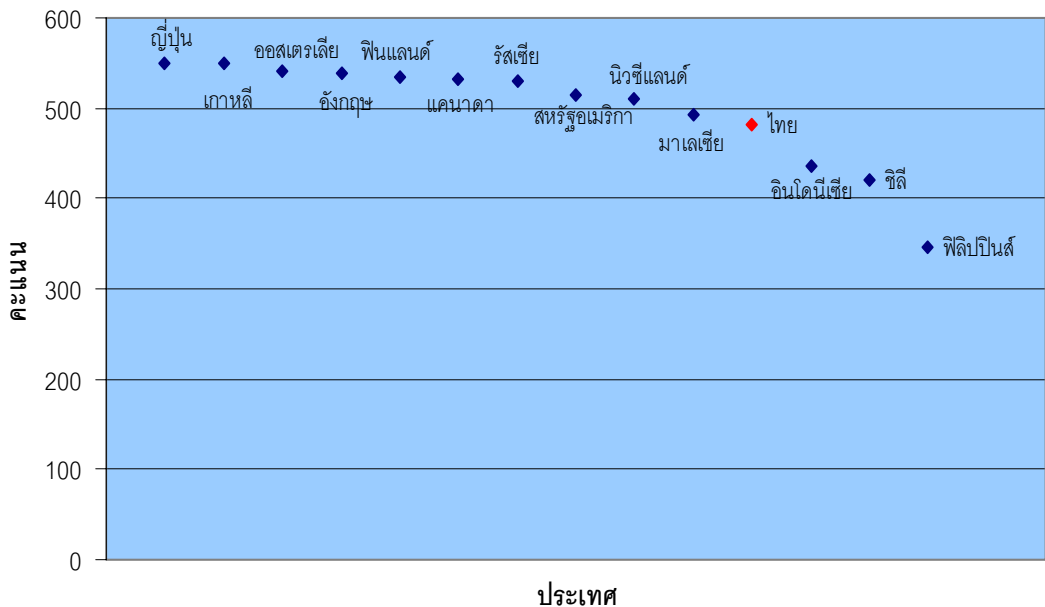
ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย สอบได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์ 482 คะแนน (อันดับที่ 24 จากประเทศทั้งหมด 38 ประเทศ) ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ (488 คะแนน) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศกลุ่ม WEI พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย ได้คะแนนเฉลี่ยเป็นรองเพียง 2 ประเทศเท่านั้น คือ ประเทศรัสเซีย (529 คะแนน อันดับที่ 16) และประเทศมาเลเซีย (492 คะแนน อันดับที่ 22)

แต่อย่างไรก็ตาม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย ยังได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่าประเทศในกลุ่มประเทศ WEI ด้วยกันถึง 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (435 คะแนน อันดับที่ 32) ประเทศชิลี (420 คะแนน อันดับที่ 35) และประเทศฟิลิปปินส์ (345 คะแนน อันดับที่ 36) (แผนภาพ 3.22)

แผนภาพ 3.22 ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา พ.ศ. 2542

ที่มา: ตาราง 3.12 หน้า 127

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มประเทศ OECD พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย มีผลคะแนนเฉลี่ยเป็นรองประเทศในกลุ่มประเทศ OECD ทุกประเทศ ทั้งนี้ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์สูงสุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยถึง 550 คะแนน (อันดับที่ 4)

จากตาราง 3.12 น่าสังเกตว่า ประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์สูงสุด 5 อันดับแรก เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียถึง 4 ประเทศ ได้แก่ จีน (ไทเป) (569 คะแนน อันดับที่ 1) ประเทศสิงคโปร์ (568 คะแนน อันดับที่ 2) ประเทศญี่ปุ่น (550 คะแนน อันดับที่ 4) และประเทศเกาหลี (549 คะแนน อันดับที่ 5) ขณะที่อันดับที่ 3 ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศจากภูมิภาคยุโรป โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 552 คะแนน

จากข้อมูลการลงทุนเพื่อการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาค่อนข้างสูง ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังไม่น่าพึงพอใจนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยอาจมีปัญหามิใช่ปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพของการจัดการด้านงบประมาณทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า แม้การลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยจะสูง แต่ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อนักเรียนรายหัวต่อปี มีน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน โดยการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในด้านรายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือนบุคลากร เป็นต้น

ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อการศึกษาแต่เพียงปัจจัยเดียว ยังคงมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมาก เช่น ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรและระบบการเรียน แหล่งและสื่อการค้นคว้า รวมถึงความต่อเนื่องของการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งเอกสารเรื่อง “สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.2549” ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในเรื่องประสิทธิภาพการลงทุนเพื่อการศึกษา เช่น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ จะพบว่าประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษา (ร้อยละ 3.9 ของ GDP) มากกว่าที่ประเทศสิงคโปร์ลงทุน (ร้อยละ 3.4 ของ GDP) แต่สมรรถนะการศึกษาของประเทศสิงคโปร์กลับดีกว่าประเทศไทยถึง 35 อันดับ (ประเทศไทย อันดับที่ 48 ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ อันดับที่ 13) นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งลงทุนเพื่อศึกษามากกว่าประเทศไทยเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 4.1 ของ GDP) แต่กลับมีอันดับด้านการศึกษา (อันดับที่ 14) เหนือกว่าประเทศไทยถึง 34 อันดับ อย่างไรก็ตาม ในข้อเท็จจริง แม้สัดส่วนจะต่างกันเล็กน้อย แต่เม็ดเงินที่ลงทุนจริงแตกต่างกันมาก และประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มประเทศ OECD จะรักษาระดับของอัตราการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้ ไม่ว่าจะรายได้เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจซื้อ (PPP: Purchasing Power Parity) จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เนื่องจากการพัฒนาคนเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุด ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับด้านการศึกษาเป็นอันดับ 1 ได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการศึกษามาก ดังจะเห็นได้จากการลงทุนเพื่อการศึกษาคิดเป็นร้อยละต่อ GDP สูงสะสมต่อเนื่องหลายปี โดยในรอบ 6 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2544 – 2549) การลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ คิดเป็นร้อยละ 5.8, 5.9, 5.8, 6.3, 6.5 และ 6.6 ของ GDP ตามลำดับ

3

ตารางสถิติ
งบประมาณทางการศึกษา

ตาราง 3.1 ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของภาครัฐและเอกชน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเทศ	ระดับขั้นพื้นฐาน			ระดับอุดมศึกษา			รวมทั้งทุกระดับการศึกษา		
	รัฐ	เอกชน	รวม	รัฐ	เอกชน	รวม	รัฐ	เอกชน	รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
อาร์เจนตินา	2.6	0.7	3.4	0.6	0.4	1.0	3.5	1.2	4.7
ชิลี	2.8	1.3	4.1	0.3	1.8	2.2	3.5	3.3	6.8
ปารากวัย	3.2	0.9	4.1	0.7	0.7	1.4	4.3	1.6	5.9
อินโดนีเซีย	0.7	0.2	0.9	0.2	0.3	0.5	1.0	0.5	1.5
มาเลเซีย	5.1	-	-	2.2	-	-	7.4	-	-
ฟิลิปปินส์	2.8	(x8)	(x9)	0.4	(x8)	(x9)	3.3	2.0	5.3
ไทย	2.4	(x8)	(x9)	0.5	(x8)	(x9)	4.0	1.9	5.8
อินเดีย	2.6	0.9	3.5	0.7	0.2	0.8	3.3	1.2	4.5
ค่าเฉลี่ย WEI	3.0	0.5	3.1	0.8	-	-	4.0	1.6	4.8
ออสเตรเลีย	3.4	0.7	4.1	0.8	0.8	1.5	4.3	1.5	5.8
แคนาดา	3.2	0.3	3.6	1.3	1.0	2.4	4.6	1.3	5.9
ฟินแลนด์	3.9	n	4.0	1.7	0.1	1.8	6.0	0.1	6.1
ฝรั่งเศส	4.0	0.3	4.2	1.1	0.2	1.4	5.8	0.5	6.3
ญี่ปุ่น	2.7	0.3	3.0	0.5	0.8	1.3	3.5	1.2	4.8
นิวซีแลนด์	4.5	0.5	4.9	0.9	0.6	1.5	5.7	1.2	6.8
เกาหลี	3.5	0.9	4.4	0.6	2.0	2.6	4.6	2.9	7.5
สวีเดน	4.5	n	4.5	1.6	0.2	1.8	6.5	0.2	6.7
สหราชอาณาจักร	4.0	0.6	4.6	0.8	0.3	1.1	5.1	1.0	6.1
สหรัฐอเมริกา	3.9	0.3	4.2	1.2	1.6	2.9	5.4	2.1	7.5
ค่าเฉลี่ย OECD	3.6	0.3	3.9	1.1	0.4	1.4	5.2	0.7	5.9

ที่มา: Table 2.a.i, Education Counts, UIS 2006

ตาราง 3.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด และต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเทศ	ร้อยละงบประมาณด้านการศึกษาต่อ งบประมาณแผ่นดินทั้งหมด			ร้อยละงบประมาณด้านการศึกษาต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)		
	ขั้นพื้นฐาน	อุดมศึกษา	รวมทุกระดับ	ขั้นพื้นฐาน	อุดมศึกษา	รวมทุกระดับ
อาร์เจนตินา	9.0	1.9	12.0	2.7	0.6	3.5
บราซิล	8.8	2.5	12.2	3.1	1.0	4.7
ชิลี	14.0	2.6	18.3	2.8	0.5	3.7
อินเดีย	8.4	2.2	10.7	2.6	0.7	3.3
อินโดนีเซีย	-	-	-	0.8	0.3	1.1
มาเลเซีย	17.9	9.8	28.0	5.1	2.8	8.0
ปารากวัย	8.1	1.8	10.8	3.2	0.7	4.3
อูรุกวัย	5.0	2.0	7.9	1.4	0.6	2.2
ฟิลิปปินส์	14.7	2.3	17.2	2.7	0.4	3.2
ไทย	32.3	6.1	40.0	4.1	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	12.4	3.3	16.9	3.0	0.9	4.1
ออสเตรเลีย	-	-	-	3.6	1.1	4.8
แคนาดา	8.2	4.3	12.5	3.3	1.7	5.0
ฟินแลนด์	8.0	4.1	12.8	4.1	2.1	6.5
ฝรั่งเศส	7.5	2.2	11.0	4.0	1.2	5.9
ญี่ปุ่น	7.9	1.8	10.7	2.7	0.6	3.7
นิวซีแลนด์	16.1	5.5	22.6	4.8	1.6	6.8
เกาหลี	11.5	2.0	15.0	3.5	0.6	4.6
สวีเดน	8.3	3.7	12.8	4.8	2.2	7.5
สหราชอาณาจักร	8.8	2.4	11.9	4.0	1.1	5.4
สหรัฐอเมริกา	10.4	4.0	15.2	3.9	1.5	5.7
ค่าเฉลี่ย OECD	9.0	3.1	13.3	3.8	1.3	5.5

ที่มา : Table 2.c, Education Counts 2006, UIS, 2006.

ตาราง 3.3 ร้อยละค่าใช้จ่ายของรัฐเพื่อการศึกษาต่อเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดของประเทศ ปีงบประมาณ 2546
จำแนกตามระดับการศึกษา และรูปแบบการจัดสรรเงินงบประมาณสู่สถานศึกษา

ประเทศ	ระดับขั้นพื้นฐาน			ระดับอุดมศึกษา		
	ให้สถาบันของรัฐโดยตรง	ให้สถาบันของเอกชนโดยตรง	ให้สถาบันของเอกชนโดยอ้อม	ให้สถาบันของรัฐโดยตรง	ให้สถาบันของเอกชนโดยตรง	ให้สถาบันของเอกชนโดยอ้อม
	1	2	3	4	5	6
อาร์เจนตินา	85.7	12.5	1.8	95.4	4.1	0.4
ชิลี	61.0	38.5	0.5	34.6	30.7	34.6
อูรุกวัย	99.9	a	0.1	100.0	a	n
อินโดนีเซีย	90.1	6.6	3.4	100.0	n	-
มาเลเซีย	99.5	a	0.5	80.2	a	19.8
ฟิลิปปินส์	99.4	a	0.6	100.0	a	n
ไทย	97.2	2.8	-	61.2	(x4)	38.8
อินเดีย	72.4	27.5	0.1	78.9	20.9	0.2
ค่าเฉลี่ย WEI	90.9	7.7	1.6	85.1	5.1	9.9
ออสเตรเลีย	77.1	19.7	3.1	65.0	n	35.0
แคนาดา	98.1	1.9	-	77.6	0.4	22.0
ฟินแลนด์	90.8	5.9	3.3	74.4	7.7	17.9
ฝรั่งเศส	84.3	12.6	3.1	86.6	5.2	8.2
ญี่ปุ่น	96.3	3.5	0.2	68.6	12.8	18.6
นิวซีแลนด์	89.0	3.7	7.3	55.1	1.5	43.4
เกาหลี	82.8	15.4	1.8	61.9	33.5	4.6
สวีเดน	87.3	6.4	6.3	66.9	4.7	28.4
สหราชอาณาจักร	76.7	23.2	0.2	a	75.3	24.7
สหรัฐอเมริกา	99.8	0.2	a	70.3	11.8	17.8
ค่าเฉลี่ย OECD	86.7	10.7	3.4	71.7	11.2	17.4

ที่มา :Table 2.d; Education Counts 2006, UIS, 2006.

ตาราง 3.4 ร้อยละค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐและเอกชน ปิงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเทศ	ภาพรวม		ระดับการศึกษา			
			ขั้นพื้นฐาน		อุดมศึกษา	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
อาร์เจนตินา	74.0	26.0	77.6	22.4	58.7	41.3
ชิลี	51.4	48.6	68.3	31.7	15.8	84.2
ปารากวัย	72.5	27.5	-	-	51.4	48.6
อินเดีย	73.1	26.9	71.8	28.2	79.7	20.3
อินโดนีเซีย	64.3	35.7	76.2	23.8	43.8	56.2
ไทย	75.5	24.5	95.0	5.1	65.9	34.1
ค่าเฉลี่ย WEI	72.1	27.9	79.4	20.6	56.6	43.4
ออสเตรเลีย	73.9	26.1	83.7	16.3	48.0	52.0
แคนาดา	77.4	22.6	91.3	8.7	56.4	43.6
ฟินแลนด์	97.9	2.1	99.2	0.8	96.4	3.6
ฝรั่งเศส	90.4	9.6	92.4	7.6	81.3	18.7
ญี่ปุ่น	74.1	25.9	91.3	8.7	39.7	60.3
นิวซีแลนด์	83.0	17.0	90.5	9.5	61.5	38.5
เกาหลี	60.0	40.0	79.3	20.7	23.2	76.8
สวีเดน	97.1	2.9	99.9	0.1	89.0	11.0
สหราชอาณาจักร	84.0	16.0	86.5	13.5	70.2	29.8
สหรัฐอเมริกา	72.3	27.7	91.9	8.1	42.8	57.2
ค่าเฉลี่ย OECD	88.0	12.0	92.7	7.4	76.4	23.6

ที่มา: Table 2.b.i และ 2.b.ii , Education Counts, UIS 2006

ตาราง 3.5 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาครัฐและเอกชนต่อนักเรียนรายหัวต่อปี ปิงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : PPP \$)

ประเทศ	ก่อน ประณม	ประณม	มัธยมศึกษา			หลังมัธยม	อุดมศึกษา			รวมทุก ระดับ
			ตอนต้น	ตอนปลาย	รวม		รวมอุดม	ปวส.	อุดมอื่น ๆ*	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
อาร์เจนตินา (P)	1,616	1,324	1,588	1,716	1,636	a	2,896	2,208	3,180	1,625
บราซิล	926	870	1,105	1,152	1,121	a	10,054	(x7)	(x7)	1,242
ชิลี	2,470	2,139	2,124	2,281	2,225	a	7,011	3,128	8,382	2,876
อินเดีย	82	368	375	1,182	712	1,058	2,243	(x7)	(x7)	586
อินโดนีเซีย	54	92	231	312	261	a	1,073	(x7)	(x7)	219
มาเลเซีย	439	1,830	(x5)	(x5)	2,920	6,903	10,792	12,005	10,492	3,031
ฟิลิปปินส์	64	500	504	512	505	1,968	1,718	(x7)	(x7)	565
ไทย	481	3,442	2,044	3,140	2,484	-	4,474	16,194	3,935	3,170
ค่าเฉลี่ย WEI	707	1,066	1,119	1,275	1,183	-	4,225	(x7)	(x7)	1,496
ออสเตรเลีย	-	5,494	7,442	8,362	7,788	7,341	12,406	7,792	13,331	7,527
แคนาดา(P)	(x5)	(x5)	(x5)	(x5)	6,482	(x8)	19,992	23,780	18,567	8,641
ฟินแลนด์	4,069	5,321	8,608	6,654	7,402	(x5)	12,047	3,985	12,060	7,578
ฝรั่งเศส	4,744	4,939	7,603	9,992	8,653	5,195	10,704	8,925	11,303	7,807
ญี่ปุ่น	3,766	6,350	6,991	7,552	7,283	(x4,7)	11,556	7,638	12,913	7,789
นิวซีแลนด์	4,325	4,841	4,803	6,730	5,693	8,016	8,832	6,064	9,738	5,963
เกาหลี	2,628	4,098	5,425	7,442	6,410	a	7,089	4,021	9,138	5,733
สวีเดน	4,091	7,291	7,446	7,848	7,662	2,867	16,073	(x7)	(x7)	8,792
สหราชอาณาจักร	7,153	5,851	(x5)	(x5)	7,290	(x5)	11,866	(x7)	(x7)	7,376
สหรัฐอเมริกา	7,755	8,305	9,156	10,105	9,590	-	24,074	(x7)	(x7)	12,023
ค่าเฉลี่ย OECD	4,508	5,450	6,560	7,582	6,962	-	11,254	(x7)	(x7)	6,827

ที่มา: Table 3.a, Education Counts, UIS 2006

หมายเหตุ: (P) ข้อมูลเฉพาะสถาบันการศึกษาของรัฐเท่านั้น

* อุดมอื่น ๆ ได้แก่ระดับอนุปริญญา(ยกเว้น ปวส.) และปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 3.6 ร้อยละค่าใช้จ่ายภาครัฐและเอกชนต่อนักเรียนรายหัวต่อปีเปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา
(มีค่าเท่ากับ 100) ปีงบประมาณ 2546 จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเทศ	ก่อน ประถม	ประถม	มัธยมศึกษา			หลัง มัธยม	อุดมศึกษา			รวมทุก ระดับ
			ตอนต้น	ตอนปลาย	รวม		รวมอุดม	ปวส.	อุดมอื่นๆ*	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
อาร์เจนตินา	122	100	120	130	124	a	230	175	252	129
บราซิล	107	100	127	133	129	a	1,156	(x7)	(x7)	143
ชิลี	115	100	99	107	104	a	328	146	392	134
อินโดนีเซีย	58	100	250	338	283	a	1,161	(x7)	(x7)	237
มาเลเซีย (P)	24	100	(x5)	(x5)	160	377	590	656	573	166
ฟิลิปปินส์ (P)	13	100	101	102	101	394	343	(x7)	(x7)	113
อินเดีย	22	100	102	321	193	287	609	(x7)	(x7)	159
ไทย (P)	14	100	59	91	72	-	130	470	114	92
ค่าเฉลี่ย WEI	66	100	108	120	111	-	467	(x7)	(x7)	138
ออสเตรเลีย	-	100	135	152	142	134	226	142	243	137
แคนาดา(P)	-	-	-	-	-	(x8)	308	367	286	133
ฟินแลนด์	76	100	162	125	139	(x5)	226	75	227	142
ฝรั่งเศส	96	100	154	202	175	105	217	181	229	158
ญี่ปุ่น	59	100	110	119	115	(x4,7)	182	120	203	123
นิวซีแลนด์	89	100	99	139	118	166	182	125	201	123
เกาหลี	64	100	132	182	156	a	173	98	223	140
สวีเดน	56	100	102	108	105	39	220	(x7)	(x7)	121
สหราชอาณาจักร	122	100	(x5)	(x5)	125	(x5)	203	(x7)	(x7)	126
สหรัฐอเมริกา	93	100	110	122	115	-	290	(x7)	(x7)	145
ค่าเฉลี่ย OECD	83	100	120	139	128	-	206	(x7)	(x7)	125

ที่มา : Table 3.c.i; Education Counts 2006, UIS, 2006.

หมายเหตุ: (P) ข้อมูลเฉพาะสถาบันการศึกษาของรัฐเท่านั้น

* อุดมอื่นๆ ได้แก่ระดับอนุปริญญา(ยกเว้น ปวส.) และปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 3.7 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาดังบประมาณแผ่นดิน และร้อยละของงบประมาณ
 ด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2540-2549

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบประมาณ	งบประมาณรายจ่าย ด้านการศึกษา	งบประมาณ รายจ่ายทั้งหมด	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ (GDP)	% งบฯ ด้านการศึกษา	
				ต้องบทั้งหมด	ต่อ GDP
2540	215,161.90	984,000.00	5,302,000.00	21.9	4.1
2541	226,609.80	982,000.00	5,731,300.00	23.1	3.9
2542	208,614.10	825,000.00	5,583,000.00	25.3	3.7
2543	221,051.10	860,000.00	5,420,000.00	25.7	4.1
2544	221,591.50	910,000.00	5,208,600.00	24.4	4.3
2545	222,940.40	1,023,000.00	5,614,900.00	21.8	4.0
2546	235,444.40	999,900.00	5,799,700.00	23.5	4.1
2547	251,233.60	1,028,000.00	6,263,700.00	24.4	4.0
2548	262,938.30	1,200,000.00	7,123,710.00	21.9	3.7
2549	294,954.90	1,360,000.00	7,878,500.00	21.7	3.7

ที่มา: สถิติด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2548, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตาราง 3.8 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2546-2549 จำแนกตามลักษณะงาน

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบประมาณ ลักษณะงาน	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.บริหารทั่วไป	190,756.5	19.1	193,730.1	18.8	211,274.8	17.6	240,404.8	17.7
2.บริหารชุมชนและสังคม	185,686.2	42.1	186,549.1	42.6	203,608.2	38.9	249,175.6	40.0
(ด้านการศึกษา)	(235,444.4)	(23.5)	(251,233.6)	(24.4)	262938.3	(21.9)	294954.9	(21.7)
3.เศรษฐกิจ	206,219.2	20.6	209,878.2	20.4	273,047.1	22.7	340,411.3	25.0
4.อื่น ๆ	181,793.7	18.2	186,609.0	18.2	249,131.6	20.8	235,053.4	17.3
รวมทั้งสิ้น	764,455.6	100.0	776,766.4	100.0	1,200,000.0	100.0	1,360,000.0	100.0

ที่มา: สถิติด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2548, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตาราง 3.9 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2540-2549
จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ (รายจ่ายลงทุน-รายจ่ายประจำ)

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบประมาณ \ ลักษณะเศรษฐกิจ	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2540	67,643.1	31.4	147,518.8	68.6	215,261.9
2541	43,601.5	19.2	183,008.3	80.8	226,709.8
2542	28,186.7	13.5	180,427.4	86.5	208,714.1
2543	24,530.9	11.1	196,520.2	88.9	221,151.1
2544	19,092.9	8.6	202,498.6	91.4	221,691.5
2545	15,667.6	7.0	207,272.8	93.0	223,040.4
2546	22,065.4	9.4	213,379.0	90.6	235,544.4
2547	29,382.2	11.7	221,851.4	88.3	251,333.6
2548	37,761.5	8.6	225,176.8	91.4	263,038.3
2549	24,375.6	8.3	270,579.3	91.7	295,054.9

ที่มา: สถิติด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2548, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตาราง 3.10 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนไทย
ปีการศึกษา 2544 - 2547 จำแนกตามวิชาและคะแนนเฉลี่ยร้อยละ

วิชา	ประถมศึกษาปีที่ 6			
	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547
ภาษาไทย	54.35	50.63	45.26	44.23
คณิตศาสตร์	46.95	49.88	41.70	43.77
ภาษาอังกฤษ	49.56	47.40	41.14	37.34
วิทยาศาสตร์	n.a.	n.a.	42.14	41.60

วิชา	มัธยมศึกษาปีที่ 3			
	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547
ภาษาไทย	46.27	46.65	53.98	38.29
คณิตศาสตร์	32.36	39.07	34.99	34.88
ภาษาอังกฤษ	38.95	45.31	37.92	32.28
วิทยาศาสตร์	n.a.	n.a.	38.07	37.22
สังคมศาสตร์	n.a.	n.a.	49.33	42.44

ที่มา: สถิติด้านการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2548, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตาราง 3.11 ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และขั้นสูง (A-NET) ของนักเรียนไทย
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548-2549 จำแนกตามวิชาและคะแนนเฉลี่ยร้อยละ

วิชา	คะแนนเฉลี่ย O-NET	
	(กุมภาพันธ์ 2549) ปีการศึกษา 2548	(กุมภาพันธ์ 2550) ปีการศึกษา 2549
ภาษาไทย	48.62	50.33
สังคม	42.64	37.94
ภาษาอังกฤษ	29.81	32.37
คณิตศาสตร์	28.46	29.56
วิทยาศาสตร์	34.01	34.88

ที่มา: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

วิชา	คะแนนเฉลี่ย A-NET	
	(กุมภาพันธ์ 2549) ปีการศึกษา 2548	(มีนาคม 2550) ปีการศึกษา 2549
ภาษาไทย2	45.93	39.92
สังคม2	41.86	37.35
ภาษาอังกฤษ2	28.98	30.96
คณิตศาสตร์2	23.75	27.09
วิทยาศาสตร์2	25.83	28.86

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ตาราง 3.12 ผลการทดสอบความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครั้งที่ 3
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542

อันดับ	วิชา	
	ประเทศ	คะแนนเฉลี่ย
1	สิงคโปร์	604
2	เกาหลี	587
3	จีน (ไต้หวัน)	585
4	ฮ่องกง	582
5	ญี่ปุ่น	579
6	เบลเยียม	558
7	เนเธอร์แลนด์	540
8	สาธารณรัฐสโลวัก	534
9	ฮังการี	532
10	แคนาดา	531
11	สโลวีเนีย	530
12	รัสเซีย	526
13	ออสเตรเลีย	525
14	ฟินแลนด์	520
15	สาธารณรัฐเช็ก	520
16	มาเลเซีย	519
17	บัลแกเรีย	511
18	ลัตเวีย	505
19	สหรัฐอเมริกา	502
20	อังกฤษ	496
21	นิวซีแลนด์	491
	ค่าเฉลี่ย	487
22	ลิทัวเนีย	482
23	อิตาลี	479
24	ไซปรัส	476
25	โรมาเนีย	472
26	มอลโดวา	469
27	ไทย	467
28	อิสราเอล	466
29	ตูนิเซีย	448
30	มาซิโดเนีย	447
31	ตุรกี	429
32	จอร์แดน	428
33	อิหร่าน	422
34	อินโดนีเซีย	403
35	ชิลี	392
36	ฟิลิปปินส์	345
37	เม็กซิโก	337
38	แอฟริกาใต้	275

อันดับ	วิชา	
	ประเทศ	คะแนนเฉลี่ย
1	จีน (ไต้หวัน)	569
2	สิงคโปร์	568
3	ฮังการี	552
4	ญี่ปุ่น	550
5	เกาหลี	549
6	เนเธอร์แลนด์	545
7	ออสเตรเลีย	540
8	สาธารณรัฐเช็ก	539
9	อังกฤษ	538
10	ฟินแลนด์	535
11	สาธารณรัฐสโลวัก	535
12	เบลเยียม	535
13	สโลวีเนีย	533
14	แคนาดา	533
15	ฮ่องกง	530
16	รัสเซีย	529
17	บัลแกเรีย	518
18	สหรัฐอเมริกา	515
19	นิวซีแลนด์	510
20	ลัตเวีย	503
21	อิตาลี	493
22	มาเลเซีย	492
23	ลิทัวเนีย	488
	ค่าเฉลี่ย	488
24	ไทย	482
25	โรมาเนีย	472
26	อิสราเอล	468
27	ไซปรัส	460
28	มอลโดวา	459
29	มาซิโดเนีย	458
30	จอร์แดน	450
31	อิหร่าน	448
32	อินโดนีเซีย	435
33	ตุรกี	433
34	ตูนิเซีย	430
35	ชิลี	420
36	ฟิลิปปินส์	345
37	เม็กซิโก	323
38	แอฟริกาใต้	243

ที่มา: TIMSS 1999 International Mathematics Report, National Center for Education Statistics

TIMSS 1999 International Science Report, National Center for Education Statistics

บทที่ 4

สภาวการณ์ครูเปรียบเทียบ

ปัญหาเกี่ยวกับครูในปัจจุบันคือการขาดแคลนครูในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ หรือขาดแคลนครูที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ดนตรี ครูฝึกกีฬา ครูสอนเด็กพิเศษ หรือขาดแคลนครูในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ถิ่นทุรกันดาร บริเวณที่ไม่ปลอดภัย หรือโรงเรียนที่นักเรียนมีปัญหา จำนวนครูที่ประเทศต้องการมิได้พิจารณาจากอัตราส่วนของจำนวนนักเรียนต่อครู แต่ต้องพิจารณาปัญหาประสิทธิภาพของระบบการศึกษา การบรรจุและการโยกย้ายครูเพื่อบรรลุเป้าหมายความเสมอภาค และคุณภาพการศึกษา ปัจจัยด้านการเติบโตของประชากร การเข้าถึงการศึกษาของเด็ก และความน่าสนใจของอาชีพอื่น ควรนำมาพิจารณาร่วมด้วย คุณวุฒิของครูเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ประเทศชาติบรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษาได้

1. ครูและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ประชากรวัยเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ขนาดของชั้นเรียน จำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียน จำนวนชั่วโมงสอนของครู และเงินเดือนครู ล้วนเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของครูที่ต้องเผชิญทุก ๆ วัน

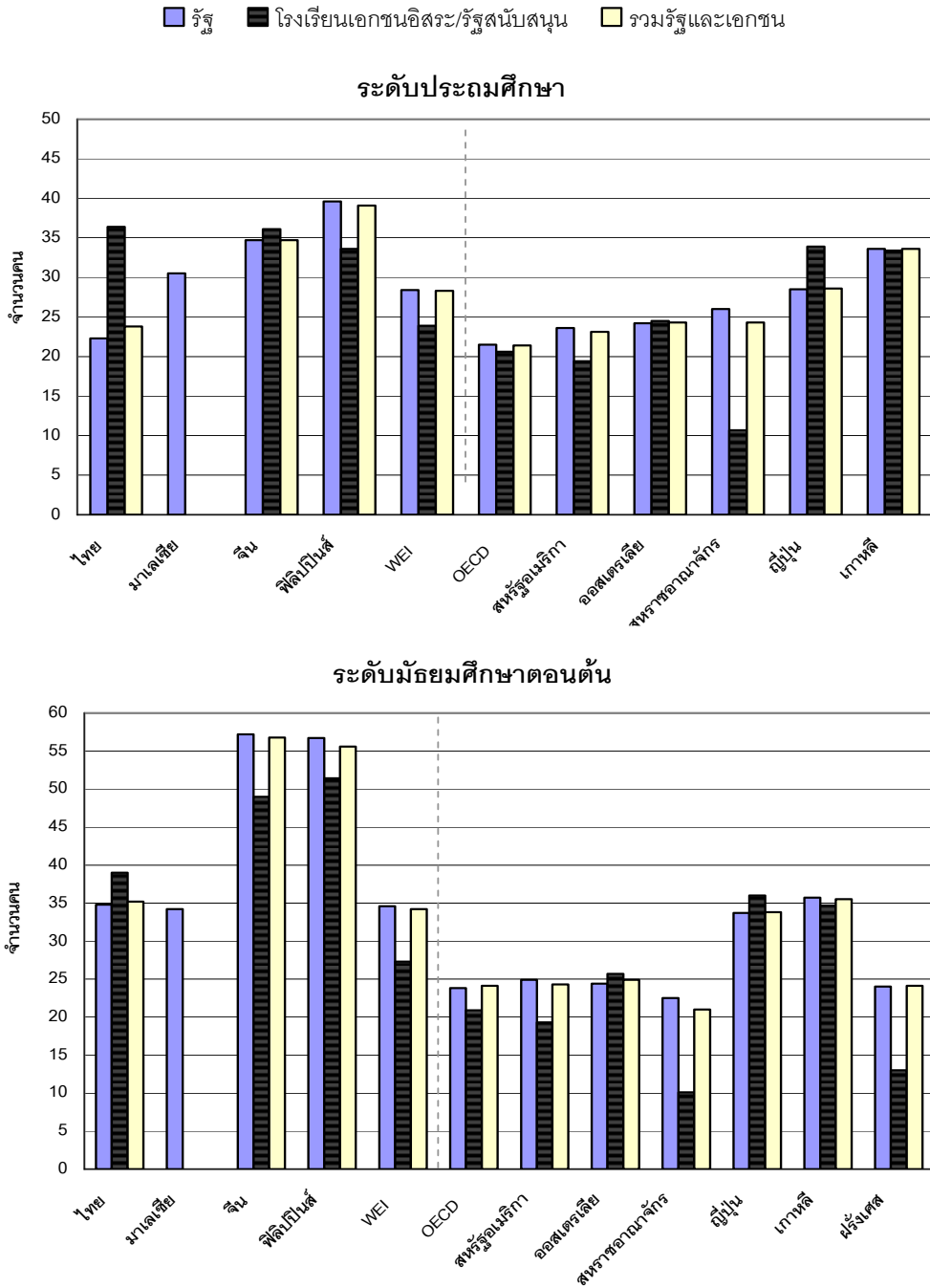
จำนวนนักเรียนและคาดการณ์ประชากรวัยเรียนระหว่าง พ.ศ.2553-2558 และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ดูรายละเอียดในบทที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากการคาดการณ์ประชากรในวัยเรียนของไทย ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 และ พ.ศ.2553-2558 พบว่า ประชากรวัยเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงด้วย ดังนั้นจึงเป็นที่คาดว่า จะมีผลกระทบต่อความต้องการครูในอนาคตที่ลดลงด้วย และแนวโน้มความต้องการครูทั่วโลกในปัจจุบันจนถึงในอนาคต (พ.ศ. 2553-2558) จะลดลงตามการลดลงของจำนวนนักเรียน

1.1 ขนาดของชั้นเรียน

ปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดความท้อแท้ในการสอน 7 ประการ คือ 1) ไม่มีเวลาเตรียมการสอน 2) ภาระงานมากเกินไป 3) เงินเดือนน้อย 4) นักเรียนมีปัญหา 5) ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 6) นักเรียนในชั้นมากเกินไป และ 7) ไม่มีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน

แผนภาพ 4.1 ขนาดของชั้นเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา
และประเภทสถานศึกษา พ.ศ. 2546

ที่มา: ตาราง 4.1 หน้า 164

ขนาดของชั้นเรียนเป็นตัวชี้วัดภาระงานของครูด้วยเช่นกัน ขนาดของชั้นเรียนเป็นค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ในภูมิภาคและโรงเรียนแต่ละแห่งอาจจะมีขนาดของชั้นเรียนแตกต่างกัน ดังนั้น การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล จึงควรเก็บและวิเคราะห์ลงไปถึงระดับโรงเรียน เพราะบางโรงเรียนอาจจะมีขนาดของชั้นเรียน 20 คน แต่บางโรงเรียนอาจจะมีถึง 55 คน

ตาราง 4.1 แสดงขนาดของชั้นเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยนักเรียนต่อห้องเป็น 24 คน ในโรงเรียนของรัฐ 22 คน โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐ 36 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ย 35 คน โรงเรียนของรัฐ 35 คน และโรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐ 39 คน ในกลุ่ม WEI โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 28 คน โรงเรียนของรัฐ 28 คน โรงเรียนเอกชนอิสระ 24 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 34 คน โรงเรียนของรัฐ 35 คน โรงเรียนเอกชนอิสระ 27 คน ซึ่งต่างจากตัวเลขของประเทศไทย ส่วนกลุ่ม OECD ระดับประถมศึกษาที่มีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 21 คน โรงเรียนของรัฐ 22 คน โรงเรียนเอกชนที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐ 19 คน โรงเรียนเอกชนอิสระ 21 คน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 24 24 23 และ 21 คน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับจีน ในระดับประถมศึกษาที่มีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 35 คน โรงเรียนของรัฐ 35 คน และโรงเรียนเอกชนอิสระ 36 คน ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีขนาดชั้นเรียนเฉลี่ย 57 57 และ 49 คน ตามลำดับ (**แผนภาพ 4.1**)

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของชั้นเรียนและคุณภาพการศึกษา ยังเป็นข้อถกเถียงระหว่างนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา ขนาดของชั้นเรียนเล็กทำให้ครูสามารถเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับเด็กเป็นรายบุคคลได้ ปัญหาที่ตามมาก็คือ ขนาดของชั้นเรียนเล็ก หมายถึงต้องการครูเพิ่ม และงบประมาณประเภทเงินเดือนก็ต้องเพิ่มด้วย

ทางเลือกในการให้มีขนาดของชั้นเรียนเล็ก ทำได้โดยการแยกชั้นเรียนและเพิ่มชั่วโมงสอนของครู แต่อาจจะมีผลเสียต่อการเตรียมการสอน และงานอื่น ๆ ถ้าจะลดเวลาเรียนของนักเรียนต่อสัปดาห์ลง อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาก็เป็นได้ แต่ตัวเลขสถิติบ่งบอกว่าประเทศที่เป็นผู้นำทางการศึกษา เช่น กลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก และกลุ่ม OECD มีขนาดของชั้นเรียนเล็ก (ในบทที่ 1 มีภาพแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูของประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่ม OECD จะน้อยกว่าประเทศในกลุ่ม WEI)

ค่าของขนาดของชั้นเรียนเฉลี่ยก็เป็นตัวแปรที่นำมาพิจารณาได้เช่นกัน แต่อัตราเฉลี่ยของขนาดชั้นเรียนไม่บ่งบอกถึงความไม่เสมอภาคทางการศึกษาและการบรรจุครูในระบบการศึกษา ถ้าขนาดของชั้นเรียนต่ำกว่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ก็อาจจะเพิ่มนักเรียนในชั้นได้ บางประเทศ เช่น กัมพูชา มีขนาดของชั้นเรียนสูงเพราะนักเรียนต้องเข้าเรียน

หลายชั่วโมง มีขนาดของชั้นเรียน 70 คน ทั้งนี้ได้เสนอแนะให้เพิ่มจำนวนครู แต่สามารถแก้ไขได้โดยการให้ครูสอนมากชั่วโมงขึ้น เพราะการเพิ่มหรือลดชั่วโมงสอนของครูมีผลกระทบต่อผลการเรียนของเด็ก จำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดตัวเดียวไม่ได้ เพราะเชื่อมโยงกับสภาพการทำงานของครูและขนาดของชั้นเรียนด้วย

1.2 จำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของเด็ก

รายงานเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในระยะไม่นานมานี้ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจของครู การฝึกอบรมด้านการเรียนการสอน และระดับการศึกษาของครู แต่ผู้กำหนดนโยบายส่วนมากพยายามเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้อันของเด็ก โดยการเพิ่มจำนวนเวลาเรียน ซึ่งผลที่ตามมาคือครูต้องทำงานมากขึ้นและคุณภาพการศึกษาอาจจะลดลงได้ เพราะครูมีความเหนื่อยล้า และไม่มีเวลาเตรียมการสอน ถ้าหากเพิ่มจำนวนครูก็เป็นงานที่ดีที่มีตำแหน่งงานเพิ่ม แต่ก็ต้องเพิ่มงบประมาณมากขึ้น ข้อสำคัญก็คือ การเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนและชั่วโมงเรียนไม่ได้หมายถึงการเพิ่มคุณภาพการศึกษาเสมอไป ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องยังมีอีกมาก

ตาราง 4.2 จำนวนนาที่ต่อคาบการสอนของมาเลเซีย 30 นาที อินเดีเย 35 นาที ไทย 50 นาที และบราซิล 60 นาที จำนวนนาที่ต่อคาบแต่ละช่วงอายุของเด็กควรเป็นเท่าไร และแต่ละบทเรียนควรจะใช้กี่คาบต่อครั้ง ยังคงเป็นปัญหาที่นักวิจัยต้องหาคำตอบต่อไป จึงจะได้ตัวเลขที่เหมาะสมต่อการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของเด็ก

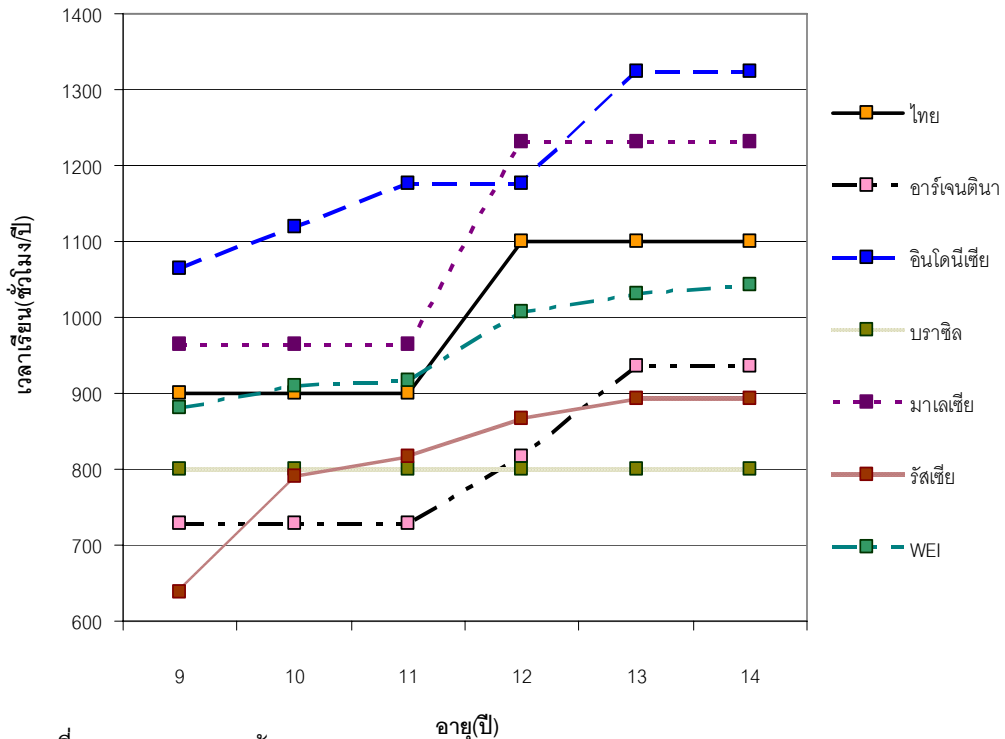
ประเทศไทยมีจำนวนชั่วโมงเรียนของเด็กต่อปี อายุ 9-11 ปี อยู่ระหว่าง 800-1,000 ชั่วโมง อายุ 12-14 ปี อยู่ระหว่าง 1,000-1,200 ชั่วโมง กลุ่ม WEI ตัวเลขสำหรับเด็กอายุ 9, 10 และ 11 ปี จะเป็น 882, 909 และ 917 ชั่วโมงตามลำดับ ส่วนเด็กอายุ 12, 13 และ 14 ปี ตัวเลขจะเป็น 1,006, 1,031, และ 1,042 ชั่วโมง ตามลำดับ

รัสเซียมีจำนวนชั่วโมงเรียนสำหรับเด็กอายุ 9, 10, และ 11 ปี เป็น 638, 791 และ 816 ชั่วโมงตามลำดับ ส่วนเด็กอายุ 12, 13 และ 14 ปี เป็น 867, 893 และ 893 ชั่วโมงตามลำดับ บราซิลมี 800 ชั่วโมงต่อปีของทุกอายุรายปี 9-14 ปี มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดีเย มีตัวเลขใกล้เคียงกับไทย ปัญหาที่น่าศึกษาคือ รัสเซียทำการเรียนการสอนอย่างไร จึงใช้ชั่วโมงสอนที่น้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์สูงสุดและสามารถสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพดีได้ (**แผนภาพ 4.2**)

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงเรียนและขนาดของชั้นเรียนมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยกลุ่ม OECD เช่น ฮังการี ญี่ปุ่น หรือนอร์เวย์ มีจำนวนเด็กลดลง จึงลงทุนทางการศึกษาได้มาก ครูมีชั่วโมงสอนน้อย และขนาดของชั้นเรียนน้อย แต่ในประเทศกัมพูชา และเคนยามีขนาดของชั้นเรียนสูงซึ่งมากกว่า 60 คน แต่ครูสอนน้อยกว่า 700 ชั่วโมงต่อปี ในบังกลาเทศและอินโดนีเซียขนาดของชั้นเรียนเป็น 23 และ 18 คนต่อครูหนึ่งคน แต่จำนวน

ชั่วโมงสอนสูงถึงปีละ 1,391 ชั่วโมง และ 1,260 ชั่วโมงตามลำดับ ในประเทศไทยขนาดของชั้นเรียนโดยเฉลี่ยในระดับประถมศึกษาเป็น 24 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็น 35 คน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาจุดสมดุลของเงื่อนไขการทำงานของครู

แผนภาพ 4.2 จำนวนชั่วโมงเรียนต่อปีของเด็กอายุ 9-14 ปี
ในสถานศึกษาของรัฐ พ.ศ. 2547

ที่มา: ตาราง 4.2 หน้า 165

1.3 จำนวนชั่วโมงสอนต่อปีของครู

จำนวนชั่วโมงทำงานของครูหมายถึงชั่วโมงที่ใช้ในการบริหาร การเตรียมการสอน และภาระงานอื่น ๆ ซึ่งครูบางคนต้องทำตลอดทั้งวัน ส่วนจำนวนชั่วโมงสอนหมายถึงจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนตามที่กำหนดโดยโรงเรียน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษาโรงเรียนและประเทศ

จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปี มีกำหนดไว้ในกฎหมายได้ เช่น ครูระดับประถมศึกษาในบังคลาเทศ ต้องสอน 1,391 ชั่วโมงต่อปี ในเคนยา สอนเพียง 500 ชั่วโมงต่อปี ประเทศไทยสอน 900 ชั่วโมงต่อปี มาเลเซียสอน 782 ชั่วโมงต่อปี เป็นต้น

ในหลายประเทศจำนวนชั่วโมงสอนของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะน้อยกว่าระดับประถมศึกษา แต่ประเทศไทยและมาเลเซียจะกลับกันคือ ครูสอนมัธยมศึกษาตอนต้น

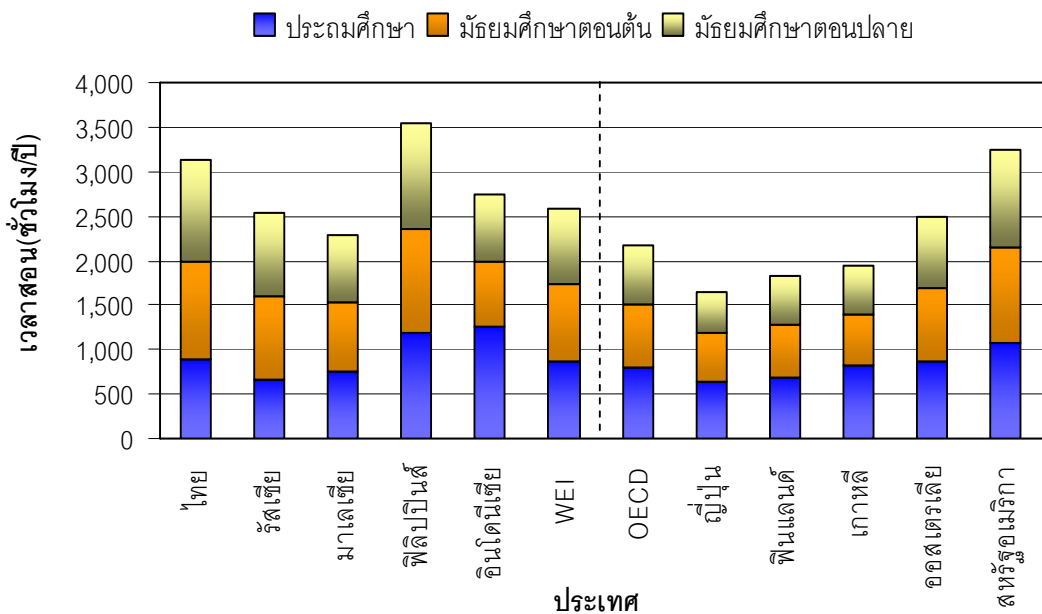
มากกว่าประถมศึกษา กล่าวคือ สอน 1,100 ชั่วโมงต่อปี ในมาเลเซีย ครูสอน 798 ชั่วโมงต่อปี เป็นต้น

จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์ ตามตาราง 4.3 แสดงว่าประเทศไทยมีตัวเลขเป็น 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในทั้ง 3 ระดับคือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่ม WEI มี 39 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทั้ง 3 ระดับ กลุ่ม OECD มี 37 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทั้ง 3 ระดับ อินโดนีเซียมีจำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์สูงสุดคือ 44 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รองลงมาคือมาเลเซีย 42 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ประเทศที่ครูมีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ต่ำสุดคือ ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น โดยอยู่ที่ 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปีของประเทศไทย ระดับประถมศึกษาคือ 800 - 1,000 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,000 - 1,200 ชั่วโมง และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ 1,122 ชั่วโมง กลุ่ม WEI มีชั่วโมงสอนต่อปีของทั้ง 3 ระดับเป็น 872, 864 และ 858 ชั่วโมงตามลำดับ ส่วนกลุ่ม OECD มีชั่วโมงสอนต่อปีเป็น 805, 704 และ 663 ชั่วโมงตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าชั่วโมงสอนของครูไทย และจำนวนชั่วโมงสอนลดลงเมื่อชั้นสูงขึ้น (แผนภาพ 4.3)

แผนภาพ 4.3 จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปี ในสถานศึกษาของรัฐ

พ.ศ. 2547

ที่มา: ตาราง 4.3 หน้า 166

ในระดับประถมศึกษา ประเทศที่ครูมีชั่วโมงสอนต่ำสุดได้แก่ ญี่ปุ่น 648 ชั่วโมง และฟินแลนด์ 680 ชั่วโมง สูงสุดได้แก่ ฟิลิปปินส์ 1,182 ชั่วโมง และอินโดนีเซีย 1,260 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศที่มีจำนวนชั่วโมงสอนของครูต่ำสุดได้แก่ ญี่ปุ่น 534 ชั่วโมง และเกาหลี 565 ชั่วโมง สูงสุดได้แก่ ฟิลิปปินส์ 1,182 ชั่วโมง และไทยซึ่งอยู่ระหว่าง 1,000-1,200 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ประเทศที่ครูมีชั่วโมงสอนต่ำสุดได้แก่ ญี่ปุ่น 466 ชั่วโมง และเกาหลี 550 ชั่วโมง สูงสุดได้แก่ ฟิลิปปินส์ 1,182 ชั่วโมง และไทย 1,122 ชั่วโมง

หลายประเทศในตารางนี้ แสดงให้เห็นว่าจำนวนชั่วโมงสอนของครูลดลงจากประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ฟิลิปปินส์และสหรัฐอเมริกา มีค่าคงตัว ไทยเป็นประเทศเดียวที่จำนวนชั่วโมงสอนของครูเพิ่มขึ้นจากระดับประถมศึกษา ไปสู่มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ

จำนวนชั่วโมงเรียนและจำนวนชั่วโมงสอนของครูมากมีผลต่อคุณภาพการศึกษาหรือไม่ หรือทำให้คุณภาพลดลง เมื่อครูสอนและนักเรียนเรียนมากจนเกินไป อาจจะทำให้เกิดความเหนื่อยอ่อนได้ จึงน่าจะศึกษากันต่อไป จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ของครูเท่าใด และจำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียนต่อสัปดาห์เท่าใดจึงจะเหมาะสมต่อการทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

1.4 อัตราเงินเดือนครู

การที่จะให้คนเก่งคนดีมาเป็นครู และยังคงเป็นครูอยู่ต่อไป รัฐต้องให้ค่าตอบแทนที่เป็นเงินเดือนและอื่น ๆ ที่เทียบได้กับบุคคลในอาชีพอื่นที่มีคุณวุฒิ และภาระงานเท่าเทียมกัน เงินเดือนครูเป็นค่าใช้จ่ายสูงสุดของงบประมาณด้านการศึกษา ซึ่งจะพิจารณาคู่กับอัตราส่วนนักเรียนต่อครู จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ที่รัฐกำหนด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ค่าครองชีพ เป็นต้น

ตัวชี้วัด 2 ตัวที่ใช้ในการเปรียบเทียบเงินเดือนครูระหว่างประเทศต่อปี คือ อัตราเงินเดือนที่เปลี่ยนเป็นเงินเหรียญสหรัฐปรับด้วยค่าอำนาจซื้อเปรียบเทียบ (Purchasing Power Parities : PPP) เมื่อแรกเข้า เมื่อทำงาน 15 ปี และอัตราเงินเดือนสูงสุดที่ครูได้รับ และเงินเดือนครูกิตเทียบเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมรายหัว (GDP per capita) เพื่อแสดงถึงความพยายามของรัฐที่จะให้เงินเดือนครู ดังตาราง 4.4 และ ตาราง 4.5 ตามลำดับ

ตามตาราง 4.4 แสดงอัตราเงินเดือนที่เปลี่ยนเป็น PPP เงินเดือนของครูไทยทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อแรกเข้า เมื่อ

ทำงาน 15 ปี และเงินเดือนสูงสุดได้รับเป็น 5,922 14,554 และ 27,757 PPP\$ ต่อปี ตามลำดับ

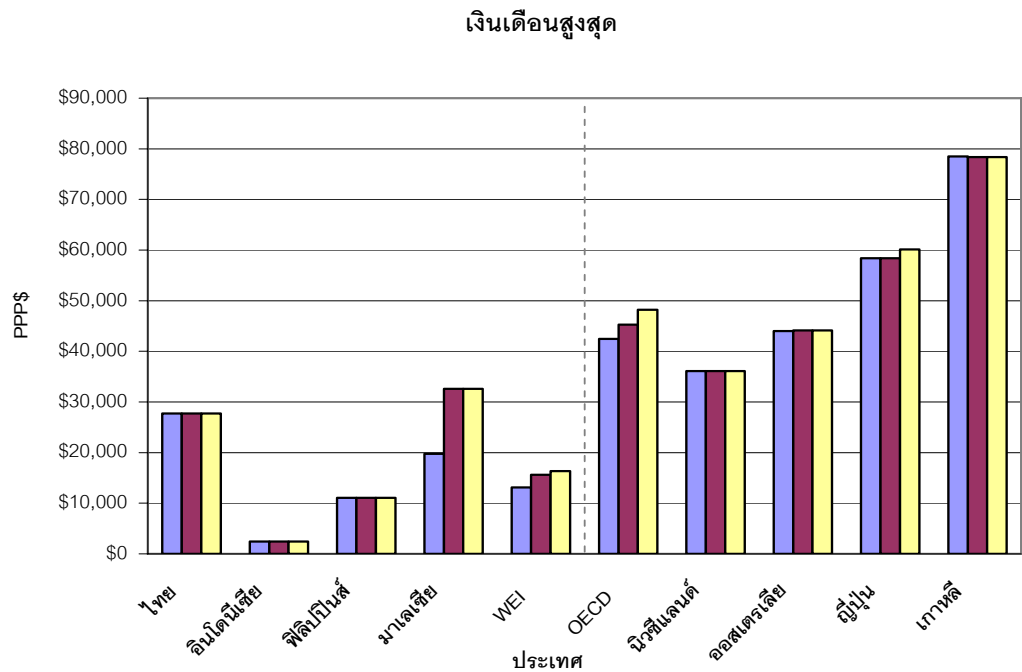
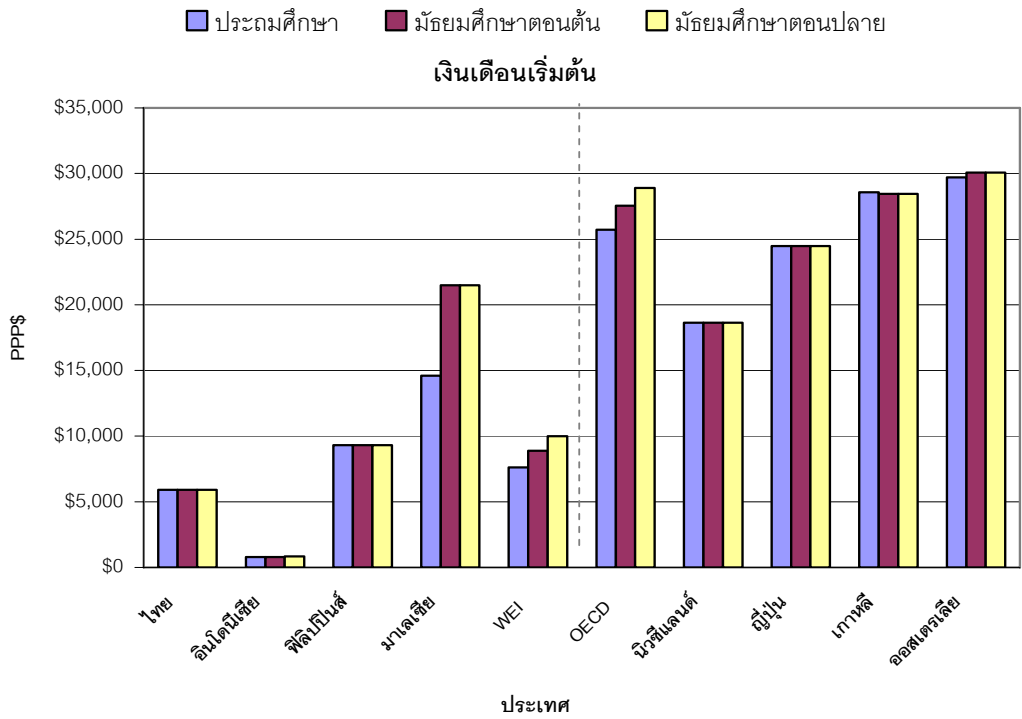
ในระดับประถมศึกษา เงินเดือนเริ่มต้นของครุคิดเป็น PPP ของกลุ่ม WEI คือ 7,622 PPP\$ OECD 25,727 PPP\$ ประเทศที่เริ่มต้นต่ำสุดได้แก่ อินโดนีเซีย (800) สูงสุดคือ สหรัฐอเมริกา (32,703) ส่วนเงินเดือนเมื่อทำงานครบ 15 ปี ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI อยู่ที่ 9,645 PPP\$ และค่าเฉลี่ยของกลุ่ม OECD อยู่ที่ 35,099 PPP\$ ประเทศที่ครุมีเงินเดือนต่ำสุดคือ อินโดนีเซีย (1,266) สูงสุดคือ เกาหลี (48,875) สำหรับเงินเดือนขั้นสูงสุดของครุที่มีอัตราต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นยังคงเป็นอินโดนีเซีย (2,412) สูงสุดคือ เกาหลี (78,472)

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เงินเดือนเมื่อเริ่มต้นของกลุ่ม WEI คือ 8,886 PPP\$ กลุ่ม OECD 27,560 PPP\$ ประเทศที่เริ่มต้นต่ำสุดคือ อินโดนีเซีย (800) สูงสุดคือ ฟินแลนด์ (32,407) เงินเดือนเมื่อทำงานครบ 15 ปี ต่ำสุดคือ อินโดนีเซีย (1,266) สูงสุดคือ เกาหลี (48,754) ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI คือ 10,990 PPP\$ และกลุ่ม OECD 37,488 PPP\$ ส่วนเงินเดือนขั้นสูงสุดที่มีอัตราต่ำสุดยังคงเป็นอินโดนีเซีย (2,412) สูงสุดคือ เกาหลี (78,351) ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม WEI คือ 15,623 PPP\$ และกลุ่ม OECD 45,277 PPP\$

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เงินเดือนครุเมื่อเริ่มต้นของกลุ่ม WEI คือ 9,992 PPP\$ และกลุ่ม OECD 28,892 PPP\$ เงินเดือนเริ่มต้นที่ต่ำสุดเป็น อินโดนีเซีย (832) สูงสุดคือ ฟินแลนด์ (34,825) เงินเดือนเมื่อทำงานครบ 15 ปี กลุ่ม WEI คือ 12,110 PPP\$ กลุ่ม OECD 40,295 PPP\$ ประเทศที่มีอัตราต่ำสุดคืออินโดนีเซีย (1,524) สูงสุดคือ เกาหลี (48,754) ส่วนเงินเดือนขั้นสูงสุดที่ครุจะได้รับของกลุ่ม WEI คือ 16,307 PPP\$ กลุ่ม OECD 48,197 PPP\$ ประเทศที่ครุได้รับเงินเดือนขั้นสูงสุดที่มีอัตราต่ำสุดยังคงเป็นอินโดนีเซีย (2,412) และสูงสุดคือ เกาหลี (78,351) ดังแผนภาพ 4.4

ตาราง 4.5 แสดงเงินเดือนครุเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita) คิดเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามของรัฐที่จะชักจูงคนดีคนเก่งเข้ามาสู่อาชีพครุ เมื่อครุระดับประถมศึกษา เงินเดือนเริ่มต้นอาชีพครุในกลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 145 ส่วนกลุ่ม OECD ร้อยละ 95 ประเทศที่ให้เงินเดือนต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ GDP per capita ยังคงเป็นอินโดนีเซีย (ร้อยละ 23) สูงสุดคือ ฟิลิปินส์ (ร้อยละ 201) เมื่อครุประถมศึกษาทำงานครบ 15 ปี กลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 183 กลุ่ม OECD ร้อยละ 130 ต่ำสุดยังคงเป็นอินโดนีเซีย (ร้อยละ 36) สูงสุดคือ เกาหลี (ร้อยละ 237) เมื่อเงินเดือนสูงสุดของครุประถมศึกษาในกลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 206 กลุ่ม OECD ร้อยละ 157 ต่ำสุดยังคงเป็นอินโดนีเซีย (ร้อยละ 68) สูงสุดคือ เกาหลี (ร้อยละ 380) ดังแผนภาพ 4.5

แผนภาพ 4.4 อัตราเงินเดือนต่อปีของครูเริ่มต้นและสูงสุด พ.ศ. 2547
คิดเป็นเงินเหรียญเปรียบเทียบ (PPP)

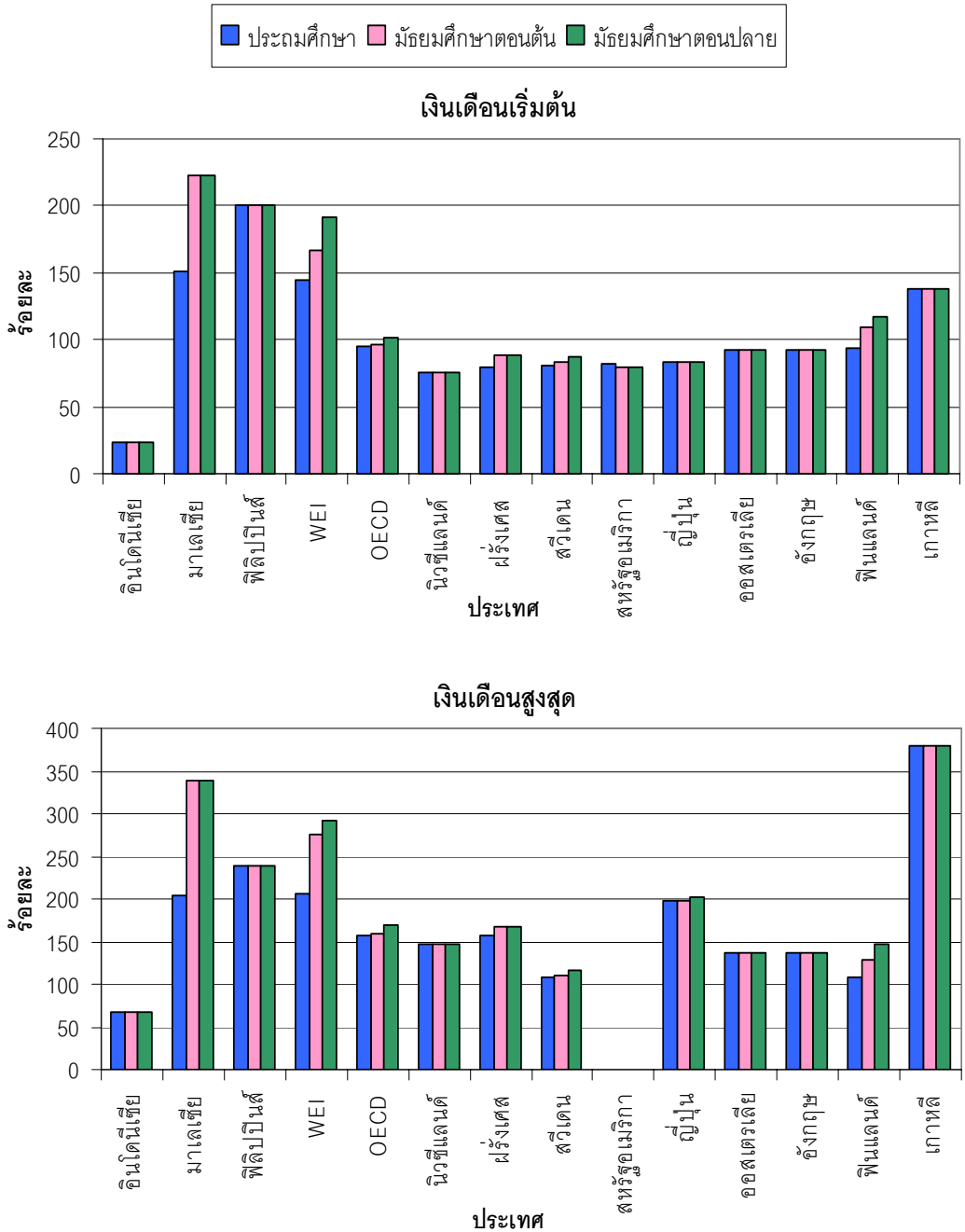

ที่มา: ตาราง 4.4 หน้า 167

แผนภาพ 4.5 เงินเดือนเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อปี

(คิดเป็นร้อยละ) จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. 2547

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูลประเทศไทย

ที่มา: ตาราง 4.5 หน้า 168

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เป็นที่น่าสังเกตว่า เงินเดือนขั้นเริ่มต้น เงินเดือนเมื่อทำงานครบ 15 ปี และเงินเดือนสูงสุดของครูแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน ประเทศไทย นิวซีแลนด์ และสหราชอาณาจักร มีเกณฑ์ที่คล้ายกัน โดยเกาหลี มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ พยายามให้ผลตอบแทนแก่ครูค่อนข้างสูงเมื่อคิดเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว สำหรับตารางนี้ประเทศไทยไม่มีข้อมูล

ส่วนผลตอบแทนอื่น ๆ เช่น ค่าชดเชยพื้นที่ห่างไกล ค่าเช่าบ้าน หรือบ้านพักครู วุฒิสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ การเข้ารับการพัฒนาวิชาชีพครู การทำหน้าที่บริหารเพิ่มเติม สอบได้คะแนนสูงได้เกียรตินิยม ผลการสอนดีเด่น ผลการเรียนของนักเรียนดีเด่น ล้วนเป็นสิ่งที่หลายประเทศตอบแทนครูเพราะผลงานเหล่านี้ ตาราง 4.6 แสดงให้เห็นว่า กัมพูชาตอบแทนทั้ง 7 รายการ บังกลาเทศ 6 รายการ เคนยา คิวบา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 5 รายการ เป็นต้น ส่วนประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม WEI และ OECD ไม่มีข้อมูล

2. สภาพอุปสงค์และอุปทานครูทั่วโลก

ปัญหาอุปทานครูในระดับโลกมักเกิดจากการขาดแคลนครูพิเศษ อาจจะเป็นสอนวิชาพิเศษ เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครูการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการบรรจุครูในโรงเรียนบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนที่ให้บริการแก่เด็กด้อยโอกาส ชุมชนยากจนหรือชุมชนห่างไกล เป็นต้น

ความต้องการครูของแต่ละประเทศมิได้เป็นสัดส่วนกับจำนวนนักเรียนเสมอไป แต่จะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของระบบการบริหารการศึกษาด้วย นั่นคือวิธีการบรรจุครูเพื่อสนองความต้องการด้านคุณภาพการศึกษา และความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน จำนวนครูที่ครบชั้นเพียงอย่างเดียว มิได้หมายถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่จะให้บรรลุการประถมศึกษาสากล

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์ครู เช่น การเติบโตของประชากร การเข้าถึงการศึกษา ประสิทธิภาพของระบบการศึกษา การครบเกษียณอายุ การลาออก การย้ายงาน หรือคุณลักษณะส่วนบุคคลของครู เช่น อายุ เพศ อายุราชการ เป็นต้น ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดค่าใช้จ่ายทางการศึกษา สิ่งเหล่านี้ต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดอุปสงค์และอุปทานครู รวมทั้งการคาดการณ์จำนวนครูประจำการและการเข้าออกของครูจนถึงปี พ.ศ.2558

ในบางประเทศมีการจ้างผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่บางประการ เช่น บริหาร แนะแนว การเงิน การกีฬา และอื่น ๆ การบริหารในลักษณะนี้จะทำให้ความต้องการครูลดลงได้ ปัญหาโรค เช่น HIV-AIDS และสงคราม ก็กระทบต่อจำนวนครูในแอฟริกา แต่ในกลุ่ม WEI

และ OECD ยังไม่มีผลกระทบ ส่วนการที่คนอพยพเข้าเมืองมากในบางประเทศมีผลทำให้ความต้องการครูในเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วย

2.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนครู พ.ศ. 2534-2547

เมื่อมองในแง่ของนโยบาย จำนวนครูประจำการสามารถใช้ในการประมาณค่าใช้จ่ายได้ ส่วนจำนวนการเข้า-ออกของครูสามารถใช้ในการประเมินความต้องการด้านการฝึกหัดครูและการอบรมครูประจำการได้ จำนวนการเข้าสู่อาชีพและออกจากอาชีพครูบ่งบอกถึงการไหลหรือการเปลี่ยนแปลงจำนวนครูประจำการ หลายประเทศใช้วิธีการรับครูเข้ามาก่อนแล้วพัฒนาคุณภาพครูภายหลัง แต่รายงานของธนาคารโลกมีความเห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพของครูประจำการในด้านคุณวุฒิ ประสบการณ์ และสมรรถภาพ ควรมีความสำคัญมากกว่าการสรรหาครูใหม่เข้ามา รายงานนี้ยังกล่าวต่อไปว่า คุณภาพการศึกษาเสื่อมลงด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การบรรจุครูลงตำแหน่งไม่ดี ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน จำนวนวันและเวลาเรียนถูกตัดหรือลดลง อัตราการออกกลางคันก่อนสำเร็จสูง และการตกซ้ำชั้นของนักเรียนสูง นอกจากนี้ยังมีปัญหาระบบการศึกษาและหลักสูตรไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสม การเตรียมตัวของครูไม่เพียงพออันเนื่องมาจากปัญหาการฝึกหัดครูและการบริการสนับสนุนการสอนของครู

ประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านคุณภาพการศึกษาจะเริ่มต้นการศึกษาด้วยการเน้นคุณภาพเป็นอันดับแรก เพราะฉะนั้น ชุมชน ผู้ปกครอง และครูต้องร่วมกันอภิปรายและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปที่ละขั้น เพราะวิธีลัดให้สำเร็จอย่างรวดเร็ว นั้นยังไม่มี ต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจุดเน้นของเขามักอยู่ที่การฝึกหัดครูเข้มข้น และรายงานฉบับนี้ยังเน้นอีกว่า การฝึกหัดครูควรอยู่กับองค์กรเอกชนเพราะการบริหารขององค์กรเอกชนมีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากกว่า ในโคโซโว ประเทศเซอร์เบีย การพัฒนาครูประจำการประสบผลสำเร็จมาก โดยใช้วิธีการตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเป็นหน่วยงานนำ (Lead Agency) คือ Kosovo Educator Development Program ทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp. 24)

จำนวนครูทั่วโลกในระดับประถมศึกษาใน พ.ศ. 2534 มีประมาณ 22.8 ล้านคน พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 26.4 ล้านคน คือเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 16 ขณะที่จำนวนครูระดับมัธยมศึกษาใน พ.ศ.2534 มี 19.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 27.6 ล้านคน ใน พ.ศ.2547 คือเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 41.5 โดยครูระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากกว่าครูระดับประถมศึกษาเป็นครั้งแรก เนื่องมาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่ม และครูสอนวิชาพิเศษระดับมัศึกษามีมากกว่าระดับประถมศึกษา ยกเว้นประเทศกลุ่มยุโรปตอนกลางและตะวันออก/เอเชียกลางที่จำนวนครูระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษาลดลงตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา

เพราะจำนวนนักเรียนลดลง (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp. 22)

จำนวนครูในหลายประเทศลดลงเนื่องมาจากสาเหตุอื่น เช่น ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้ง สงครามในประเทศ โรคเอดส์ และครูชั้นดีถูกจ้างโดยประเทศอื่นที่ให้เงินเดือนสูงกว่า โดยเฉพาะจากประเทศยากจนไปสู่ประเทศร่ำรวย (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp. 23)

ในช่วงหลายทศวรรษ เมื่อเปรียบเทียบ ใน พ.ศ. 2514 มีครูระดับประถมศึกษาในกลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก และกลุ่มยุโรปตอนกลางและตะวันออก/เอเชียกลาง มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 21 และ 13 ของครูทั่วโลก ตามลำดับ ใน พ.ศ.2547 ลดลงเหลือคิดเป็นร้อยละ 14 และ 6 ตามลำดับ ส่วนครูในกลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก มีถึงร้อยละ 36 ของโลกทั้งหมด

สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในกลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก มีจำนวนมากคือร้อยละ 36 ใน พ.ศ.2514 แต่ พ.ศ. 2543 ลดลงเหลือเป็นร้อยละ 19 แต่กลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกมีถึงร้อยละ 31 กลุ่มลาตินอเมริกาและแคริบเบียน กลุ่มซับ-สฮารันแอฟริกา และกลุ่มรัฐอาหรับ มีครูมากขึ้น เพราะมีการขยายการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการมีประชากรเพิ่มสูงในประเทศที่มีรายได้ปานกลาง เช่น บราซิล จีน และอียิปต์ (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp. 26)

สำหรับประเทศไทย จำนวนครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2534-2547 มีดังนี้

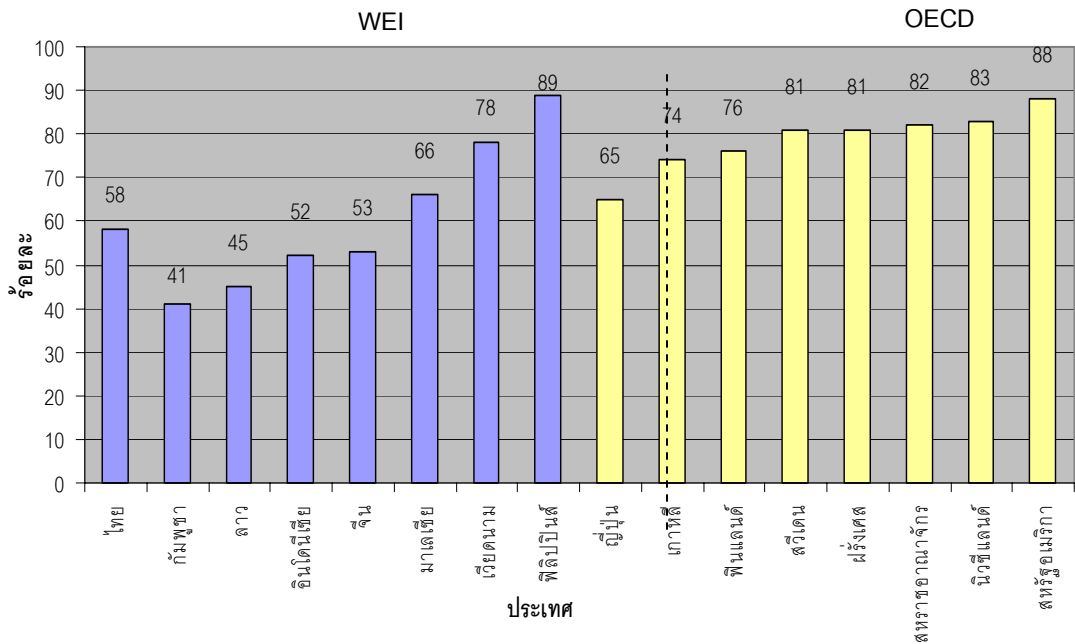
(จำนวน 1,000 คน)

ระดับ	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547	ค่าเฉลี่ยต่อปีคิดเป็น ร้อยละ (พ.ศ.2543-2547)	สัดส่วนครูสตรี คิดเป็นร้อยละ
ประถมศึกษา	293.4	298.3	0.6	58.4
มัธยมศึกษา	242.9	215.8	-3.9	51.5

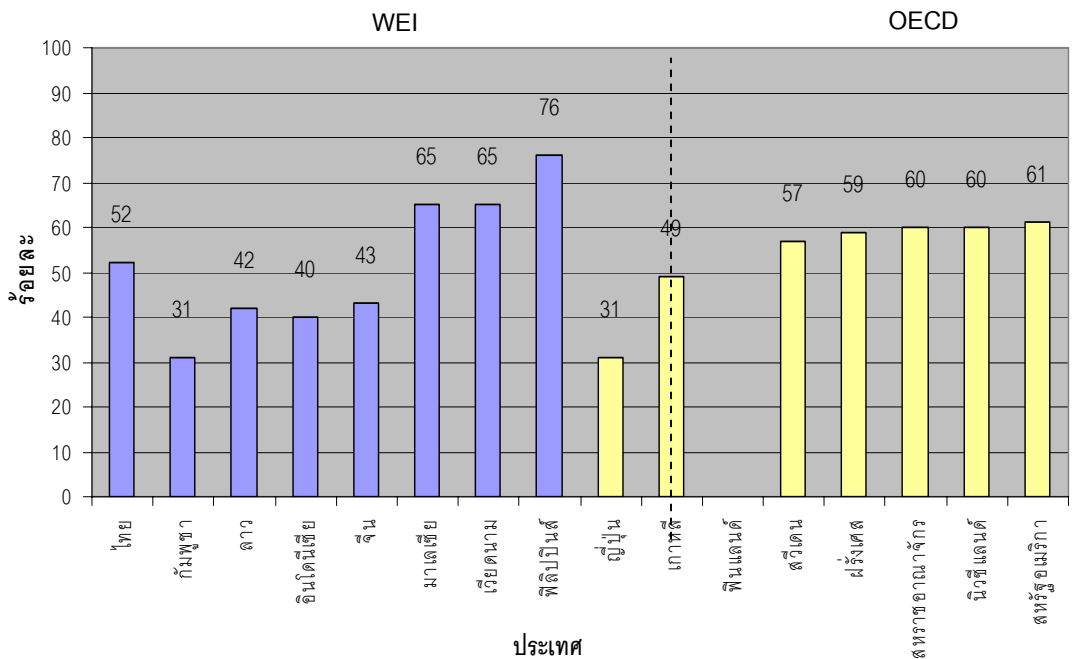
ที่มา: ตาราง 4.7 หน้า 170 และ ตาราง 4.9 หน้า 172

จำนวนครูระดับประถมศึกษาของไทยใน พ.ศ. 2543 มีประมาณ 293,400 คน ใน พ.ศ. 2547 มีประมาณ 298,300 คน อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีระหว่าง พ.ศ. 2543-2547 คิดเป็นร้อยละ 0.6 จำนวนครูระดับมัธยมศึกษาใน พ.ศ. 2543 มีประมาณ 242,900 คน ใน พ.ศ. 2547 มีประมาณ 215,800 คน อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่าง พ.ศ. 2543-2547 มีอัตราการลดลงเฉลี่ยต่อปีคิดเป็นร้อยละ 3.9

แผนภาพ 4.6 สัดส่วนประชากรครูระดับประถมศึกษาที่เป็นเพศหญิง พ.ศ. 2547

สัดส่วนประชากรครูระดับมัธยมศึกษาที่เป็นเพศหญิง พ.ศ. 2547

ที่มา: ตาราง 4.7 หน้า 170

ใน **แผนภาพ 4.6** แสดงสัดส่วนของประชากรครูที่เป็นหญิง ในประเทศไทย ครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีสัดส่วนของประชากรครูที่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.4 และ 51.5 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่มีประชากรครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

2.2 อายุของครู

ในหลายประเทศ ครูครบเกษียณอายุ 60 ปี บางประเทศ 65 ปี บางประเทศ 55 ปี สำหรับบางประเทศ เช่น ไทย ให้ครูครบเกษียณอายุก่อนกำหนดได้ จึงมีผลทำให้ต้องการครูทดแทนในส่วนที่ขาด ตาม**ตาราง 4.8** ในพ.ศ. 2546/2547 ครูระดับประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ในกลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 14.2 กลุ่ม OECD ร้อยละ 28.5 ประเทศอินโดนีเซีย ต่ำสุด คือร้อยละ 3.7 สูงสุดคือ สวีเดน ร้อยละ 46.1 ซึ่งบ่งบอกว่าค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนครูของสวีเดนจะสูงมาก และความต้องการครูทดแทนจะมากไปด้วย แต่อาจจะต่ำกว่าจำนวนครูที่ครบเกษียณอายุอันเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนลดลงในบางประเทศ

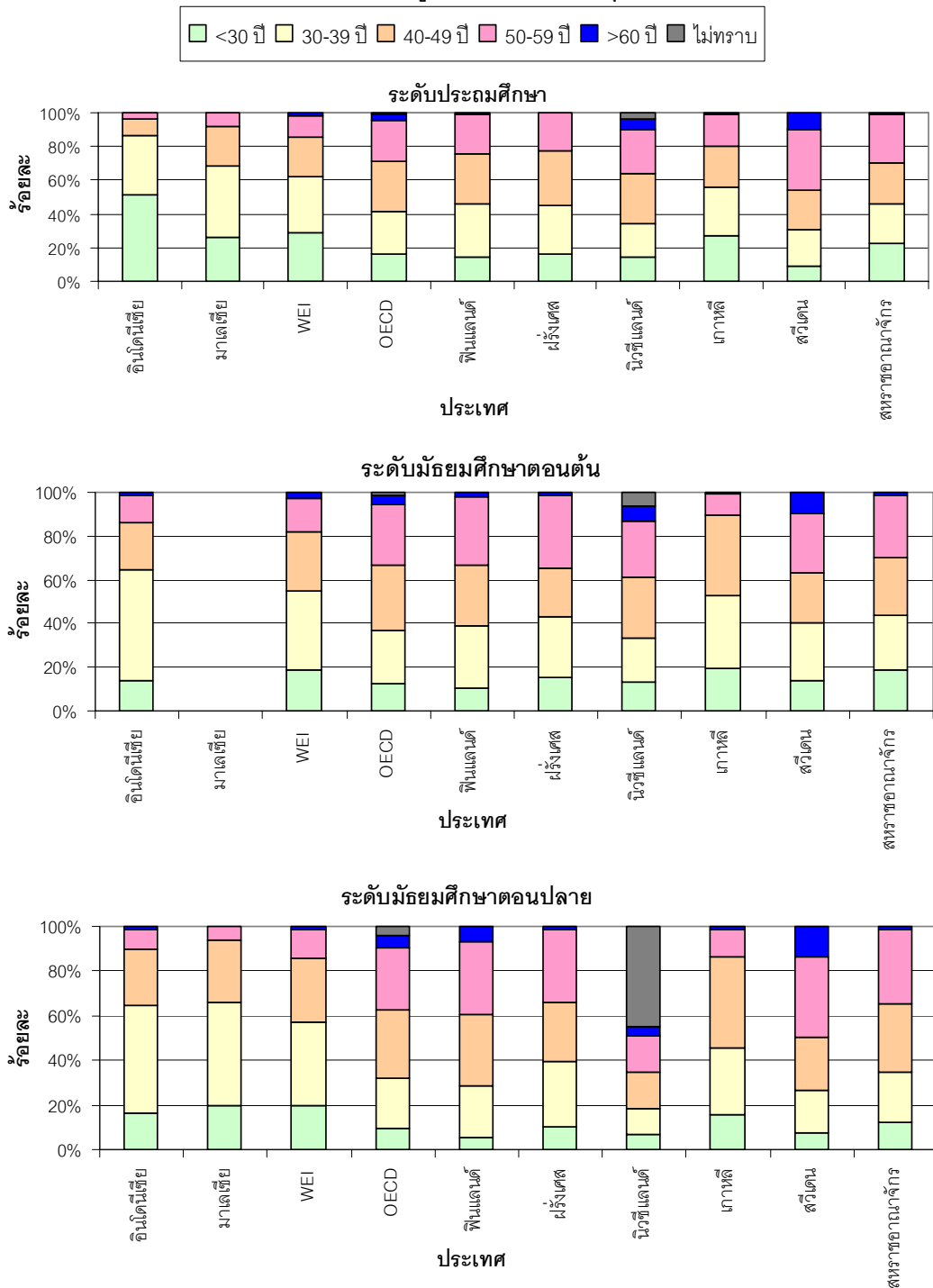
ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุอยู่ระหว่าง 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป กลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 18.1 กลุ่ม OECD ร้อยละ 32.2 ต่ำสุดคือ เกาหลี ร้อยละ 10.3 สูงสุดคือ ฝรั่งเศส ร้อยละ 34.7 ตัวเลขเหล่านี้ชี้ว่า งบประมาณเงินเดือนครูสูงและความต้องการครูในอีก 10 ปี ข้างหน้าจะเพิ่มมากขึ้น

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป กลุ่ม WEI คิดเป็นร้อยละ 14.6 กลุ่ม OECD ร้อยละ 33.7 ต่ำสุดคือ อินโดนีเซีย ร้อยละ 10.5 สูงสุดคือ สวีเดน ร้อยละ 49.7 ซึ่งแสดงว่า สวีเดนต้องการครูเพิ่มในอีก 10 ปี ข้างหน้าเป็นจำนวนมาก ในตารางนี้ประเทศไทยไม่มีข้อมูล (**แผนภาพ 4.7**)

2.3 คาดการณ์ความต้องการครูใน พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2558

สำหรับประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก UIS ประเมินการณ์ว่า ระหว่าง พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ. 2558 จำนวนครูปัจจุบันจาก 9.4 ล้านคน จะลดลงเหลือ 7.4 ล้านคน รวมถึงประเทศไทยด้วย การประมาณจำนวนครูนั้น ขึ้นแรกประมาณการจำนวนนักเรียน พ.ศ. 2558 จากจำนวนประชากร พ.ศ. 2547 ที่จะเป็นนักเรียนใน พ.ศ.2558 จากการสำรวจของ UNDP โดยกำหนดว่าเด็กเข้าเรียนเท่ากับร้อยละ 100 บวกกับตัวเลขระหว่างครึ่งหนึ่งของร้อยละของเด็กเข้าชั้นในปัจจุบันกับร้อยละ 10 รวมทั้งความสามารถในการให้การศึกษารอบคลุมทั่วประเทศ

แผนภาพ 4.7 ร้อยละของครู จำแนกตามช่วงอายุ พ.ศ. 2546/2547

หมายเหตุ : ประเทศมาเลเซียมีข้อมูลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ที่มา: ตาราง 4.8 หน้า 171

ขั้นต่อไป UIS กำหนดเป้าหมายอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 40:1 ถ้าหากอัตราส่วนต่ำกว่านี้ก็ยังคงรักษาอัตราไว้ และจำนวนครูคงเดิม

ขั้นต่อไปคือ ประเมินการว่าครูจะออกจากอาชีพครูเท่าใด โดยกำหนดค่าไว้ในระดับต่ำ กลาง และสูง คือร้อยละ 5 6.5 และ 8 ตามลำดับ แล้วคำนวณความต้องการครูเพิ่มทั้ง 3 ขนาด

ตัวเลขทั้ง 3 ขั้นตอนที่จะนำไปสู่จำนวนครูที่ต้องการ 3 ขนาด แต่ที่นิยมคือระดับกลางเท่ากับร้อยละ 6.5 และระดับต่ำร้อยละ 5 ในตาราง 4.9 แสดงตัวเลขครู พ.ศ. 2547 และครูที่ต้องการใน พ.ศ.2558 (ในตารางนี้ประเทศไทยไม่มีข้อมูล) โดยทุกประเทศในตารางมีความต้องการครูลดลง ยกเว้นสหรัฐอเมริกาที่ต้องการครูเพิ่ม โดยใน พ.ศ. 2547 สหรัฐอเมริกามีครู 1,677,400 คน แต่ พ.ศ. 2558 ต้องการครู 1,736,500 คน คือเพิ่ม 59,100 คน หรือร้อยละ 0.3 ต่อปี

ประเทศที่ต้องการลดจำนวนครูมากที่สุดคือจีน ใน พ.ศ. 2547 มีครู 5,747,300 คน พ.ศ. 2558 คาดว่าจะต้องการครู 3,969,000 คน ลดลง 1,778,300 คน คือร้อยละ 30.9 หรือร้อยละ 3.3 ต่อปี

เวียดนาม ใน พ.ศ. 2547 มีครู 362,600 คน พ.ศ. 2558 ต้องการครู 347,900 คน ลดลง 14,700 คน คือร้อยละ 4.1 หรือร้อยละ 0.4 ต่อปี

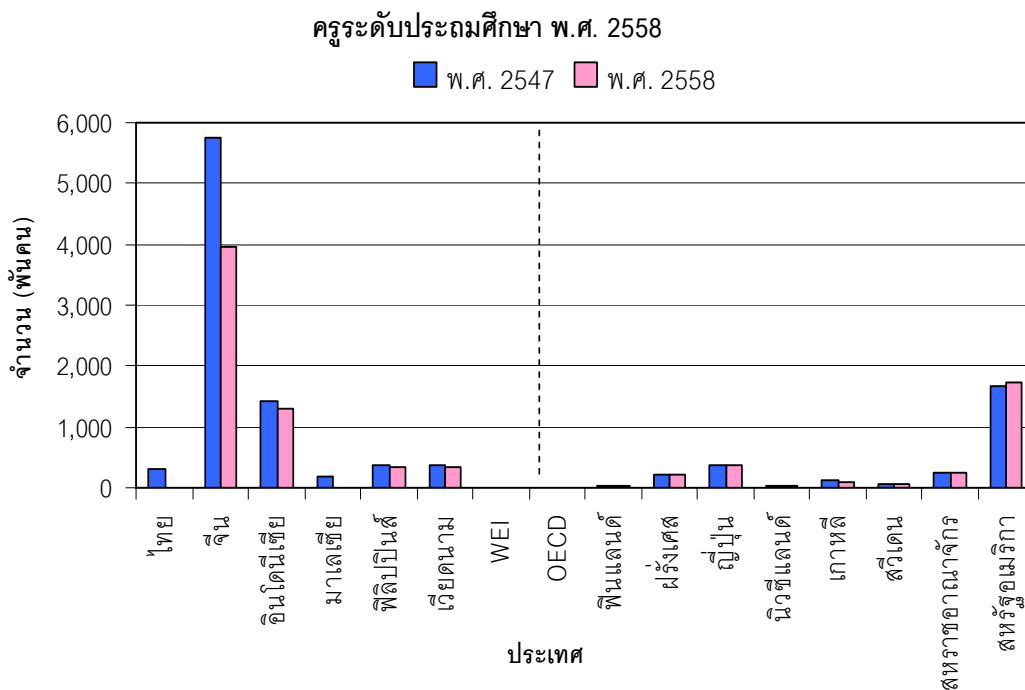
เกาหลี ใน พ.ศ. 2547 มีครู 139,000 คน พ.ศ. 2558 ต้องการครู 91,300 คน ลดลง 47,700 คน คือร้อยละ 34.3 หรือร้อยละ 3.8 ต่อปี (แผนภาพ 4.8)

3. คุณวุฒิ คุณภาพและการฝึกหัดครู

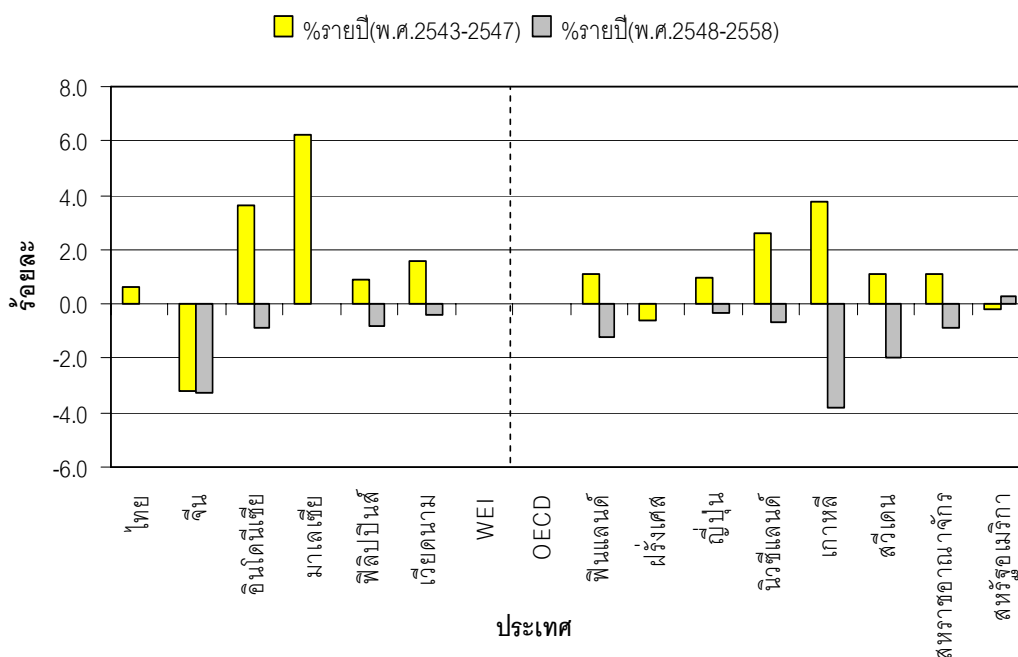
การศึกษาจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ก็ต่อเมื่อมีจำนวนครูเพียงพอ และครูประจำห้องเรียนมีประสิทธิภาพในการสอน การศึกษาที่มีคุณภาพนำไปสู่ผลการเรียนที่มีคุณภาพนั้นหมายถึงต้องมีการฝึกหัดครูและการพัฒนาครูที่ดี นอกจากนี้แล้วยังต้องมีการบรรจุครูลงตำแหน่งอย่างมีระบบ ได้ครูที่มีคุณภาพกระจายไปตามภูมิภาคและท้องถิ่นอย่างเสมอภาค คุณภาพครูครอบคลุมทักษะหลายประการ เช่น สมรรถภาพและแรงจูงใจ มีการฝึกหัดครูที่ดีและการฝึกอบรมครูประจำการที่ดี เป็นต้น ในส่วนนี้จะกล่าวถึงคุณภาพของครูที่เกี่ยวกับการฝึกหัดครู การฝึกอบรมครู ความรู้ของครูในวิชาที่สอนและวิชาครู การใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ มีเครื่องมือในการสำรวจและประเมินเพื่อการจัดทำนโยบายเกี่ยวกับครู (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.49-57) โดยรายงานดังกล่าวคือ

แผนภาพ 4.8 จำนวนครูระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2547 และคาดประมาณ

อัตราการเปลี่ยนแปลงต่อปีของจำนวนครูระดับประถมศึกษา

ที่มา: ตาราง 4.9 หน้า 172

3.1 ครูและคุณวุฒิขั้นต่ำ

คุณวุฒิของครูและใบประกอบวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ค่อนข้างน้อย การใช้สัดส่วนครูที่ผ่านการศึกษาดตามเกณฑ์ของแต่ละประเทศเป็นตัวชี้วัดคุณภาพก็ดูไม่เหมาะสมเพราะเกณฑ์ของแต่ละประเทศแตกต่างกัน บางประเทศมีเกณฑ์สูง บางประเทศลดเกณฑ์ให้ต่ำลง โดยมีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่มีสัดส่วนจำนวนครูที่ตามเกณฑ์ของประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50 ในประเทศซาอุดีอาระเบีย จำนวนครูร้อยละ 40 ที่ไม่ได้ตามมาตรฐานของประเทศ

ครูระดับประถมศึกษา ในหลายประเทศครูสตรีมักจะได้รับ การฝึกอบรมและมีคุณวุฒิต่ำกว่าครูชาย ซึ่งก็หมายถึงรายได้ต่ำกว่าและโอกาสก้าวหน้าน้อยกว่า แต่บางประเทศแตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศคองโก ครูร้อยละ 71 ของครูสตรีได้มาตรฐานขั้นต่ำ และร้อยละ 46 ของครูชายได้มาตรฐานขั้นต่ำ แต่ในประเทศเอริเทรีย และประเทศอิเควทอเรียลกินี ครูชายได้มาตรฐานถึงร้อยละ 87 และ 89 ตามลำดับ ครูสตรีได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 68 และ 62 ตามลำดับ

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศส่วนมากผ่านการฝึกอบรมระดับหลังมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับมหาวิทยาลัย แต่บางประเทศ เช่น จิบูตี กินี-บิสโซ รวันดา และยูกันดา ต้องการวุฒิครูเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ในจำนวน 76 ประเทศที่ให้ข้อมูล จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้มาตรฐานของชาติ แต่บางประเทศ เช่น เคปเวิร์ด ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้เกณฑ์มาตรฐาน (ISCED 5) เพียงร้อยละ 23 เอริเทรีย ร้อยละ 31 และบังกลาเทศ ร้อยละ 37 เป็นต้น

ครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน 54 ประเทศที่ให้ข้อมูล กำหนดวุฒิการศึกษาสำเร็จระดับมหาวิทยาลัยสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเทศส่วนมากมีครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้มาตรฐานมากกว่าครึ่ง ยกเว้น คอโมโรส เท่ากับร้อยละ 45% กานา ร้อยละ 42 เบนิน ร้อยละ 33 บังกลาเทศ ร้อยละ 21 เป็นต้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนก็ต่ำตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการฝึกหัดครูคือ การพัฒนานักศึกษาครูในด้านการศึกษาทั่วไป วัฒนธรรม ความเป็นครู ความสามารถในการสอนคนอื่น ตระหนักในหลักการมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ความรู้ในความรับผิดชอบทั้งในการสอนและทำตนเป็นตัวอย่าง ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

หลักสูตรการฝึกหัดครูควรประกอบด้วย การศึกษาทั่วไป ปรัชญา จิตวิทยา และสังคมวิทยา การศึกษาทฤษฎีและประวัติการศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบ การทดลองสอน

การบริหารโรงเรียน และวิธีสอนวิชาต่าง ๆ ในวิชาที่เลือกจะเป็นผู้สอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการรับผิดชอบกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายใต้การนิเทศของครูพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ

เกณฑ์การผลิตครูที่มีคุณภาพ (ตาราง 4.1) เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ สกอตแลนด์ จะกำหนดว่าครู (มิใช่เฉพาะครูคณิตศาสตร์เท่านั้น) ต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอบได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ได้ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ผ่านการทดลองปฏิบัติการสอนหรือ ทดลองวิธีสอนของตน และฝึกปฏิบัติการสอนภายใต้การดูแลของครูอาวุโสที่ชำนาญการ

ตาราง 4.1 เกณฑ์กำหนดสำหรับครูสอนคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 8

ประเทศ	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	การสอบใบประกอบวิชาชีพ	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	ทดลองปฏิบัติการสอน	ปฏิบัติการสอนภายใต้ครูอาวุโส
1. จีน(ไต้หวัน)	✓	-	✓	✓	-
2. อินโดนีเซีย	✓	✓	✓	-	-
3. มาเลเซีย	✓	✓	-	✓	✓
4. ฟิลิปปินส์	✓	✓	-	-	-
5. ไทย	✓	✓	✓	✓	-
6. เวียดนาม	-	-	-	-	-
7. สกอตแลนด์	✓	✓	✓	✓	✓
8. ออสเตรเลีย	✓	-	✓	✓	-
9. แคนาดา	-	-	-	-	-
10. ฟินแลนด์	-	-	-	-	-
11. ฝรั่งเศส	-	-	-	-	-
12. ญี่ปุ่น	✓	✓	✓	✓	✓
13. นิวซีแลนด์	✓	-	✓	✓	-
14. เกาหลี	✓	✓	✓	-	-
15. สวีเดน	✓	✓	✓	-	-
16. อังกฤษ	✓	✓	✓	✓	✓
17. สหรัฐอเมริกา	✓	-	✓	✓	-
18. โรมานี	✓	✓	✓	✓	✓
19. ซาอุดีอาระเบีย	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: ตาราง 4.10 หน้า 173

มาแล้ว สำหรับประเทศไทยจะกำหนดว่าต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอบได้ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ได้ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ผ่านการทดลองปฏิบัติการสอน หรือ ทดลองวิธีสอนของตน ส่วนครูของประเทศอื่น ๆ มีรายการที่ต้องผ่านตามเกณฑ์ แตกต่างกันไป

3.2 ระดับการศึกษาของครู

ด้วยสัดส่วนของจำนวนครูที่ได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของประเทศ เป็นตัวชี้ให้เห็นถึง ช่องว่างของคุณภาพครูระหว่างประเทศ แต่ตัวเลขนี้ไม่ได้บ่งบอกถึงระดับการศึกษาของครู ในการวิจัยติดตามผลคุณภาพการศึกษาในแอฟริกาตะวันออกและใต้ (Southern and Eastern Africa Consortium for Monitoring Education Quality : SACMEQ, 2000-2004) ใน พ.ศ. 2543-2545 มีข้อมูลชี้ให้เห็นถึงความจริงข้อนี้ เพราะแต่ละประเทศมีมาตรฐานคุณภาพครูขั้นต่ำแตกต่างกัน เช่น ในประเทศบอตสวานา มาลาวี และแทนซาเนีย ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นครูสอนอ่านมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า จำนวนระหว่างร้อยละ 40-97 ส่วนในประเทศเลโซโท ครูสอนอ่านจำนวนครึ่งหนึ่งของประเทศมีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษาเท่านั้น (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.49-57) โดยรายงานดังกล่าวคือ

สำหรับประเทศเหล่านี้ โรงเรียนในชนบทหรือชุมชนยากจนในเมืองใหญ่มักจะมีครูสอนอ่านที่มีวุฒิดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ทำหน้าที่สอนอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ในประเทศมอริเชียส สวาซิแลนด์ และยูกันดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชนบทมักจะมีครูที่มีวุฒิสอง ตามนโยบายการบรรจุครูใหม่ในโรงเรียนนอกเมืองใหญ่ของประเทศ

ประสบการณ์ของครูจะเปลี่ยนแปลงไปตามที่ตั้งของโรงเรียน โดยผลการวิจัยชี้บ่งว่า นักเรียนจะเรียนจากครูที่มีประสบการณ์มากได้ความรู้มากกว่าเรียนกับครูที่มีประสบการณ์น้อย การวิจัยในสหรัฐอเมริกาชี้ว่าประสบการณ์ของครูที่ทำการสอนมา 5 ปีกับ 10 ปี ไม่แตกต่างกัน นั่นคือประสบการณ์จะเพิ่มน้อยมากหลังจากทำการสอนมาแล้ว 5 ปี และมีช่องว่างของประสบการณ์ครูระหว่างโรงเรียนในเมืองกับชนบทแตกต่างกันมากในประเทศ มาลาวี โมซัมบิก และยูกันดา ซึ่งกำลังขยายการประถมศึกษา นอกจากนี้แล้วแทบทุกประเทศขาดแคลนครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เช่น จังหวัดควาซูลู-นาตลในสหภาพแอฟริกาใต้ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 300 โรงเรียนไม่เปิดสอน 2 วิชานี้เพราะขาดแคลนครู

บางประเทศมีนโยบายลดความไม่เสมอภาคทางคุณภาพของครู เช่น ประเทศกานา พยายามสร้างแรงจูงใจให้ครูและครูใหญ่ที่มีคุณภาพไปทำงานในโรงเรียนในชนบท โดยให้รถจักรยานและบ้านเช่าราคาถูก ย้ายเจ้าหน้าที่สำนักงานในสำนักงานไปสอนในชนบท และจัด

สอนสองผลัด เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีข้อกำหนดว่าผู้สำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย และสถาบันเทคนิคต้องสอนอย่างน้อย 1 ปี จึงจะมีสิทธิสมัครเข้ารับราชการ ทำให้มีครูประจำห้องเรียนมาก แต่ก็ไม่แน่ใจว่าความรู้ความสามารถของครูเหล่านี้ในด้านวิชาชีพครูจะ ได้เกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่ วิธีการเช่นนี้ทำให้เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีครูสอนที่มี วุฒิไม่แตกต่างกัน แม้ว่าความรู้และทักษะวิชาชีพครู รวมทั้งแรงจูงใจของครูมีผลต่อการ เรียนของเด็ก แต่วุฒิทางการศึกษาของครูก็มีความสำคัญเช่นกัน

คุณวุฒิการศึกษาของครูในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง คุณวุฒิของครู เป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่ใช้กันทั่วไป แต่หลายประเทศยังมีครูที่มีวุฒิต่ำ อยู่มาก เช่น ครูมากกว่า ร้อยละ 90 ของครูสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในอินโดนีเซียมี คุณวุฒิระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนระดับประถมศึกษาามีเพียงร้อยละ 50 ของครูที่ ผ่านการฝึกอบรมระดับอุดมศึกษา

ครูระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาในประเทศชิลี จาเมกา และไทย ใน พ.ศ. 2545 มีคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แต่ในประเทศบราซิล จีนและมาเลเซีย ครูระดับนี้มี วุฒิเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

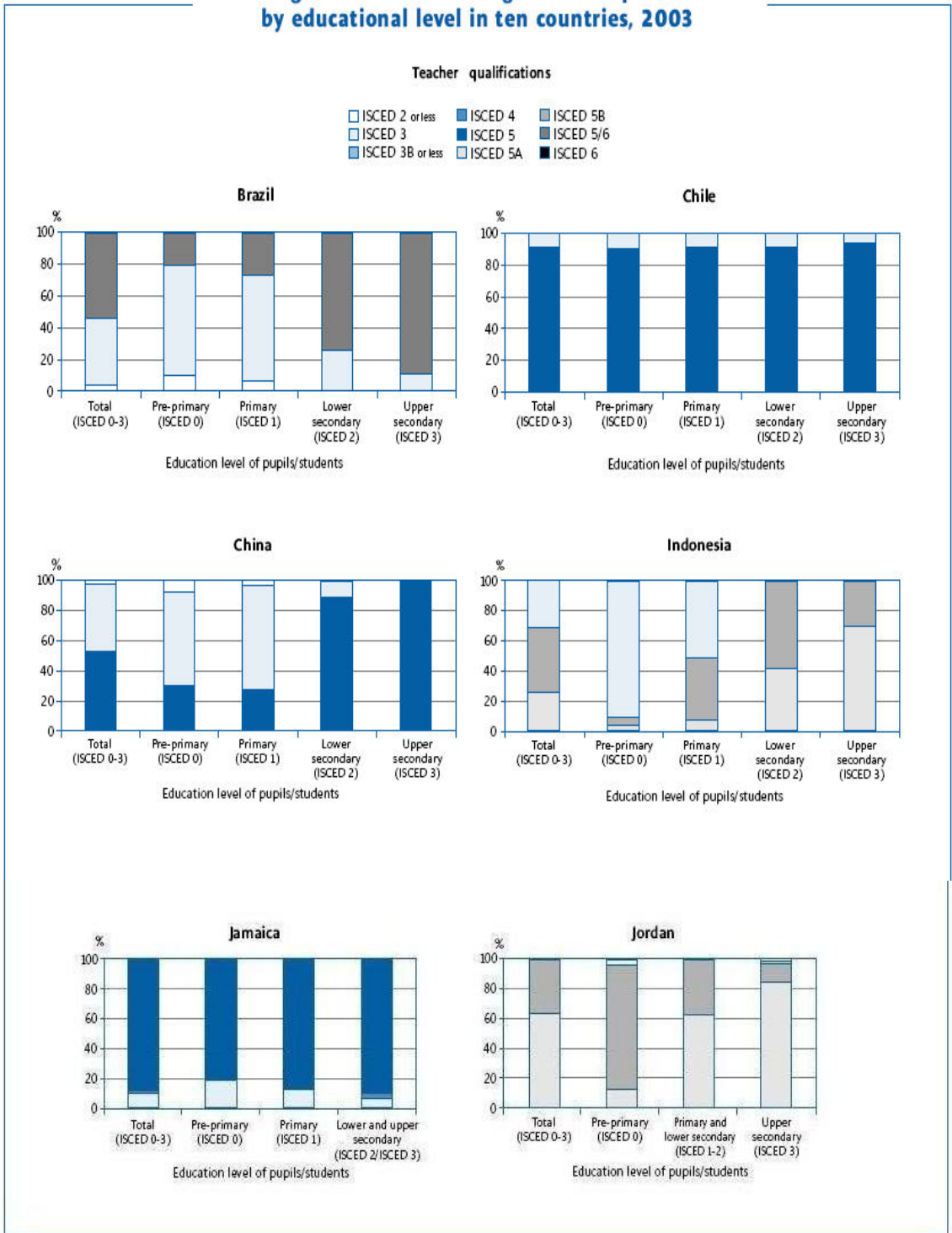
ครูระดับประถมศึกษา ประเทศไทย ครูแทบทุกคนมีคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ส่วนใน บราซิลและจีน มีร้อยละ 27 ของครูระดับนี้มีวุฒิระดับอุดมศึกษา และมาเลเซียมีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่มีวุฒิระดับอุดมศึกษา แต่ครูส่วนมากของมาเลเซียในระดับประถมศึกษาผ่านการ เรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมาแล้ว

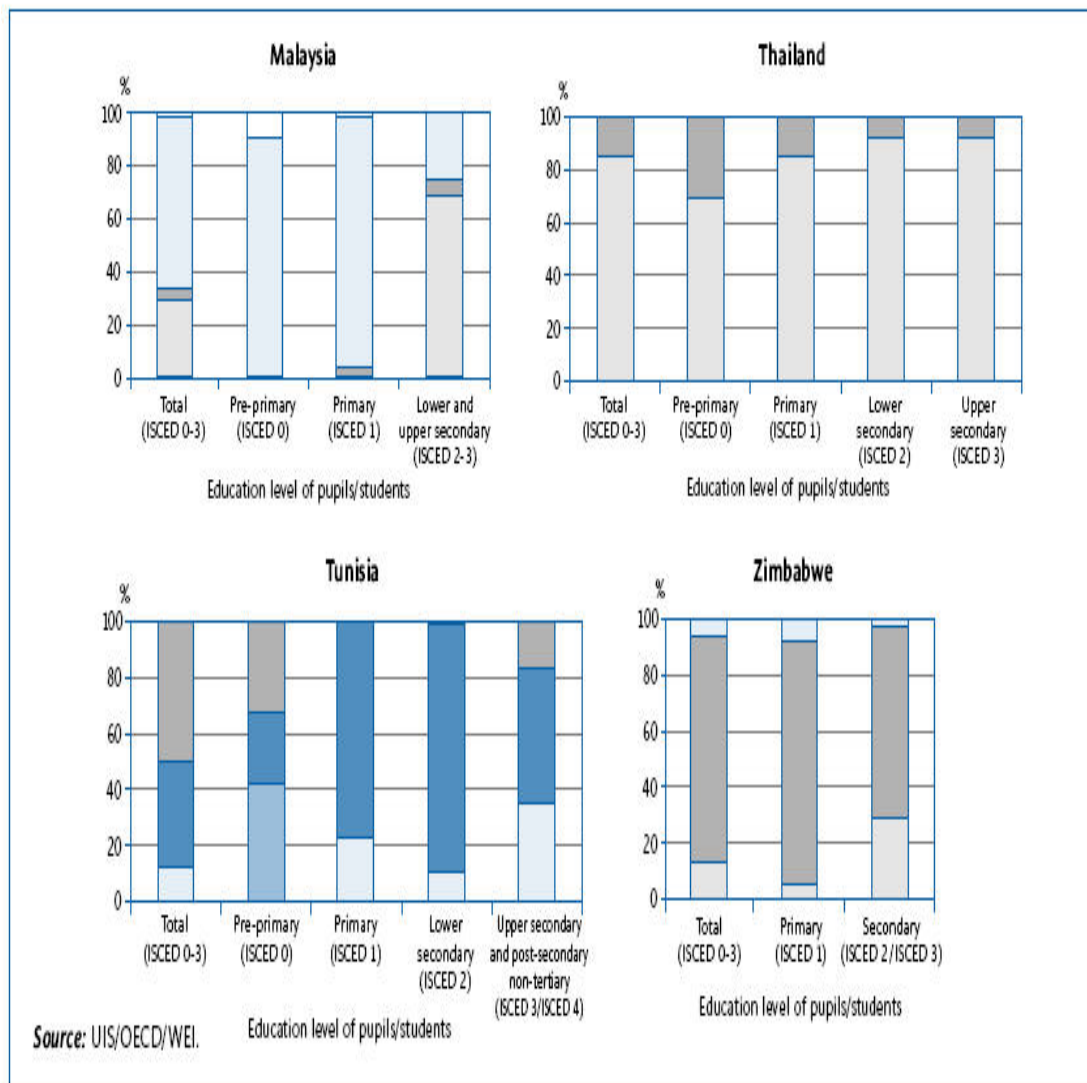
ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูมีแนวโน้มคุณวุฒิสูงขึ้น ในประเทศอินโดนีเซียและไทย มีวุฒิระดับอุดมศึกษา มีวุฒิระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ขณะที่มาเลเซียมีเพียง ¼ ของครูระดับมัธยมศึกษามีคุณวุฒิในระดับนี้ ส่วนในประเทศ ตูนิเซียใช้ครูที่มีวุฒิจบมัธยมศึกษาตอนปลายและหลังมัธยมศึกษาตอนปลายสอนในระดับ มัธยมศึกษา จึงเกิดข้อสงสัยว่าครูสามารถสนองความต้องการทางด้านวิชาการของนักเรียน ได้หรือไม่ (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.62-65)

ผังแผนภาพ 4.9 แสดงสัดส่วนของครู จำแนกตามคุณวุฒิของครู 10 ประเทศ

แผนภาพ 4.9 แสดงสัดส่วนของครู จำแนกตามคุณวุฒิของครู 10 ประเทศ

Percentage of teachers holding different qualifications by educational level in ten countries, 2003

ที่ภาพ : Figure 2.8, Teachers and Educational Quality : Monitoring Global Needs for 2015.

UIS, 2006

รายงานผลการทดสอบของ TIMSS ใน พ.ศ. 2547 ซึ่งระบุว่า ครูที่สอนในสาขาวิชาของตน เช่น ครูที่สำเร็จวิชาคณิตศาสตร์สอนคณิตศาสตร์ มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างมาก แต่โรงเรียนขนาดเล็กของหลายประเทศมีครูที่ต้องสอนนอกเหนือจากสาขาวิชาที่ตนเรียนมาจำนวนค่อนข้างมาก เช่น บัลแกเรีย ไชปรัส อียิปต์ ฮังการี ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.65)

ตามตาราง 4.1 ข้างต้น พบว่าแทบทุกประเทศต้องการครูที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายใต้การนิเทศของครุอาวุโส ผ่านการสอบใบประกอบวิชาชีพครูได้ปริญญาจากสถาบันอุดมศึกษา ผ่านการทดลองปฏิบัติงานและผ่านการฝึกอบรมครูใหม่ แต่มีเพียงไม่กี่ประเทศที่ทำได้ทั้ง 5 รายการนี้ ได้แก่ ญี่ปุ่น อังกฤษ สกอตแลนด์ โรมานี และซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.66)

รายงานผลการประเมินของ PISA (ดร.สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547) เรื่องความรู้และทักษะด้านการอ่านของเยาวชนไทยสำหรับโลกวันพรุ่งนี้ พบว่า ใน พ.ศ. 2543 ผลการประเมินการอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิก OECD ผลปรากฏว่านักเรียนไทยยังค่อนข้างห่างไกลจากมาตรฐานของ OECD นอกจากจะมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ยังมีลำดับอยู่ก่อนไปทางท้ายของตาราง (ลำดับที่ 32 จาก 41 ประเทศ) มีประเทศ OECD เพียงประเทศเดียว ที่มีคะแนนต่ำกว่าไทยคือเม็กซิโก แต่ความแตกต่างไม่มีนัยสำคัญ และประเทศที่ถือได้ว่าอยู่ระดับเดียวกับไทยมี 5 ประเทศ ได้แก่ อิสราเอล ลักเซมเบิร์ก บัลแกเรีย เม็กซิโก และอาร์เจนตินา(ดร.สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547, หน้า 14)

นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวศึกษาอิทธิพลของจากลักษณะของโรงเรียนด้านทรัพยากรโรงเรียน ในกรอบการประเมินผลของ PISA หมายรวมถึงทั้ง (1) ทรัพยากรทางกายภาพ อันได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและ (2) ทรัพยากรการเรียน ได้แก่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และ (3) ทรัพยากรบุคคลซึ่งส่วนใหญ่คือครู โดยผลการวิจัยด้านความสัมพันธ์ของทรัพยากรโรงเรียนกับผลการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า โครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กันกับผลการเรียนรู้ ทั้งในระดับ OECD และในประเทศ (ดร.สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547, หน้า 107)

ในขณะที่เดียวกันครูใหญ่กลับรายงานว่าไม่เห็นว่าคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานมีความสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักเรียน แต่กลับมีความเห็นว่าคุณภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนมีความสำคัญและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และจากการวิเคราะห์ข้อมูลก็ยืนยันว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการเรียนกับผลการเรียนรู้

ของนักเรียนในประเทศนอก OECD หลายประเทศ และในเยอรมนี พบว่าเมื่อมีค่าดัชนีเปลี่ยนไปหนึ่งหน่วยมีความสัมพันธ์กับคะแนนการอ่านที่เปลี่ยนไปถึง 25 คะแนน (หรือ 1/3 ระดับ) (ดร.สุณีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547, หน้า 109)

ด้านทรัพยากรบุคคล ในด้านดัชนีทรัพยากรบุคคลในประเทศนอก OECD มีดัชนีที่สูงสุดและต่ำสุด ครูใหญ่เป็นผู้ประเมินการมีครูที่มีวุฒิที่เหมาะสมที่จะสอน สำหรับในบางประเทศ เช่น บัลแกเรีย รัสเซีย ผลการประเมินของครูใหญ่เป็นทางบวกมากกว่า ในขณะที่ในประเทศไทยครูใหญ่ประเมินไปในทางลบมากกว่า นั่นคือ ครูใหญ่ส่วนใหญ่รายงานว่าขาดครูที่มีวุฒิที่เหมาะสมที่จะสอน ผลปรากฏว่าดัชนีการขาดครูของประเทศนอก OECD มีการขาดแคลนครูสูงกว่าในประเทศ OECD สำหรับประเทศไทยปรากฏว่าดัชนีการขาดแคลนครูมีค่าสูงกว่าทุกประเทศที่เข้าร่วมทุกโครงการ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ผลกระทบจากตัวแปรนี้ ซึ่งว่าการขาดครูไม่มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ของชาติ และไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศ OECD แสดงว่านักเรียนมีการใช้แหล่งการเรียนรู้หลายแหล่งมากกว่าการพึ่งพาครูแต่เพียงเดียว สำหรับประเทศไทยเองก็พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการขาดแคลนครูกับผลการเรียนของนักเรียนมีค่าไม่สูงนัก (ดร.สุณีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547, หน้า 115) โดยสรุปผลการวิจัยของ PISA ซึ่งว่าโรงเรียนสามารถแสดงบทบาทที่สำคัญในการลดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทางบ้านต่อผลการเรียนของนักเรียน การวิจัยของ PISA สามารถชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางทรัพยากรโรงเรียน นโยบายของโรงเรียนและแนวปฏิบัติในชั้นเรียน สามารถทำให้เกิดความแตกต่างในการเรียนรู้นักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ การที่นักเรียนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโรงเรียนมากหรือน้อยเพียงใด การที่มีครูเพียงพอหรือไม่ ปัจจัยเหล่านี้คือตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนรู้นักเรียนที่นักเรียนแสดงออกมาให้ประจักษ์ (ดร.สุณีย์ คล้ายนิล และคณะ, สสวท. และ OECD, 2547, หน้า 117)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2542) คณะผู้วิจัยได้สรุปในส่วนที่เกี่ยวกับภาระงานของครูว่า เป็นประเด็นที่ถูกนำมาพูดถึงค่อนข้างมากแทบทุกกรณี ในฐานะปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงาน of ครู หลายโรงเรียนประสบปัญหาครูไม่พอ อันเป็นปัญหา “เชิงปริมาณ” ทำให้ครูบางคนต้องสอนสัปดาห์ละ 25-30 คาบ ในขณะที่หลายโรงเรียนประสบปัญหา “เชิงคุณภาพ” ในแง่วุฒิความรู้ของครูกับวิชาที่สอน โดยเฉพาะในสายวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ที่มักไม่มีครูที่เรียนมาโดยตรงหรือมีแต่ไม่พอ และหลายโรงเรียนก็เผชิญปัญหา “เชิงบริหาร” งานแฝงหรืองานนอกเหล่านี้ หลายกรณีกลายเป็นงานที่เข้ามาเอาเวลาของครูไปไม่น้อย อันเป็นการแย่งคนดี ๆ อาจารย์ดี ๆ ของเด็กไป ดังนั้นกลยุทธ์ในการจัดการภาระงานของครูภายใต้ข้อปัญหาต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นจุดที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงาน of ครู และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ซึ่งว่าปัญหาด้านการ

ปฏิบัติงานของครูไทย คือ มีภาระงานมากและหลากหลาย ครูมีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ และต้องการเปลี่ยนงาน ขาดความรักและผูกพันในงานครูและวิชาชีพ

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2549) มีผลการวิจัยที่แสดงคุณวุฒิและการสอนที่ตรงหรือไม่ตรงคุณวุฒิของครูในประเทศไทย ดังนี้

คุณวุฒิครูไทย พบว่า ครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 90.77 ครูในโรงเรียนของรัฐส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.76 และครูในโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 82.71

การสอนที่ตรงและไม่ตรงคุณวุฒิของครู พบว่า ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนทั้งหมด สอนตรงตามคุณวุฒิในสาขาวิชาเอกสูง คิดเป็นร้อยละ 74.93 สอนตรงตามคุณวุฒิวิชาโท คิดเป็นร้อยละ 2.12 และส่วนที่สอนแบบไม่ตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกและวิชาโทมีร้อยละ 22.95

ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนตรงตามคุณวุฒิวิชาเอก คิดเป็นร้อยละ 74.58 สอนตรงคุณวุฒิวิชาโทคิดเป็นร้อยละ 2.14 และสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิเอกและวิชาโท คิดเป็นร้อยละ 23.28 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 85.04 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนตรงตามคุณวุฒิวิชาโทมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 3.14 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกและวิชาโทมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.98

ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่สอนตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกมีคิดเป็นร้อยละ 79.77 สอนตรงตามคุณวุฒิวิชาโทคิดเป็นร้อยละ 1.84 และสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกและวิชาโท ร้อยละ 18.39 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนตรงตามคุณวุฒิเอกมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีร้อยละ 90.16 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนตรงตามคุณวุฒิวิชาโทมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีร้อยละ 2.80 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิวิชาเอกและวิชาโทมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.08

อุทัย บุญประเสริฐ (2550) ผลการวิจัยของครูไทย เรื่อง สภาพภาระงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชี้ว่าหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน

โดยครูจำนวนมากที่ต้องทำหน้าที่สอนนอกเหนือจากการเป็นครูผู้สอน ได้แก่ การทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร และสนับสนุนการสอน ในการสอนมีจำนวนชั่วโมงการสอนโดยเฉลี่ยของครูต่อสัปดาห์ พบว่าครูส่วนใหญ่ทำการสอนมากกว่า 1 สาระการเรียนรู้ โดยมีจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษาสูงสุด และร้อยละของครูที่ช่วยปฏิบัติงานสนับสนุนการสอนมากที่สุดคือครูที่สอนระดับประถมศึกษา โดยครูที่สอนระดับประถมศึกษาช่วยปฏิบัติงานข้อมูล/สารสนเทศของสถานศึกษามากที่สุด

3.3 การวัดทักษะวิชาการของครู

ผลการวิจัยชี้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับทักษะทางวิชาการ ระดับความรู้ในวิชาที่สอน ประสบการณ์การสอน และโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพของครู แต่กระทรวงศึกษาธิการส่วนมากไม่มีการเก็บข้อมูลประเภทนี้ การวิจัยในโครงการ TIMSS และ SACMEQ ของแอฟริกาใต้และตะวันออกมีข้อมูลดังกล่าวไว้ให้พอสมควร (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.67-71) โดยสรุปรายงานการดังกล่าวกล่าวไว้ว่านักเรียนจะเรียนได้ความรู้มากจากครูที่มีทักษะทางวิชาการสูงมากกว่าครูที่มีทักษะทางวิชาการต่ำ เป็นการยากที่จะวัดลักษณะต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการสอนที่มีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และความกระตือรือร้นที่จะทำงานกับเด็ก การวิจัยส่วนมากจะพิจารณาเฉพาะทักษะทางวิชาการของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก แต่การวิจัย SACMEQ II ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ของครูระดับประถมศึกษาโดยครูสอนชั้นประถมปีที่ 6 ได้รับการทดสอบทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์แล้วนำผลคะแนนมาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่ตนได้สอน แล้วลงข้อมูลในกราฟแท่งเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของครู ผลที่ได้คือ เด็กที่ทำคะแนนได้สูงสุดในเซเชลส์ แทนซาเนีย และยูกันดา มีคะแนนคล้ายกับครูของตน

ครูที่มีวุฒิสูงมักจะมีเงินเดือนสูง ทำให้มีข้อคำถามว่า ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับทักษะทางวิชาการหรือไม่ ในประเทศที่ร่วมโครงการ SACMEQ พบว่าระดับการศึกษาของครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กับทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือหลังมัธยมศึกษาตอนปลายทำคะแนนในการอ่าน 40 คะแนน ซึ่งสูงกว่าครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นหรือประถมศึกษา และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเกือบทุกประเทศ

การวิจัยระยะยาวในเรื่องทักษะวิชาการ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของครู มีความแปรปรวนในความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เมื่อมีการจัดให้นักเรียนเรียนกับครูที่มีตัวแปรดังกล่าวมาแล้วแตกต่างกัน ปัญหาที่น่าพิจารณาตามมา ก็คือ เด็กในชนบทและ

ในเมือง เด็กยากจนและเด็กไร้ราย มีโอกาสเข้าถึงครูที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันหรือไม่ เพราะแม้ว่าจะมีนโยบายเช่นนี้ในบางประเทศ แต่ความแตกต่างทางผลการเรียนของเด็กก็ยังคงเป็นอยู่

3.4 การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

ครูได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมในระหว่างการทำงานซึ่งเรียกกันว่า การพัฒนาครูประจำการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีประโยชน์ ได้แก่ การพัฒนาความรู้พื้นฐาน ความรู้และความเข้าใจในวิชาที่สอน วิธีเรียนรู้ของเด็กแต่ละวิชา พัฒนาทักษะการสอนและสมรรถภาพ ยุทธศาสตร์การสอนใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีใหม่ พัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณธรรมสำหรับครู ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน เป็นต้น (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.71-77) โดยรายงานดังกล่าวคือ

การฝึกอบรมระหว่างประจำการมีผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นและการปฏิบัติการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งการนำการปฏิรูปการศึกษาไปปฏิบัติ การฝึกอบรมของครูมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น ครูในชนบทอาจจะมีปัญหาในการเข้ารับการฝึกอบรมเนื่องจากค่าใช้จ่ายและระยะทาง ครูในเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นเข้าร่วมการฝึกอบรมมากกว่าครูสอนโรงเรียนขนาดเล็กในบริเวณที่ประชาชนเบาบาง เป็นต้น

การเข้ารับการฝึกอบรมของครูมิได้หมายถึงการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเสมอไป นักวิพากษ์กล่าวว่า การฝึกอบรมครูเน้นกระบวนการ (วิธีสอน) มากเกินไป เน้นเนื้อหาและการเรียนรู้ของเด็กน้อยเกินไป (วิธีเรียนของเด็ก) ผลการเรียนรู้ของเด็กจึงไม่ดีขึ้น ส่วนการฝึกอบรมครูทั่วโลกใช้เวลาสั้นเกินไป ไม่สัมพันธ์กับความต้องการของครู และไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะเพิ่มความรู้ในการสอนของครู ในการวิจัย SACMEQ พบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมประมาณ 1/4 ในเซเชลส์บอกว่าการอบรมมีประสิทธิภาพ แต่ในแอฟริกาใต้และอูรุกวัย ครูจำนวน 1/2 บอกว่าการอบรมมีประสิทธิภาพ ข้อมูลเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า ครูต้องเข้าถึงการฝึกอบรมมากขึ้น และกิจกรรมการฝึกอบรมต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

โดยสรุป กิจกรรมการฝึกอบรมครูต่างกันไปในแต่ละประเทศ ครูในกลุ่มซับ-ซฮาร์วัน แอฟริกาและเอเชียใต้และตะวันตกเข้ารับการฝึกอบรมถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำอย่างมาก และเกณฑ์เหล่านี้ก็ต่ำกว่าอีกหลายประเทศ รายงานการวิจัยชี้ว่า ทักษะวิชาการและความรู้ อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดี การกระจายครูที่มีคุณภาพให้ทั่วถึงและเสมอภาคเป็นนโยบายที่ดีในการลดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา แต่ควรมีการวิจัยว่ากลไกการกระจายที่มีประสิทธิภาพนั้นควรเป็นอย่างไร

การเข้ารับการอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นวิธีการที่จะยกระดับทักษะของครู ครูระดับประถมศึกษาในฝรั่งเศสและเยอรมันไม่มีใครได้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ครูในฮังการี อิหร่าน อิสราเอล สกอตแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ครูสกอตแลนด์ได้รับงบประมาณการพัฒนาครูทุกปี

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณภาพของการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน ความร่ำรวยหรือยากจนของประเทศดูเหมือนว่าจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม แต่คุณภาพของการฝึกอบรมต้องได้รับการพัฒนาก่อนที่จะมีผลกระทบต่อการศึกษา

4. ปริมาณและคุณภาพครูที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

การจัดการระบบการศึกษาต้องดูเรื่องความสมดุลของปัจจัยที่หลากหลาย เช่น ลำดับความสำคัญของงาน โอกาส และตัวถ่วง ดังกล่าวมาแล้วในตอนที่ 1 หลายประเทศพยายามก้าวไปสู่ความสำเร็จโดยจัดการศึกษาครอบคลุมเด็กทุกคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่เหนือสิ่งอื่นใดควมมีเสถียรภาพทางสังคมและการเมือง บวกกับความเพียงพอในทรัพยากรและความจริงจังต่อความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กทุกคน เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะก้าวไปสู่ผลการเรียนที่ดีของเด็ก

หลายประเทศขาดปัจจัยเหล่านี้ และเผชิญกับความท้าทายอย่างมากที่จะก้าวไปถึงการประถมศึกษาสากล พวกเขาขาดแคลนครู และครูที่มีอยู่ก็ทำงานในสภาพที่ย่ำแย่ หลายประเทศไม่อยู่ในสภาพที่จะจ้างครูใหม่ เพราะครูเก่ามีจำนวนเพียงพอ สถานการณ์เช่นนี้ควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะและศักยภาพของครู และพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการศึกษา แต่ส่วนมากไม่เน้นการยกระดับศักยภาพของครูที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจะมีผลทำให้ความต้องการการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 2 ได้กล่าวถึงความขาดแคลนครูปัจจุบันและอนาคตในเชิงปริมาณ ตอนที่ 3 กล่าวถึงด้านคุณภาพ สำหรับตอนที่ 4 นี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายที่จะสร้างความสมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพของครูเพื่อปรับปรุงผลการเรียนโดยมีเป้าหมายที่การประถมศึกษาสากลใน พ.ศ. 2558 เป็นหลัก ได้แก่ การสรรหาครู การบรรจุครู และเงื่อนไขในการทำงานของครู เพื่อพิจารณาหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาศักยภาพครูปัจจุบันโดยไม่จำเป็นต้องจ้างครูใหม่เพิ่ม

4.1 การสรรหาครูและวุฒิของครู

ในการสรรหาครูและวุฒิของครูเพื่อที่แต่ละประเทศจะสามารถเพิ่มครูได้โดยไม่ลดคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นต้องหาวิธีการใหม่เพื่อแก้ปัญหาปริมาณและคุณภาพของครู วุฒಿಯ่างเดียวไม่ทำให้ครูมีประสิทธิภาพได้ ในกรณีของ SACMEQ ครูที่จบประถมปีที่ 6 ไม่พร้อมที่จะสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพราะผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์และการอ่านพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลายคนได้คะแนนมากกว่าครู สถานการณ์เช่นนี้นำไปสู่วงจรความเสื่อม “การสอนการเรียนที่ไม่ดี ลดความต้องการด้านการศึกษา และลดจำนวนครูที่มีคุณภาพ” (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.79-88) โดยรายงานดังกล่าวคือ

หลายประเทศต้องการเพิ่มจำนวนครูในระดับประถมศึกษา อีกหลายประเทศเน้นการพัฒนาคุณวุฒิครูที่มีคุณวุฒิต่ำ เมื่อเกิดความต้องการครูใหม่ใน พ.ศ. 2558 เป็นจำนวนมาก แต่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งครูมีมาตรฐานต่ำเช่นกัน แต่ต้องการครูใหม่จำนวนน้อย ดังนั้นสมควรที่จะพัฒนาวุฒิและทักษะครูของตน และในหลายประเทศมีความจำเป็นต้องจ้างครูใหม่เพิ่มและโยกย้ายครูเก่าเพื่อสนองความต้องการทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น

เราจะขยายปริมาณครูได้อย่างไร จากประวัติศาสตร์เราทราบว่าไม่มีประเทศใดที่ไปถึงการประถมศึกษาสากลโดยอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ถึงร้อยละ 35 ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาต่อการฝึกหัดครู

อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2547 จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายยังต่ำกว่าร้อยละ 35 ใน 16 ประเทศ โดย 14 ประเทศอยู่ในซัพ-ซารันแอฟริกา และอีก 2 ประเทศคือ กัมพูชาและกัวเตมาลา

แนวทางการแก้ปัญหาคุณวุฒิครูต่ำที่น่าสนใจมีอยู่ในหลายประเทศ เช่น มาลาวี ประกาศให้การศึกษาชั้นประถมศึกษาเป็นการศึกษาให้เปล่าใน พ.ศ. 2537 ทำให้นักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ครูที่มีวุฒิคนหนึ่งเฉลี่ยต่อนักเรียน 118 คน ชั้นประถมศึกษาจำนวนไม่น้อยสอนได้ต้นไม้ จำนวนนักเรียนต่อชั้นต่อครูคือ 95:1 ครูระดับมัธยมศึกษาขาดแคลนเป็นประจำ ซึ่ง Canadian International Development Agency ได้ให้การสนับสนุนโดย Domssi College of Education เริ่มโครงการการฝึกหัดครูทางไกลใน พ.ศ. 2543 จัดให้ครูประจำการที่มีวุฒิไม่ถึงเกณฑ์เข้าเรียนที่วิทยาลัยระหว่างปิดภาคเรียน 2 เดือน แล้วเรียนโดยตนเองที่โรงเรียนของตนปีละ 10 เดือน ครูใหญ่และครูโรงเรียนมัธยมที่เกษียณอายุแล้วเป็นที่ปรึกษาทั้งวิชาการและการสอน อาจารย์จากวิทยาลัยไปนิเทศเป็นครั้งคราว หลักสูตรใช้เวลา 3 ปี และได้รับ

ประกาศนียบัตรการศึกษา ครูต้องนำสิ่งที่เรียนไปทดลองในห้องเรียนของตนซึ่งเป็นจุดเด่นของโครงการนี้

หลายประเทศหันมาใช้ผู้ช่วยครูก็เพราะการฝึกหัดครูใช้เวลานาน ค่าใช้จ่ายสูง ทั้งนี้เพื่อขยายการศึกษาให้ทันกับความต้องการของประชาชน บางประเทศลดมาตรฐานขั้นต่ำของครูลงเพื่อให้ได้ปริมาณครูพอกับความต้องการ ผู้ช่วยครูเหล่านี้มี 4 ประเภทคือ จ้างโดยโรงเรียนเพื่อลดอัตรานักเรียนต่อครู ผู้ช่วยครูประเภทที่สองคือจ้างมาสอนแทนครูที่ขาดงานบ่อย ๆ ประเภทที่สามเป็นผู้ช่วยครูที่จ้างสอนในหมู่บ้านห่างไกลในชุมชนของตนเอง ส่วนประเภทที่ 4 เป็นผู้ช่วยครูที่สอนบางเวลาในชุมชนของตนโดยการสอนเป็นงานเสริม

บางประเทศใช้ครูอัตราจ้างซึ่งมักจะได้เงินเดือนต่ำกว่าครูที่เป็นข้าราชการแม้ว่าจะมีวุฒิเท่ากัน หรือใช้ครูที่ไม่มีวุฒิทางครู นอกจากนี้ยังพึ่งผู้ปกครองอาสาสมัครอีกด้วย ซึ่งผู้ปกครองเหล่านี้ไม่ได้รับการฝึกให้มาเป็นครู บางคนไม่จรมัธยมต้นเสียด้วยซ้ำไป แต่ก็ เป็นคนที่มีการศึกษาสูงสุดในชุมชนของตน ในบางประเทศค่าใช้จ่ายด้านค่าจ้างและเงินเดือนครูเป็นร้อยละ 75 ของงบประมาณการศึกษา ผู้ช่วยครูเสียค่าจ้างต่ำกว่านั้นมาก บางคนได้เงินเดือนเพียงร้อยละ 25-50 ของครูปกติ ส่วนมากเป็นอัตราจ้างที่ไม่มีบำนาญหรือเงินช่วยเหลืออื่นใด

ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มปริมาณครูแต่ลดวุฒิครูลงเป็นอย่างไร ประการแรก ผู้กำหนดนโยบายต้องรับรู้ว่าคุณภาพของการศึกษาสัมพันธ์กับเงื่อนไขการทำงานของครู การศึกษาวิจัยในบอตสวานา (Botswana, 2000) พบว่าวุฒิของครูต่ำสัมพันธ์กับผลการเรียนต่ำของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา แต่ในไนเจอร์ผลการเรียนของนักเรียน ของครูปกติ และของผู้ช่วยครูไม่ต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตาม ไม่มีครูคนใดพอใจความเป็นครูในฐานะครูอัตราจ้างหรือครูช่วยสอนหรือผู้ช่วยครู

เมื่อ 30 กว่าปีมาแล้วที่องค์กรแรงงานสากลและองค์กรวิทยาศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้เตือนว่า “ปัญหาการขาดแคลนครูควรแก้ด้วยวิธีการพิเศษ ต้องไม่เป็นผลเสียต่อมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับแล้วหรือจะจัดทำใหม่ และต้องก่อให้เกิดความสูญเสียต่อการศึกษารองของเด็กน้อยที่สุด”

สำหรับทางออกเพื่อครูอัตราจ้างหรือผู้ช่วยสอน (Chung, 2005) คือ ฝึกอบรมบุคคลเหล่านี้ให้มีวุฒิความเป็นครูโดยสมบูรณ์ พร้อมให้ค่าตอบแทนอย่างเท่าเทียมกับข้าราชการครูหรือครูปกติ ตัวอย่างของครูที่มาจากท้องถิ่น เช่น ในบังกลาเทศมีความเหมาะสมในหลายประการมากกว่าครูมาจากถิ่นอื่น

4.2 ความสมดุลระหว่างการบรรจุครูและสภาพการทำงาน

การพิจารณาทางเลือกของนโยบายการบรรจุครูและเงื่อนไขในการทำงานของครู เช่น จำนวนชั่วโมงสอน ขนาดของชั้นเรียน และโครงสร้างเงินเดือนที่สามารถปรับเข้ากับการรับนักเรียนใหม่ได้มากขึ้น มีปัญหาหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงคือ การปรับให้เกิดความเหมาะสมระหว่างความรับผิดชอบและผลตอบแทน (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.88-99) โดยรายงานคือ

การจัดองค์กรโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการบรรจุครู การสอนหลายผลัดก็เป็นการลดอัตรานักเรียนต่อครู คุณภาพการศึกษาจะขึ้นอยู่กับวิธีการสอนและบริหารโรงเรียนหลายผลัด งานวิจัยหลายรายการซึ่งบ่งชี้ว่าไม่มีความแตกต่างทางผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน 2 ผลัดและผลัดเดียว (Bray, 2000)

ปัจจัยอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการจัดองค์กรโรงเรียนคือ อัตราส่วนนักเรียนต่อครูซึ่งซึ่งบ่งถึงความสามารถของระบบการศึกษาและเป็นตัวประเมินว่าครูมีภาระงานมากเกินไปหรือไม่ในประเทศชาติ คองโก และเอธิโอเปีย มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 65:1 แสดงว่าประเทศเหล่านี้ต้องการครูเพิ่มมากขึ้น แต่บางประเทศในกลุ่ม OECD และในรัฐอาหรับ เช่น ในคูเวต ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูประมาณ 20:1 แสดงให้เห็นถึงการปรับอัตราส่วนนี้ได้และไม่ต้องการครูเพิ่ม

ตัวชี้วัดอื่น ๆ เช่น อัตราเงินเดือนก็เป็นเรื่องของกฎหมายในแต่ละประเทศที่ใช้ในการบริหารระบบการศึกษา โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขในการทำงานของครู เช่น การขึ้นเงินเดือนตามจำนวนปีที่สอน ซึ่งเป็นเป้าหมายของนโยบายการบริหาร แต่ไม่อาจจะบ่งบอกถึงสภาพที่เป็นจริงได้ เช่น ครูอาจจะสอนจำนวนชั่วโมงมากกว่าที่กฎหมายกำหนดก็ได้ เพราะสอนแทนครูบางคนที่ขาดงานหรือสอนในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู เป็นต้น

การนำตัวเลขอัตราส่วนของนักเรียนต่อครูมาพิจารณาประกอบต้องระมัดระวัง เช่น โรงเรียนที่มีนักเรียน 800 คน อาจจะมีครู 20 คน แต่โรงเรียนขนาดเดียวกันในบางแห่งอาจจะมีครู 5 คนก็ได้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาอัตราส่วนนี้ในระดับโรงเรียนและระดับเขตด้วยวิธีการก็คือเปรียบเทียบอัตราส่วนของนักเรียนต่อครูในท้องถิ่นกับระดับประเทศ ผลที่ได้เรียกว่า Determination Coefficient ถ้าท้องถิ่นและประเทศมีอัตราเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์จะเป็น 1 ถ้าน้อยกว่า 1 ก็แสดงว่ามีปัญหาในการบรรจุครูเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา (ใช้อัตราท้องถิ่นเป็นตัวหาร) ตัวอย่างเช่น ค่าสัมประสิทธิ์เป็น 0.5 แสดงถึงการบรรจุครูที่ไม่กระจาย แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์เป็น 0.9 แสดงถึงการบริหารการบรรจุครูลงโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูง

การประเมินนโยบายต้องพิจารณาว่าครูได้รับมอบหมายให้ทำอะไรและได้ผลตอบแทนเท่าใด โดยแท้จริงแล้วค่าใช้จ่ายต่อคนบุคลากรบางประเทศสูงถึงร้อยละ 90 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โดยหลักฐานที่มีอยู่ชี้ว่าเงินเดือนครูระดับประถมศึกษาในประเทศกลุ่มซัน-สฮาร์นแอฟริกาตกลง (ในอำนาจของการซื้อ) แต่ก็ยังถือว่าสูงในประเทศตอนกลางและตอนใต้ของกลุ่มนี้ ประเทศที่ต้องการเพิ่มครูมักจะให้เงินเดือนครูเมื่อแรกเข้าสู่เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของประเทศ (GDP per capita) เช่น ในมาลี และไนเจอร์ ธนาคารโลกเสนอแนะว่าเงินเดือนครูระดับประถมศึกษาไม่ควรเกินร้อยละ 3.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของประเทศ (Bruns et al, 2001) แต่เมื่อคิดเป็นเงิน ตัวเลขนี้ก็ดูจะต่ำไปในทางบางประเทศ เช่น มาเลเซีย ครูระดับประถมศึกษาได้รับคือร้อยละ 1.93 ครูมัธยมศึกษาได้รับ ร้อยละ 2.55

หลายประเทศจะคิดประสิทธิภาพของครูให้ด้วย เช่น แอฟริกาใต้ และเลโซโท คิดตามวุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประเทศแรกต้องการรักษาครูเก่าไว้ทำงาน ส่วนประเทศหลังต้องการรักษาครูใหม่ไว้ไม่ให้หนีไปทำงานต่างประเทศ ในเคนยา มีนโยบายไม่ส่งเสริมให้เพิ่มวุฒิและให้คิดประสิทธิภาพเป็นค่าตอบแทนเพราะต้องการลดค่าใช้จ่าย ขณะที่ไนเจอร์ให้ค่าตอบแทนทั้งประสิทธิภาพและวุฒิ

อัตราเงินเดือนตามกฎหมายมิได้บ่งบอกถึงรายได้ของครูทั้งหมด ครูอินโดนีเซียได้เงินเดือนคิดเป็น ร้อยละ 60 ของรายได้ (UIS/OECD, 2001) ผลตอบแทนอื่น ๆ เช่น เบี้ยเลี้ยงค่าเช่าบ้าน หรือบ้านพักสำหรับครูที่สอนในโรงเรียนห่างไกลหรือโรงเรียนในชนบทเพิ่มเข้ามาอีก แต่ก็ยังเป็นแหล่งความไม่พอใจของครูที่ไม่ได้รับประโยชน์นี้ ผลตอบแทนเพิ่มอื่น ๆ ซึ่งบางประเทศให้เป็นค่าตอบแทนครู ได้แก่ งานบริหาร จำนวนชั่วโมงสอนเพิ่ม วุฒิสอง งานอื่นเพิ่ม เป็นต้น การให้ผลตอบแทนเช่นนี้ ต้องมีการบริหาร นิเทศและติดตามที่ดี

ในประเทศกลุ่มลาตินอเมริกา มีวิธีการเสนอผลตอบแทนเพิ่มแก่ครูที่สอนห่างไกลและในชนบท เช่น โบนัส รัชราชการทุก 3 ปีนับเป็น 4 ปี หรือให้สถานะครูถาวร เป็นต้น ประเด็นนี้ก็เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเช่นกัน กล่าวคือ วิธีการเช่นนี้เป็นการส่งครูที่ขาดประสิทธิภาพไปสอนนักเรียนที่มีฐานะยากจน ซึ่งอาจจะไม่มีผลดีต่อนักเรียนเท่าที่ควร ในบางประเทศมีการโยกจำนวนนักเรียนหรือขนาดของโรงเรียนเข้ากับเงินเดือนหรือตำแหน่งหรือระดับของครู ผลเสียจึงเกิดกับโรงเรียนในชนบทขนาดเล็กที่ได้ครูขาดประสิทธิภาพไปสอนและบริหารโรงเรียน รวมทั้งครูขาดกำลังใจด้วย ตัวเลขจำนวนนักเรียนอาจจะเกินความเป็นจริงได้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาการบรรจุครูและการให้ผลตอบแทนครูที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนโดยรวม

4.3 สรุป

การพยายามแสดงให้เห็นถึงช่องว่างของอุปทานครูเพื่อหาตัวชี้วัดที่จะกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของระดับการศึกษาของครู เพื่อให้บรรลุการประถมศึกษาสากลใน พ.ศ. 2558 คือ ประเทศต่าง ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่งต้องเพิ่มครูระดับประถมศึกษาจำนวนมาก กลุ่มที่สองต้องเพิ่มครูระดับปานกลาง และกลุ่มที่สามมีปัญหาเพียงเรื่องการออกจากงานของครูและสามารถให้ความสนใจในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนได้ (UIS, 2006, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, pp.100-103) โดยรายงานดังกล่าวคือ

ประเทศกลุ่มที่ต้องเพิ่มครูทั้ง 2 กลุ่มนั้น ล้วนมีปัญหาทรัพยากรที่จะนำมาใช้ ควรเน้นการปรับนโยบายเพื่อขจัดปัญหาครูขาดแคลน แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณตามมา เพราะการปรับเปลี่ยนนโยบายย่อมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น การสร้างแรงจูงใจให้ครูไปสอนในชนบท การฝึกอบรมครูประจำการ และการเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนของครู เป็นต้น กลุ่มประเทศที่ต้องการเพิ่มจำนวนครูมาก ต้องไม่ยอมลดคุณภาพเพื่อให้ได้ปริมาณของครู แต่ประเทศในกลุ่มแอฟริกากลาง ตะวันตก และตะวันออก ได้กระทำเช่นนี้ไปแล้วซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ใช่หนทางที่ดี ประเทศเหล่านี้จะใช้ครูให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไรนั้น คำตอบคงอยู่ที่การปรับปรุงการพัฒนาครูและการฝึกหัดครูโดยใช้ระบบการสื่อสารที่มีอยู่ เช่น วิทยุหรือ Internet เพราะเมื่อมีการลดวุฒิของผู้จะเป็นครูและรับผู้ช่วยครูเข้ามาสู่ระบบโรงเรียน ก็ควรมีการติดตามประสิทธิภาพและประสิทธิผลของครูเหล่านี้ นอกจากนี้ ควรกำหนดเป็นนโยบายให้มีการพัฒนาผู้ช่วยครูให้เป็นครูเต็มศักยภาพโดยวิธีการพัฒนาครูประจำการ เช่น ที่ทำในบังกลาเทศ ผู้ช่วยครูต้องมีหนทางและโอกาสก้าวหน้า มิฉะนั้นแล้วขวัญและกำลังใจที่ตกต่ำจะมีผลเสียต่อระบบโรงเรียน ครูและนักเรียนจะออกจากโรงเรียนมากขึ้น

รัฐบาลต้องติดตามอัตราการลาออกของครูเหล่านี้ เพื่อประเมินค่าใช้จ่ายซ่อนเร้นจากการลาออกของครู ถ้าหากลดอัตราการลาออกของครูลงได้ร้อยละ 1 บางประเทศอาจจะบรรลุเป้าหมายการประถมศึกษาสากลใน พ.ศ. 2558 ได้ การพัฒนาผู้ช่วยครูน่าจะสิ้นค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฝึกหัดครูเพื่อได้ครูใหม่มาทดแทน นอกจากนี้ ควรจะประเมินบทบาทการตัดสินใจของครูในระดับโรงเรียน ปัจจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของครู และประสิทธิภาพของโรงเรียน

กลุ่มประเทศที่ต้องการเพิ่มครูขนาดปานกลาง ได้แก่ ประเทศในกลุ่มแอฟริกาตะวันออกและใต้ ราชอาณาจักร และเอเชียใต้ ประเทศเหล่านี้ต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตน ปัญหาวุฒิและสมรรถภาพของครูก็ต้องพิจารณาด้วยเช่นกัน

การรักษาอัตราการคงอยู่ของครูในหลายประเทศ เช่น เบนิน เอริเทรีย มาลาวี รวันดา และแทนซาเนีย มีทางแก้ปัญหาคือการลดอัตราการลาออกของครู ปรับนโยบายการบรรจุครู และปรับวุฒิแรกเข้า ก็น่าจะบรรลุเป้าหมายการประถมศึกษาสากลใน พ.ศ. 2558 ได้ แต่ต้องเฝ้าระวังปัญหาทางงบประมาณของตน บางประเทศในกลุ่มนี้ยกเลิกค่าเล่าเรียน ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นมากมาย เกิดปัญหาขาดแคลนครูตามมา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเพิ่มขึ้น คุณภาพการศึกษาลดลง และจำนวนนักเรียนออกก่อนสำเร็จก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

ปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบในประเทศเหล่านี้คือ ทำไมครูที่ผ่านการฝึกหัดครูมาแล้วสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร วงการครูได้คนไม่มีคุณภาพหรือไม่ การฝึกหัดครูไม่พอเพียงหรือไม่ ครูได้รับการสนับสนุนและนิเทศการสอนไม่เพียงพอหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้ต้องหาคำตอบโดยการวิจัยต่อไป

กลุ่มประเทศที่ไม่ต้องการครูเพิ่มคือ ประเทศในกลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรป ตะวันตก จำนวนนักเรียนประถมศึกษาลดลง หลายประเทศบรรลุการประถมศึกษาสากลแล้ว ประสิทธิภาพภายในค่อนข้างดี เกณฑ์ขั้นต่ำในการเข้าเป็นครูสูงคือจบระดับมหาวิทยาลัย แต่ก็มีปัญหาครูย้ายงาน ซึ่งประเทศเหล่านี้ต้องการครูใหม่เพิ่มใน พ.ศ.2558 แต่อาจจะลดความต้องการลงได้โดยการปรับวิธีการบรรจุครูและลดอัตราการออกจากงานของครู ความก้าวหน้าของประเทศทั้ง 3 กลุ่มขึ้นอยู่กับเจตนาที่ขะยักฐานะของครู ซึ่งเรื่องนี้น่าจะเป็นพื้นฐานของนโยบายสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการหลายด้านที่ครูและนักเรียนในห้องเรียนต้องเผชิญ

สำหรับประเทศไทย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ครูไม่ผ่านเกณฑ์วุฒิขั้นต่ำ แต่อยู่ที่การกระจายครูไปตามโรงเรียน และท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ได้ครูที่ดี มีคุณวุฒิ คุณภาพ และประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้รวมถึงสื่อต่าง ๆ อุปกรณ์การสอน ห้องสมุด และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วย ประเทศไทยต้องการปริมาณครูลดลง ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการสอน แรงจูงใจในอาชีพครู ความรู้ในวิชาการ ความรู้ในเทคโนโลยีใหม่ ๆ คุณธรรมจริยธรรม และการปรับตัวให้ทันและยืนเด่นได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่อาจจะจัดเป็นกรณีพิเศษในพื้นที่ที่มีความจำเป็นก็ได้ ญีปุ่นใช้วิธีการให้ครูย้ายโรงเรียนทุก 5-10 ปี ทำให้มีการกระจายครู และคุณภาพของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

4

**ตารางสถิติ
สมรรถภาพครูเปรียบเทียบ**

ตาราง 4.1 ขนาดของชั้นเรียนเฉลี่ย จำแนกตามระดับการศึกษาและประเภทสถานศึกษา พ.ศ. 2546/2547

ประเทศ	ประถมศึกษา				มัธยมศึกษาตอนต้น			
	รัฐ	รัฐสนับสนุน	อิสระ	รวม	รัฐ	รัฐสนับสนุน	อิสระ	รวม
จีน	34.7	-	36.1	34.7	57.2	-	49	56.8
อินโดนีเซีย	-	-	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	30.5	-	-	-	34.2	-	-	-
ฟิลิปปินส์	39.6	-	33.6	39.1	56.7	-	51.4	55.6
ไทย	22.3	36.4	-	23.8	34.8	39	-	35.2
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	28.4	-	23.9	28.3	34.6	-	27.3	34.2
ออสเตรเลีย	24.2	24.5	-	24.3	24.4	25.7	-	24.9
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	-	-	-	-	-	-	-	-
ฝรั่งเศส	-	-	-	-	24	25.1	13	24.1
ญี่ปุ่น	28.5	-	33.9	28.6	33.7	-	36	33.8
นิวซีแลนด์	-	-	-	-	-	-	-	-
เกาหลี	33.6	-	33.4	33.6	35.7	34.7	-	35.5
สวีเดน	-	-	-	-	-	-	-	-
สหราชอาณาจักร	26	-	10.7	24.3	22.5	16.9	10.1	21
สหรัฐอเมริกา	23.6	-	19.4	23.1	24.9	-	19.3	24.3
ค่าเฉลี่ย OECD	21.5	19.3	20.6	21.4	23.8	23	20.9	24.1

ที่มา: Table 5.d, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.2 จำนวนเวลาเรียนเป็นชั่วโมงต่อปีของนักเรียนอายุ 9-14 ปี พ.ศ. 2546/2547

ประเทศ	อายุ (ปี)						รวมอายุ	รวมอายุ	จำนวน นาฬิกาต่อคาบ
	9	10	11	12	13	14	9-11 ปี	12-14 ปี	
อาร์เจนตินา	729	729	729	816	936	936	2,187	2,688	45
บราซิล	800	800	800	800	800	800	2,400	2,400	60
จีน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อินเดีย	1,051	1,051	1,051	1,029	1,176	1,176	3,152	3,381	35
อินโดนีเซีย	1,064	1,120	1,176	1,176	1,323	1,323	3,360	3,822	40
มาเลเซีย	964	964	964	1,230	1,230	1,230	2,891	3,690	30
รัสเซีย	638	791	816	867	893	893	2,244	2,652	45
ไทย	800-1,000	800-1,000	800-1,000	1,000-1,200	1,000-1,200	1,000-1,200	2,400-3,000	3,000-3,600	50
ค่าเฉลี่ย WEI	882	909	917	1,006	1,031	1,042	2,708	3,081	45
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฝรั่งเศส	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-
นิวซีแลนด์	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เกาหลี	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สวีเดน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สหราชอาณาจักร	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: Table 5.e, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.3 จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อปีและต่อสัปดาห์ จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. 2546/2547

ประเทศ	จำนวนชั่วโมงสอนต่อปี			จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์		
	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลายสายสามัญ	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลายสายสามัญ
จีน	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	1,260	738	738	44	44	44
มาเลเซีย	761	763	763	42	42	42
ฟิลิปปินส์	1,182	1,182	1,182	40	40	40
ไทย	800-1,000	1,000-1,200	1,122	40	40	40
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	872	864	858	39	39	39
ออสเตรเลีย	874	809	809	40	40	40
แคนาดา	809	644	614	40	40	40
ฟินแลนด์	680	595	553	38	38	38
ฝรั่งเศส	918	639	614	35	35	35
ญี่ปุ่น	648	534	466	35	35	35
นิวซีแลนด์	985	968	950	39	39	38
เกาหลี	828	565	550	37	37	37
สวีเดน	-	-	-	-	-	-
สหราชอาณาจักร	-	-	-	-	-	-
สหรัฐอเมริกา	1,080	1,080	1,080	36	36	36
ค่าเฉลี่ย OECD	805	704	663	38	37	37

ที่มา: Table 5.f, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.4 เงินเดือนครุคิดเป็นเงินเหรียญสหรัฐปรับด้วยค่าอำนาจซื้อเปรียบเทียบ (PPP) ต่อปี เมื่อเริ่มต้นทำงาน
ทำงานแล้ว 15 ปี และเงินเดือนสูงสุด จำแนกตามระดับการศึกษาตามวุฒิปริญญาชั้นต่ำที่กำหนด พ.ศ. 2546/2547

ประเทศ	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด
จีน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	800	1,266	2,412	800	1,266	2,412	832	1,524	2,412
มาเลเซีย	14,604	14,604	19,751	21,482	21,482	32,601	21,482	21,482	32,601
ฟิลิปปินส์	9,314	10,281	11,072	9,314	10,281	11,072	9,314	10,281	11,072
ไทย	5,922	14,554	27,757	5,922	14,554	27,757	5,922	14,554	27,757
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	7,622	9,645	13,128	8,886	10,990	15,623	9,992	12,110	16,307
ออสเตรเลีย	29,712	43,991	43,991	30,062	44,139	44,139	30,062	44,139	44,139
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	27,922	32,541	32,541	32,407	38,318	38,318	34,825	43,526	43,526
ฝรั่งเศส	23,112	31,090	45,872	25,570	33,548	48,451	25,928	33,906	48,845
ญี่ปุ่น	24,469	45,753	58,373	24,469	45,753	58,373	24,469	45,761	60,104
นิวซีแลนด์	18,641	36,063	36,063	18,641	36,063	36,063	18,641	36,063	36,063
เกาหลี	28,569	48,875	78,472	28,449	48,754	78,351	28,449	48,754	78,351
สวีเดน	25,152	29,522	33,849	25,963	30,420	34,477	26,991	31,772	36,575
อังกฤษ	28,769	42,046	42,046	28,769	42,046	42,046	28,769	42,046	42,046
สหรัฐอเมริกา	32,703	39,740	-	31,439	40,088	-	31,578	40,043	-
ค่าเฉลี่ย OECD	25,727	35,099	42,347	27,560	37,488	45,277	28,892	40,295	48,197

ที่มา: Table 5.h.i, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education

indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.5 เงินเดือนครุฑิตเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว โดยคิดเป็นร้อยละ จำแนกตามเงินเดือน
เมื่อเริ่มต้นทำงาน เมื่อทำงานมาแล้ว 15 ปี และเงินเดือนสูงสุด และระดับการศึกษา พ.ศ. 2546/2547

ประเทศ	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด	เริ่มต้น	15 ปี	สูงสุด
จีน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	23	36	68	23	36	68	23	43	68
มาเลเซีย	151	151	205	223	223	338	223	223	338
ฟิลิปปินส์	201	222	239	201	222	239	201	222	239
ไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	145	183	206	167	206	275	192	228	292
ออสเตรเลีย	92	136	136	93	136	136	93	136	136
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	94	109	109	109	129	129	117	146	146
ฝรั่งเศส	80	107	158	88	116	167	89	117	168
ญี่ปุ่น	83	155	197	83	155	197	83	155	203
นิวซีแลนด์	76	147	147	76	147	147	76	147	147
เกาหลี	138	237	380	138	236	380	138	236	380
สวีเดน	81	95	109	83	98	111	87	102	117
อังกฤษ	93	136	136	93	136	136	93	136	136
สหรัฐอเมริกา	82	100	-	79	101	-	79	101	-
ค่าเฉลี่ย OECD	95	130	157	97	132	159	102	142	170

ที่มา: Table 5.h.ii, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education

indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.6 ผลตอบแทนอื่น ๆ ของครู

ประเทศ	พื้นที่ ห่างไกล/ค่า เช่าบ้าน/ บ้านพัก	วุฒิสูงกว่า ที่กำหนด	เข้ารับการ พัฒนา วิชาชีพครู	ทำหน้าที่ บริหาร เพิ่มเติม	สอบได้ คะแนนสูง เกียรตินิยม	ผลการ สอนดีเด่น	นักเรียนมี ผลการ เรียนดีเด่น
กัมพูชา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อินโดนีเซีย	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ลาว	✓	✓	-	✓	✓	✓	-
มาเลเซีย	✓	-	-	✓	-	-	-
ฟิลิปปินส์	✓	✓	-	-	-	✓	-
ไทย	✓	✓	-	-	✓	-	-
อาร์เจนตินา	✓	-	-	--	-	-	-
บราซิล	✓	✓	✓	✓	-	-	-
คิวบา	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
บังกลาเทศ	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
ศรีลังกา	-	-	-	-	-	-	-
เคนยา	✓	✓	-	✓	-	✓	✓

ที่มา: Table 3.1, Teachers and Education Quality: Monitoring Global Needs for 2015, UIS, 2006.

ตาราง 4.7 สัดส่วนประชากรครูที่เป็นเพศหญิง จำแนกตามระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา พ.ศ.2547

ประเทศ	สัดส่วนประชากรครูเพศหญิง (%)	
	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา
กัมพูชา	40.9	31.3
จีน	52.9	43.2
ลาว	44.7	42.2
อินโดนีเซีย	52.3	39.9
มาเลเซีย	66.3	64.6
ฟิลิปปินส์	89.4	75.7
ไทย	58.4	51.5
เวียดนาม	78.3	65.0
ค่าเฉลี่ย WEI	-	-
ออสเตรเลีย	-	-
แคนาดา	-	-
ฟินแลนด์	75.5	-
ฝรั่งเศส	81.2	58.6
ญี่ปุ่น	65.0	31.1
นิวซีแลนด์	83.0	59.8
เกาหลี	74.0	48.7
สวีเดน	80.8	57.1
สหราชอาณาจักร	81.5	60.2
สหรัฐอเมริกา	88.1	60.5
ค่าเฉลี่ย OECD	-	-

ที่มา: Table A2.4, A2.5, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs

for 2015, UIS, 2006

ตาราง 4.8 ร้อยละของครุรวมทั้งรัฐ และเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษาและตามช่วงอายุ (ปี) พ.ศ.2546/2547

ประเทศ	ประถมศึกษา						มัธยมศึกษาตอนต้น						มัธยมศึกษาตอนปลาย					
	<30	30-39	40-49	50-59	>60	ไม่ทราบ	<30	30-39	40-49	50-59	>60	ไม่ทราบ	<30	30-39	40-49	50-59	>60	ไม่ทราบ
จีน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	51.6	34.9	9.8	3.7	-	-	14.2	50.2	21.5	12.6	1.4	-	16.4	48.5	24.7	9	1.5	-
มาเลเซีย	26.1	42.2	23.4	8.3	-	-	รวมอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย						20	46.1	27.5	6.4	-	-
ฟิลิปปินส์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เวียดนาม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย WEI	29	33.4	23.4	12.7	1.5	-	18.9	36.3	26.7	15.5	2.6	-	20	36.9	28.5	12.9	1.7	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	14	32.2	29.4	23.3	1.1	-	10.5	28.1	28.4	31.1	2	-	5.7	23.1	31.7	32.9	6.5	-
ฝรั่งเศส	15.9	28.8	32.5	22.5	0.3	-	15.1	28.3	21.9	33.6	1.1	-	9.9	29.4	26.4	33	1.3	-
ญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
นิวซีแลนด์	14.2	20.2	29.5	26.3	6.4	3.4	13.5	19.6	28.1	25.8	6.6	6.4	7	11.1	16.6	16.2	4.2	44.8
เกาหลี	26.7	29.6	24.1	18.4	1.2	-	19.1	33.7	36.9	9.4	0.9	-	15.9	29.8	40.6	12.5	1.2	-
สวีเดน	9.4	20.8	23.6	36	10.1	-	14	26.2	23.3	26.9	9.6	-	7.3	19	24.1	36	13.7	-
สหราชอาณาจักร	22.5	23.8	23.9	28.9	0.9	-	18.7	25.1	26.6	28.5	1.1	-	12.4	22.5	30.7	32.7	1.7	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย OECD	16.3	25.5	28.9	24.9	3.6	0.7	12.2	24.5	29.8	27.8	4.4	1.3	9.5	22.3	30.7	28.3	5.4	3.8

ที่มา: Table 5.g, Education Counts 2006 Benchmarking Progress in 19 WEI Countries World Education indicators-2006 UIS, 2006.

ตาราง 4.9 จำนวนครูประถมศึกษา พ.ศ.2547 และที่คาดหวังใน พ.ศ.2558 (จำนวน 1,000 คน)

ประเทศ	%รายปี(พ.ศ. 2543-2547)	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2558	ความแตกต่าง	% เพิ่ม/ลด	% รายปี
จีน	-3.2	5,747.30	3,969.00	-1,778.30	-30.9	-3.3
อินโดนีเซีย	3.6	1,431.50	1,283.70	-147.8	-10.3	-0.9
มาเลเซีย	6.2	174.5	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	0.9	371.4	336.7	-34.6	-9.3	-0.8
ไทย	0.6	298.3	-	-	-	-
เวียดนาม	1.6	362.6	347.9	-14.7	-4.1	-0.4
<i>ค่าเฉลี่ย WEI</i>	-	-	-	-	-	-
ออสเตรเลีย	...	-	-	-	-	-
แคนาดา	...	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	1.1	24	20.7	-3.4	-14	-1.2
ฝรั่งเศส	-0.6	203.4	203	-0.4	-0.2	0
ญี่ปุ่น	1	371.7	360.4	-11.3	-3	-0.3
นิวซีแลนด์	2.6	20.1	18.5	-1.6	-7.8	-0.7
เกาหลี	3.8	139.1	91.3	-47.7	-34.3	-3.8
สวีเดน	1.1	69.3	54.4	-14.8	-21.4	-2
สหราชอาณาจักร	1.1	262.4	234.6	-27.8	-10.6	-0.9
สหรัฐอเมริกา	-0.2	1,677.40	1,736.50	59.1	3.5	0.3
<i>ค่าเฉลี่ย OECD</i>	-	-	-	-	-	-

ที่มา: Table A2.4, A2.6, Teacher and Education Quality: Monitoring Global Needs for 2015, UIS, 2006.

ตาราง 4.10 เกณฑ์กำหนดสำหรับครูสอนคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 8

ประเทศ	การฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพ	การสอบใบ ประกอบ วิชาชีพ	ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	ทดลอง ปฏิบัติการ สอน	ปฏิบัติการ สอนภายใต้ ครูอาวุโส
จีน(ไต้หวัน)	✓	-	✓	✓	-
อินโดนีเซีย	✓	✓	✓	-	-
มาเลเซีย	✓	✓	-	✓	✓
ฟิลิปปินส์	✓	✓	-	-	-
ไทย	✓	✓	✓	✓	-
เวียดนาม	-	-	-	-	-
สกอตแลนด์	✓	✓	✓	✓	✓
ออสเตรเลีย	✓	-	✓	✓	-
แคนาดา	-	-	-	-	-
ฟินแลนด์	-	-	-	-	-
ฝรั่งเศส	-	-	-	-	-
ญี่ปุ่น	✓	✓	✓	✓	✓
นิวซีแลนด์	✓	-	✓	✓	-
เกาหลี	✓	✓	✓	-	-
สวีเดน	✓	✓	✓	-	-
อังกฤษ	✓	✓	✓	✓	✓
สหรัฐอเมริกา	✓	-	✓	✓	-
โรมาเนีย	✓	✓	✓	✓	✓
ซาอุดีอาระเบีย	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: Table 2.1, Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs for 2015, UIS, 2006, pp.66

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาต้องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคลและครอบครัวมีมาก ซึ่งจะเห็นได้จากความต้องการการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น รัฐจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาของคนในชาติให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รัฐต้องประเมินประสิทธิภาพของระบบการศึกษาของตนเป็นระยะ วิธีการหนึ่งที่รัฐสามารถใช้ประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาของตนคือการเปรียบเทียบกับนานาชาติ ซึ่งผลการเปรียบเทียบสามารถใช้เป็นจุดหมาย (Benchmark) ในการพัฒนาการศึกษาของตน และได้เรียนรู้ว่าใครทำอะไรประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน และสามารถนำมาใช้กับประเทศของตนได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ทางการศึกษาซึ่งหมายถึงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละปี จะเชื่อมโยงกับแนวความคิดเรื่องทุนมนุษย์ (Human Capital) และปัญหานโยบาย เช่น ระดับทักษะและคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและผู้ใหญ่ของประเทศ มีเพียงพอที่จะรักษาระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้หรือไม่ อัตราการสำเร็จการศึกษาเป็นตัวชี้การเลื่อนไหลจากรดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง หรือไปสู่ตลาดแรงงาน

คณะผู้จัดทำได้จัดทำข้อมูลเสนอแนะบนพื้นฐานของการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในโลกยุคสารสนเทศและเศรษฐกิจบนฐานความรู้ โดยคำนึงความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาในทุกๆระดับ ความมีมนุษยธรรม คุณธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยข้อเสนอต่อไปนี้ได้มาจากการสรุปจากข้อมูลที่พบ และข้อเสนอแนะหลายประการของ WEI ที่เห็นว่าน่าจะประยุกต์ใช้กับประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการประเมินประสิทธิภาพของระบบการศึกษาเป็นระยะ ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพการศึกษาสูง
2. อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดต่อประชากรวัยเรียนในประเทศไทยมีร้อยละ 89 แต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเหลือเพียงร้อยละ 68 จึงควรเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มากขึ้น

3. ผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญของประเทศไทยมีร้อยละ 35.6 และสายอาชีพร้อยละ 16.9 แสดงว่ารัฐให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษาน้อยเกินไป ทั้ง ๆ ที่สายอาชีพผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน รัฐควรให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษามากขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพในโรงเรียนประเภทสามัญให้มากขึ้น โดยเฉพาะในสถานศึกษาของเอกชน

4. การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ/จำเป็นของผู้เรียน และหลักสูตรต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนต่อที่ใดก็ได้โดยไม่เป็นทางตัน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ยกกระตือรือร้นขีดความสามารถของแรงงาน และคุณภาพของประชาชน การเรียนเป็นกระบวนการสร้างเสริมความรู้และทักษะ

5. ปัจจุบันภาคเอกชนในประเทศไทยยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก เพียงร้อยละ 15.5 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.5 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 11.4 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ในขณะที่เป้าหมายการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนในปีพ.ศ. 2554 กำหนดเป้าหมายสัดส่วนรัฐต่อเอกชนไว้ 70:30 จึงต้องเร่งส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพและประสิทธิภาพ

6. ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรพิจารณาขนาดของชั้นเรียนให้อยู่ระหว่าง 20-25 คนต่อห้อง ขนาดของชั้นเรียนเล็ก ทำให้ครูมีโอกาสดูแลและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กเป็นรายบุคคล นั้นหมายถึงว่าคุณภาพของการศึกษาและสุขภาพจิตของเด็กด้วย

7. การใช้ตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น อัตราเฉลี่ยนักเรียนต่อครู หรือขนาดของชั้นเรียน ควรพิจารณาลงไปในระดับท้องถิ่นและระดับโรงเรียนด้วย เปรียบเทียบกับระดับประเทศ ตัวเลขเหล่านี้จะเป็นภาพสะท้อนของประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการการศึกษา และประสิทธิภาพของระบบการเงินของการศึกษา

8. โดยเฉลี่ยเด็กเข้าชั้นในประเทศกลุ่ม WEI มากกว่ากลุ่ม OECD สำหรับประเทศไทยไม่มีข้อมูลเด็กเข้าชั้นในภาพรวมของประเทศ แต่ยูเนสโกได้ประมาณการเด็กตกชั้นระดับประถมศึกษาปีพ.ศ. 2547 ของไทยไว้ร้อยละ 9.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า 1 เท่าเมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2543 การที่ร้อยละของการตกชั้นของไทยและร้อยละการเข้าเรียนซ้ำสูง แสดง

ถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา และเป็นที่น่าสังเกตว่าทุกระดับ การศึกษาเด็กชายตกต่ำชั้นมากกว่าเด็กหญิง สิ่งที่ควรพิจารณาคือเพราะเหตุใดเด็กชายจึง ตกต่ำชั้นมากกว่าเด็กหญิงและจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานนโยบายและสถาบันอุดมศึกษา ควรปรับสัดส่วน รูปแบบการจัดการอุดมศึกษาที่เน้นการปฏิบัติให้สูงขึ้น เนื่องจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าอัตราการ เข้าเรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยค่อนข้างสูง แต่สัดส่วนการ จัดการอุดมศึกษาที่เน้นภาคทฤษฎีมากกว่ารูปแบบที่เน้นการปฏิบัติมาก รวมทั้งการประเมิน การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันและการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับ ภาคธุรกิจยังไม่ดีนัก

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งส่งเสริมการจัดการอุดมศึกษาของภาคเอกชนให้ มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันสัดส่วนการจัดการศึกษาของเอกชนน้อยกว่ารัฐมากส่งผลให้การ อุดมศึกษายังคงต้องพึ่งพิงทรัพยากรจากรัฐจำนวนมากด้วย ดังนั้น จึงควรกำหนดนโยบาย และแผนการส่งเสริมการอุดมศึกษาเอกชนอย่างชัดเจน

11. เร่งขยายโอกาสการศึกษาผู้ใหญ่ให้กว้างขวางและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก ข้อมูลบ่งชี้ว่าประชากรวัยผู้ใหญ่บางส่วนของไทยยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษารวมทั้ง แม้ว่าประชากรวัยแรงงานของไทยส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ข้อมูลก็ แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยแรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีอัตราค่อนข้าง ต่ำ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของแรงงานด้วย

12. ควรให้ความสำคัญต่อการศึกษาของสตรี โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานและ อาชีวศึกษา เพราะเป็นการสร้างความเสมอภาคทางเพศ พัฒนาแม่ที่มีคุณภาพ และพัฒนา นักพัฒนาระดับท้องถิ่น

13. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษานานาชาติมาเรียนในประเทศไทย และ ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้นักศึกษาไทยไปเรียนต่างประเทศในสาขาที่ขาดแคลนและ สาขาวิชาที่ต่างประเทศมีความก้าวหน้ามาก เพื่อเป็นการขยายขอบเขตของความรู้

14. รัฐต้องเปลี่ยนแปลงวิธีจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น และเน้นจัดสรรให้ผู้เรียนโดยตรง ตลอดจนมีระบบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ด้านการศึกษาอย่างใกล้ชิด

15. ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย สูงถึงร้อยละ 40 ของงบประมาณ รายจ่ายทั้งหมดของประเทศ ซึ่งตัวเลขนี้สูงกว่าทุกประเทศในกลุ่ม WEI และ OECD แต่

คุณภาพการศึกษาของไทยไม่สูงตามไปด้วย จึงน่าจะศึกษาประสิทธิภาพของระบบโดยรวม และประสิทธิภาพของระบบการบริหารงบประมาณของการศึกษาไทยเปรียบเทียบกับ ประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศเกาหลี สิงคโปร์ และญี่ปุ่น เนื่องจากทั้ง 3 ประเทศมีการสอน คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างเป็นระบบควบคู่กับวิชาการได้ดี

16. ชั่วโมงสอนของครูอยู่ระหว่าง 800-1,000 ชั่วโมงต่อปี สอน 40 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์ นับว่าเป็นตัวเลขที่สูง แต่ผลการทดสอบระดับนานาชาติของไทยไม่สูงตามไปด้วย จึงน่าจะศึกษาวิธีการสอน การทำงาน และการเรียนของนักเรียนในประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลี และสหราชอาณาจักร เพื่อเปรียบเทียบกับไทย และหาจุดดีมาปรับปรุงการ เรียนการสอนของไทย

17. การฝึกหัดครูของอังกฤษ สกอตแลนด์ และญี่ปุ่นครอบคลุมเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน และมีการพัฒนาครูที่ดี โดยครูของทั้ง 3 ประเทศได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีประสิทธิภาพและ แรงจูงใจสูง ผลการเรียนของนักเรียนก็สูงตามไปด้วย ขณะที่การฝึกหัดครูไทยครอบคลุม 4 ด้าน จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าจะศึกษาให้ต้องแท้

18. การบรรจุครูและการฝึกหัดครูในประเทศที่มีหลายวัฒนธรรม เช่น ในกรุงลอนดอน ของอังกฤษ รัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา จะเน้นการสรรหาครูที่มีวัฒนธรรมเดียวกับ นักเรียนและชุมชน จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี ประเทศไทยก็ประกอบด้วย ประชาชนหลากหลายวัฒนธรรม จึงน่ารับเป็นนโยบายในการบรรจุครูและการฝึกหัดครู เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น และอาจจะแก้ปัญหาครูข้อย้าย ปัญหาความปลอดภัย และอันตรายถึงชีวิตและทรัพย์สินได้ในระดับหนึ่ง

19. ประเทศไทยและหลายประเทศมีครูอัตราจ้างและครูที่มีคุณวุฒิไม่ถึงเกณฑ์อยู่ จำนวนหนึ่ง ผลตอบแทนแก่ครูเหล่านี้และการพัฒนาครูเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำกว่าครูปกติ มาก ซึ่งเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ครูเหล่านี้ควรได้รับการเอาใจใส่ให้ได้เกณฑ์ และสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกับครูปกติ เพราะแรงจูงใจของครูมีผลต่อผลการเรียนของ นักเรียน

20. การเก็บข้อมูลทางการศึกษามีรายละเอียดน้อยและไม่เป็นระบบ ข้อมูลที่มีอยู่ไม่ เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจที่เพียงพอ นอกจากนี้การจับเก็บข้อมูลต้องให้มี แหล่งข้อมูลกลางเพื่อไม่ให้เกิดข้อมูลซ้ำซ้อน และมีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545
- มติชน. วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10638.
- พฤทธิ์ ศิริบรรพพิทักษ์. **รายงานการวิจัยคุณวุฒิของครูและคุณภาพงานครู**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2549.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. **นคราภิวัตน์และวิถีชีวิตเมือง**. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรส
โปรดักส์ จำกัด, 2550.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). **มองคุณภาพการศึกษาตะวันออก จาก
การประเมินผลนักเรียนนานาชาติ**. กรุงเทพฯ: เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2550.
- สุนีย์ คล้ายนิลและคณะ, สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ OECD. **ความรู้และ
ทักษะของเยาวชนไทยสำหรับโลกวันนี้ (ฉบับสมบูรณ์): รายงานการวิจัยโครงการประเมินผล
นักเรียนนานาชาติ PISA 2000 และ PISA Plus**. กรุงเทพฯ:บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2547.
- สมชาย สุขสิริเสรีกุล. **ค่าใช้จ่ายและต้นทุนการศึกษาของระบบการศึกษาของประเทศไทย**.
www.nesdb.go.th
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ, สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงาน
การวิจัยเอกสารเรื่อง/ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ: บริษัท ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2542.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานการวิจัย
เอกสารเรื่อง การจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ:
ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2543.
- อุทัย บุญประเสริฐและคณะ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สภาพภาระงานครูระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน**. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: ฟริกหวานกราฟฟิก, 2545.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **สถิติด้านการศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2548**
(เอกสารอัดสำเนา), 2548.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2549**. กรุงเทพฯ: ฟริกหวาน
กราฟฟิก, 2549.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ร่าง) **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ
(พ.ศ. 2550-2559)**. (เอกสารอัดสำเนา), 2550.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รวมกฎหมายการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. www.niets.or.th/

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. www.mua.go.th/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานสวนดุสิตโพล : คุณภาพการศึกษาไทย ณ วันนี้**. เอกสาร
เย็บเล่ม, 2550.

อุทัย บุญประเสริฐและคณะ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สภาพภาระงานครูระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน**. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม, 2550.

International Institute for Management Development. 2003. **World Competitiveness Yearbook 2003**.
Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. 2004. **World Competitiveness Yearbook 2004**.
Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. 2005. **World Competitiveness Yearbook 2005**.
Switzerland: Lausanne.

International Institute for Management Development. 2006. **World Competitiveness Yearbook 2006**.
Switzerland: Lausanne.

National Center for Education Statistics. **Timss 1999 International Mathematics Report**. www.timss.org

National Center for Education Statistics. **Timss 1999 International Science Report**. www.timss.org

THES-QS RANKING for 2006. <http://www.topuniversities.com>

UNESCO Institute for Statistics. 2004. **Global Education Digest 2004: Comparing Education
Statistics Across the World**. Canada: Tri-Graphic Printing Limited.

UNESCO Institute for Statistics. 2005. **Global Education Digest 2005: Comparing Education
Statistics Across the World**. Canada: Tri-Graphic Printing Limited.

UNESCO Institute for Statistics. 2006. **Education Counts Benchmarking Progress in 19 WEI
Countries: World Education Indicators-2006**. Canada: Imprimerie L' Empreinte.

UNESCO Institute for Statistics. 2006. **Global Education Digest 2006: Comparing Education
Statistics Across the World**. Canada: Tri-Graphic Printing Limited.

UNESCO Institute for Statistics. 2006. **Teachers and Educational Quality: Monitoring Global Needs
for 2015**. Canada: Tri-Graphic Printing Limited.

UNESCO–UIS/OECD 2005. **Education Trends in Perspective: Analysis of the World Education
Indicators 2005 edition**. Printed in Canada/France.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร. อารุง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร. สิริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

พิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร. สุวัฒน์ เงินฉ่ำ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษา
ดร. สวัสดิ์ ตี๋ชื่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร. รุ่งเรือง สุขากิริมย์	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
นางสุรางค์ โพธิ์พุกษาวงศ์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา สกศ.
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สกศ.

แปลสรุปเอกสาร

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร. รสสุคนธ์ มกรมณี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้รับผิดชอบโครงการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำรายงาน

นางสิริวรรณ สวัสดิวัตน์ ณ อยุธยา	นักวิชาการศึกษา 8	บทที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางผานิต วิมลรัตน์ปัญญา	นักวิชาการศึกษา 7 ว.	บทที่ 4 สภาวะการณ์ครูเปรียบเทียบ
ดร. รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	นักวิชาการศึกษา 6 ว.	บทที่ 2 การอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่
นายจิรวิทย์ ไทภูวไพบูลย์	นักวิชาการศึกษา 5	บทที่ 3 งบประมาณทางการศึกษา

บรรณาธิการ และเรียบเรียง

นางสิริวรรณ สวัสดิวัตน์ ณ อยุธยา	หัวหน้าโครงการ
----------------------------------	----------------

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย ดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 1211 โทรสาร 0 2243 0085
www.onec.go.th